

Marthe Øidvin Burgess

Å lese offentlige rom

En studie av tekstkulturer på tre læresteder i Oslo

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitetet i Oslo

Våren 2008

SAMMENDRAG

Denne masteroppgavens hovedproblemstilling er: Hvordan uttrykkes tekstkulturell tilhørighet på offentlige steder? Oppgaven kartlegger tekstuell kommunikasjon på tre læresteder for høyere utdanning i Oslo: Handelshøyskolen BI, Blindern (som en del av Universitetet i Oslo) og Høgskolen i Oslo. De tre lærestedene framkaller ulike assosiasjoner, og jeg er interessert i å forstå hvordan lærestedene, gjennom tekstlig materiale, uttrykker tilhørighet til tekstkulturer, og hva som utgjør de tekstkulturelle forskjellene mellom stedene. Jeg definerer tekstkultur som et fellesskap av mennesker som benytter seg av samme typer tekster i en tilnærmet lik kontekst. For å vise hvordan tekstkultur kommer til uttrykk leter jeg etter ulike måter å lese stedene på. Dette gjør jeg ved å analysere lærestedene som *hypertekster*, altså som multisekvensielt strukturerte tekstsamlinger. Til å gjøre dette har jeg utviklet en metode som gjør bruk av verktøy som den hermeneutiske for forståelsen, kritisk diskursanalyses kontekstforståelse, retorikkens topoi og bevismidler, Michael Hallidays språklige metafunksjoner, multimodal tekstforståelse og sakprosaforskningen og Umberto Ecos modelleserbegrep. Analysen gjennomføres i tre omganger. Først ser jeg på hypertekstenes kontekstuelle nivå; deretter gransker jeg selve hypertekstenes struktur på makronivå; til sist undersøker jeg strukturer i tre enkelttekster som inngår i hyperteksten, på mikronivå.

Innholdsfortegnelse

Figurer	5
1 INTRODUKSJON	6
1.1 Å være en leser	6
1.2 Problemstilling	6
1.3 Disposisjon	7
1.4 Presisering av analyseobjektene	8
1.5 Motivasjon for valg av analyseobjekter	8
1.6 Tekstens mening	8
2 TEORETISK RAMMEVERK	8
2.1 Mennesker og verbalspråk	8
2.2 Multimodalitet	12
2.3 Tekster og steder	15
2.4 Hypertekster og offentlige rom	21
2.5 Sakprosa	25
2.6 Tekstkulturer og tekstkompetanse	28
2.7 Retorikk	31
2.8 Språkets funksjoner	34
2.9 Tilnærming til kommunikasjon	37
2.10 Modellesere	39
2.11 Teoretisk grunnlag for analyse	40
3 MATERIALE OG METODE	40
3.1 Valg og avgrensing av materiale	41
3.2 Metode	42
3.3 Feilkilder	43
4 ANALYSER AV HYPERTEKSTENE	44
4.1 Kontekstanalyse	44
4.1.1 Forforståelse	44
4.1.2 Fysiske omgivelser – hypertekstene som artefakter	46
4.1.3 Hvem er deltakerne?	49
4.1.4 Meningspotensial og kommunikative mål	50

4.1.5 Kontekstanalyse	51
4.1.5.1 Kontekst på BI	51
4.1.5.2 Kontekst på Blindern	53
4.1.5.3 Kontekst på HiO	54
4.1.5.4 Oppsummering	56
4.2 Analyser av leseveier	56
4.2.1 Modelleseren som verktøy	56
4.2.2 Modellesere på BI	57
4.2.2.1 Fasade	57
4.2.2.2 Inngangspartiet	60
4.2.2.3 Plakat fra Næringslivsutvalget	63
4.2.2.4 Student World: en avstikker	64
4.2.2.5 I hjertet av BIs fellesareal	67
4.2.2.6 Utgang: ingen avslutning	70
4.2.2.7 Studiekataloger	71
4.2.3 Modellesere på Blindern	73
4.2.3.1 Blindern t-banestasjon	73
4.2.3.2 Georg Sverdrups hus	76
4.2.3.3 Fysikkbygningen	78
4.2.3.4 Frederikkeplassen	82
4.2.3.5 Frederikke	84
4.2.3.6 Nordre Blindern	86
4.2.4 Modellesere på HiO	90
4.2.4.1 Fasade	90
4.2.4.2 Inngangsparti	91
4.2.4.3 Østsiden av bekkeleiet	93
4.2.4.4 Hovedresepsjonen	95
4.2.4.5 Læringssenteret/Eva Balkes hus	97
4.2.4.6 Fyrhuset og brolagt plass	100
4.2.4.7 Anna Sethnes Hus	101
4.2.4.8 Utgang – eller alternativ inngang	104
4.2.5 Oppsummering og resultater av modelleseranalysene	106
4.3 Analyser av tekster fra lærestedenes studiekataloger	107
4.3.1 Tekst fra BIs studiekatalog: "Bachelor i Økonomi og Administrasjon."	108
4.3.1.1 Innledning	108
4.3.1.2 Topoi i teksten	108
4.3.1.3 Multimodalitet	116

4.3.1.4 Metafunksjoner i teksten	117
4.3.1.5 Oppsummering av funnene	118
4.3.2 Tekst fra UiOs studiekatalog: "Framtiden starter her ..."	119
4.3.2.1 Innledning	119
4.3.2.2 Multimodalitet	119
4.3.2.3 Tekstens språklige metafunksjoner	126
4.3.2.4 Topoi i teksten	128
4.3.2.5 Oppsummering av funnene	129
4.3.3 Tekst fra HiOs studiekatalog: "Bibliotek– og informasjonsvitenskap"	130
4.3.3.1 Innledning	130
4.3.3.2 Topoi i teksten	130
4.3.3.3 Periodisitet og multimodalitet: informasjonsstruktur	131
4.3.3.4 Metafunksjoner på 3 nivåer	135
4.3.3.5 Oppsummering av funnene	139
4.3.4 Resultater av tekstanalysene	140
5 KONKLUSJON	141
5.1. Hvordan lese et sted?	141
5.2. Tekstkulturene på BI, Blindern og HiO	142
5.3. Å være en leser	145
6 VEDLEGG	
6.1 Kontekst og forforståelse	147
6.1.1 Samtaler med informanter	
6.1.2 Kart over lærestedene.	
6.1.2.1 BI	
6.1.2.2 Blindern	
6.1.2.3 HiO	
6.2 Tekster på leseveiene gjennom lærestedene	158
6.2.1 BI	
6.2.2 Blindern	
6.2.3 HiO	
6.3 Tekster fra studiekatalogene til BI, UiO og HiO	189
6.3.1 BI: "Bachelor i økonomi og administrasjon."	
6.3.2 UiO: "Framtiden starter her ..."	
6.3.3 HiO: "Bibliotek– og informasjonsvitenskap."	
7 LITTERATUR	200

Figurer

Figur 1. Kontekstlag. Basert på Wenche Vagles modell (Vagle 2002:130)	18
Figur 2. Hypertekststruktur. Basert på Bengt Engans modell (Engan 2000:25	24
Figur 3. Autopoietisk kommunikasjonsmodell. Basert på Johan L. Tønnessons modell (Tønnesson (red) 2002:21)	38
Figur 4. T-skjortetrykk fra fysikkbygningen.	79
Figur 5. Nivåer av tekstkompetanse på Blindern.	89
Figur 6. Topoi-landskap i tekst fra studiekatalog på BI	115
Figur 7. Modell for tolking av visuelle tekster. (Kress/Leeuwen 2007/1996:197)	120
Figur 8. Periodisitet og temporalitet i tekst fra studiekatalog på Blindern	125

1 INTRODUKSJON

1.1 Å være en leser

Ideen til denne oppgaven fikk jeg av en venninne. Den kom som resultat av følgende korte replikkveksling:

Jeg: Hva står det på t-skjorta di?

Hun: Jeg aner ikke.

Tanken slo meg da: Hva innebærer egentlig det å lese?

Lesing knyttes ofte til det å innhente informasjon og til å forstå og tolke denne informasjonen (Maagerø/Tønnessen (red) 2006:14-16). I denne oppgaven skal vi se hvordan leseferdighet gir tilhørighet til tekstkulturer. Begrepet *tekstkultur* kan, som vi skal se i kapittel 2.6, defineres som et fellesskap av mennesker som benytter seg av de samme tekstene i en tilnærmet lik kontekst. Oppgavens mål er å finne ut litt om tekstkulturer på offentlige steder; hvordan de er og hvordan de skapes og opprettholdes. I bunn og grunn dreier det seg fortsatt om spørsmålet “hva innebærer egentlig det å lese?” Vi omgir oss med skrift, bilder, film, strukturer, symboler og linjer, og andre kommuniserende elementer. Noen av disse ser vi raskt på for deretter å glemme, noen studerer vi og husker, andre forstår vi umiddelbart, og noen ser vi aldri på i det hele tatt. Min venninne hadde aldri lest teksten på t-skjorta si; for henne var den ikke relevant – det var helt andre grunner til at hun syntes skjorta var fin. I denne oppgaven skal det ikke handle om skjorter, men om steder, og om tekstene som fyller disse stedene. Hva vil det si å være leser av et sted? Hva leser vi egentlig?

1.2 Problemstilling

Denne masteroppgavens hovedproblemstilling er: Hvordan uttrykkes tekstkulturell tilhørighet på offentlige steder? Jeg skal kartlegge tekstuell kommunikasjon på tre læresteder for høyere utdanning i Oslo. Ettersom alle stedene er skoler, kan de forventes å ha en del til felles: det foregår undervisning der, studentene er i noenlunde samme aldersgruppe, og lærestedene forholder seg til en del felles forskningsresultater og opparbeidet kunnskap. Likevel blir de tre lærestedene jeg har valgt, og som jeg i oppgaven omtaler som BI, Blindern og HiO, betraktet som ganske forskjellige av samfunnet. Skolene har forskjellige *image*, og fremkaller ulike assosiasjoner. Jeg er interessert i å forstå hvordan lærestedene, gjennom tekstlig materiale, uttrykker tilhørighet til tekstkulturer, og hva som utgjør de tekstkulturelle forskjellene mellom stedene.

1.3. Disposisjon

For å vise hvordan tekstkultur kommer til uttrykk skal jeg lete etter ulike måter å lese på. Dette skal jeg gjøre i en analyse av lærestedene som tekstsamlinger, eller *hypertekster*. *Hypertekst* betegner tekster som ikke nødvendigvis leses i lineær rekkefølge, altså fra en begynnelse til en slutt. I en hypertekst kan tekstene leses i flere rekkefølger som avhenger av leserens valg underveis. Tekstene kan være lenket sammen på ulike måter. Eksempler på hypertekststrukturer er: nettsider, der tekstene er lenket av elektroniske pekere; leksikonartikler, der tekstene kan lenkes sammen ved eksplisitt å vise til hverandre; aviser, der forsiden lenker til artikler ved å gi smakebiter på dem; eller som i denne oppgaven, steder, der de ulike delene er lenket sammen av elementer som skilt, diverse symboler og arkitektur.

Først skal jeg etablere et teoretisk rammeverk (Kapittel 2), der dette prosjektet plasseres inn i forskningstradisjoner og tankeparadigmer. Jeg skal detaljert gjøre rede for begreper, perspektiver og teorier, som jeg vil benytte i analysene. Så skal jeg kommentere mitt valg av materiale, avgrensningen av dette, og også beskrive metoden jeg skal følge (Kapittel 3). Deretter følger analysedelen (Kapittel 4) som er delt inn i tre. Først skal jeg analysere de tre lærestedenes kontekst (4.1), så skal jeg analysere ulike måter å lese lærestedene på (4.2), og deretter foreta en tekstanalyse av en tekst fra hvert læresteds studiekatalog (4.3). Til slutt vil jeg oppsummere funnene jeg har gjort og forsøke å gi et svar på problemstillingen (Kapittel 5). Analysemateriale er vedlagt (Kapittel 6).

1.4 Presisering av analyseobjektene

Jeg skal analysere tre steder, og stedene jeg har valgt kaller jeg “BI”, “Blindern” og “HiO”. Det er nødvendig presisere nærmere hva jeg legger i disse navnene.

De tre navnene viser til tre fysiske stedene der vi finner henholdsvis Handelshøyskolen BI (heretter BI), Universitetet i Oslo (heretter UiO) og Høgskolen i Oslo (heretter HiO). Et lærested er mer enn bare et fysisk sted, det er også en administrativ enhet. I analysene referer jeg noen ganger til “BI-stemmen”, “UiO-stemmen” og “HiO-stemmen” som avsendere av tekster, og i disse tilfellene er det lærestedene som administrative enheter jeg sikter til.

BI som fysisk sted består av en bygning, og HiO som fysisk sted består av flere bygninger samlet i ett kvartal. UiO finnes ikke som ett fysisk sted, men disponerer flere områder omkring i Oslo, og det største av dem ligger på Blindern. Mine analyseobjekter er altså de fysis-

ke lærestedene BI, Blindern og HiO; Blindern er det eneste stedet som ikke også er representert ved en administrativ enhet – denne er det UiO som utgjør. Jeg forklarer nærmere hvordan jeg har avgrenset analyseobjektene i kapittel 3.

Todelingen av lærestedene i administrative institusjoner og fysiske steder, burde ikke skape forvirring: vi er jo vant til å tenke på for eksempel *staten* Norge, som noe annet enn *stedet* Norge. I analysene snakker jeg også om BI, Blindern og HiO som hypertekster, fordi jeg i tillegg til å betrakte dem som fysiske steder, ser på dem som tekstsamlinger.

1.5 Motivasjon for valg av analyseobjekter

Det er tre årsaker til at jeg valgte akkurat BI, Blindern og HiO som analyseobjekter. For det første er tre steder som har liknende funksjon i samfunnet lettere å sammenligne enn for eksempel en flyplass, et kjøpesenter og et museum. For det andre er de tre lærestedene, på tross av liknende funksjon, ganske ulike både når det gjelder historie og fysisk plassering i byen, noe som skaper ulike forventninger til tekstkulturell tilhørighet. For det tredje ønsker jeg å beskrive hvordan det kan bygges opp generelle oppfatninger av et offentlig sted over tid, og da er det gunstig å se på steder der folk oppholder seg på jevn basis over lang tid, heller enn steder som har hyppig gjennomstrømming av et høyt antall mennesker. Tekstkulturene vi kan forvente å finne på tre læresteder, er noe mer spesifiserte og definerte, enn de vi finner på flyplasser og kjøpesentre, der kommunikasjonen er rettet mot “alle”.

1.6 Tekstens mening

Det hører med til historien at det på t-skjorta til min venninne, var trykket en logo tilhørende et – muligens fiktivt – fjellklatringssenter i Mexico, hvor hun til dags dato aldri har vært. Dette er et eksempel på hvordan tekst kan si noe på vegne av en avsender selv om denne avsenderen slett ikke er klar over det. Men hva er det da å være en leser av dette budskapet? Hvem sin mening er det som skapes?

2 TEORETISK RAMMEVERK

2.1 Mennesker og verbalspråk

Mennesker snakker sammen og skriver sammen med den største selvfølgelighet, og uten å tenke noe videre over prosessen. Det er vanlig å se for seg at vi bruker språk til å overføre tanker vi har inni hodet til andre. “Tenk før du snakker” sier vi, og “sett ord på tankene dine.” Men er det egentlig slik at tankene kommer før ordene? Den franske filosofen Maurice Mer-

leau-Ponty mente at språk er en forlengelse av kroppen – nærmest en gest. Vi griper etter språket, skrev han i verket *Kroppens Fenomenologi*¹, like refleksivt som man trekker hånden til seg når man stikker seg på en nål. «If speech presupposed thought (...) we could not understand why thought tends towards expression as its completion» (2002/1945:206). Han stiller her spørsmålsteget ved språket som en representasjon av tanken, og hevder at språket faktisk er en utvikling, og en forlengelse, av tanken. Dette, mener han, er årsaken til at vi ofte ikke vet selv hva vil si før vi har sagt det.

Språk, tanke og mening

Det er altså ikke slik at vi først har en mening som vi deretter setter ord på; meningen og ordene kommer samtidig, og kan ikke skilles fra hverandre. Språklige uttrykk er med andre ord ikke representanter eller symboler for mening – de *er* selve meningen. Mening skapes, både hos den som snakker eller skriver, og hos den som lytter eller leser, gjennom den prosessen som tanke og språk til sammen utgjør (Merleau-Ponty 2002/1945:202-232).

Boka *Skrive for å lære* (2000) av Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel, bygger på disse tankene. Den er en lærebok i skriving, og er resultat av forskning på hva skriveprosessen består i. Forfatterne har et sosio-semiotisk og dialogisk språksyn – de hevder at «å skrive er å ta del i en samtale – både en individuell og en sosial aktivitet». Siden våre egne tanker blir klarere for oss når vi skriver, er det å skrive en viktig læringsstrategi, hevder forfatterne (Dysthe m.fl. 2003/2000:12-18).

Da Merleau-Ponty sa at språk og mening ikke kunne skilles, var dette en kritikk av det rådende språksynet i hans samtid – strukturalismen. Strukturalistene deler ikke oppfatningen at studiet av språk er studiet av meningsskaping – de mener at språket er et system som står i arbitrær forbindelse med meningen, det vil si at det ikke er noen nødvendig, naturgitt sammenheng mellom uttrykk og betydning (Asdal m.fl. u.u.:5). Den sveitsiske lingvisten Ferdinand de Saussure la grunnlaget for den strukturalistiske retningen. Saussures arbeid ble først gitt ut i 1916, etter hans egen død, og verket var basert på notater studentene hans hadde gjort. Arbeidet har blitt tolket og omtolket, men har definitivt hatt mye å si for hvordan vi tenker om språk. Det er fra Saussure vi har skillet mellom *langue* – språket som arbitrært system – og

¹ På originalspråket er tittelen *Phénoménologie de la perception* (1945). Jeg forholder meg her til den engelske oversettelsen *Phenomenology of Perception* fra 2002. Verket er oversatt til norsk (*Kroppens Fenomenologi*), men jeg siterer i denne oppgaven fra den engelske oversettelsen.

parole – språk i bruk som kommunikasjonsmiddel. Mange har tolket Saussures strukturalisme dit hen at *parole* i og for seg er uinteressant som lingvistisk studieobjekt. Språket bør studeres som *langue*, for bare da kan vi uttale oss generelt og sannferdig om det (Matthews 2005/1997:329). I denne oppgaven fokuserer jeg nettopp på *parole*: språk i bruk på BI, Blindern og HiO.

En annen innfallsvinkel til strukturalisme hadde den danske lingvisten Louis Hjelmslev. Han var opptatt av komparativ lingvistik, og var sterkt influert av Pragerskolen fra 1920-tallet, som fokuserte på metodologiske problemer. I *omkring sprogteoriens grundlæggelse* (1943), hevdet Hjelmslev at lingvistikens metoder var for deskriptive og for lite systematiserende. Han var tilhenger av en kognitiv semiotikk, og mente at menneskelig kultur stadig gjenskaper språket slik at språket blir samfunnets kollektive minne (Hawkes 1977:60-79;121-160). Denne innfallsvinkelen til strukturalisme skiller seg skarpt fra for eksempel generativismen, retningen vi først og fremst forbinder med den amerikanske lingvisten Noam Chomsky. I *Syntactic Structures*, som kom ut i 1957, lanserte han den *generative grammatikken* (Faarlund 2005:9-16). I ordet *generativ* ligger en antydning om at noe genereres, og kjernen i den generativistiske språkforståelsen er at språk automatisk genereres fra et sted i hjernen som er felles for alle mennesker.

Chomsky framsatte idéen om universalgrammatikk. Universalgrammatikk er en medfødt mental evne for språk, som ligger latent i hjernen på hvert eneste menneskebarn som blir født. Det å lære språk blir av generativistene sett på som et menneskelig instinkt på linje med fuglers flygeegenskap – det er noe vi ikke kan la være å gjøre. Steven Pinker skriver i *The Language Instinct*:

Language is not a cultural artifact that we learn the way we learn to tell the time or how the federal government works. Instead it is a distinct piece of the biological makeup of our brains. (Pinker 1995/1994:18).

Generativistene ser altså ikke på språk som en sosial størrelse, på tross av at det er et av de viktigste sosiale verktøyene vi mennesker har.

Språk som sosial interaksjon

Den britiske forskeren Michael Halliday, som regnes som grunnleggeren av Systemisk-funksjonell lingvistik, ser på språket først og fremst som et meningsskapende system, og han

er opptatt av språktilegnelse og av språkets rolle i individets utvikling (Maagerø 2001:15; Halliday 1998:225-254). Han mener at språket oppstår som en sosial konstruksjon, fordi mennesket i sin natur er et sosialt dyr. Den systemisk-funksjonelle lingvistikken baserer seg på at man må studere språk i praktisk bruk for å kunne si noe interessant om dets natur, og ikke bare se på det som en arbitrær struktur. Selvsagt kan man beskrive språklig struktur, ved å se på hvilke felles normer vi forholder oss til når vi bruker språk, men resultatene man finner vil aldri kunne løsrives fra språkets funksjon i livene våre.

Når vi bruker språk, stilles vi overfor et system av valgmuligheter, og meningspotensialet til en tekst er en kombinasjon av system og velgingsprosess, sier Halliday. Dette innebærer én viktig forskjell fra Chomskys generative grammatikk: valgene tas ikke automatisk på grunnlag av på forhånd gitte kategorier i hjernen, men på grunnlag av hva språket skal tjene til. Det er dette som ligger i *funksjonell*. Språket som abstrakt logisk system er ikke i fokus; språket er et redskap for samhandling og meningsskaping. Halliday er opptatt av hvordan vi skaper mening på flere interaksjonsnivåer i tekst. Dette språksynet kalles sosio-semiotikk. *Semiotikk* er en lære om *representasjon*, det vil si læren om hvordan verbalspråklige og ikke-verbalspråklige tegn *representerer* mening (Matthews 2005:336). Sosio-semiotikk dreier seg om hvordan vi mennesker bruker tegn i sosial interaksjon, for å forstå verden. Språklige tegn konstrueres som sosiale systemer – som språk innenfor kulturer. Sosio-semiotikken forstår altså det å skape mening som en sosial aktivitet.

Hvis vi ser språk slik Halliday gjør, og slik Merleau-Ponty gjorde det – som tankens fullbyrdelse (Merleau-Ponty 2005/1945:209-216) – blir skillet mellom *langue* og *parole* meningsløst. Da dreier alt språk seg om meningsskaping. Merleau-Ponty var ikke den første som tenkte slik om språk. På 1920-tallet ble Saussures' strukturalistiske språksyn utfordret av den såkalte Bakhtin-kretsen av russiske forskere. Mikhail Bakhtin mente at språk er grunnleggende dialogisk, og at denne egenskapen er så vesentlig at det blir meningsløst å løsrive *langue* fra *parole* (Bakhtin 1998/1954:1-44). Bakhtin studerte *ytringer* – meningsbærende språklige enheter – og han snakker om «ytringens adressivitet». Med *ytring* i denne forstand, menes et avgrenset språklig bidrag fra en avsender i en kommunikasjonssituasjon. Ifølge Bakhtin har alle ytringer en rettethet; de har en “sender” og en “mottaker” innbakt i seg. Han siterer lingvisten W. Humboldt:

Om ein såg heilt bort frå behovet for samrøde mellom menneske ville språket likevel vere ein nødvendig føresetnad for menneskets tenkning, endå om han alltid var åleine.
(Bakhtin 1998/1954:9)²

Senderen og mottakeren kan altså godt være deler av samme person, men måten språket fungerer på er grunnleggende dialogisk. Grunnen til dette, ifølge Bakhtin, er at språk har oppstått som kommunikasjonsmiddel. Mennesker er sosiale vesener og språket er vårt skreddersydde redskap til å samhandle og kommunisere med (Bakhtin 1998/1954).

Et medlem av Bakhtin-kretsen, V. N. Volosjinov, presenterer i verket *Marxism and the Philosophy of Language* (1986/1929) to måter å studere språk på. Man kan gjøre som mange av Saussures tilhengere, og se på språket som et system av fonetiske, grammatiske og leksikalske former. Dette synet kaller han *abstrakt objektivisme*. En annen retning er *individualistisk subjektivisme*, som baserer seg på at språkets lover er psykologiens lover, og at språk er en individuell og kreativ handling. Volosjinov slutter seg ikke til noen av disse retningene, men utformer et tredje syn på språk som han kaller *sosial interaksjonisme*, og som har mye til felles med sosio-semiotikken. Det går ut på at språket er en sosial konstruksjon, som verken følger arbitrære eller psykologiske regler – men sosiale (Volosjinov 1929/1986). Det er disse tankene Hallidays systemisk-funksjonelle lingvistikk, bygger på. Jeg tolker det slik at språket – et sosialt, dialogisk verktøy – iverksetter meningsskaping, enten hos et individ eller mellom deltakere i en kommunikasjonssituasjon. Slik skal vi også betrakte språk på BI, Blindern og HiO.

2.2 Multimodalitet

Meningsskaping skjer når en tekst er en del av kommunikasjon, og når vi mennesker kommuniserer forstår vi ikke bare betydningen av ord for ord i det som blir skrevet eller uttalt. Vi er i ofte i stand til å gjøre oss opp en mening om en tekst uten å lese eller høre verbalspråk i det hele tatt. For eksempel kan plasseringen av en tekst, mediet en tekst finnes i, og bilder som teksten omfatter, justere meningspotensialet i teksten som helhet. Hvis en avisartikkel står nederst i et hjørne på side fem tolker vi den som mindre viktig enn et førstesideoppslag; et innslag i et humorprogram i radio oppleves som mindre sannferdig enn et innslag i nyhetssendingen.

I skolen snakkes det ofte om sammensatte tekster, og den norske språkforskeren Anne Løvland bruker i sin bok *På mange måtar* begrepet *multimodale tekster* om tekster som kommu-

² Oversatt til norsk av Rasmus T. Slaattelid.

niserer gjennom en kombinasjon av ulike tegnsystemer – for eksempel skrift, bilde og grafikk. Begrepet *multimodalitet* ble utviklet av professoren og forskeren Gunther Kress. Kress beskriver en *modalitet*³ som «a mode of representation» (Kress 2003:2), altså “kommunikasjonselement” eller “uttrykksmåte” (Løvland 2007:21-22). Kress sier videre at språk alene ikke kan gi oss adgang til multimodalt konstituert mening, ettersom denne meningen bæres av mange representasjonsformer på en gang, som av fysiske egenskaper ved skriften og mediet, i tillegg til verbalspråket selv (Kress 2003:37). Løvland sier det slik: «multimodalitet tyder at ein skaper meining ved å kombinere ulike semiotiske ressursar» (Løvland 2007: 10). Med *semiotisk ressurs* menes en måte å kommunisere på, for eksempel gjennom handling, bilder, skrift eller lyd. Hun understreker at det er vanskelig å tenke seg tekster som ikke er multimodale. Alle tekster finnes i ett eller annet medium, og det vil alltid finnes elementer ved teksten som kommuniserer noe på vegne av den, for eksempel skrifttype, tonefall, papirkvalitet eller artikulering (Kress 2001:1-8; Løvland 2007:10-20).

Affordans og multimodalt samspill

Til alle tider har mennesker hatt behov for å uttrykke seg gjennom andre media enn tale. De tidligste bevisene på dette er hulemalerier. Kress, hevder i verket *Reading Images – the grammar of visual design*, som har Theo van Leeuwen som medforfatter, at skriftspråk hos barn begynner som visuell kommunikasjon: når barnet lærer å tegne bokstaver, er dette en måte å tegne det muntlige språkets lyder på. På et stadium beveger skriften seg fra å være representasjon av lyd, til å bli en automatisert måte å konstruere mening på (Kress/Leeuwen 2007/1996:16-17; Kress 2003:28-31). En grunn til at vi behøver en slik automatisert måte å uttrykke oss på kan være skriftspråkets enestående evne til å uttrykke visse ting. Skrift er for eksempel svært godt egnet til å uttrykke temporalitet – det som har med tid å gjøre. Som modalitet er skrift mye bedre egnet til dette enn for eksempel et bilde, som enklere kan uttrykke romfølelse. Ulike modaliteter har ulike *modal affordans*, det vil si at de er egnet til eller har mulighet til å uttrykke forskjellige ting. Innenfor kulturen dannes det derfor ofte normer for hvilke modaliteter som brukes til hva; lærebøker i skolen bruker ofte en kombinasjon av skriftspråk, tegnede diagrammer og fotografier til å presentere materialet (Løvland 2007:24-26).

³ *Modalitet* er beslektet med det engelske *mode* som kan bety ”måte”. I grammatikken brukes *modalitet* om ulike konstruksjoners evne til å uttrykke sannhetsgrad (Løvland 2007:21). I denne oppgaven er det mest relevant å bruke begrepet slik det defineres innenfor forskning på multimodalitet.

Modaliteter uttrykker altså ulike deler av en helhetlig mening; en studiekatalog fra BI vil mest sannsynlig kommunisere gjennom en kombinasjon av skrift, bilder og grafiske elementer, antageligvis med funksjonell tyngde på skriften. Allikevel vil en mottaker lese modalitetene som én koherent helhet. Et interessant emne, som fortjener vår oppmerksomhet, er hvordan disse avgrensede helhetene har forandret seg og fortsatt er i endring. Hvordan og hvorfor leser vi de multimodale tekstene omkring oss?

Å lese multimodale tekster

I 1440 falt en av historiens viktigste dominobrikker: Johan Gutenberg introduserte såkalte “løse typer” i Europa, og skriftlige tekster kunne plutselig trykkes og masseproduseres. I dag er det vanskelig å se for seg et samfunn uten masseprodusert tekst. Vi er omgitt av skrift nesten til enhver tid, og mange forskjellige media sørger for at vi stilles ovenfor en stadig strøm av tekster. Utvikling av ny teknologi fører til nye modaliteter. I dag har skjermer med mulighet for grafikk og bevegelige bilder har tatt over mange områder der papir før hadde herredømmet, og enkelte har uttrykt bekymring over at bildene overtar for verbalteksten (Kress 2003:1). Denne bekymringen er nok bare delvis begrunnet, for masseproduksjon av skriftlige tekster har fått en helt ny betydning med internett. Vi er omgitt av verbalspråk i langt større grad i dag enn for eksempel for hundre år siden. På vei nedover Karl Johan – Oslos største handlegate – er man omgitt av språklige inntrykk hele veien: skilter, reklame, papirløpesedler, samtaler, sang, og nyheteskringkastinger. Professor i nordisk Per Thomas Andersen konstaterer i essayet “Gaten” at det finnes knapt noen annen kommunikasjonssituasjon som kan måle seg med en travel hovedgate, når det gjelder mengden av leselige tegn man stilles overfor (Andersen 2005:113). Mange av disse inntrykkene registreres knapt, vi velger hva vi skal betrakte som tekst og hva vi skal betrakte som støy. Prosessen med å sile ut hvilke av inntrykkene man skal ta innover seg og hvilke man skal overse, er ofte ubevisst, og den er like selvfølgelig for oss som all verbal kommunikasjon. Å lese er evnen til å skape mening av omgivelsene – enten dette betyr å tolke språk eller å overse språk.

Materialitet

Når måtene vi kommuniserer på endrer seg, må de kommunikative evnene våre gjøre det samme. Vi kan for eksempel forestille oss at kommunikasjonssjangere som sms, e-post og msn, har ført til at det blir stadig mindre vanlig å gjøre bindende avtaler. Når man har muligheten til å være i mer eller mindre konstant kontakt med hverandre, er det mindre viktig å ha et bestemt klokkeslett eller møtested å forholde seg til. Slik henger språk og andre sosiale

konstruksjoner sammen: Nye tekster skaper nye sosiale konstruksjoner, og nye sosiale konstruksjoner skaper nye tekster (Kress 2003:35-60). Kress påpeker dessuten at skriftens materielle form har sosial funksjon. De fleste av oss er kanskje ikke bevisst på skriftfonten når vi leser, men den påvirker allikevel måten vi møter teksten på. Enkelte skriftfonter er akseptert som seriøse og akademiske, som for eksempel Times New Roman, som denne teksten er skrevet i, mens en annen font kan være mer egnet til å invitere til **barnebursdag**, **COW-BOYFEST**, eller *byllup*. Skriftfonten gjør at vi ubevisst forventer en viss type språk og visse typer vendinger fra teksten. Det fysiske ved bokstavene er også meningsbærende.

På HiO og på Blindern står henholdsvis navn på bygningene og navn på fakultetene på murene med metallbokstaver. Vi oppfatter tekstene som reelle navn på en helt annen måte enn vi hadde gjort dersom de for eksempel var skrevet rett på veggen med tusj eller spraymaling. I tolkningsarbeide er det derfor viktig at vi ikke glemmer de fysiske sidene ved teksten. Når vi tar materialitet for gitt, og lar det være usynlig i analysen, kan vi gå glipp av viktige meningsbærende elementer. De materielle sidene ved skrift påvirker måten vi opplever avsenderstemmer, meningsdannelse og kulturell tilhørighet. Som vi så i eksempelet med skriftfonter har *alle* tegn materialitet, ettersom form er meningsbærende i seg selv (Asdal m.fl. u.u.:111). Også bilder som står sammen med skrift opplever vi som en del av teksten, i tillegg til at mediet verbalspråk opptrer gjennom kan påvirke vår forståelse av den: Er det en brosjyre av glanset papir, en tv-skjerm, en resirkulert papirplakat, eller blir den kanskje ropt gjennom en megafon? Vi leser altså ikke bare skrift; vi leser en språklig helhet av skrift og utforming – vi leser *tekster*.

2.3 Tekster og steder

En tekst er et språklig sted. I denne oppgaven er et av hovedpoengene mine det å sammenligne konseptene tekst og sted, fordi jeg mener vår måte å forholde oss til tekster på er lik vår måte å forholde oss til steder på. En bygning kan være et sted, men det kan også et rom i en bygning. En by eller en hel planet kan være et sted; det kommer an på konteksten. Planeten Jorden kan omtales som et sted dersom konteksten er universet, slik stua kan være et sted i huset. Det kan med andre ord være vanskelig å definere nøyaktig hva *sted* betyr, fordi steder har utstrekning, og det er konteksten som avgjør hvor stor denne er. Tekster som artefakter – det vil si som fysiske objekter – har også en slags utstrekning, og det kan være vanskelig å si

hvor tekster begynner og slutter. En tekst kan være lang, kort, mellom permer, skrevet på en husvegg, sagt fra en talerstol eller hvisket i et øre. De fleste vil være enige om at en roman er en tekst, for romanen er en velkjent sjanger i vår kultur. Men et kort utdrag fra den samme romanen kan også oppfattes som en helhetlig tekst dersom den er trykket i for eksempel et læreverk i norsk. Men begrepet *tekst* brukes ikke bare om artefakter, tekst kan også ses på som et abstrakt, mentalt begrep. I den forstand er tekstbegrepet forbundet med det som gir mening. Hvis jeg mister scrabble-brettet i bakken, kan jeg nok ikke kalle bokstavene utover gulvet for en tekst, men noen tall skrevet ned på håndbaken kan være en tekst for den som vet at det er et telefonnummer, og det som for meg er meningsløse lyder, er klar og tydelig tekst for en som kan forstå russisk. Hva som oppfattes som en tekst, er altså like kontekstavhengig som hva som oppfattes som et sted, og det greske ordet *topos* kan faktisk bety både “sted i den fysiske verden”, og “sted i en tekst”.

I etterordet til *Den Flerstemmige Sakprosaen*, definerer Kjell Lars Berge *tekst* slik:

Tekster er ytringer som deltakerne i en viss kultur gir en spesielt avgrenset status eller verdi, der det i kulturen er utviklet tekstnormer som avgjør hvilke ytringer som gis tekstverdi, og hvordan slike tekster ordnes.
(Tønnesson (red) 2002:236)

Denne definisjonen fungerer godt dersom vi vil si noe om tekster som konstante størrelser. Når jeg snakker om tekster i denne oppgaven, blir jeg nødt til å legge til noe i begrepsdefinisjonen, ettersom jeg nettopp ikke betrakter en tekst som en konstant størrelse, men en kontekstavhengig variabel. Iblant snakker vi om en hel bok som en tekst, for like etter å omtale “tekstene i boka.” På samme måte kan vi snakke om Blindern som et sted, for like etter å kalle et hus på Blindern for et sted. Tekstdefinisjonen i denne oppgaven blir derfor slik:

DEF: Tekster er ytringer som deltakerne i en viss kultur gir en spesielt avgrenset status eller verdi i situasjonen, ut fra hvordan kulturens tekstnormer avgjør hvilke ytringer som gis tekstverdi i hvilke situasjoner, og hvordan slike tekster ordnes.

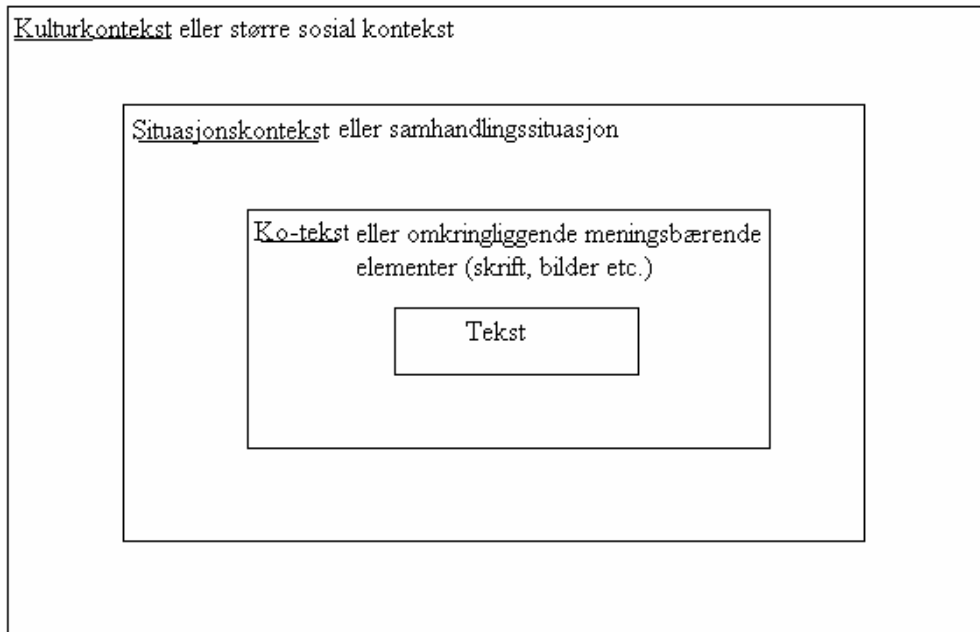
Intertekstualitet

En tekst inngår i intertekstuelle samspill med andre tekster, både de som er å finne i fysisk nærhet til teksten – såkalt ko-tekst – og tekster i fortid eller framtid som hører sammen med den. Termen *intertekstualitet* ble lansert av Julia Kristeva på midten av 60-tallet, i en beskrivelse av Mikhail Bakhtins litteratur- og språksyn (Englund/Ledin (red) 2003: 204). Den bri-

tiske forskeren Norman Fairclough definerer *intertekstualitet* som en forbindelse mellom tekst og sosial praksis, gjennom at tekster former sosiale praksiser, samtidig som sosiale praksiser skaper tekster (Fairclough 1995:133). Tekster ikke bare er internt dialogiske; de kommuniserer også med hverandre. I denne oppgaven ser jeg blant annet på flere studentaviser som finnes på BI, Blindern og HiO. Disse avisene følger til dels samme tekstnormer, og er samtidig med på å skape framtidens tekstnormer. Avisene er i dialog med hverandre, i det som kalles *tekstsamspill*. Tekstsamspill kan foregå eksplisitt, som for eksempel hvis en avis viser til artikkel i en annen avis, eller oppfordrer den til å gi svar på visse spørsmål. Det kan også foregå implisitt, når avisene skriver om samme tema. En annen type intertekstualitet kalles for *normsamspill*. Hvis Universitas er den første studentavisa jeg noen gang leser, er det sannsynlig at jeg i fremtiden vil forvente visse likhetstrekk med denne fra andre studentaviser jeg leser – det er jo nettopp slik oppfatningen av sjanger oppstår. Normsamspill har vi altså når flere tekster følger, og dermed er med på å opprettholde, det samme settet av tekstnormer. Her har jeg eksemplifisert Per Ledins skille mellom *tekstsamspill* og *normsamspill*, slik han definerer det i *Teoretiska perspektiv på sakprosa* (Englund/Ledin (red) 2003:204-229).

Kontekst

Tekster finnes aldri i et tomrom. I tillegg til at tekster spiller sammen intertekstuellt, både framover og bakover i tid, påvirkes våre lesninger av sammenhengen vi møter tekstene i. Summen av det som utgjør denne sammenhengen – alle de omkringliggende faktorene som spiller inn – kaller vi kontekst. Konteksten består av både de fysiske omgivelsene rundt teksten, og historiske og kulturelle omgivelser. Wenche Vagle deler kontekst inn i flere lag som omslutter teksten omtrent som en kinesisk eske. Ytterst finner vi nivået for kulturkontekst – altså de kontekstuelle elementene som er kulturelt funderte. Norge, den vestlige verden og demokrati er eksempler på kulturelle fellesskap med felles normer for tekstproduksjon. Vi kan også tenke oss et institusjonelt kontekstnivå, som en underkategori av kulturkonteksten, for eksempel det norske skoleverket, norsk politikk eller en fotballklubb. Innenfor finner vi situasjonskonteksten, det vil si alle de kontekstuelle elementene som er knyttet til den konkrete situasjonen teksten leses i – hvor er teksten plassert, hvor formell er situasjonen, hvem framstår som avsender? På innerste nivå finner vi de intertekstuelle forbindelsene til andre tekster som befinner seg i fysisk nærhet til teksten – dette kalles ofte ko-tekst. En modell for hvordan kontekst er delt i nivåer, kan for eksempel se slik ut:

Figur 1.
Kontekstlag.
Basert på Wenche Vagles modell (Vagle 2002:130).

En tekst er altså en del av en større struktur som til sammen skaper grunnlaget for vår meningsskaping. Teksten er en del av et helt virkelighetsbilde. Virkelighetsbildet kommer til uttrykk gjennom måten språket blir brukt på, og dette kalles *diskurs*. *Diskurs* defineres noen ganger som “tekst i kontekst”, men begrepet rommer ofte mye mer. Jeg oppfatter det slik at en diskurs er en språklig veksling av ytringer som foregår mellom flere individer over lenger tid. Begrepet kan også brukes til å referere til en viss stereotype av kommunikasjon; vi kan for eksempel snakke om politisk diskurs eller advokat-diskurs. Kritisk Diskursanalyse (Critical Discourse Analysis, heretter CDA) er en analysemodell for tekster, som baserer seg på tanken om tekstens virkelighetsbilde: Teksten er skapt av en kontekst, som den også selv er med på å skape; den kan rekontekstualiseres – settes i en ny sammenheng – men aldri ses på i et språklig vakuum. Gjennom CDA forsøker man ofte å studere hvordan vår tekstlige kommunikasjon endrer verden og i sin tur endres av den (Michelsen 2005:21; Fairclough 1992). Denne innfallsvinkelen blir viktig for meg, når jeg skal analysere tre læresteder og deres virkelighetsbilder.

Hermeneutikk

Når jeg skal analysere de kontekstuelle omgivelsene til BI, HiO og Blindern, er det viktig at jeg tar med i betraktningen min egen og andres *forforståelse* av stedene. Begrepet *forforståelse* kjenner vi fra hermeneutikken – vitenskapningen om tolkninger. Hermeneutikken, som

humanistisk vitenskapsteori, er hovedsakelig utviklet av Martin Heidegger og hans elev Hans-Georg Gadamer (Fjelland 1999:42-44). Gadamer mener at enhver lesning er en type oversettelse. Det vil si at vi med vårt egen apparat for meningsskaping må tolke det som uttrykkes (Melberg 1990:7-12). “Den hermeneutiske sirkel” er en beskrivelse av denne tolkningsprosessen slik den framstilles i Gadammers *Sannhet og Metode* fra 1960. Den tar utgangspunkt i at alle lesere har en forforståelse. Forforståelsen⁴, er summen av våre tanker, meninger og erfaringer; disse kan vi ikke frigjøre oss fra, og de danner en forståeshorisont innenfor hvilken vi plasserer alt. Neste trinn i sirkelen er et møte mellom teksten (indirekte forfatteren) og leserens forforståelse. Teksten kan endre eller utvikle forforståelsen, hvilket bringer oss til en fullføring av sirkelen: en ny forståelse. Poenget er at vi aldri kan være helt nøytrale. Selv når vi er i stand til å se vår egen forforståelse er vi underlagt den, og når vi kan sette oss inn i andres måter å tenke på, kan vi bare gjøre dette via vår egen forståelse (Gadamer 2003/1960:265-271). Selv kjenner jeg godt til Blindern – både stedet rent geografisk, og diskursen som finnes der. Min tekstforståelse er formet av dette, slik at jeg samtidig som å være objektiv på utsiden av tekstene, aldri helt vil kunne la være å være subjektiv og på innsiden av tekstene.

Topoi – steder i teksten

Å forsøke å være objektiv, og tilnærme seg alternative forforståelser er en utfordring når man skal analysere tekster. Et svært nyttig verktøy i denne sammenheng er *topos* (i flertall: *topoi*), som jeg nevnte innledningsvis i kapitlet. Aristoteles definerer *topoi* som «generelle og emnespesifikke argumentskilder» (Aristoteles 2006:33). De er altså elementer som teksten struktureres rundt – eller knagger vi kan henge teksten på. Dersom vi kan identifisere disse knaggene, kan vi se strukturen av mening i teksten. Ole Togeby, som er professor i dansk språk ved universitetet i Aarhus, har beskrevet *topoi* som «steder i bevidshedens landskab». Togeby sammenlikner bevisstheten med en forståeshorisont som strekker seg ut omkring oss i 360°. Hans definisjon av *topoi* lyder:

TOPOI er tankeskemaer eller relationsbegreber der på en gang er så almene og så abstrakte at de i mange situasjoner kan vise forholdet mellom det kendte og det ukendte, og samtidig så specielle og konkrete at de kan anerkendes i bestemte kulturer og samfund, som de på den anden side karakteriserer (Togeby 1986:160).

⁴ Det tyske ordet brukt av Gadamer er *vorurteil*, et ord som kan oversettes med både “forforståelse” og “for-dom”.

Togeby lanserer “topostreet” som analytisk redskap (Togeby 1986:15). Treet viser alle de mulige topoi – altså mentale steder – der vi kan hente stoff til å behandle saken retorisk. Det å se på tekster som noe som har en slags fysisk utstrekning, finner vi også hos medieviteren Jens E. Kjeldsen, som definerer spesifikke, eller formale, topoi som «En form for mentale kart eller skjemaer som dirigerer retorens søken etter materiale og argumenter» (Kjeldsen 2004:166).

Hvis vi ser på topoi som steder i bevissthetens landskap, blir det lett å se hvordan vi kan bruke begrepet i sammenligningen av tekster og steder. At tekster har en arealmessig utstrekning, er mindre selvfølgelig enn at et sted har det, og toposbegrepet er derfor gunstig å bruke i analyser som de jeg skal foreta i denne oppgaven. Vi kan tenke oss at vi i lesningen av en tekst beveger oss mellom topoi inne i selve teksten, samtidig som teksten fungerer som en topos i et sted. Maja Michelsen lanserte begrepet *lesevei* i sin masteroppgave, hvor hun foretok en modelleseranalyse av nettsidene til De Norske Bokklubbene (2005:24-26). Begrepet *lesevei* antyder at man følger en vei gjennom en tekst eller mellom tekster, at man så å si kan bevege seg inne i tekst, slik man gjør på steder. Vi kan også snakke om å lese et sted: «Gaten er en lineær tekst,» hevder Per Thomas Andersen, i essayet “Gaten” (2005:110). Det er mange tekster på BI, Blindern og HiO også, og hvis vi skal videreføre sammenlikningen mellom tekst og sted, må det være mulig å betrakte disse tekstene som en enhet, slik man kan betrakte tekstene i samme bok som en enhet – altså å på et vis snakke om et lærested som én struktur av tekster, med områdeavgrensningen som metaforiske permer.

Arkitektur og semiotikk

Anne Løvland betrakter ikke verbalspråklige enheter som viktigere enn andre semiotiske ressurser i en tekst, og mener at det også kan finnes tekster som overhodet ikke inneholder verbaltekst (Løvland 2007:12). Som utgangspunkt for å lese et sted, må vi åpne for at andre tegnsystemer enn verbalspråklige iblant kan være viktige, for eksempel når vi skal “lese” selve bygningene.

Barn lærer ikke bare å snakke språk, de lærer også å “snakke kultur”. Dette hevder teaterviteren Marvin Carlson i boka *Places og performance*, der han ved hjelp av semiotisk teori “leser” teaterbygninger. «We are apparently programmed to make sense of our environment,» hevder han videre, og peker på at bygninger er like sterke kulturelle uttrykk som verbalspråk.

Han viser til Umberto Eco, som i *La struttura assente*⁵ fra 1968 foreslo at arkitektoniske objekter kunne ses på som tegn, og at de som alle andre tegn uttrykker referanse til en mening. En “steds-semiotikk” ville ifølge dette betrakte steder som tekster med avsendere og mottakere, i et fysisk rom og i en sammenheng. En slik semiotisk metode har også blitt utarbeidet, av Kenneth Lynch som i *The Image of the City* fra 1960, delte stedets tegnsystem inn i veier, knutepunkter, distrikter, rammer og landemerker⁶. Forskeren Sylvia Ostrowetsky har også sett på vinduer, dører og andre fasadetrekk som arkitektoniske “tegn” (Carlson 1989: 2-14).

Arkitekt Elisabeth Tostrup har i boka *Architecture and Rhetoric* (1996) studert tegninger og tekster fra arkitektkonkurranser i Oslo i perioden 1939-1990. Arkitektenes prosjekter består av en visuell del – tegning – og en verbal del. Den verbale delen skal i følge Tostrup både gi en komplimenterende referanse for dommerne, utdype forståelsen av designet, og ikke minst gi mening til det arkitektoniske objektet som semiotisk ressurs (Tostrup 1996:28). Tanken om å lese bygninger er altså i høyeste grad tilstede i arkitektkonkurranser, og som vi har sett er det heller ikke en ukjent ide innenfor semiotikken. Det er riktignok ikke utarbeidet noen fullstendig framgangsmåte på hvordan en slik lesning kan gjennomføres, men ved å inkludere arkitektur i et steds multimodale uttrykk, åpner man for en romlig forståelse av det, som er kjent fra for eksempel bildeanalyse. En slik innfallsvinkel har sosiologen M. Gottdiener, og skriver i boka *Postmodern Semiotics* at semiotikk er en måte å studere alle kulturelle uttrykk på, fordi alle kulturelle uttrykk er strukturert som språk (Gottdiener 1995:8-9).

Når jeg snakker om leseveier gjennom fysiske steder, inngår både verbaltekst og andre tegnsystemer i disse. Leseveier kan være mer eller mindre tilfeldige, og styres av valg som tas underveis. Begrepet *lesevei* er et nyttig verktøy i analyse av tekststrukturer som ikke har en lineær og på forhånd gitt rekkefølge. I innledningen kalte jeg slike tekststrukturer for *hypertekst*.

2.4 Hypertekster og offentlige rom

George P. Landow, professor i engelsk og kunsthistorie, beskriver i artikkelen “The Paradigm Is More Important Than the Purchase” (2003) hvordan den teknologiske utviklingen har gitt oss helt nye måter å organisere tekster på, noe som innebærer et paradigmeskifte. Paradigme-

⁵ Oversatt til *The Absent Structure* på engelsk.

⁶ Mine oversettelser av: *paths, nodes, districts, edges*, og *landmarks*. Jeg oversetter *node* til ”knutepunkt” for å unngå forvirring med det norske ordet *node* som jeg bruker i betydningen ”tekst som er del av en hypertekst”.

skiftet innebærer en helt ny måte å tenke om tekst på, i første omgang når det gjelder digitale tekster, men deretter også de tradisjonelle, papirbaserte. Landow snakker nemlig om *hypertekst* som en teknologisk nyvinning. Med *hypertekst* mener han tekster som ligger på internett, som har en http-adresse, og som derfor ikke leses slik som tekster på papir blir lest. Definisjonen er historisk velbegrunnet; da hypertekstbegrepet ble lansert av Theodor Nelson i 1965 var det nært forbundet med en ide om at alle digitale tekster i verden prinsipielt skulle kunne knyttes sammen i et slags nettverk⁷ (Engan 2000:25). Begrepet er definitivt mest kjent fra informasjonsteknologi, og “hypertext transfer protocol” forkortes til “http” i internettsadresser (Liestøl 2007/2003:36). Likevel skal vi være forsiktige med å sette likhetstegn mellom hypertekst og datateknologi. Hypertekst, som måte å strukturere tekst på, har funnets såpass lenge – uten at vi har hatt datamaskiner – at det er vanskelig å si når det oppsto; et godt eksempel er leksika, der kursiverte ord sender leseren til andre sider i verket – det er bare spesielt interessert som ville finne på å lese leksika fra perm til perm.

Multisekvensialitet

Tekster på nettet er bundet sammen med lenker. Ofte har hver side av et nettsted menyen i skjermbildet sånn at man enkelt kan bevege seg mellom tekstene, og dette fører til at tekstene blir *multisekvensielle* (Karlsson/Ledin 2000), det vil si at rekkefølgen tekstdelene leses i ikke er fastsatt på forhånd, den blir bestemt av leserens mål i tillegg til avsenderens. Men elektroniske tekster er altså ikke alene om å kunne være organisert slik. Høyskolelektor i medievitenskap, Bengt Engan, lanserer i den vesle artikkelen “Mening i tid og rom” hypertekst som et tankeskjema. Han er kritisk mot forskere som er «for ensidig opptatt av å markedsføre hypertekst som det totale brudd med den sekvensielle, papirbaserte teksten» (Engan 2000:28). George P. Landow ville nok falle innunder denne kategorien av forskere, for han er svært opptatt av hvordan hyperteksten redefinerer konseptet lesing. Han er selskap med blant annet antropologen Stefana Broadbent og designstrateg Francesco Cara som i “New Architectures og Information” skriver at det å lese på Web slik man leser på papir ville være som å bruke en Ferrari til å klippe plenen (Broadbent/Cara 2006:171).

Men ifølge Engan er det definerende prinsippet for hypertekst ikke fraværet av lineær struktur til fordel for romlig, siden også papirtekster har en romlig dimensjon – noe jeg var inne på i kapittel 2.2. Det definerende punktet er rollene som avsender og mottaker av teksten inntar,

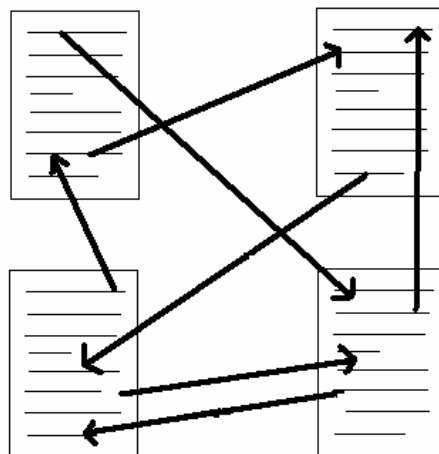
⁷ Dette var lenge før internettet, og lenge før datamaskiner var allemannseie.

der de begge er ansvarlige for strukturering av teksten – avsenderen gjennom tilrettelegging, mottakeren gjennom valgene han eller hun tar. Leseren blir en med-skriver (Engan 2000:31). Ett viktig poeng skal vi likevel ta med oss fra George P. Landow. Han beskriver nemlig hypertext først og fremst som en “tenkemåte”. Paradigmet er altså viktigere enn det materielle for Landow, som mener at vår forståelse av hypertextstruktur er en viktig måte å tenke og lære på (Landow 2005:40-43).

Steder som hypertexter

Kanskje er vi i stand til å forstå hypertext som tekststrukturerende prinsipp, fordi det er sammenlignbart med vår måte å lese verden omkring oss på? En jeger kan lese skogbunnens tegnsystem, se hvilke dyr som har gått der og hvor han bør legge veien; en fisker kan lese tegn på havet og himmelen, og se hvilken retning han seiler, og når det er på tide å vende mot land; en bilist kan lese veiskilting, og vite hvilke gater som er enveiskjørt og i hvilken retning Drammen ligger. Vi er vant til å bruke tegnsystemer til å lenke sammen tekstene vi trenger. Som nevnt har det offentlige bybildet forandret seg mye i løpet av de siste hundre årene. Ikke bare har det dukket opp bevegelige bilder på monitorer, lydinntrykk over høyttaleranlegg og blinkende neonlys, skriftegnene har frigjort seg fra de papirbaserte media, og finnes nå også på biler, husvegger, klær, ryggsekker, digitale skjermer og til og med på bakken – i Karl Johans gate er Ibsen-sitater skrevet med metallbokstaver i selve broleggingen. Det er tydeligere enn noen sinne at vi ikke bare beveger oss gjennom et sted, men gjennom en hypertext.

Hypertext er altså ikke bare en sjanger, men en måte å strukturere tekster på. Tekster struktureres på forskjellige måter. Når man leser en roman, begynner man øverst til venstre på siden for første kapittel, og deretter leser man side for side til boka er slutt. For hypertexter som en nettside, en avis eller en lærebok, er progresjonen annerledes – over har jeg kalt hypertexter multisekvensielle. Tekstene som er samlet, lenket sammen, og utgjør hypertexten kalls *nodes*. Mellom nodene er det mulighet for flere logiske og koherente leseveier (Michelsen 2005:24-26). Bengt Engan bruker en modell for å vise multisekvensialitet i hypertext:

Figur 2.
Hypertekststruktur.
Basert på Bengt Engans modell (Engan 2000:25).

Hver av firkantene representerer *noder* (tekster), pilene representerer *lenker*. Vi kan lett se for oss at hyperteksten det er snakk om er et nettsted – der lenkene vil være elektroniske pekere, et leksikon – der lenkene vil være kursiverte ord, eller en lærebok i naturfag – der lenkene for eksempel er eksplisitte referanser til andre deler av pensum. Hvis vi skal bruke Engers modell på de tre lærestedene, kan vi tenke oss at de fire firkantene – nodene – realiseres som for eksempel en kantine, en vegg med plakater, et sitteområde med løpesedler på bordene og en bussholdeplass. Lenkene kan for eksempel bestå i en trapp mellom to etasjer, et skilt som peker mot en bygning, eller et kart over et område. Hvordan man fysisk beveger seg på et sted er avhengig av hvor man skal, om man kjenner stedet fra før og om man er i stand til å forstå – eller lese – stedet. Og ofte markerer nettopp skriftlige verbaltekster “holdeplassene” vi beveger oss mellom. For eksempel når man orienterer seg på en flyplass: Man leser på billetten, på skjermer og på skilt, og hører på beskjeder som gis over høyttaleranlegget; man følger ulike spor av tekster gjennom det offentlige rommet. Sporet man følger avhenger som sagt av hvor man skal, kjennskap til flyplasser og hvordan tekster brukes der, slik lesevei i en hypertekst avhenger av situasjon, deltakere og mål for kommunikasjonen.

Offentlige rom og offentlige steder

BI, Blindern og HiO er alle eksempler på offentlige rom. Det norske begrepet *offentlig rom* er tvetydig, noe som er lett å se hvis vi oversetter det til Engelsk. *Public space* viser til et fysisk sted som defineres som er avgrenset til offentlig bruk av en kultur, og som juridisk sett er tilgjengelig for alle. *Public sphere* viser til et abstrakt sted der den offentlige diskurs foregår. Når vi sier at en debatt foregår “i det offentlige rom”, mener vi ikke at noen konkrete men-

nesker debatterer på en konkret plass i verden; vi sikter til en meningsutveksling som skjer gjennom offentlige media, og slik er tilgjengelig for alle – altså i et offentlig, sosialt fellesskap. I dette sosiale fellesskapet betraktes partene som deltar som likeverdige – de er på nøytral grunn (Dokk Holm 2006:32). Det er konseptet nøytral grunn som kopler sammen public spaces og public spheres. I et public space befinner vi oss på fysisk nøytral grunn, slik vi gjør mer metaforisk når vi bruker en avis til å uttrykke våre meninger gjennom et leserinnlegg – igjen ser vi at tekster og steder kan ha liknende egenskaper. Når jeg i denne oppgaven snakker om *offentlige rom* eller *offentlige steder* viser jeg, dersom ikke annet er antydning, til betydningen av *public space*, altså: et fysisk sted som defineres som offentlig, og dermed juridisk sett tilgjengelig for alle, av en kultur. Som Dokk Holm diskuterer, er dette en svært omfattende betydning. En slik definisjon innebærer at så ulike størrelser som Hardangervidda, Galdhøpiggen og en kaffebar i Oslo sentrum alle er offentlige steder (Dokk Holm 2006:32). Hypertekster er ofte avgrenset av bokpermer, avisens ytterblad eller et domene; offentlige rom er mer eller mindre geografisk definert. BI-bygningen i Nydalen danner de fysiske rammene for det offentlige stedet BI, og HiOs bygninger er samlet i et kvartal. Blindern er mindre eksplisitt avgrenset, ettersom det består av en mengde bygninger, men det vil for eksempel kunne finnes på et kart, og ingen ville finne på å hevde at Blindern strekker seg helt ned til Frogner.

Koblingen av hypertekster og steder er mer enn bare en metaforisk sammenligning – jeg betrakter offentlige steder som reelle hypertekster. Selvsagt leser vi ikke like store mengder skriftlig verbalspråk på alle offentlige steder – i Nordmarka eller Hardangervidda er det forholdsvis få noder bestående av skrifttegn – men i urbane offentlige rom, slike som de tre jeg skal se på i denne oppgaven, flytter vi oss ofte fra verbaltekst til verbaltekst langs både en fysisk vei og en lesevei. Nodene vi beveger oss mellom på et offentlig sted vil i hovedsak være tekster med en offentlig avsender. I den grad vi betrakter en avis og et nettsted – begge avgrensede og multisekvensielle samlinger av offentlig tilgjengelige tekster – som hypertekster, må også et lærested kunne betraktes som det. En annen viktig fellesnevner er at hypertekster i stor grad struktureres av sakprosa: Lenkene som forbinder noder med hverandre – enten vi snakker om kursiverte ord i leksika, eller elektroniske pekere – ses på som “ytringer om virkeligheten”. Vi skal straks se nærmere på denne måten å definere begrepet *sakprosa* på.

2.5 Sakprosa

Sakprosaforskningen er fagfelt som først og fremst har vokst fram de siste 20 årene. *Sakprosa* er en særegen nordisk term, som ikke uten videre kan oversettes til andre språk, og det er sær-

lig gjennom tre sakprosaprojekter – ett svensk og to norske – at forskningsmiljøer er blitt etablert.

Svensk sakprosa 1750-2000 foregikk fra 1996-2000, og var et tverrvitenskapelig prosjekt, som tok for seg den svenske sakprosaens historie fra 1750 til i dag. Prosjektet fokuserte på «det mycket lästa», som inkluderte både soldathåndboka, politiske pamfletter og ukeblader (Tønnesson 2008:33). I boka *Teoretiska perspektiv på sakprosa* (2003), som ble til som et resultat av prosjektet definerer Per Ledin, Boel Englund og Jan Svensson *sakprosa* som:

...ett socialt faktum, dvs. som en kategorisering som har oppstått i en viss historisk epok och som styr vår uppfattning av samhällets textverklighet (...) I praktiken innebär dette att såväl en inköpslista som en vetenskaplig avhandling blir sakprosa.
(Englund/Ledin 2003:36).

Norsk Sakprosa – prosjekt 1 (1994-1998), ledet fram til flere større verk: *Norsk litteraturhistorie. Sakprosa fra 1750 til 1995*, redigert av professor Trond Berg Eriksen og dr. philos Egil Børre Johnsen, og Ottar Grepstads *Det litterære skattkammer. Sakprosaens teori og retorikk*.

Norsk Sakprosa – prosjekt 2 (2000-2003, 2005-) var en videreføring av Prosjektmiljøet Norsk Sakprosa, som i perioden 2000-2003 ble bygd opp som et nasjonalt forskningsmiljø med forankring i Universitetet i Oslo, og ledet av professor i tekstvitenskap Kjell Lars Berge. I prosjektbeskrivelsen står følgende:

Prosjektet aksepterer ingen form for tekstessensialisme der kulturelt konstituerte kategoriseringer av tekster blir forklart med henvisning til antatte universelle, stabile egenskaper. “Sakprosa” er derfor en sosiokulturelt konstituert tekstkategori som oppstår på et spesielt tidspunkt i den tekstkulturelle utviklingen⁸.

Forskningsmiljøet Norsk sakprosa ble knyttet til Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo fra og med 1. januar 2005, da Johan L. Tønnesson var på plass i det nyopprettede professoratet i sakprosaforskning.

Fiksjon og funksjon

I boka *Hva er sakprosa* (2008) gjør Tønnesson et forsøk på å samle trådene etter disse pro-

⁸ Informasjonen om sakprosaprojektene kan finnes på Wikipedia:
<http://no.wikipedia.org/wiki/Sakprosa#Norsk_sakprosa_.E2.80.93_prosjekt_2_.282000-2003.2C_2005-.29>
(lesedato: 3.mai 2008), i en artikkel der undertegnede er medforfatter, og på Norsk Sakprosas hjemmeside
<<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/forskergrupper/tekstvitenskap/sakprosa/>> (lesedato: 3. mai 2008).

sjektene, og gi et bilde av hva sakprosa er, hvilken rolle den har i samfunnet, og hvor forskningen står i dag. Tønnesson har også i tidligere utgivelser gitt uttrykk for at det er problematisk at sakprosa ofte blir negativt definert som “alt det som ikke er skjønnlitteratur”, en definisjon som blant annet brukes mye i skolen, (Tønnesson (red) 2002:9-26; Tønnesson 2008:25-29). Den engelske oversettelsen av termen, “non-fiction”, viser at denne forståelsen av begrepet i stor grad blir akseptert. Men sakprosa er langt mer enn bare “alt som ikke er noe annet” – sakprosa er en viktig kategori som inneholder både tekster vi ikke kan klare oss uten (branninstrukser, manualer, kontrakter), tekster vi er glade i (en essaysamling, bloggen til bestekameraten, favorittkokeboka), og tekster vi bruker hver eneste dag uten egentlig å tenke over det (værmeldingen, felles-epost fra sjefen, dagens meny i kantina). Tønnesson baserer seg på dansken Claus Detlefs definisjon av sakprosa:

En sakprosatekst er en tekst, som adressaten, ut fra sine forventinger, oppfatter som direkte ytringer om virkeligheten. Forventningene skapes bl.a. ut fra den sammenheng teksten inngår i⁹
(Tønnesson 2008:15).

I tillegg deler han sakprosa inn i *funksjonell* og *litterær* sakprosa. Både litterær og funksjonell sakprosa kjennetegnes – dersom vi går ut fra den ovenstående sakprosadefinisjonen – ved at mottakeren kan oppfatte dem som «direkte ytringer om virkeligheten»; de skal ha forankring nettopp i en *sak*, i betydningen noe reelt og virkelig. Litterær sakprosa omfatter de verkene som er publisert gjennom et forlag, og som har en forfatter (eller flere) som på vegne av seg selv henvender seg til en offentlighet. Disse verkene vil også falle innunder den videre kategorien “litteratur”. Funksjonell sakprosa er også offentlig tilgjengelige tekster, men de er av en annen natur. Selv om de godt kan ha navngitte forfattere som også framstår som individer, så har funksjonell sakprosa institusjonaliserte avsendere. Forfatteren henvender seg ikke til leserne på vegne av seg selv i første omgang, men på vegne av en institusjonalisert og offentlig enhet. Det er dette som utgjør nettopp det funksjonelle vet denne kategorien tekster: De fyller en funksjon i det offentlige, og eksisterer nettopp i kraft av denne funksjonen. (Tønnesson 2008:34).

Enkelttekstene jeg skal se på i denne oppgaven – som inngår i hypertekstene BI, Blindern og HiO – er alle av typer funksjonell sakprosa. Uansett om de har navngitte forfattere eller ikke, så er det lærestedet som institusjon som hovedsakelig er avsender. Tekstene er offentlig til-

⁹ Definisjonen har Tønnesson hentet fra Claus Detlefs *Bogen om sagprosa*, 1998.

gjengelige i det at de befinner seg på et offentlig sted, og er masseproduserte. Funksjonene tekstene fyller varierer noe: tekster som presenterer fag ved lærestedene fungerer som reklame og informasjon til potensielle og nye studenter; studentavisene fyller et behov for studierelaterede nyheter, og virker også samlende og fellesskapsbyggende; søknadsblanketter for permisjon og utsettelse av eksamen fungerer som juridisk bindeledd mellom institusjon og mottaker. Disse tekstene er selvfølgelig deler av hypertekstene, og de fyller sin funksjon på en slik måte at vi ikke egentlig trenger å tenke over hvorfor de er der. Den funksjonelle sakprosaen er viktige byggesteiner i et fellesskap – Tønnesson kaller den for «samfunnets lim og hukommelse» (Tønnesson 2008:7). Fellesskapet som dannes når vi beveger oss mellom tekster som er forbundet av felles normer, deltakere og kontekstuell tilhørighet, kalles *tekstkulturer*.

2.6 Tekstkulturer og tekstkompetanse

Tekstkultur er et relativt nytt norsk begrep, som delvis skal dekke betydningen av det engelske *literacy*, som i sin originale betydning uttrykker “evnen til å kunne lese og skrive”. Ofte, når begrepet *literacy* brukes i språkforskningen, er det likevel snakk om en mye mer omfattende betydning. Som vi har sett bruker man verbaltekst til en mengde ting: til å kommunisere med andre, til å kommunisere med oss selv og til å orientere oss i verden. *Literacy* fokuserer på skriftlig verbaltekst, og det er et faktum at vi omgir oss med skrift i de fleste sammenhenger. Skriftlig verbalspråk er i økende grad en viktig del av stadig flere yrker, også yrker og profesjoner der det tradisjonelt har vært lite lesing og skriving. Kravet til skriftlige ferdigheter i yrkeslivet har også ført til at lesing og skriving vektlegges mer i skolen (Dysthe m.fl.2003/2000:13). *Literacy* er evnen til å bruke tekstene som omgir en i hverdagen, og tilhørigheten til fellesskap av mennesker som evner å bruke de samme tekstene. På norsk snakker vi altså om det å tilhøre en *tekstkultur*. Johan L. Tønnesson definerer begrepet som: «...en gruppe mennesker som samhandler gjennom tekster ut fra et noenlunde felles normsystem.» Vi kan snakke om tekstkulturer på flere plan. For eksempel har vi en felles tekstkultur i Norge, samtidig som vi kan snakke om tekstkulturer innenfor samfunnsinstitusjoner som “skolen”, “klimadebatten” og “Aftenposten”. Disse er alle tre eksempler på scener der tekstene opptrer for et ikke tilfeldig publikum.

Det er ikke slik at man enten tilhører eller ikke tilhører en tekstkultur. Det finnes nemlig grader av *tekstkompetanse*. Hvis man går gjennom Gardermoen Lufthavn og forsøker å finne veien til riktig utgang ved å navigere etter stjernene, er man ikke spesielt tekstkompetent. Å være tekstkompetent på Gardermoen vil minimum si å kunne lese latinske bokstaver, enten på

norsk eller engelsk, å kunne telle minst til 50, og å forstå muntlige beskjeder på enten norsk eller engelsk, som gis over høytaleranlegget. Men man er selvsagt mer kompetent hvis man forstår forskjellen i sjanger mellom en reklame for parfyme på tax-free, informasjon om avganger på en monitor, og standardmeldinger om sikkerhet på oppslag og plakater. De som arbeider på Gardermoen har en utvidet kompetanse. Noen av tekstene som finnes der, er ment bare for dem, og kan være plassert på steder der de reisende ikke får øye på dem, eller de går dem rett og slett hus forbi. Dette gjelder alt fra sikkerhetsreglement og instruksjoner til renholds-personale, til en co-pilots timeplan.

Skriftlighet

Den svenske forskeren Anna-Malin Karlsson har i boka *En arbetsdag i skriftsamhället* (2006) beskrevet hvordan yrker som transportarbeider, butikkansatt og sykepleier innebærer bruk og produksjon av tekst. Hun viser at selv yrker vi vanligvis ikke forbinder med tekst og med skriftlighet krever spesialisert tekstkompetanse. Det å være tekstkompetent handler altså om, i Anne Løvlands ord «å kunne forstå og fortolke tekstar andre har utforma, og å kunne skape tekstar sjølv» (Løvland 2007:15).

Koplingen mellom kulturelt fundert kompetanse og skriftlighet, har produsert de norske termene *skriftkultur* og *skriftkulturforskning*, som har blitt brukt av blant andre Kjell Lars Berge i Prosjektmiljøet Norsk Sakprosa (2000-2003). «Skriftkulturforskningen gir sakprosaforskeren redskaper til å studere hvordan sakprosaen etableres, hvordan den utvikler seg og hvordan sakprosaen plasserer seg i den samlede skriftkulturen i et samfunn», skriver han i introduksjonsskapittelet til skriftsamlingen *Skriftkultur* (Berge 2004:8). Når jeg i denne oppgaven velger å bruke begrepet *tekstkultur*, er grunnen til dette fundert i mitt syn på *tekst*. Selv om hovedvekten av analyse materialet mitt består av skriftlige verbaltekster, så er det nettopp et viktig poeng for meg at en tekstkultur konstitueres av mer enn bare skriftspråk. Jeg ser ikke på tilstedeværelsen av verbalspråk som en forutsetning for å kalle noe en tekst, og jeg inkluderer elementer som arkitektur, bilder, grafikk og fargebruk i min jakt på tekstkulturenes fundament. Jeg synes begrepet *tekstkultur* er godt fordi det å tilhøre samme kultur handler om å skape felles mening. Vår tekstkompetanse avgjøres dermed av vår tekstkulturelle tilhørighet.

Hvordan leser vi?

Som jeg var inne på tidligere, er en viktig del av det å være tekstkompetent å kunne sortere tekstene omkring seg, og velge å la være å forholde seg til enkelte. Hvis man skulle lese alle

tegn man ser på vei nedover Karl Johans gate, ville man kanskje bruke en hel dag fra slottet og ned til Jernbanetorget. De fleste som går nedover Karl Johans gate leser kun et lite utvalg tekster langs veien. Det kan være skilt som viser hvor man skal gå, navn på butikkjeder eller produkter, informasjonsplakater og brosjyrer – det avhenger av hva som er målet for lesingen, hvem det er som leser og i hvilken situasjon. Det å velge bort tekster er noe vi gjør helt ubevisst. Vi definerer automatisk ting som tekst eller ikke-tekst, og som mer eller mindre relevant, uten å måtte tenke over det.

Ettersom tekstkompetanse er noe ubevisst, er det vanskelig å avdekke hvilken tekstkompetanse enkeltmennesker har ved å spørre dem – man må observere den tekstrelaterte atferden deres. I *Local Literacies*, som David Barton og Mary Hamilton publiserte i 1998, studerer forfatterne tekstkompetanse hos flere ulike mennesker i et lokalsamfunn. Barton og Hamilton har kartlagt i hvilken grad disse menneskene bruker tekster, hvilke tekster de bruker og til hva. Det viste seg i undersøkelsen at også de som selv mente at de ikke benyttet seg av tekster i noen særlig grad var svært tekstkompetente på mange områder. For eksempel skrev husmoren June lister og lignende for å organisere sine egne tanker, og mente at etter at en handleliste var skrevet, var det uvesentlig om hun tok den med til butikken eller ikke. Det var skriveprosessen som gjorde at hun husket hva hun skulle ha. Dette er et klassisk eksempel på Merleau-Pontys idé om språket som en forlengelse av kroppen (se 2.1). Vi husker bedre ting vi har satt ord på. Andre aktiviteter som involverte tekstkompetanse var for eksempel det å lese, se på eller lytte til nyheter. Informantene i undersøkelsen tenkte ofte ikke over at det å høre nyheter på radioen var å forholde seg til tekst, særlig hvis de for eksempel hadde radioen på i bakgrunnen under matlaging eller rengjøring. Felles for dem alle var at de forholdt seg til – og valgte – tekster, med den største selvfølgelighet.

I lys av dette ser vi at tekstkompetansen er et viktig instrument når vi skal orientere oss i det mangfoldet av tekster vi er omgitt av i dagliglivet. Ikke bare setter kompetansen oss i stand til å forstå tekster, den leder oss i tillegg mot de tekstene som tilhører tekstkulturen vår, og gjør oss i stand til å oppdage dem og til å definere dem som tekster. Som forklart over er det ikke bare verbaltekst – tekster skrevet eller uttalt med språk – som tekstkompetanse gjør oss i stand til å forstå. Bilder, media og utseende på skriften er også en viktig del av en tekstkultur. Det samme gjelder arbitrære symboler som piler eller “Parkering Forbudt”-skilt, og også indekser – tegn som avbilder det de symboliserer – som et bilde av en sigarett med en rød strek over, eller plantegningen av en bygning. Vår tekstkompetanse er nødvendigvis akkurat så multimo-

dal som de tekstene vi forstår, og den kan utvikles. Én person er ofte medlem av mange tekstkulturer, som han eller hun holder fra hverandre. En advokat kan for eksempel vite både hvordan lovtekster skrives og hvordan personlige brev skrives, og vil ikke blande sammen disse tekstkulturene. Tekstkulturer har normer for hvordan tekstene som hører til i den skal være. Disse normene er skapt av at medlemmene av en tekstkultur skriver på en bestemt måte. På denne måten er tekstkulturer og enkelttekster gjensidig opprettholdende – de skaper og gjenskaper hverandre.

2.7 Retorikk

De ulike tekstkulturenes normer er retorikkens område. Den klassiske antikkens retorikere var læremestere, som underviste i hvordan man skulle tale til forsamlinger – hvordan man skulle uttrykke seg, strukturere talen og vinne sitt publikum. Retorikken er normbasert, og sier noe om hvordan ulike typer tekster *bør* se ut for å tjene sitt formål best mulig. I tillegg bruker retorikken mange verktøy – for eksempel toposbegrepet, som vi allerede har vært inne på – som kan være svært nyttige når vi prøver å danne oss et bilde av tekstkulturer og tekstnormer på BI, Blindern og HiO.

Ifølge samfunnsretorikeren José Luis Ramírez hadde retorikken svært lenge et ufortjent dårlig rykte. I 200 år ble retorikken stort sett betraktet som utspekulert overtalelseskunst, i tråd med Platons syn på saken, slik det kommer til uttrykk i *Gorgias*. Platon sammenligner retorikeren med en konditor som lager velsmakende godterier som er dårlige for kroppen. Han mener at retorikken gir oss billige triks og blendverk heller enn ekte og sann kunnskap. Det er det platonske synet på kunnskap som har produsert denne misforståelsen. Platon, og de fleste vitenskaper fram til moderne tid, har lett etter *epistemisk* kunnskap – det evig sanne. Sannheten skal altså eksistere uavhengig av menneskene og vi skal strekke oss etter denne med våre kognitive evner. I moderne tid har mange stilt spørsmål ved dette. Midt på 1700-tallet skrev Giambattista Vico *Den nye vitenskapen* der han fastslår at sannheten er en konstruert størrelse, som vi mennesker griper gjennom vår felles forståelse av verden. Dette ikke-essensialistiske kunnskapssynet har eksistert parallelt med den episteme-orienterte vitenskapen helt fram til vår egen tid.

Den svenske vitenskapsfilosofen Mats Rosengren bygger blant annet på forskningstradisjonen etter Vico når han skriver at «*episteme* är faktisk inget mer än en illusion, framställd inom en *doxa*» (Rosengren 2003:93). Rosengren forholder seg til den franske sosiologen Pierre Bour-

dieus forståelse av doxa, som betegner «såväl tankemönster och språkvanor som sätt att agera (...). För Bourdieu är *doxa* det som aldrig ifrågasätts helt enkelt därför at ingen (...) kommer på tanken att ifrågasätta det» (Rosengren 2003:69). Ganske forenklet kan vi si at doxa er kunnskap i kontekst og i en menneskelig forståelseshorisont. De siste tiårene har fokuset på doxa blitt styrket innenfor humaniora, og det åpner for å se på retorikk som viktige ferdigheter og som en svært gunstig måte å forholde seg til tekstproduksjon på¹⁰.

Retoriske topoi

Man kan også bruke retorikken som utgangspunkt for å forstå strategier, maktfordelig og meningsskapende prosesser, slik de kommer til uttrykk i tekster. Når jeg i denne oppgaven skal se på tekster og steder som to sammenlignbare størrelser, vil jeg også vil kunne finne retoriske elementer i fysiske strukturer, i tillegg til i tekstlige. I kapittel 2.3 så vi på Ole Tøgebys beskrivelse av topoi som tekstlige steder. På tekster fra BI, HiO og Blindern kan topoi være et godt utgangspunkt for å kartlegge forskjellene i nettopp strategier, maktfordeling og meningsskapende prosesser. Jeg beskrev topoi som “knagger man kan henge teksten på”, og det er nettopp det at deltakerne i den samme tekstkulturen bruker de samme topoi – de samme knaggene å henge teksten på – gjør at diskursen blir forståelig og kommunikativt verdifull for alle de relevante mottakerne.

Som abstrakte størrelser er topoi en del av produksjonen av en tekst, men ikke nødvendigvis eksplisitt uttrykt i teksten selv. Hvis jeg spør noen hvordan været er og de sier det er “fint”, så vil jeg bli overrasket hvis jeg ser ut og det regner. Dette er fordi jeg tar det for gitt at “fint” betyr at sola skinner. At “sol er fint vær, regn er stygt vær” er en topos. Det er inneforstått, vi behøver ikke å etablere det som en sannhet for å kunne snakke om været, for det er allerede etablert – vi tar det for gitt. Topoi kan være så allmenne at de er felles for nesten alle mennesker, men stort sett er de kontekstavhengige i noen grad: Det er selvsagt ikke sikkert at regn oppfattes som stygt vær for folk som bor i et annet klima enn vårt. I Norge regner det mye og vi har ikke mangel på vann, men i store deler av verden er regn det fineste været man kan tenke seg. I *Retorikk* skiller Aristoteles mellom generelle og emnespesifikke topoi. Generelle topoi har «generell gyldighet for alle emner,» hevder han, og et eksempel på en slik topos er ideen om motsetninger: Hvis noe har en gitt egenskap så vil det med nødvendighet si at motsetningen har den motsatte egenskapen. Dette har vi allerede sett i eksempelet med sol versus

¹⁰ For utdypende informasjon om doxa og episteme, se: Bourdieu 1998/1996; Platon 2004; Ramírez 2004; Rosengren 2003; Vico 1996/1744.

regn. Hvis sol og regn er motsetninger, og sol er positivt, da blir regn nødvendigvis negativt. Et annet eksempel på en generell topos er ideen om gjensidighet. Med det mener Aristoteles tosidigheten vi forventer i handlinger: Hvis noen har handlet urettferdig, finnes det en motpart som har blitt urettferdig behandlet; hvis noen har kjøpt noe, så må noen ha solgt noe. Emnespesifikke topoi defineres som «bygget på utsagn som angår de enkelte arter og klasser av fag» (Aristoteles 2006:33). Jeg tolker dette som at de spesifikke topoi har en sterkere tilknytning til sakens kontekst. Det er ved å se etter forskjellene i bruk av spesifikke topoi at vi kan håpe å skille tekstkulturer fra hverandre. Ved å se på de spesifikke topoi som brukes kan vi nemlig danne oss et bilde av det «bevissthetens landskap» som skapte teksten.

Retorikkens tre bevismidler

Vi kan si at summen av topoi utgjør tekstkulturens forståelseshorisont. Ut fra denne forståelseshorisonten springer tekstenes kommunikative mål og strategier. Retoriske strategier blir utførlig beskrevet av Aristoteles, som har svært strenge normer for hvordan språket skal brukes for å oppnå ulik effekt. Den ønskelige effekten er altså overbevisning, og midlene til å oppnå dette kalles *logos*, *etos* og *patos*. Disse tre begrepene representerer språkets tre bevismidler. For det første kan man bruke språket til å gi informasjon om noe – man kan snakke eller skrive objektivt om et saksforhold. Det greske ordet *logos* kan bety både “fornuft” og “ord”. For det andre kan språk brukes til å bygge avsenderens *etos*. Å bygge etos vil si å styrke sin stilling overfor andre deltakere i kommunikasjonen. Det er mange måter å gjøre dette på. Enkelte navn har svært mye kulturelt etos innbakt i seg i en kontekst, slik som Kjell Inge Røkke, Norsk Hydro og Einar Gerhardsen. Enkelte gjerninger, handlinger og egenskaper har også høy status, slik som det å være rik eller gavmild, eller det å vinne, fortjene eller erverve noe. Akkurat slik man kan bygge etos i tekster kan man også gjøre på steder. Bygninger kan for eksempel styrke sin egen status ved å ha en kjent logo eller et kjent firmanavn på fasaden, og arkitekturen kan framstå som mer eller mindre gammel, ny, storslått eller simpel. Ved å knytte til seg ønskelige navn, egenskaper og handlinger, styrker man sin etos. For det tredje kan språk brukes til å manipulere mottakeren – det kan ha *patos*. Språk som har *patos* fremkaller en reaksjon, eller en handling hos oss, det appellerer til følelsene våre, til empatien og til handlekraften. Språket i for eksempel løpesedler fra politiske, veldedige og interesseorganisasjoner inneholder ofte mye *patos*, da de forsøker å bevege mottakeren til å gi penger, tid eller stemme til sin sak, men de aller fleste tekster inneholder faktisk *patos* til en viss grad. Vi beveges fysisk gjennom et sted ved hjelp av for eksempel skilt og veibeskrivelser. Disse ele-

mentene har også en form for patos. Dessuten finnes det patos-språk i mengder av tekster vi er omgitt av i det offentlige rom – kanskje særlig i reklamen.

2.8 Språkets funksjoner

Å dele språkbruk opp i etos, logos og patos er en måte å vise at språk på samme tid er en sosial aktivitet, en mental aktivitet og en handlende kraft. Denne oppdelingen er ikke bare kjent fra retorikken. Innledningsvis i dette kapittelet beskrev jeg grunnsynet i Michael Hallidays Systemisk-funksjonelle lingvistikk – en retning som ikke er normativt fundert slik som retorikken, men som deskriptivt vil si noe om hvordan språket fungerer. Språk kan ifølge Halliday brukes til å handle eller til å formidle erfaring; samtidig relaterer vi til hverandre, og til omverden. Han sier at språk har tre ulike funksjoner, som han kaller *metafunksjoner*. *Meta* betyr “over”, og metafunksjonene er overordnede språkfunksjoner som realiseres av alle språklige ytringer; ifølge Halliday er det summen av disse metafunksjonene som muliggjør kommunikasjon. I samtalesamlingen *Samtaler om tekst, språk og samfunn* av Eva Maagerø og Elise Seip Tønnessen (2001) siteres Halliday på følgende måte:

Det voksne språket er hovedsakelig en kombinasjon av erfaring og handling, og disse to funksjonene oppnår en ved hjelp av en tredje funksjon som vi refererer til som den *tekstuelle* metafunksjonen. Vi har derfor den *ideasjonelle* metafunksjonen som består av to deler, konstruksjonen av erfaring, eller den erfaringsbaserte delen, og den logiske delen hvor vi relaterer ett aspekt ved prosessen til et annet. Så har vi den *mellompersonlige* metafunksjonen, og disse to kommer sammen gjennom eller ved hjelp av en intern semiotisk funksjon som skaper diskursen. Med andre ord er det grammatikken selv som modellerer erfaringene, og den gjør det på en slik måte at det nærmest blir et parallelt univers.
(Maagerø/Tønnessen 2001:25)

Punktvis oppsummert kan vi si det slik:

1. Språket har en *ideasjonell metafunksjon* – det brukes til konstruksjon av erfaring og logisk relasjon.
2. Språket har en *mellompersonlig metafunksjon* – det brukes til å etablere deltakernes roller, og forholdet mellom dem.
3. Språket har en *tekstuell metafunksjon* – denne er diskursskapende. I denne metafunksjonen møtes de to andre, og grammatikken modellerer erfaringer til et parallelt univers.

Språklige nivåer og periodisitet

Metafunksjonene uttrykkes i tre nivåer. På et *sosialt* nivå er konteksten sentral for hvordan vi

først oppfatter en tekst. På HiO vil altså kulturkonteksten, situasjonskonteksten og den umiddelbare ko-teksten både uttrykke et forhold mellom deltakerne i diskursen, konstruere logisk relasjon, og skape et språklig bilde av hvordan HiO er. Det neste nivået er det *semantiske*. Her opptrer prototypiske realiseringer som regler. For eksempel har vi et slags begrep om at imperativsformen er den mest typiske måten å gi en ordre på, dette på tross av at vi svært sjelden bruker denne konstruksjonen. De semantiske kategoriene er mentale maler på hva slags språkhandlinger som kan utføres. Halliday opererer med John R. Searles språkhandlinger: *Ekspressiver* er ytringer som viser avsenderens egne følelser eller meninger om noe; *kommisiver* er løfter, uttrykk for avsenderens intensjoner; *konstativer* beskriver hvordan noe er eller hva som hender; *direktiver* forventer en reaksjon hos mottakeren; *kvalifiseringer* fører til en endring gjennom at de ytres – for eksempel som når HiO utsteder et BA-diplom, og studenten automatisk er BA¹¹. (jf. J. R. Searle i Matthews 2005:349). Helt nede på det *leksikogrammatiske* nivået kodes semantiske realiseringer som valgmuligheter innenfor det leksikogrammatiske systemet. Altså vil grammatiske valg la mottakeren forsøke å nærme seg en intendert mening (Halliday 1998:234-236). Hvis det for eksempel på HiO henger plakater der det står “Vi setter pris på om dere ikke røyker rett utenfor inngangene”, så kan vi oppfatte dette ganske annerledes enn om det står “Ikke røyk foran inngangene!”.

Som nevnt over er det ikke slik at kommunikasjonen realiserer én av de tre metafunksjonene, eller foregår på ett av de tre grammatiske nivåene. Alt språk inneholder alle tre nivåer og fungerer på alle tre måter. Men vi kan ofte si at én funksjon er mer framtrædende enn de andre, og at denne først og fremst kommer til uttrykk i ett av nivåene. Det er derfor noen tekster oppfattes som for eksempel mer autoritære, høflige, relasjonsbyggende eller informative enn andre. Når jeg ser på tekster fra BI, Blindern og HiO er det viktig å avdekke *hvor* i teksten de ulike metafunksjonene finnes, og fordi språkfunksjonene realiseres både i teksten som helhet og i alle dens deler, snakker vi ofte om en *makrostruktur* og en *mikrostruktur* av informasjon. *Makrostruktur* betegner da den overfladiske og helhetlige informasjonsstrukturen, mens *mikrostruktur* betegner informasjonsflyten i tekstens interne deler. Informasjon er ikke vilkårlig strukturert i tekster, men *periodisk*. Det vil si at tekster følger språklige mønstre, eller rytmer, der informasjon gis i en koherent sammenheng. Denne rytmen kalles tekstens *periodisitet*. *Periodisitet* er et semantisk verktøy, som gjør oss i stand til å skape mening av tekster. På makronivå i en tekst reguleres periodisitet av elementer som avsnitt, resonnementer, kronolo-

¹¹ BA står for ”Bachelor of Arts”, og er navnet på en grad man kan ta både ved høyskoler og universiteter.

gisk gjengivelse av hendelser og bevegelse fra spørsmål til svar. På mikronivå reguleres periodisitet først og fremst gjennom ulike typer kohesjon. *Kohesjon* er koplingstyper som skaper sammenheng mellom ytringer; *og, men, så, deretter, derfor og fordi*, er alle eksempler på slike koplinger (Martin/Rose 2005:175-201). Koplingene kan uttrykke fire ulike typer sammenheng:

1. addisjon, det vil si at informasjon legges til (og, også, i tillegg).
2. kontrast, det vil si at informasjon stilles opp mot hverandre (men, derimot, like fullt).
3. kausalitet eller implikativitet, det vil si at noe er årsak til en virkning (derfor, fordi, på grunn av).
4. temporalitet, det vil si kronologisk følge i tid (så, etterpå, deretter).

(Berge 1990:80-94)

Periodisitet på makro- og mikronivå er dimensjoner ved teksters oppbygning. Oppbygningen gjør tekster og hypertekster til mer enn bare vilkårlige samlinger av informasjon, og representerer mulighetene mottakere har til å skape mening av dem.

Språk som handling og interaksjon

Tekstkompetanse består likevel av mer enn å kunne tolke informasjonsstrukturer. Vi må kunne forstå hva det er som *gjøres* med språket – hvilken handling som begås. Hvis språk bare kommuniserte gjennom sine grammatiske bestanddeler, ville vi verken være i stand til å forstå rollefordeling som ikke var eksplisitt uttrykt i teksten, eller språk som ikke følger internaliserte grammatiske regler. Meningen skapes og språket fungerer gjennom interaksjon. Vi har allerede sett på språkhandlinger, slik de har blitt beskrevet av Searle. I *Meaning in interaction* (1995) forklarer den engelske lingvisten Jenny Thomas språkhandlingene grundig. Ifølge filosofen J. L. Austin, består en ytring av tre forskjellige dimensjoner: de faktiske tegnene som utgjør ytringen, intensjonen som ligger bak ytringen, og effekten ytringen har på mottakeren (Thomas 1995:28-53).

Språkhandlinger er noe vi må tolke oss fram til, og redskapene vi bruker er kontekstuelle. I eksempelet med røykeforbudsplakaten over er den første varianten er framstilt som en høflig konstatering av et ønske hos avsenderen, den andre som en befaling, men meningen bak er den samme – det er faktisk ikke tillatt å røyke foran inngangen. Eksempelet viser at språkhandlinger er modale størrelser som kan framsettes på mange ulike måter. (Halliday 1998:234-236). Alle ytringer er også språkhandlinger, men det er bare unntaksvis at vi må

stoppe opp og lure på hva for en handling det er som egentlig blir utført, på samme måte som vi sjelden undrer oss over hvilken funksjon språket har. Kommunikasjon er rett og slett en selvfølgelig aktivitet for oss.

2.9 Tilnærming til kommunikasjon

Å lese eller skrive tekster er å delta i kommunikasjon. Som sagt er det er umulig å gi en entydig definisjon av hva kommunikasjon i sin essens *er*, men det hersker enighet om at det har å gjøre med å skape mening ved hjelp av en eller annen type tegn. Det har blitt framsatt flere ulike kommunikasjonsmodeller for å kaste lys over konseptet kommunikasjon, og gi oss dypere innsikt i hvordan det foregår (Berge 1997:95-102; Tønnesson (red) 2002:9-27). Modeller er forenklete virkelighetsrepresentasjoner som skal hjelpe oss å forstå en prosess og visualisere relasjoner. Alle modeller er kun tolkende representasjoner av en virkelighet som er altfor kompleks til at det går an å tegne den, men de kan likevel være praktiske hjelpemidler til å nærme seg en forståelse av hvordan kommunikasjon foregår.

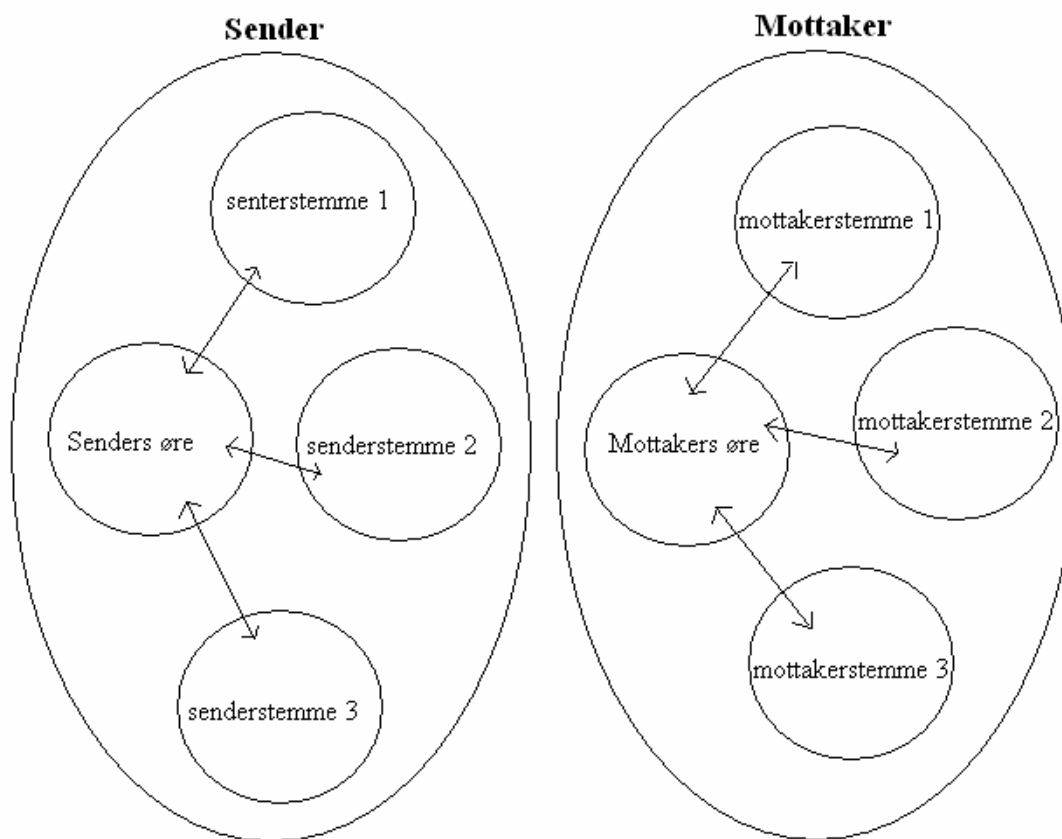
Det er ikke rart at vi i blant misforstår hverandre, i grunnen er det utrolig hvor sjeldent det skjer. Den enkleste kommunikasjonsmodellen, som ofte kalles “transportmodellen”, er avsender og mottaker to størrelser, og meningen passerer som en pil fra den ene til den andre. Andre modeller har forsøkt å inkludere elementer som dialog og forforståelse: for eksempel “sirkelmodellen” der deltakerne veksler på å være sender og mottaker, og den såkalte feedbackmodellen, som tar høyde for at alt – også ikke-språklige lyder og gester som et kremt, det å vifte bort en flue eller trekke pusten dypt – inngår i kommunikasjonssituasjonen som meningsbærende elementer (Berge 1997:95-97).

Selv-kommunikasjon som meningsskaping

Felles for de fleste kommunikasjonsmodeller er at de innebærer en sender og en mottaker og en utveksling av noe mellom dem. Men ikke alle er enige i at dette er en god måte å se det på. Maurice Merleau-Ponty hevdet at språk og tanke var så tett bundet sammen at man i praksis ikke kan skille dem i det hele tatt:

Thus the experience of communication would appear to be an illusion. A consciousness constructs – for x – that linguistic mechanism which will provide another consciousness with the chance of having the same thoughts, but nothing really passes between them.
(Merleau-Ponty 2002/1945:207).

Den eneste modellen som tar utgangspunkt i dette er autopoiesismodellen. Modellen opererer med to lukkede systemer, hvor meningsskaping foregår først hos senderen, og deretter hos mottakeren, og altså uten at mening passerer mellom de to systemene. Inne i hvert system kan vi snakke om flere stemmer (her kalt senderstemmer og mottakerstemmer avhengig av hvilket system de tilhører), og også et lyttende “øre” (her kalt “senders øre” og “mottakers øre”). Sender lager stemmer som den selv hører i teksten, disse ligger i teksten som et meningspotensial, og realiseres i møtet med mottakeren. Det er ikke sikkert at stemmene mottaker hører er de samme som sender hørte. Hvilke stemmer man oppfatter som viktigst, og nøyaktig hvilken mening de gis, kan variere ut fra senders og mottakers kommunikative mål, for forståelse og kontekstuelle elementer:

Figur 3.
Autopoietisk kommunikasjonsmodell.
Basert på Johan L. Tønnessons modell (Tønnesson (red) 2002:21).

Autopoiesis betyr “selv-skapelse”, og er opprinnelig et begrep hentet fra biologien. Den tyske sosiologen Niklas Luhmann introduserte begrepet i samfunns- og kommunikasjonsteori, og i denne sammenhengen er det altså meningen som skaper seg selv. Den russiske semiotikeren Jurij Lotman snakker om Autocommunication, eller I-to-I-communication. Han mener altså at det er vilkårlig om det er én, to eller mange individer som deltar i kommunikasjonen – me-

ningen skapes uansett gjennom en slags selv-kommunikasjon i hvert enkelt individ (Tønnesson (red) 2002:219; Berge 1997:97).

2.10 Modellesere

Johan L. Tønnesson har bygget videre på denne tanken om selvkommunikasjon i sin doktoravhandling *Tekst som Partitur*. Her bruker han begrepet *modelleser* for å forklare hvordan denne selvkommunikasjonen skjer. Det var den italienske semiotikeren Umberto Eco som først lanserte begrepet, men det har aldri før fått riktig fotfeste i forskningen, og blir ofte forvekslet med det langt vanligere, men slett ikke sammenfallende, begrepet *målgruppe*. Der *målgruppe* bestemt viser til en virkelig og eksisterende gruppe mennesker, som avsenderen av teksten ønsker at skal være mottakere, viser *modelleser* til en virtuell leser, som kun eksisterer i teksten. Ecos modelleser er altså aldri identisk med noen empirisk leser – den er en strategi, som godt kan være ubevisst fra avsenderens side. Tanken om modelleseren springer ut av Umberto Ecos pragmatiske språksyn. Når vi kommuniserer med verbalspråk, forstår vi ikke *ord for ord* det som sies til oss; vi forstår *meningen*. Som Merleau-Ponty påpekte, er det ingenting som faktisk passerer mellom sender og mottaker i en kommunikasjonssituasjon – ingen mening flyttes fra senderhodet til mottakerhodet. Den meningen som forstås av en leser, kan altså bare komme fra leseren selv (Eco 1985/1979:3-5). Det første delkapittelet av Ecos introduksjon til verket *The Role of the Reader* heter “How to produce texts by reading them”. Med dette sikter Eco til skapelsen av tekst, ikke som artefakt, men som mening, og sier at tekstens potensiale først realiseres i møtet med en leser: «the text is nothing else but the semantic-pragmatic production of its own Model Reader» (Eco 1985/1979:10).

Tønnesson definerer modelleserbegrepet slik:

Oppbyggingen av modellesere er en tekststrategi som er forankret i tekstens intensjonalitet [...]Modelleseren, som aldri er fullt ut identisk med noen empirisk leser, innehar en prinsipielt identifiserbar språklig og kulturell kompetanse, men bygger også opp ny kompetanse under lesningen.
(Tønnesson 2003:145).

Modelleseren er en tekstlig størrelse – eller innebygd kompetanse – som vi som empiriske lesere kan strekke oss mot. Modelleseren kan leses ut av selve teksten, og er ikke nødvendigvis bevisst fra forfatterens side. Den representerer en lesing av teksten (Tønnesson 2003:100-145). Ifølge Eco, og senere Tønnesson, er modelleseren altså en tekststrategi. Vi kan ikke lese

teksten hvordan vi vil, bare slik teksten gjør det mulig for oss å lese den, ved at den forutsetter en viss kompetanse og lar leseren se denne kompetansen.

Modelleserbegrepet er nyttig i analysesammenheng, da det hjelper oss til å identifisere ulike kompetanser i teksten. Eco opererer først og fremst med én modelleser i teksten, men Tønnesson åpner for at det kan være flere enn én, men ikke et infinitt antall, modellesere per tekst. I sin doktoravhandling lager Tønnesson fra to til fem modellesninger av noen historievitenskapelige tekster. I disse leser han inn de respektive modellesernes responser på det som står i teksten. Hvis vi skal gå tilbake til den autopoietiske kommunikasjonsmodellen, vil det altså si følgende: at sender kommuniserer med seg selv for å skape mening i en tekst, hvorpå mottaker kommuniserer med seg selv for også å skape mening (ikke nødvendigvis identisk med senders mening) av den samme teksten. Det å avdekke modelleseren i teksten hjelper oss til å se vår egen forforståelse, og dermed alternative forforståelser, klarere.

2.11 Teoretisk grunnlag for analyse

I dette kapittelet har jeg gjort rede for det jeg mener er et godt teorigrunnlag og analyseapparat for å analysere de tre offentlige lærestedene BI, Blindern og HiO som hypertekster. Målet med analysen er for det første å finne ut noe om tekstkulturene på de tre lærestedene, og hvordan disse kommer til uttrykk, og for det andre å vise hvordan vi leser offentlige rom.

Jeg baserer analysene på et autopoietisk syn på kommunikasjon, hvor meningsskaping foregår både i et sendersystem og i et mottakersystem. Jeg går ut fra et sosio-semiotisk språksyn, og ser på tekster som sosiale handlinger bestående av tegnsystemer i kontekst. På makronivå i hypertekstene BI, Blindern og HiO kan hermeneutikk og CDA hjelpe oss til å avdekke tekstkulturell tilhørighet. Modelleserbegrepet gjør oss i stand til å identifisere trekk ved deltakerne i tekstkulturene. Ved å peke på retoriske bevismidler, vil vi kunne si noe om strategier i hypertekstene, og peke på avsenderstemmer. På mikronivå vil enkeltteksters multimodale uttrykk hjelpe oss å vise hvilke tegnsystemer som uttrykker hvilke trekk ved tekstkulturene. Ved å identifisere retoriske topoi i tekster kan vi også si noe om verdigrunnlag og doxa innenfor hver tekstkultur, mens metafunksjonene er verktøy som lar oss utforske tekstkulturenes virkelighetsbilde.

3 MATERIALE OG METODE

Hovedmålet for analysene i denne masteroppgaven er å studere tekstkultur. Jeg har valgt de tre hypertekstene BI, Blindern og HiO som analyseobjekter, og skal gjennom tekstanalysene nærme meg en forståelse av hvordan de tre lærestedene danner tekstkulturer, og hvilke kommunikasjonslementer som brukes til dette. Analyse materialet mitt består av mange modaliteter: skrift, arkitektur, bilder, grafikk, fargebruk, og plassering. Jeg inkluderer disse modalitetene i tekstbegrepet, men hovedfokuset mitt kommer til å være på skriftlig verbalspråk.

3.1 Valg og avgrensning av materiale

Jeg har valgt tre svært omfattende hypertekster som analyseobjekter. Hypertekstene BI, Blindern og HiO inneholder et vell av tekster: offisielle papirer og skjemaer, flere hele bibliotek fulle av bøker og tidsskrifter, symboler og skilter som viser vei, skriblerier på et toalett i kjelleretasjen og en handleliste på en post-it-lapp i et kontor i femte. Innenfor sine fysiske rammer samler læresteder slike tekster, som alle utgjorde det potensielle materialet for mine analyser av leseveier gjennom stedene. Jeg ønsker å få fram både mangfoldet av tekster og variasjonen i omfang og sjanger, og samtidig gi et bilde av hvordan lesere foretar en utvelgelse og leser selektivt. Jeg har vært nødt til å avgrense mitt materiale deretter, og det har skjedd i to omganger.

1. For det første måtte jeg bestemme hva som skulle utgjøre de tre hypertekstenes fysiske rammer. For BIs del er denne avgrensningen enklest: når jeg snakker om BI som et sted, sikter jeg til det området som er avgrenset av BI-bygningen, med adresse Nydalsveien 37, Oslo (vedlegg 6.1.2.1). HiO er avgrenset av et kvartal, men lærestedet har også lokaler utenfor dette. Når jeg snakker om HiO som et sted, sikter jeg til området som er avgrenset av krysset Pilestredet/Stensberggata i sør, Pilestredet i vest, Dalsbergstien i nord, og husraden på østsiden av Bisletbekken i øst (vedlegg 6.1.2.3). Blindern er det vanskeligste området å avgrense. Blindern er ett av flere områder i Oslo som UiO disponerer, og det fantes et område som het Blindern lenge før området ble utbygget til campusområde¹². I dagligtalen refererer “Blindern” ofte til større eller mindre deler av universitetsområdet, noen inkluderer Det teologiske fakultet, andre ikke, noen ville kanskje også inkludere Det medisinske fakultetet. Når jeg snakker om Blindern som et sted, sikter jeg til området som er avgrenset av Fysikkbygningen i sør, Problemveien i vest, Niels Henrik Abels vei i nord, og Moltke Moes vei i øst (vedlegg

¹²Området har fått navn av gården Blindern, som daterer tilbake til de første århundrene e.Kr.

6.1.2.2). Ved å avgrense stedet på denne måten, definerer jeg bort områder som i mange tilfeller ville bli betraktet som “Blindern”. Min avgrensning er ikke ment som et normativt utsagn om hva som bør betraktes som “Blindern”, og heller ikke som en deskriptiv uttalelse om hva som vanligvis blir betraktet som “Blindern”. Avgrensningen er et analytisk grep. Jeg er nødt til å velge meg en helhet, og det gagnar oppgaven dersom denne ikke er altfor stor og uhåndterlig. Likevel er det selvsagt et viktig poeng for analysen at Blindern er et område som er vanskeligere å avgrense enn de to andre. Også om HiO kunne vi diskutere om området på nordsiden av Dalsbergstien burde defineres inn. Et annet resultat av de fysiske avgrensningene er at lærestedenes nettsider blir definert ut av analysematerialet, ettersom de ikke gjenfinnes fysisk ved noen av de tre adressene jeg har beskrevet. Nettsidene er likevel å betrakte som virtuelle forlengelser av stedene, og jeg har benyttet dem som utfyllende tilleggslitteratur.

2. Neste avgrensning foregår innenfor hvert lærested. Å analysere *alt* av tekst som er offentlig tilgjengelig innenfor de fysiske rammene jeg har etablert over, er en umulig oppgave. Tekstene er i stadig bevegelse, de flyttes omkring, byttes ut, legges til og trekkes fra. En analyse av alle tekstene ville heller ikke reflektere leseres selektive lesning. Analyse materialet er samlet inn på en vandring foretatt på hvert av de tre lærestedene høsten 2007. Mange av tekstene var det mulig å ta med seg: skjemaer, løpesedler, kaffekopper og magasiner; andre ikke: skilter på vegger, skulpturer, bokstaver malt eller skrudd opp på vegger og mange flere (vedlegg 6.2)¹³. I analysen åpner jeg for ulike måter å selektivt lese tekstene jeg fant under vandringene på. Tre enkelttekster har jeg valgt å analysere i detalj, og disse er hentet fra studiekataloger fra henholdsvis BI, UiO og HiO (vedlegg 6.3). Fra katalogene har jeg valgt tekster av relativt likt omfang, fordi dette gjør en sammenlignende analyse mer relevant.

3.2 Metode

Avgrensningen av materialet gir meg tre nivåer av tekstlig kommunikasjon:

1. Lærestedene som tekstsamlinger/hypertekst (kontekstuell nivå).
2. Leseveier gjennom hvert sted (makronivå).
3. Tekster fra kataloger utgitt av lærestedene (mikronivå).

Tekstene er vedlagt som bilder, men det er viktig å understreke at tekstene jeg har analysert ikke nødvendigvis kan gjengis i papirformat eller digitalt. Et pappkrus med trykk har en romlig form i tillegg til et verbalspråklig uttrykk, som aldri kan komme til sin rett på papir eller på skjerm, og et bilde av en tekst er nødvendigvis noe annet enn teksten selv.

Denne tredelingen gir grunnlaget for en analysemetode som består i å bevege seg fra makro-nivå til mikronivå i hypertekstene. Jeg begynner med å se på hypertekstene og deres kontekstuelle tilhørighet. Deretter beveger jeg meg innenfor hypertekstenes rammer, langs en lesevei på hvert sted. Til slutt studerer jeg en tekst fra en studiekatalog på hvert lærested, og disse katalogene er å finne som deler av noder i hypertekstene. I alle tre tekstnivåer avdekkes forskjeller og likheter mellom tekstkulturer på de tre lærestedene, og vi ser på hvordan hypertekstene skaper tekstkulturer.

3.3 Feilkilder

Det er hovedsakelig to potensielle feilkilder i arbeidet jeg har gjort. Den første er min egen forforståelse – min bakgrunn fra Blindern farger min måte å lese tekst på. Den andre er det at selve hypertekstene som har vært mine analyseobjekter kun eksisterte slik jeg har beskrevet dem akkurat da jeg foretok lesningene. Over beskrev jeg hvordan steder er svært utsatte for forandring, noe som vil si at mange av tektnodene jeg har beskrevet kan være borte eller totalt forandret, dersom man oppsøker hyperteksten på et senere tidspunkt.

Jeg har på flere måter forsøkt å veie opp for min tilhørighet til Blindern og tekstkulturen der. For det første lot jeg leseveien på stedet velges av en uavhengig informant¹⁴, som aldri hadde vært på stedet før. For det andre har jeg brukt analyseverktøy – modellesere, retoriske topoi og CDA – til å bli oppmerksom på min egen forforståelse. Jeg har også forsøkt å tenke meg alternative forforståelser, for å kunne nærme seg teksten med utgangspunkt i dem. Både BI og HiO var nye steder for meg, og gjennom analysearbeidet har de blitt mer og mer kjente. Selv om jeg kjente til Blindern, føler jeg at jeg også i forhold til dette lærestedet har hatt en liknende forståelsesutvikling – å kjenne noe godt, er ikke det samme som å ha analytisk kjennskap til det. Det at jeg stadig var nødt til å tenke gjennom min egen innfallsvinkel i løpet av analyseprosessen, gjorde at jeg ble bevisst på denne delen av lesningen i større grad enn jeg tror jeg hadde dersom ingen av lærestedene hadde vært kjente for meg i utgangspunktet. Mitt mål har altså vært å la min tilhørighet til Blindern bli en ressurs heller enn en hemsko, selv om det er vanskelig å etterprøve om jeg har lyktes i dette.

Når det gjelder hypertekstenes forandring over tid, velger jeg som sagt å se på et synkront uttrykk – hyperteksten slik den eksisterte på et gitt tidspunkt. Mange grunnleggende elementer

¹⁴ Mer om dette i kapittel 4, spesielt 4.1.5.2, der jeg beskriver situasjonskonteksten for mitt møte med Blindern.

vil alltid være de samme, og nettopp ved å ta med det som kan endres håper jeg å belyse leseprosessen som det øyeblikksorienterte fenomenet det er.

Det er de øyeblikkelige lesningene – de ubevisste – jeg er på jakt etter, når jeg leter etter modelleserstemmer i hypertextens noder. Og når jeg beskriver forforståelse og kontekst er disse også øyeblikksorienterte, i den forstand at de er til stede idet vi møter enhver tekst, uten at de inngår i en bevisst leseprosess.

4 ANALYSER AV HYPERTEKSTENE

I dette kapittelet skal vi avdekke tekstkulturell tilhørighet på tre nivåer i hypertextene BI, Blindern og HiO. Mitt mål med analysearbeidet er ikke å bekrefte eller avkrefte myter om de tre lærestedene, men å forstå hvordan vi som mottakere danner oss et inntrykk av en hypertext, basert på kommunikative elementer i teksten selv.

4.1 Kontekstanalyse

4.1.1 Forforståelse

De tre lærestedene har opparbeidet seg det som ofte kalles et *image*, men som vi kanskje like gjerne kan kalle *kollektiv forforståelse*, som altså utgjør samfunnets oppfatning av dem. I forbindelse med datainnsamlingen til disse analysene, har jeg foretatt to samtaler med empiriske mottakere av de tre hypertextene. De to samtalene finnes i nedtegnet form som vedlegg (se 6.1.1); den ene nedtegnelsen er basert på et opptak, og den andre på notater. Jeg snakket med til sammen fem studenter, og stilte dem spørsmål om deres oppfatninger av lærestedene og lærestedenes image. I den første samtalen deltok to BI-studenter og to studenter ved Kunsthøgskolen i Oslo (heretter KHiO) hvorav én tidligere har studert på Blindern. Studentene deltok i et samarbeidsprosjekt mellom BI og KHiO, og vi snakket først og fremst om forskjellene mellom BI, KHiO og UiO. I den andre samtalen deltok én student fra HF på Blindern, og en student fra Arkitektshøgskolen i Oslo (heretter AHO) som tidligere har studert på Blindern. Denne samtalen dreide seg om forskjellene mellom BI, HiO og UiO, både sett fra universitetsintern synsvinkel og utenfra. Jeg valgte å gjennomføre samtalene over matpakkелunsj, fordi jeg ønsket å skape en uformell stemning og forsøke å fange opp studentenes “synsing” og kommentarer de ikke hadde fått tid til å tenke gjennom. Min hensikt var ikke bare å samle de

andre studentenes forforståelser¹⁵ av de ulike lærestedene, men også å bli klar over mine egne. Derfor kaller jeg arbeidet med informantene “samtaler” og ikke “intervjuer”. Ved å ha blitt klar over mine egne og andres forforståelser, har jeg kunnet forsøke å se kritisk på disse, og vurdere om de finner noen støtte på selve lærestedene.

Informantene bruker uttrykk som «litt sånn BI», og «noe Blinderngreier», men er bemerkelsesverdig uvillige til å beskrive stereotypene. Disse framstilles som noe selvfølgelig og kjent. Studenten fra Visuell Kommunikasjon på KHiO sier: «Den fordommen er så etablert, når man skal snakke om BI så kommer det fram», men hun spesifiserer aldri hva hun mener med “den fordommen”. Det tas for gitt at alle kjenner stereotypene, og når jeg forsøker å hale detaljer ut av dem er de nøye med å understreke at de ikke i virkeligheten tror at folk “er sånn”. Imageene lærestedene har, består med andre ord av stereotype studenter. De stereotype studentene har visse egenskaper – både fysiske og mentale – som representerer lærestedene satt på spissen. Med utgangspunkt i de to samtalene kan vi formulere følgende tre stereotyper:

BI-studenten: Studenten er barn av rike foreldre med jobber i næringslivet, som betaler alle skoleutgifter for ham eller henne. Faglig tyngde er mindre viktig for studenten, og karriereutsikter som bringer personlig økonomisk vekst, er i fokus. Studenten tilegner seg ikke bare kunnskap om et fag, men lærer å oppføre seg og tenke som en politisk konservativ næringslivsaktør. Typisk klesdrakt er skjorter med oppbrettet krave, og generelt dyre merkeklær.

Blindernstudenten: Studenten er “raddis”, det vil si politisk radikal og venstreorientert. Det viktigste for studenten er faglig og sosialt engasjement, han eller hun vil ikke først og fremst ha jobb, men vil fordype seg i emner og forske på dem. Penger er ikke viktig – det er kulturell kapital som gjelder. Typisk klesdrakt er arvede klær eller klær kjøpt annenhånds og på loppemarked, med palestinaskjerf til.

Høyskolestudenten: Studenten er mer anonym enn de to andre. Han eller hun studerer ikke noe som gir status og økonomisk kapital, eller faglig tyngde og kulturell kapital – men noe som leder til et yrke. Studenten vil ha et yrke som er bedre enn de man får uten noen utdanning, men er ikke interessert i eller motivert til å ta et faglig krevende studie på universitetet,

¹⁵ *Forforståelse* i tysk, hermeneutisk terminologi heter *Vorurteil*, som også betyr “fordom”.

og har heller ikke ambisjoner innenfor det private næringslivet. Typisk klesdrakt er ikke spesifisert.

I begge samtalene jeg gjennomførte, fokuserte jeg med vilje på stereotypene og forestillingene om hvordan de tre lærestedene er, og mine informanter var som sagt alle svært nøye med å påpeke at de ikke forventer at empirien stemmer over ens med stereotypene. De to BI-studentene jeg snakket med delte ikke karaktertrekkene til den stereotype BI-studenten de beskrev, og Blindernstudenten framsto ikke som en person med høyere kulturell status enn de andre. Samtlige informanter kunne dessuten si at de selv hadde erfart at stereotypene ikke stemmer. Den ene KHiO-studenten påpekte at hennes venninne var helt annerledes enn slik hun så for seg en BI-student, og at dette hadde fått henne til å endre sine forventninger. Jeg tolker samtalene slik at informantene mine snakket ut fra det de oppfatter som de vanligste forforståelsene knyttet til de tre lærestedene. De forventer ingen særlig grad av sannhet i disse – i hvert fall ikke fundert i den faktiske studentmassen på hvert sted. Derimot mener de at fordommene er historisk motivert, og dessuten opprettholdes gjennom lærestedenes egne markedsføringsstrategier.

Selv om samtalene viser at mange er skeptiske til stereotypene, gjør de det også klart at de fleste er kjent med dem. Og nettopp det å ta avstand fra stereotypier er vi med på å opprettholde dem, gjennom at vi forventer kjennskap til dem. Det er altså grunn til å anta at empiriske lesere vil møte hypertekstene BI, Blindern og HiO med vesentlig forskjellig forforståelse. Utgangspunktet de møter tekstene med vil farge deres tolkning av tekstene. Ifølge informantene mine er det slik at lærestedene i blant selv bekrefter stereotypene. Et steds visuelle og tekstuelle framtoning kan både rive ned og opprettholde stereotyper, og dette vil skje gjennom etableringen av tekstkulturer – der verdier og normer for tekstlig atferd vil skinne gjennom. Studentene jeg snakket med på BI framhevet dessuten fysiske forhold, og mente at folks bilde av BI har endret seg etter at BI flyttet inn i en ny, moderne bygning.

4.1.2 Fysiske omgivelser – hypertekstene som artefakter

Lærestedene har svært forskjellige fysiske omgivelser. På BI er hele lærestedet samlet under ett tak, og innflyttingen i bygget i Nydalen skjedde i 2005. Bygningens stil er gjennomført. Arkitekt Nils Torp sier på BIs nettsider at «Naturlig lys og åpne arealer bidrar til å gjøre BI i Nydalen til en liten landsby der alle kan føle seg velkommen. Her vil 8000 mennesker konstant være i bevegelse og de vil synes fra utsiden.» Firkantede glassplater danner fasaden på bygget,

brutt av noe lyst treverk og grått metall. Innvendig går fargene hvitt, grått og blått igjen – hvitt på vegger, grått på skilt, dører og på gulvet, og blått på store stands og løpesedler. I en av samtalene jeg har gjennomført, kommer det fram at det i tillegg til plakatforbudet på BI, ikke er lov til å henge opp vanlige skilt utover de som er der, og som enten er malt rett på de hvite veggene eller er identiske, grå rektangler som står i 90 graders vinkel ut fra veggene over hodehøyde. Dette bidrar til at hele stedet oppfattes som en enhet, som om hele bygningen var støpt i én form. Bygningen har en arkitektur som leder tanken til kjøpesentre, flyplasser og andre store offentlige steder, og dette kan ha sammenheng med at bygningen faktisk brukes av flere enn bare studentene og foreleserne deres. BI er et mye brukt konferansesenter, både for akademiske og næringslivstilknyttede institusjoner, og bygningen er utformet slik at man lett skal kunne finne fram.

I tillegg er bygningen lagt opp som en innendørs by, med fasader ut mot en hovedgate, og flere avstikkere, plasser og trange smug. BI består av fire blokker som er bygget sammen til én stor bygning med glassvegger og tak. Blokkene huser henholdsvis Executive-studenter (studenter på etter- og videreutdanning), masterstudenter, bachelorstudenter og administrasjon. Studentene deles altså ikke opp etter hvilket studieprogram de går på, men etter hva slags nivå de er på. Selv om det er flere enheter på BI, virker bygningen samlende, og de ulike enhetene framstår som deler av ett fungerende system. Ved at studentene ikke er gruppert etter studieprogram, men etter nivå, unngår man at de faglige enhetene blir lukkede og autonome.

Når det gjelder fysisk framtoning, er Blindern BIs rake motsetning. Blindern består av et høyt antall bygninger, med hver sine fasader. Bygningene representerer enheter innenfor universitetet, og ettersom de er avgrenset både fysisk, av arkitekturen, og gjennom administrasjon er det disse enhetene som framstår som fungerende og relativt lukkede systemer. Samtidig kan Blindern også betraktes som en liten by, distansert fra resten av Oslo, på grunn av beliggenheten. Områdene som omkranser Blindern er først og fremst preget av private eneboliger, og inne i hjertet av Blindern-området finnes alt en student kan behøve i hverdagen – for eksempel dagligvarebutikk, bokhandel, kaffebarer, frisørsalong, apotek og lege- og tannlegetjeneste. Utbyggingen av Blindern-området til universitet ble vedtatt i 1923, men de originale planene ble aldri gjennomført. Man tenkte seg at bygningene skulle plasseres langs en nord-sørgående akse, som skulle strekke seg helt fra Frognerparken i sør og opp til den nordlige enden av Blindern. Men man kan ikke se Frognerparken fra baksiden av Fysikkbygningen i dag, og

selv om det går en slags rett akse fra forsiden, forbi universitetsbiblioteket, og helt opp til samfunnsvitenskapelig fakultet, så blir den brutt av Frederikkeplassen og bygningene som ligger videre oppover på vestsiden av den. I 1998 trykket universitetsmagasinet Uniforum en reportasje der arkitekt Peter Butenschøn foretok en vandring på Blindern, sammen med sakprosaforfatter Johan L. Tønnesson og en fotograf¹⁶. I reportasjen hevder Butenschøn at Frederikkebygningen burde ha ligget midt på plassen. Dette ville i så fall ivareta akse som var tenkt.

Blindern ble faktisk ikke ferdig utbygget til universitetsområde før midt på 60-tallet, og bygningene bærer preg av dette. Blokkene er funksjonalistiske og firkantede, og bygget i rød murstein. De ulike blokkene er hjem for fakulteter og studieprogrammer, og disse har til dels forskjellige bibliotek, kantiner og lesesaler, og hver sine administrasjonskontorer. I tillegg finnes det en stor felleskantine, et universitetsbibliotek og en administrasjonsbygning, men det er ikke en selvfølge at disse blir valgt over de fakultetsspesifikke tilbudene. Denne oppdelingen har hovedsakelig to konsekvenser. For det første fører det til at det oppstår mange avgrensede studentmiljøer som har få grunner til å møte hverandre. For de andre fører det til at de ulike enhetene kan framstå som ekskluderende overfor de som ikke tilhører dem.

Også HiO er inndelt i faglige enheter, som har sine respektive bygg. Allikevel har bygningsstrukturen en løsning som plasserer lærestedet et sted midt mellom BI og Blindern. HiO ligger i ett kvartal, nærmere bestemt det gamle bryggerikvartalet til Frydenlund. Frydenlundkvartalet fremstår som en enhet av bygninger som er samlet omkring ett område. Bygningene vender innover mot kvartalet og har anonyme vegger ut mot Pilestredet, og felles fasade. Samtidig er som sagt HiOs enheter fordelt i hver sine bygg, som for eksempel har egne resepsjonsskranker. I området omkring læringsstedet er det mange kafeer, restauranter og steder der man kan kjøpe mat og ta med seg. Dette begrenser behovet for enkelte tilbud i fellesarealet, og forklarer hvorfor vi finner svært liten grad av kommersiell drift på lærestedet. Stedet har ikke det samme preget av å være en “by i miniatyr” som de andre to stedene, selv om arkitekturen på stedet faktisk legger til rette for dette, ved å skape et kvartal som er åpent innad men atskilt fra verden utenfor. Noen av de gamle bryggeribyggningene er bygd sammen, slik at det som før var yttervegger nå er vegger inne i en ny enhet. Slik får man følelsen av at Høyskolen har tatt over stedet og gjort det til sitt eget, samtidig som bryggeriets fysikk er til stede.

¹⁶ Reportasjen i sin helhet finnes på: <<http://www.admin.uio.no/ia/uniforum/1998/uniforum16-98/10.htm>> (lesedato: 3. mai 2008).

Ved at mange av de sammenbygde bygningene har glassfasader inn mot kvartalet, framstår HiO som mindre oppdelt enn Blindern. For en som står ute, kan en glassfasade skape en illusjon av å allerede være inne i, eller på vei inn i, bygningen. Man kan stå på plassen og ha inn-syn både i resepsjonsbygningen og læringssenteret, og dermed få følelsen av å bevege seg mellom delene av en helhet, heller enn mellom atskilte enheter. HiO virker likevel ikke like samlet som BI, der glassveggene faktisk omslutter alle enhetene som veggene i et drivhus.

Det at de tre stedene har så forskjellige fysiske rammer, har mye å si for lesning av stedet, og for leseveiene som velges. De fysiske omgivelsene er en del av situasjonskonteksten i en lese-prosess, og ulike fysiske omgivelser fører til ulike måter å lese på. En av hovedforskjellene mellom BI, Blindern og HiO ligger i forutsetningen inne/ute. På vei gjennom BI beveger man seg utelukkende innendørs. Fire blokker er bygd sammen til én, og fellesarealene befinner seg i midten av bygningen, mellom delene. Dette betyr at så lenge man ikke er i undervisning eller på jobb, så oppholder man seg i et tekstunivers som er felles for alle brukerne av BI. Tekster på plakater, blader og aviser, brosjyrer og skjermer, og tekster malt direkte på veggene, er rettet mot alle. HiOs enheter holder til i forskjellige bygninger, og disse har egne tekster innendørs. Områdene mellom bygningene er felles, og her finnes det enkelte tekster. Dessuten har fellesbygningene – administrasjon, kaffebar og studiesenter – store glassfasader der tekster er synlige gjennom; i Læringssenteret på HiO er en stor flatskjerm plassert innenfor glasset, slik at den skiftende teksten og grafikken kan ses utenfra, slik at “ute” og “inne” smelter sammen. Når man går gjennom Blindernområdet, beveger man seg først og fremst utendørs. Alle de nevnte kommunikasjonsformene – plakater, blader, skjermer etc. – eksisterer også på Blindern, men inne i de ulike bygningene.

4.1.3 Hvem er deltakerne?

På BI er mennesker inne i bygningen synlige fra utsiden, og arkitekten mener altså at denne synligheten understreker hvordan BI kan sammenlignes med en by. På Blindern er mange av deltakerne skjult i bygninger, mens de på Høyskolen er synlige inne i kvartalet, men ikke ut mot verden utenfor. Menneskene som bruker de tre stedene er de empiriske deltakerne i kommunikasjonen som foregår der, samtidig som de ved å være synlige eller usynlige på stedet plasserer seg i den fysiske konteksten til stedet.

Når vi leser stedene som hypertekster, kan vi finne avsender- og mottakerstemmer i tekster. Disse er ikke identiske med de empiriske deltakerne som går omkring og er en del av det fy-

siske miljøet på BI, Blindern og HiO. Avsenderstemmer er innbakt i teksten, og tilhører avsenderne av den slik de framstår for leseren. Én tekst kan ha flere avsenderstemmer, for eksempel har en løpeseddel fra en studentforening på HiO både selve foreningen og høyskolen som avsendere; kanskje kan vi finne trykkeriets logo på løpeseddelen? – i så fall er denne også en avsender. Johan L. Tønnesson bruker *stemmer* om «ulike, parallelle forfatterstemmer [...], modellesernes fortolkende replikker, og om ulike kombinasjoner av retoriske bevismidler og topoi» (Tønnesson 2004:77). Når jeg i mine analyser snakker om stemmer i teksten, mener jeg stemmer som kan identifiseres i selve teksten, og som tilhører modellesere og avsenderskikkelsene slik de framtrer språklig.

Hypertekstene BI, Blindern og HiO har flere avsenderstemmer. Studentene og studentforeninger er avsendere av noe tekst, det samme er kantiner og biblioteker. Bisletbekken Barnehage, Amigo kiosk og studentbladet Husbjørnen er alle avsendere. Vi kan tenke oss et avsenderhierarki, med stemmene til lærestedene som administrative autoriteter på toppen. Lærestedenes stemmer vil være en type makroavsendere for hele lærestedet som helhet, mens mange av enkelttekstene vi finner på stedene vil ha andre avsendere, lengre nede i avsendersystemet. Forskjellige mottakere kan oppleve stemmene på forskjellig måte – fordi meningsskapingen til syvende og sist skjer hos hver enkelt av oss (se 2.9). Mottakerstemmer på lærestedene finner vi også flere av. Studenter er nok den aller viktigste mottakergruppen. Andre mottakere er besøkende og ansatte. *Mottakere* er ikke synonymt med *målgrupper* – altså de som tekstene er myntet på – for selvsagt kan det hende at en som ikke passer inn i målgruppene kommer i kontakt med for eksempel hyperteksten HiO, og denne vil muligens lese på en annen måte enn det som var tilsiktet fra avsenders side, ut fra sine forutsetninger.

4.1.4 Meningspotensial og kommunikative mål

En deltaker i kommunikasjon har et kommunikativt mål – noe han eller hun ønsker å oppnå med kommunikasjonen. For en besøkende på Blindern kan det kommunikative målet være å finne fram til et bestemt sted, mens en student vet hvor han eller hun skal, men ønsker å tilegne seg informasjon om hva som skal skje denne dagen. Avsenderen av tekstene kan ønske å informere om noe, påvirke mottaker til en handling, eller fremstå på en spesiell måte. Når BI fyller en hel side av sin studiekatalog med navn på næringslivspartnere trykket med ganske liten skrift, kan vi regne med at hensikten ikke hovedsaklig er å informere studentene om hvem som er samarbeidspartnere, men å fremstå som en del av denne gruppen samfunnsaktører. Realistforeningen på Blindern henger opp et banner på Frederikkebygningen for å påvirke

studenter til å komme på arrangementene sine. Samtidig kan mottakers innstilling påvirke lesningen. Hvis jeg leser BIs liste over samarbeidspartnere fordi jeg spesifikt ønsker å finne ut om BI samarbeider med Statoil, så bruker jeg teksten som et logos-uttrykk – altså som ren kilde til informasjon. Hvis jeg leser skiltet til Bisletbekken Barnehage på HiO akkurat i en periode hvor jeg er på utkikk etter barnehageplass, så kan det hende at denne teksten har patos nok til å påvirke meg til å undersøke ledigheten der.

Leserens intensjon, eller kommunikative mål, har altså betydning for meningen som skapes. Vi sier ofte at tekster har et *meningspotensial*. Merleau-Pontys utsagn om at ingenting egentlig passerer mellom deltakerne i en kommunikasjon (se 2.9), bygger på denne ideen om at selve teksten ikke inneholder mening – bare et potensial for mening. Selve meningen er det deltakerne som skaper. Meningspotensialet er summen av de ulike måtene deltakerne kan tolke teksten på. I modelleseranalysen skal vi se på hvordan meningspotensialet på BI, HiO og Blindern kan realiseres. Meningspotensialet i en tekst avhenger også av konteksten den opptrer i. Selvsagt er noe av meningspotensialet i en tekst stabil, hvis ikke hadde verbalspråk vært altfor kontekstavhengig til å kunne brukes i kommunikasjon. Men selv om teksten inneholder det samme potensialet for mening, kan kontekstuelle elementer legge til og trekke fra noe. Hvis man tar en tekst ut av sin opprinnelige kontekst og plasserer den i en ny, for eksempel ved å trykke en del av en roman i et norsklæreverk for skolen, kan meningspotensialet endres. Hvis romanutdraget plasseres i et kapittel om en bestemt litterær epoke, kan det dermed potensielt si noe på vegne av hele denne epoken. For hypertekstene BI, Blindern og HiO omfatter konteksten både fysiske elementer, som de vi nettopp har sett på, og også kulturelle og situasjonsrelaterte fenomener.

4.1.5 Kontekstanalyse

Som beskrevet i kapittel 2.3, kan vi tenke oss at kontekst består av flere lag, nemlig kulturkontekst, situasjonskontekst og ko-tekst. Summen av disse kontekstlagene, og tekstens samspill av stemmer, plasserer teksten i et tekstkulturelt fellesskap. Jeg skal her forsøke å definere det tekstkulturelle fellesskapet for hver enkel hypertekst, og gå gjennom innholdet i de ulike kontekstlagene for å se hvordan fellesskapet konstitueres. En del av konteksten er selvsagt felles for de tre lærestedene. Både BI, HiO og Blindern ligger i Norge, og norsk språk og kultur er en del av kulturkonteksten til alle de tre hypertekstene. Dessuten er alle tre hypertekster eksempler på akademiske læresteder, og det medfører at vi automatisk har en viss tillit til dem. Skoleinstitusjoner har en maktposisjon i samfunnet, nettopp fordi utgangspunktet er at

de er avsendere for kunnskap som mottakerne – i dette tilfellet studentene, og ofte også resten av samfunnet, ønsker å tilegne seg. Men BI, HiO og Blindern tilbyr utdannelser innfor forskjellige, om enn delvis overlappende, felter, og tilhører derfor også ulike kontekster.

4.1.5.1 Kontekst på BI

Kulturkontekst

BI er i et tekstkulturelt fellesskap med næringslivet. For det første er BI selv et kommersielt foretak, noe som gjør at stedet er avhengig av å markedsføre seg selv på lik linje med andre private bedrifter. BI bedriver derfor det som kalles “corporate branding” eller *merkevarebygging*. Det vil si at BI bygger sitt eget navn som en “brand”, på norsk *merkevare* eller *logo*. Når designerhuset Gucci skal reklamere for seg selv, kan de for eksempel trykke bilder av en kjent filmstjerne sammen med Gucci-logoen i reklamer i motemagasiner. Da skapes en assosiasjonskopling mellom filmstjernen og merket Gucci, og folk som har sett reklamen vil kanskje gjenskape denne assosiasjonen når de ser Gucci-logoen i en annen sammenheng. BI gjør det på samme måte: de setter BI-logoen på samarbeidsprosjekter med andre næringslivsdeltakere, og skaper en kopling mellom BI og suksess i næringslivet. Deretter plasseres logoen på ulike varer – for eksempel studieprogrammer, prosjekter eller arrangementer – assosiasjonen gjenskapes, og varene får økt salgsverdi. Den danske språkforskeren Niels Møller Nielsen har skrevet om viktigheten av å bygge etos i «virksomheders og organisationers kommunikative strategier og bestræbelser på at skabe legitimitet i lokale og globale offentligheter» (Nielsen 2003:34).

Historisk har Handelshøyskolen alltid vært knyttet til det private næringsliv, og Nydalen, stedet der BI-bygningen er lokalisert, er norsk industris vugge. Industrien i dette området på slutten av 1800-tallet, var kjernen i en økonomisk utvikling som dagens næringsliv er en følge av. BI knyttes ofte til høyresiden i norsk politikk, som støtter privatisering. Bruken av blåfarger i BIs materiell, kan tolkes som et uttrykk for dette. Menneskene som er avbildet i BIs studiekatologer bærer nesten utelukkende klær i blå- eller gråtoner, kombinert med blendende hvitt. De hvite plaggene er ofte skjorter, og hvite skjorter assosieres med ansatte i en viss type bedrifter, der velkleddhet er viktig. Det samme gjelder gråfargen, som er den typiske fargen på en kontor-dress, eller eventuelt drakt. Det er stort sett innenfor næringsliv og finansvirksomhet at man bruker skjorte og dress på jobb, og slike klær assosieres med pengesterke yrker.

Situasjonskontekst

Situasjonskonteksten er den konkrete situasjonen analyseteksten opptrådte i. Jeg besøkte BI den 30. august 2007, om formiddagen. Det var altså relativt tidlig i høstsemesteret, og jeg var alene. Det var ikke første gang jeg var på lærestedet, og jeg har også vært tilbake flere ganger siden, men det var første gang jeg besøkte enkelte av tekstnodene. Bygningen var travel denne morgenen, men det foregikk så vidt jeg kunne se ingen konferanser eller arrangementer utenom «Dagens bedriftspresentasjon», som skulle foregå senere på dagen. Jeg hadde god tid og var opptatt av både å samle inn skriftlig materiale, og observere stedet og menneskene omkring meg. Jeg tilbrakte godt og vel halvannen time på BI denne gangen, tok notater og fotograferte.

Intertekstualitet og ko-tekst

Nydalen er et område preget av ny og moderne bebyggelse, og dette området utgjør en del av BIs umiddelbare ko-tekst. Kontorbygningene er mange, og blant BIs nærmeste naboer finner vi Avantor og JCDecaux – svært kjente navn i næringslivet. BI reklamerer for sine samarbeidspartnere, både på området og gjennom skriftlig materiale, og gjør dem dermed til ko-tekst. Hyperteksten BI er i normsamspill både med andre læresteder og med andre næringslivsdeltakere. Tekstene som finnes på stedet er i et tekstsamspill med hverandre, og med tekster de i direkte dialog med. Nyhetstekster på skjermer knytter BI til VG, og reklame for studenttur på Oslofjorden, knytter BI til selskapet som tilbyr båtturen. Studentsamskipnaden i Oslo (SiO) er ansvarlig for en rekke studenttilbud – for eksempel treningssentre, studenthybler og barnehageordninger – både her og på Blindern, noe som knytter de to lærestedene intertekstuell sammen.

4.1.5.2 Kontekst på Blindern

Kulturkontekst

Blindern tilhører et tekstkulturelt fellesskap som er akademisk. UiO er en statlig drevet institusjon, og foreløpig Oslos eneste universitet. Det å ha universitetsstatus henger svært høyt, og gir et slags umiddelbart etos. Universitetets oppgave i det norske samfunnet er å være en kilde til kunnskap. Ofte når aviser og TV tar opp viktige, aktuelle saker, skaffer de seg såkalte “ekspertuttalelser” fra UiO. Blindern ses ofte på som et slags kunnskapens rede, hvor de som arbeider og studerer, er i en konstant prosess der de videreutvikler sin egen forståelse og sine egne evner. Blindern framstår da som et arkiv der man kan hente ut kunnskap som er nyttig for samfunnet, og som en fabrikk der ny kunnskap produseres.

Universitetet har en rik kulturell og politisk bakgrunn. Sosialismen har spilt en viktig rolle i Blinderns historie, og det politiske studentmiljøet på 1970-tallet var en markant kraft på venstresiden i norsk politikk. Tanken om klasselikheter har vært med på å forme Blindern slik man møter stedet i dag; utdanning skal fortsatt være gratis i Norge, og det at dette også gjelder universitetsutdanning er ganske unikt. Gutten som er avbildet utenpå UiOs studiekatalog for 2008-2009 er ganske ulik de blå/gråkleddene studentene i BI-katalogen. Han har riktignok skjorte på seg, men den er mønstret, og utenpå har han en knallrød vest. Han har langt hår og en slitt hatt på hodet. I bakgrunnen ser vi Blinderns karakteristiske mursteinsvegg, samt en masse skeive, oppklistrede plakater og grafitti. Bildet utstråler noe helt annet enn BI-materialets ryddige visuelle uttrykk, med åpne flater og dresskleddene mennesker med dokumentmapper foran glassdører. Dette bildet utstråler en avslappet ungdomskultur. Plakatene i bakgrunnen av bildet er typiske for ulike studentorganisasjoner og arrangementer, og bildet viser altså mer til studenters sosiale liv enn til selve studiene deres. Det kan tenkes at UiO kan tillate seg dette ettersom universitetsstatusen allerede har garantert for etos, og kulturell og faglig tyngde.

Situasjonskontekst

På Blindern har jeg vært minst ukentlig de siste årene, så for å gjøre et forsøk på å se stedet med nye øyne, tok jeg med meg min yngre søster. Hun hadde aldri vært der før og visste svært lite om universitetets historie, oppbygning og studietilbud. Vi møttes på Blindern t-banestasjon den 26. oktober 2007, seint på ettermiddagen. Jeg lot henne bestemme veien vi tok, men sørget for at vi var innom mange ulike noder. Det var lite aktivitet på lærestedet generelt, bortsett fra i hovedkantina Frederikke, der det sydet av liv. Jeg fotograferte, samlet inn tekstmateriale og noterte min søsters mange kommentarer underveis. Vi brukte over to timer på å lese hyperteksten, og det var mørkt da vi forlot lærestedet. Jeg har vært tilbake og tatt fotografier ved flere anledninger

Intertekstualitet og ko-tekst

Veinavnene i områdene omkring Blindern er i et åpenbart samspill med hyperteksten; Problemveien og Forskningsveien har klare referanser til aktivitet på Blindern, mens Moltke Moes vei og Niels Henrik Abels vei refererer til viktige historiske navn innenfor fagmiljøer på Blindern, og i norsk kulturhistorie. Dette styrker Blinderns kulturelle status. Som nevnt i kapittel 3.1, er Blindern et av områdene der Universitetet i Oslo holder til, og andre universitetsområder befinner seg i nærheten. Disse er en naturlig del av hypertekstens ko-tekst, og

innebefatter blant andre Forskningsparken, Medisinsk fakultet, Meteorologisk institutt, og Teologisk fakultet. Også SiO-drevne steder som treningsanlegget Domus Atletica, og studentbyen Vestgrensa, oppleves som nært tilknyttede Blindernområdet.

4.1.5.3 Kontekst på HiO

Kulturkontekst

HiO utdanner blant annet lærere, sykepleiere og barnevernsarbeidere, og mange som tar utdanning ved HiO vil komme til å arbeide innenfor det offentlige. Dette skaper en annen kulturtilhørighet enn de vi så på BI og på Blindern. HiO er verken næringslivsorientert eller akademisk forankret i like stor grad, men er opptatt av å framstå som en dynamisk deltaker i det offentlige samfunnslivet. Det drives ikke merkevarebygging i på samme måte som på BI, og det er ikke noe særlig reklame for sponsorer eller økonomiske samarbeidspartnere på lærestedet. HiO er, i likhet med universiteter, statlig finansiert, og ikke kommersielt og privat slik som BI. Velferdsstaten er en viktig del av HiOs kulturkontekst, fordi det er herfra pengene som driver lærestedet kommer, og også ettersom fremtidens ansatte i velferdsyrker utdannes her. I tillegg ønsker HiO å framstå som et sted preget av mangfold: Studentene på bildene i studiekatalogen har ulike klesstiler, aldre og etnisk bakgrunn – de speiler mangfoldet i samfunnet.

Situasjonskontekst

Jeg besøkte HiO to ganger for å foreta lesningen. Den første gangen var 26. september 2007, da jeg ankom med trikk til Dalsbergstien, og gikk gjennom lærestedet fra nord til sør, sammen med en god venn og medstudent. Det var tidlig på dagen, og begrenset aktivitet inne på lærestedet. HiO ligger midt i Pilestredet mellom Bislet og sentrum, og dette området var som vanlig travelt og livlig. Selve lærestedet føltes ikke som en travel, offentlig arena. Stemningen virket rolig, avslappet og uformell, og aktiviteter som undervisning, private studier, kollokviegrupper og kafésamtaler foregikk her og der, både i kafeer og atskilte sittegrupper. Jeg tok notater, samlet inn materiale og diskuterte nodene med min medstudent. Den andre gangen jeg besøkte stedet var det for å fotografere, og dette var 15. februar 2008. Denne gangen startet jeg med hovedinngangen i sør, og fulgte veien fra gangen før baklengs. Enkelte av nodene jeg hadde besøkt var forandret og mange tekster borte. Årstiden var dessuten ikke lenger høst, men vinter, og det var noe mer aktivitet på lærestedet.

Intertekstualitet og ko-tekst

Kvartalet HiO ligger i tilhørte som nevnt bryggeriet Frydenlund før i tiden, og stedet bærer fortsatt direkte preg av dette. Bryggeribygningene i rød teglstein er flotte men folkelige, og forbindelsen mellom øl og studenter oppleves nok som humoristisk av mange. Det er flere intertekstuelle koplinger på stedet: Bygningene har navn etter historiske personer som har vært viktige for utviklingen av fagområdene det undervises i der, og navnene skrevet med metallbokstaver vil være i tekstsamspill med skrevne tekster av eller om personene. En statue av Hedda Gabler ved resepsjonen er i tekstsamspill med dramaet av Henrik Ibsen; utdrag fra dagens VG-nyheter vises på skjermer i en av kaffebarene.

4.1.5.4 Oppsummering

Mens vi på BI finner en språkbruk og et fokus som kjennetegner diskursen i næringslivet, tilhører Blindern en akademisk tekstkultur. HiO er en del av en tekstkultur som er fundert i offentlig samfunns- og arbeidsliv. Situasjonene jeg møtte hypertekstene var lignende, og jeg forsøkte å gå til verks på samme måte. De tre hypertekstene knytter seg intertekstuell til tre ulike univers av tekster.

I de neste kapitlene skal jeg se nærmere på nodene jeg besøkte. Jeg skal vise hvordan hypertekstene realiserer ulike lesninger, og gjennom dem uttrykker tekstkulturell tilhørighet. I analysene av leseveiene bruker jeg modelleserbegrepet til å vise de forskjellige lesningene som jeg finner potensial for i hypertekstens noder.

4.2 Analyser av leseveier

Leseveiene går mellom noder i hypertekstene. Fotografier tatt på lærestedene, og av mye av det innsamlede materialet, er vedlagt (se 6.2). Disse kan representere nodene i hypertekstene jeg har analysert, men for å se de virkelige analyseobjektene mine, som består av tekster på papir, skjermer, husvegger og så videre, må man oppsøke BI, Blindern og HiO. Mange av nodene er fortsatt å finne der.

4.2.1 Modelleseren som verktøy

I kapittel 2.10 definerte jeg *modelleser* som “en tekstlig størrelse – eller innebygd kompetanse – som vi som empiriske lesere kan strekke oss etter”, og dette er verktøyet jeg skal bruke til å analysere en lesevei gjennom hver av de tre hypertekstene BI, Blindern og HiO. Jeg vil identifisere modellesere innenfor hver enkelt node. For hver node bygges modelleserkompetansene

dessuten opp, og denne kompetansen medbringes til neste node. Men det er ikke modelleser-kompetansene som danner grunnlaget for valg av lesevei – modelleserne er ikke mennesker av kjøtt og blod¹⁷, og kan ikke foreta egne valg. Modelleserne er svarende stemmer som allerede finnes i tektnodene som tekststrategier. Modelleserne i leseveien representerer modellesere i hyperteksten som helhet, og for at representasjonen skal være reell må leseveien være relevant.

Leseveier i hypertekster er mottakermotiverte og oppstår som resultat av valg leseren gjør, og valgmulighetene er til stede i teksten og muliggjort av avsender. Valgene som til sammen danner en lesevei tas på grunnlag av kommunikative mål. Enkelte leseveier vil også være mer vanlige eller sannsynlige enn andre, på grunn av en avsenderstrategi eller på grunn av at visse kommunikative mål er vanligere enn andre. Siden modelleserne altså ikke kan velge, er det de analytiske valgene jeg tar som former leseveien. Jeg ønsker å utforske hyperteksten, og vil velge noder slik jeg ser for meg at jeg ville gjort det dersom jeg var på besøk på lærestedet for å finne ut om det var et sted jeg kunne tenke meg å være student. Dette utgangspunktet må ikke forveksles med modelleseren “den potensielle studenten” som finnes i alle de tre hypertekstene, og det er dessuten ikke viktig om jeg faktisk kunne tenke meg å studere på noen av lærestedene – det er et bevisst, analytisk grep som skal gjøre meg i stand til å treffe entydig motiverte valg, og dermed få en troverdig og sannsynlig lesevei.

Det er viktig å understreke at når jeg følger én lesevei, må den betraktes som ett av mange alternativer – som vi så i kapittel 2.4, er det et definerende prinsipp at en hypertekst er multi-sekvensiell. I hypertekster som er så fysisk store og så omfattende som de tre vi skal se på her, er det potensial for et svært høyt antall forskjellige leseveier, tilpasset et høyt antall brukere som alle vil kunne velge flere ulike veier. Det ville ikke være mulig, innenfor de rammene av denne oppgaven, å lage en utfyllende representasjon av hypertekstenes mulige leseveier – og det er heller ikke mitt mål. Dette er en studie av offentlige tekster, og som vi var inne på i kapittel 2.4, finnes det grader av offentlighet. På BI, Blindern og HiO vil vi finne tektnoder som befinner seg over hele skalaen, og for å innsnevre analysematerialet noe, skal vi holde oss til tekster som har svært høy grad av offentlighet. Leseveiene vil derfor i stor grad gå

¹⁷ Jeg velger å bruke det personlig pronomenet ”den” om modelleseren i entall, nettopp for å understreke at den er et verktøy og ikke et menneske. Spesifikasjonen ”han” eller ”hun” ville dessuten ha gitt modelleseren egen-skaper jeg ikke synes det er nødvendig å gi den. Man kunne selvsagt foret en genusanalyse av lærestedene, men det kommer ikke innunder denne oppgaven. Pronomenet ”den” understreker modelleserens instrumentelle karakter.

gjennom de delene av hyperteksten som er tilgjengelige for alle og brukes av mange¹⁸, de delene som jeg kaller “fellesarealer” eller “fellesområder”.

4.2.2 Modellesere på BI

4.2.2.1 Fasade

På BI vil de fleste mulige leseveiene mest sannsynlig begynne samme sted, nemlig foran fasaden på forsiden av bygningen, vis á vis Nydalen t-banestasjon – dette er første node i hyperteksten, og kan sammenlignes med forsiden eller portalen til et nettsted, eller introduksjonskapittelet til en bok. Arkitekten bak BI-bygningen sier på BIs nettsider, at noe av poenget med glassfasaden er at man skal kunne se aktiviteten inne på BI utenfra. Foran BIs glassfasade står et stort skilt med BIs logo på – hvite bokstaver på mørkeblå bunn. Skiltet sitter på bygningen som en merkelapp. Det sier ingenting om hva bokstavene B og I står for, og nesten ingen av mine informanter kunne svare meg på det. Men årsaken til at betydningen ikke er gjort eksplisitt, trenger ikke å være at mottakeren forventes å kjenne til den fra før. At BI står for “Bedriftøkonomisk Institutt” er ikke direkte relevant – det er det at modelleseren har de rette assosiasjonene til merkevaren BI som er relevant.

Merkevarebygging har med status å gjøre, og fasaden som tekstnode har som retorisk strategi først å fremst å bygge etos overfor modelleseren. Bygningen er stor, og størrelse er et av de viktigste virkemidlene i historiens maktbygg (Thiis-Evensen 2006:6). Glasset virker i tillegg ofte som et speil, og speil har en forstørrende effekt. Ved å plassere logoen sin utenfor, uten noen nærmere forklaring på hva slags sted dette er, sier BI: “Jeg er BI! Jeg er så stor og viktig at du må vite hvem jeg er.” En annen del av den retoriske strategien for denne tekstnoden er patos – mottakeren skal beveges inn i bygningen. To elementer virker som binding mellom denne tekstnoden og den neste. For det første virker det faktum at fasaden er av glass på en slik måte at man allerede på utsiden av bygningen føler at man er på vei inn. For det andre står det «Velkommen til BI» med hvite bokstaver på glassdøra. Denne ytringen er en invitasjon til å bevege seg inn.

Hvilke modellesere kan utledes av dette? Som jeg gjennomgikk i detalj i kapittel 2.10, er modellesere innebygde kompetanser som kan leses ut av teksten, på samme måte som vi kan lese

¹⁸ På alle tre læresteder finnes det områder som er forbeholdt visse brukergrupper, og som man trenger adgangsbekræftelse for å bruke. Disse er utelatt fra denne oppgaven. I tillegg utelater jeg områder som helt klart brukes av én klart definert gruppe, selv om de ikke er fysisk avstengt. Brukergruppene kan være definert av faglig tilhørighet, status på lærestedet eller studienivå.

ut avsenderstemmene. I denne noden bygges det opp modellesere som allerede vet noe om BI. Det blir som sagt ikke forklart hva forkortelsen B pluss I står for, men i uttrykket “BI” ligger det et potensial for flere lesninger. For eksempel er én modelleserkompetanse at BI tidligere var spredt i Oslo og Sandvika, og at lærestedet har fått økt popularitet siden innflyttingen i Nydalen; en annen er at BI står for “Bedriftøkonomisk Institutt”. I tillegg bygges det opp en modelleser som kjenner til at BI er et lærested, uten at den nødvendigvis knytter mer en denne assosiasjonen til forkortelsen. Bygningens utseende bygger opp flere ulike kompetanser, én som ser likheten mellom BI og andre næringsbygg og kontorkomplekser, og én som fokuserer på at BI skiller seg positivt fra andre læresteder når det gjelder utseende.

Jeg skal gi de ulike lesningene navn, for at det skal være enklere å se kompetansene innenfor hver node. I den synlige aktiviteten gjennom glassfasaden bygges det opp én modelleser som vi kan kalle “den potensielle studenten”. Denne ser på aktiviteten som et imponerende og komplekst maskineri – alt ser ut til å ha sin plass i et større system. I tillegg har vi en modelleser som selv tilhører stedet – “den ambisiøse BI-studenten” – som ser aktiviteten som et bevis på effektivitet og symbol på målrettethet mot karriere. Det ligger altså en ambisjon i denne kompetansen, og en rettethet mot næringslivet. Derfor vil den oppleve det som positivt at BI ligner lite på en skole og mye på et næringsbygg. I og med at BI driver med merkevarebygging, ligger det et potensial for en modelleser som kjenner til dette konseptet i noden – “den næringslivsansatte”. Dette er en kompetanse som ikke betrakter BI som et lærested, men som en faktisk deltaker i næringslivet. Denne kompetansen er det empiriske lesere fra bedrifter BI samarbeider med som vil strekke seg etter. Modelleseren opplever at fasaden og den synlige aktiviteten innenfor uttrykker BIs verdier om å være en ambisiøs, moderne og strømlinjeformet næringslivspartner. Den siste modelleseren som skapes i denne noden er “den BI-ansatte”. Denne kompetansen vil både ansatte i undervisningsseksjon og i det administrative strekke seg mot, den betrakter BI som en arbeidsplass, og som et lite samfunn, og kompetansen rommer en viss stolthet over å høre til her.

I tabellen under viser jeg reaksjonene til de fire ulike modelleserne jeg nettopp har beskrevet. I venstre kolonne står beskrivelser av meningsbærende elementer eller siterte tekstutdrag; i øvre rad står navnene jeg har gitt modelleserne for enklere å kunne identifisere dem. Denne tabellstrukturen vil jeg bruke gjennom hele denne analysen og analysene av Blindern og HiO.

Node 1: Utenfor hovedinngangen (vedlegg: 6.2.1.1-6.2.1.2)	Den næringslivs-ansatte	Den ambisiøse studenten	Den potensielle studenten	Den BI-ansatte
Bygningen som helhet	Ser bygningens likhet med andre næringsbygg.	Ser bygningen som et signal om at BI utdanner studenter som skal ut i næringslivet.	Blir imponert av den store, moderne bygningen.	Kjenner stolthet ved at BI er både skole og næringslivsaktør.
Synlig aktivitet gjennom glassfasaden	Ser aktiviteten som tegn på ambisjon om å være en dynamisk næringspartner.	Ser aktiviteten som et symbol på effektivitet og målstyring.	Blir imponert over den komplekse helheten, som framstår som et avansert maskineri.	Ser aktiviteten som en bymetafor: BI er en levende organisme.
Skilt utenfor: «BI»	Vet at BI står for “Bedriftøkonomisk Institutt”, og altså har med bedrifter og økonomi å gjøre.	Vet at BI er lærestedet som fører til en karriere i næringslivet.	Vet at BI er et lærested.	Vet at BI har gjort det stort etter innflyttingen i Nydalen.

Som vi ser er det flere likheter mellom modelleserne jeg har identifisert her. De kjenner alle til BI fra før, de ser alle på tilknytningen til næringslivet som noe positivt, og de er alle begeistret for det arkitekturen symboliserer.

4.2.2.2 Inngangspartiet

Midt i BI-bygningen er det åpent helt opp til glasstaket, og fem etasjer reiser seg på hver side av noe som ligner en hovedgate. Fra de ulike etasjene har man oversikt over hva som foregår på de andre nivåene, og nivåene er bundet sammen av vindeltrapper, broer, glassheis og en rulletrapp. Bygningens struktur likner den vi ofte finner i både kjøpesentre og kontorkomplekser, med et åpent rom midt i bygningen, som de øvrige delene vender inn mot. Fra inngangen synes fasadene til flere butikker som ikke er drevet av BI, deriblant bokhandelen Akademika, kiosken Amigo, og kaffebaren Ritazza. Bygget består av en fellesdel, samt fire blokker som inneholder henholdsvis masterutdanningen, bachelorutdanningen, administrasjonen og executiveutdanningen. Ingen av blokkene har direkte inngang utenfra – man må gå inn inngangspartiet og via fellesarealet. I hyperteksten tilsvarer inngangspartiet på BI menysiden på et nettsted, eller innholdsfortegnelsen i en bok.

Bygningen er gjennomført og enhetlig. Samme materialer er brukt på alle nivåer, fargebruken er gjennomgående, og skiltene som viser vei er ikke hengt eller skrudd opp på veggene, slik det er vanlig å gjøre på offentlige steder. Til høyre idet man kommer inn finnes en resepsjons-

skranke, der ordene «Resepsjon» og «Reception» står direkte på glassveggen som omgir skranken. Skriften er frostet inn i glasset. «BI Executive» står det med mørke grå bokstaver malt direkte på den hvite veggen til venstre. Opp fra gulvet i inngangspartiet står et skilt i pleksiglass, som viser en plantegning av bygningen, og en liste, på både norsk og engelsk, over de forskjellige seksjonene. Slik framstår ikke bygningen som et sted der BI holder til – stedet *er* BI, og BI *er* stedet.

Avsenderstemmen på BI er todelt. Institusjonen BI snakker både med en næringslivsdeltaker-stemme, og en studieadministrasjon-stemme. Næringslivsdeltakeren BI bygger sin etos og understreker overfor modelleseren at BI er viktig, pengesterk og mektig. Studieadministrasjonen BI gir logos – relevant informasjon om hva som befinner seg hvor i bygningen, og hvordan man kommer seg dit. Men andre avsenderstemmer når også modelleseren så snart denne kommer inn i bygningen. Alle de kommersielle foretakene har egne stemmer. Akademika er en kjent bokhandel som har filialer flere steder i Oslo, blant annet på Blindern, og er kjent for å være fagbokhandel. *Amigo* betyr “venn” på spansk, og *Ritazza* er også spansk- eller italienskklingende. Etter hvert som man beveger seg inn i bygningen kommer flere stemmer til uttrykk. I hyperteksten BI er det vi kan kalle BI-stemmen – summen av BI som næringslivsdeltaker og BI som studieadministrasjon – den overordnede avsenderstemmen hele tiden. Det vil si at BI får et slags medansvar for det som sies av de andre stemmene.

Modelleserne fra forrige node kan gjenfinnes også her. Det at resepsjonen og oversiktskartet er øyeblikkelig synlige i inngangspartiet, realiserer “den potensielle studentens” lesning av et sted den ikke kjenner fra før av. Også “den næringslivsansatte”, som heller ikke nødvendigvis kjenner til stedet fra før, kan identifiseres i disse elementene. Hovedgata gjennom bygningen fungerer som rød tråd for modelleserne som ikke er kjent der, samtidig som det styrker by-metaforen som ble etablert i lesningen til “den BI-ansatte” i forrige node. Navn på kafeer, bokhandel og kiosk, har flere potensielle reaksjoner innbakt i seg. Modelleserne som ikke hører til på lærestedet vil ha assosiasjoner til betydningen av selve ordene, mens de som kjenner stedet vil forbinde ordene med det de representerer på stedet: kaffe, fagbøker eller kioskvarer. Det bygges også opp en engelskspråklig modelleser her, i enkelte av elementene som noden består av. Denne er ikke en fullstendig kompetanse i noden som helhet, ettersom den bare kan identifiseres der vi finner tospråklighet. De elementene som ikke er tospråklige norsk/engelsk, kan også iblant forstås av empiriske engelskspråklige lesere, men de bygger ikke opp en kompetanse som er avhengig av tospråklighet på stedet. Tospråklighet tolkes på

ulike måter av de andre modelleserne. “Den næringslivsansatte” ser bruken av engelsk som nok et tegn på at BI er en ambisiøs og internasjonal næringslivsdeltaker; “den potensielle studenten” og også “den BI-ansatte” ser det som tilrettelegging for fremmedspråklige studenter og forelesere på stedet; “den ambisiøse studenten” ser på det som et tegn på at BI forbereder studentene på en karriere i det internasjonale næringslivet.

Node 2: Inn- gangsparti (vedlegg: <u>6.2.1.3-</u> <u>6.2.1.12</u>)	Den næringslivs- ansatte	Den ambisiøse studenten	Den potensielle studenten	Den BI-ansatte	Den engelsk- språklige
Førsteinntrykk av bygningen sett fra inngangspartiet	Ser fortsatt likhet mellom BI og næringsbygg.	Både temperatur og arkitektur skiller BI fra de fleste skoler. Ser dette som en peker mot næringsliv.	Ser BI som et gjennomført og helhetlig sted. Assosierer med kjøpesenter eller flyplass.	Strukturen styrker forestillingen om BI som en by i miniatyr.	
«Akademika»	Kjenner igjen kjeden av bokhandlere.	Forbinder navnet med fagbøker.	Det forsterker denne modelleserens assosiasjon til kjøpesenter/flyplass at det er butikker på stedet. Den vet at <i>akademi</i> har med utdanning å gjøre, og at <i>amigo</i> betyr venn.	Ser tilstedeværelsen av butikker som styrkende for følelsen av BI som en liten by, og Akademika som bevis på at BI er en akademisk institusjon.	
«Amigo»	Vet at det betyr “venn” på spansk.	Forbinder navnet med kioskvarer.			
«Ritazza»	Gjenkjenner navnet som italiensk, og assosierer kaffebaren med den verdensberømte italienske espressokaffen.	Forbinder navnet med kaffe.			
Plantegning	Ser kartets utforming som profesjonell.		Ser kartet som en naturlig forlengelse av stedet, ettersom det er i matchende fager.	Ser kartet som en del av den lille byen BIs skilting.	Er i stand til å lese de engelske betegnelse på steder, og kan dermed bruke kartet.
«Resepsjon»; «Reception»	Oppfatter det som naturlig at verbalspråk finnes på både norsk og engelsk, ettersom den er kjent med at næringslivet er tospråklig.	Ser det som en selvfølge at alle kan snakke engelsk i 2008 og at lærestedet bygger oppunder dette.	Ser engelsk språk som tilrettelegging for fremmedspråklige.	Ser engelsk språk som tilrettelegging for fremmedspråklige og som uttrykk for at BI er en internasjonal by.	Er i stand til å lese og forstå skiltet.
«BI Executive →»		Forbinder ytringen med både en gruppe studenter – de som tar videreutdanning, og et område – det pila peker	Det at skiltet er malt rett på veggen styrker forståelsen av BI som “støpt i én form”.	Vet at Executivstudentene tar videreutdanning, og at de holder til i den blokka.	

		mot.			
Hovedgate	Ser denne som en naturlig vei inn på stedet.	Ser BIs struktur som symbolsk for næringsliv og framgang.	Ser denne som en naturlig vei inn på stedet.	Hovedgata styrker by-metaforen.	

I denne noden skaper navnet “Akademika” en assosiasjon til begrepet *akademi* i enkelte av lesningene, noe som åpner for en mer fagopptatt modelleser. Men denne kan ikke utledes av andre elementer i noden. Som vi ser, er det ikke alle tekstlige elementer som realiserer samtlige av de ulike modelleserne, og dette er et eksempel på hvordan kompetanser siler de tekstlige inntrykkene de møter, og ubevisst avgjør hva som er relevant, og hva som er støy. Empiriske lesere som kjenner BI godt fra før, vil mest sannsynlig strekke seg etter modelleseren jeg har kalt “den ambisiøse studenten”, og dermed klassifisere plantegningen som irrelevant. Når noden inneholder elementer som «BI Executive →», ser vi at dette skaper modellesere som kjenner betydningen av det språklige uttrykket, og at det dermed ikke bygges opp noen “potensiell student”-kompetanse. Andre deler av noden bygger opp mer sammenfallende modellesere, som for eksempel hovedgata: den ses på som implisitt retningsgivende av samtlige kompetanser den realiserer.

Arkitektur er et viktig virkemiddel til å vise mottakere hvilke valgalternativer de har på et sted. BI-bygningen er altså konstruert som et kjøpesenter – en slags innendørs by – med en bred hovedgate som går tvers gjennom bygningen. Verdens mest vellykkede handlegate, ifølge Per Thomas Andersen, er IKEA-gaten. Møbelhuset IKEA har utviklet handlesenter som er konstruert slik at en gate «leder deg gjennom hele vareutvalget på en forutbestemt måte som det er så godt som umulig å motsette seg. (...) Den fører deg gjennom et utspekulert system av vinkelrette gatehjørner som sørger for at du blir konfrontert og fristet av det aller meste varehuset har å by på» (Andersen 2005:120). Mange butikker og kjøpesentre har kopiert dette prinsippet, og når vi finner en lignende løsning på BI, forsterker det inntrykket av at dette er en kommersiell arena. På hver side av hovedgata reiser etasjene seg oppover mot glasstaket og himmelen.

4.2.2.3 Plakat fra Næringslivsutvalget

«Næringslivsutvalget. Dagens Bedriftspresentasjon: Deloitte. Hvor høyt sikter du?» Denne teksten finnes på en halvannen meter høy plakat som står på gulvet, der hovedgate ut fra inngangspartiet. På plakaten står også tid og sted for dagens bedriftspresentasjon. Næringsutvalget har en viktig avsenderstemme her. Den er ladet med patos for å påvirke mottakeren til en

handling – nemlig å komme på bedriftspresentasjonen. Den gjør det ved å formulere slagordet sitt som et spørsmål. Et spørsmål framprovoserer et svar hos mottakeren, som utfordres til å bevise at den sikter høyt nok, og komme på presentasjonen. Vi kan også finne spor av Deloitte's stemme. Deloitte får bygget sitt etos av å bli presentert på denne måten av Næringsutvalget, og kommer med en lovnad om framtidig logospreget informasjon, til gitt tid og sted. Den overordnede BI-stemmen styrker også etos, rett og slett ved å la Deloitte komme til orde, og dermed bli assosiert med en slik bedrift.

Modelleserne som realiseres her er videreføringer av de vi har sett på i det to forrige nodene. “Den næringslivsansatte”, “den ambisiøse studenten”, og “den BI-ansatte” leser alle plakaten som en ytring på vegne av BI, mens “den potensielle studenten” leser den som en ytring på vegne av Næringsutvalget og Deloitte.

Node 3: plakater fra Næringslivsutvalget (vedlegg: 6.2.1.13)	Den næringslivsansatte	Den ambisiøse studenten	Den potensielle studenten	Den BI-ansatte
«Næringslivsutvalget. Dagens Bedriftspresentasjon: Deloitte. Hvor høyt sikter du?»	Kjenner til advokatfirmaet Deloitte, og ser dette som et tegn på at BI er en vellykket næringslivsdeltaker.	Spørsmålet framkaller et svar hos modelleseren: “Jeg sikter høyt!” Ser plakaten som et uttrykk for at BI utdanner folk som sikter høyt.	Synes “Næringslivsutvalget” høres viktig ut på grunn av ordet “utvalg”. Oppfatter “Deloitte” som navn på en bedrift man sikkert burde kjenne til.	Vurderer som presentasjonen som relevant for eget arbeid.

Skillet mellom de to måtene å lese inn avsender på er i virkeligheten et skille mellom lesningene som gjenkjenner “Deloitte” og “Næringsutvalget” på den ene siden, og “den potensielle studenten” som ikke har noen assosiasjoner til disse navnene utover tolkningen av ordlyden, på den andre. Samtlige modellesere som konstrueres godtar posisjonene til Næringsutvalget og Deloitte som viktige. I og med at informantene jeg intervjuet understreket at virkelighetens BI-studenter ikke er pengesterke individer som er opptatt av status og økonomisk vekst, kunne vi kanskje ha forventet å finne en modelleser som reflekterte dette, og som var opptatt av akademisk prestasjon og interesse for fagene som tilbys her. Jeg har foreløpig ikke funnet noen slik kompetanse.

4.2.2.4 Student World: en avstikker

«Student World» står det, med grå bokstaver på en kritthvit vegg. Teksten befinner seg på veggens høyre når man har gått forbi plakaten fra Næringsutvalget. Teksten er tvetydig: enten uttrykker den “Nå er du i studentverdenen”, eller “dette er inngangen til studentverdenen”.

nen”. “BI Executive” som det sto skrevet med samme type bokstaver på en annen vegg, var i følge med en pil, noe som med tydelig patos sa “BI Executive er den veien”. Disse ordene har ingen pil, og kan derfor tolkes som et logos-uttrykk. Ettersom bokstavene står over en portal inn til en annen del av bygningen, er det ganske sannsynlig at mange mottakere vil ta en avstikker fra hovedveien inn i Student World.

Rommet man kommer inn i inneholder en rekke tekster. Ulike stands står omkring i rommet, med tilhørende løpesedler, magasiner og plakater. Først står en 2x2 meter stor plakat med informasjon om Næringsutvalget. Det ligger også løpesedler på et bord foran, og en gutt står og deler ut brosjyrer, og snakker med de som går forbi. Alle disse tekstene – plakaten, løpesedlene, brosjyrene og den muntlige talen – er i et nært tekstsamspill med hverandre. Veggen overfor har noen kassetter der man finner skjemaer med titler som: «Notice of absence», «Request for diploma», «Søknad om fritak for eksamen» – de finnes alle i norsk og engelsk versjon. Deretter følger en oppslagstavle fylt av plakater. De reklamerer for, og opplyser om, ulike typer studentaktiviteter – noen studie- og jobbrelaterte, andre sosiale. «Boat trip on the Oslofjord. All master students – join us for this great party on the beautiful Oslofjord!» står det på en plakat.

Plakatene, standene og skjemaene har egne avsenderstemmer, med egne strategier, men samtidig er BI-stemmen til stede, og bruker tekstene til å vise aktiviteter og tilbud forbundet med BI. Neste stand viser logoen til «Studentforeningen ved Handelshøyskolen BI i Oslo». Plakaten er gulaktig og viser i tillegg til nettadressen til foreningen, logoene til sponsorene deres, blant andre Sparebank1 og Peppes Pizza. Gratismagasiner står i stativene foran plakaten. Disse bladene har tittelen «Alt du må vite om å være student på BI i Oslo». Bladet inneholder en presentasjon av alle studentforeningene som finnes under BI; mange av disse foreningene har også egne stands, plakater og løpesedler omkring på BI. I begynnelsen av bladet er en dobbeltside om ledelsen i studentforeningen, med bilder av medlemmene. Samtlige har på seg hvite skjorter.

BI-stemmen er altså til stede i hele noden, og mylderet av tekster inngår i BIs retoriske strategi. Tekstene inngår i et lokalt tekstsamspill, og språket som brukes i denne noden er svært konkurranse- og idrettsrelatert. Jeg har allerede nevnt Næringsutvalget, med slagordet «Hvor høyt sikter du?». StudConsult er en annen slik forening, og de har slagordet «Ett skritt foran.» Metaforene “å sikte høyt” og “å være ett skritt foran”, skaper begge assosiasjoner til idrett og

konkurranser. Når man løper om kapp, lønner det seg jo å være ett skritt foran, og den fjellklatreren som sikter høyest har nok størst ambisjoner. På forsiden av Ernst & Youngs reklametryk er det bilde av en fjellklatrer, selv om Ernst og Young er et revisorfirma. Dette kan tyde på at også Ernst & Young er på utkikk etter studenter som “sikter høyt”. Hvis man sikter høyt er man villig til å begynne nederst og klatre oppover for å nå målene sine, akkurat slik man starter med lite og jobber seg oppover i næringslivet. Koplingen mellom næringsliv og sportskonkurranser stopper ikke der. BI Athletics – sportsforeningen til BI-studentene – og Deloitte arrangerer fotballcup for studentene. BI viser fram sin nære tilknytning til mange bedrifter, og forsøker å pirre konkurranseinstinktet hos mottakerne, både når det gjelder sport og arbeidsliv. BI sier: “bli med på laget!”.

Modelleserne som realiseres leser noden både som én ytring fra BI, og som en samling ytringer fra mange avsendere. Vi gjenfinner “den ambisiøse studenten” og “den potensielle studenten” her, og også “den engelskspråklige studenten” som realiseres der tospråkligheten er gjennomført. I plakatteksen om båttur på Oslofjorden bygges det opp en modelleser som ikke er intendert fra avsenders side. “Den ambisiøse studenten” ser at teksten er skrevet av en som ikke er helt stø i engelsk – ettersom “Oslo fjord” skal skrives i to ord på engelsk. Modelleseren oppfatter den slags “Norwenglish” – altså en sammenblanding av norsk og engelsk – som useriøst i næringslivssammenheng. Samme reaksjon får “den engelskspråklige studenten” som realiseres her. Plakaten er ikke et eksempel på tospråklighet, ettersom jeg ikke finner den på norsk, men modelleseren realiseres ettersom teksten så tydelig er rettet mot lesere som ikke snakker norsk.

Denne noden er preget av stands og løpesedler, til forskjell fra mange læresteder der studentorganisasjoner uttrykker seg gjennom plakater. “Den ambisiøse studenten” ser på dette som positivt og profesjonelt, og leser det som nok et element som binder BI til det profesjonelle næringslivet. “Den potensielle studenten” får ikke samme assosiasjon, men gjenkjenner stands og løpesedler som reklame. “Den potensielle studenten” gjenkjenner ikke avsenderstemmene for mye av informasjonen som gis, mens “den ambisiøse studenten” oppfatter avsenderstemmene som kjente.

Node 4: Student World (vedlegg: <u>6.2.1.14-</u> <u>6.2.1.34)</u> «Student World»	Den ambisiøse studenten	Den potensielle studenten	Den engelskspråklige studenten
	Ser på hele BI som stu-	Forstår det slik at denne delen av	

	dentenes verden, et sted på veien ut i den virkelige verden – næringslivet.	BI er forbeholdt studentene.	
Førsteintrykk av noden	Ser nodens tekstmangfold som et uttrykk for høy aktivitet i studentforeningene.	Får følelsen av å komme inn på en varemesse, på grunn av alle stands med løpesedler og reklamer.	
Stand fra Næringsutvalget	Kjenner til at organisasjonen er studentenes “bindeledd til næringslivet”, og altså til framtida.	Gjenkjenner Næringsutvalget fra forrige node, og forstår at studentene på BI er svært opptatt av karrierer i næringslivet.	
«Notice of absence», «Request for diploma», «Søknad om fritak for eksamen»	Bruker disse skjemaene når den har behov for dem.		Opplever tospråklighet som positivt.
Plakatvegg: «Boat trip on the Oslofjord. All master students – join us for this great party on the beautiful Oslofjord!»	Oppfatter “norwenglish” som uprofesjonelt.	Oppfatter dette som en reklame for en båttur for utvekslingsstudenter.	Er i stand til å lese teksten, og får samme reaksjon som “den ambisiøse studenten”.
Stand fra Studentforeningen	Det at foreningen er sponset av næringslivet øker dens anseelse i denne modelleserens øyne. Oppfatter bildet som humoristisk, ettersom de fleste BI-studenter ikke går med hvite skjorter til daglig.	Oppfatter mangfoldet av tilbud som et uttrykk for dynamikk og godt miljø, og bildet som uttrykk for en seriøs profil tross alt.	
Løpesedler: konkurransespråk	Ser på konkurranse som noe positivt og nødvendig på veien mot toppen.	Gjenkjenner Deloitte. Tolker konkurransespråket som et bilde på hvordan BI med alle disse “lagspillerne” ikke kan tape kampen om det beste læretilbudet. Ønsker å være med på et slikt lag.	

Som vi ser her konstitueres ikke “den næringslivsansatte” eller “den BI-ansatte” modelleseren i denne noden. Målgruppa for denne noden er helt klart studenter, og ettersom den befinner seg i en atskilt del man sannsynligvis ikke vil gå inn i med mindre man føler man tilhører målgruppa, bortdefineres også modelleserstemmene som ikke snakker fra et studentperspektiv. Vi ser at BI bygger opp modellesere som hele veien relaterer til næringsliv, konkurranse og karriere – ennå har vi ikke møtt tekster som bygger opp faglig interesserte modellesere.

4.2.2.5 I hjertet av BIs fellesareal

I hjertet av BI finnes Oasen, et spiseområde bestående av en rund plass med stoler og bord, og en rekke disker der det selges mat. Plassen ligner på en sydeuropeisk piazza, med palmer i et

bed i midten. Ikke mindre en fem spisesteder på rekke og rad, deler den innerste delen av området. De har felles skranke, men ulike seksjoner, og sittearealet er felles. Ingen av spisestedene har norske navn: Baker Street, Home Base, Mamma Leone's pizza, Casa Amigo og Fresh2Go. Over hvert sted henger reklame i form av lysende neonskilt, og det ligger opptrykte menyer på bordene. Annen reklame er også lagt ut på bordene – fra studentforeninger, bedrifter, arrangementer og butikker som holder til i bygningen. Ved inngangen til kantineområdet henger åpningstidene og logoene til de forskjellige stedene. Åpningstidene avhenger av hva slags type mat som tilbys; for eksempel har spisestedet som serverer bakervarer åpent fra tidlig på morgenen til ettermiddagen, mens pizza serveres til utover kvelden. Maten man får kjøpt på BI er forholdsvis dyr sammenlignet med kantinemat fra Blindern eller HiO. Årsaken til dette er at BI i tillegg til å være lærested, er et privat foretak, som benyttes også av eksterne leietakere uten tilknytning til lærestedet. På grunn av dette får spisestedene ikke momsfritak, slik som skolekantiner.

Hvert av spisestedene har en egen stemme som kommer til uttrykk i denne tekstnoden. Disse stemmene er avsendere av reklame, skilt og menyer; de gir informasjon om hva som serveres, bygger etos ved å vekke positive assosiasjoner, men har kanskje først og fremst patos, når de prøver å påvirke studentene til å velge nettopp seg over alle de andre. De som er ansatt i de ulike kassene og tar imot bestillinger, har også egne stemmer. De snakker på vegne av spisestedet de representerer, og gir stort sett informasjon om priser, tilbud, og matens innhold. Eurest – et cateringfirma som står for driften av samtlige serveringssteder på BI, inkludert kaffebarer og kiosken Amigo – er en avsenderstemme som ikke kan finnes her. Det er altså ingen virkelig konkurranse mellom serveringsstedene på BI, de er alle drevet av samme innehaver, men det gis inntrykk av konkurranse, ved at Eurest ikke gir seg til kjenne som avsender. BI-stemmen bygger etos i denne noden gjennom at det tilbys mange alternativer på lærestedet, selvsagt avhengig av at disse oppfattes som gode alternativer.

I denne noden kan vi utlede de fire modelleserne vi har funnet tidligere: “Den næringslivsansatte” som leser BI som næringslivsdeltaker, “den ambisiøse studenten” som oppfatter lærestedet BI som sin nøkkel til næringslivet, “den potensielle studenten” som forsøker å skape seg et inntrykk av hvordan det er å tilhøre lærestedet, og “den BI-ansatte” som betrakter BI som et bysamfunn i miniatyr. Vi kunne også her tenke oss en engelskspråklig modelleser utledet av restaurantnavnene som er på engelsk, men dette er ikke en relevant utledning, ettersom restaurantnavnene ikke er uttrykk for tospråkighet, eller rettethet mot engelskspråklige

studenter, fra BIs side, noe mer enn det spanske *Amigo* eller det italienske *Mamma Leone* er det. Spisestedet «Mamma Leone's pizza» har i tillegg blitt gitt den engelske genitivsendelsen 's som bidrar til å gjøre navnet til vanskelig å plassere, ettersom det ikke følger noe språks normer for grammatikk og rettskriving. Likevel vil “den potensielle studentens” lesning være at navnet har med Italia å gjøre, ettersom pizza er en italiensk matrett. Denne modelleseren tolker navnene ut fra ordlyden, slik vi også har sett har vært tilfelle i tidligere noder. Sitteområdet styrker sammenlikningen mellom BI og et kjøpesenter eller en flyplass, mens det for “den ambisiøse studenten” representerer BIs fortrinn overfor andre læresteder. For “den BI-ansatte” er piazzaen nok et by-liknende trekk, og får “den næringslivsansatte” nok et uttrykk for BIs tilhørighet til andre næringspartnere, gjennom bygningsmessig likhet.

Node 5: Oasen (vedlegg: 6.2.1.35-6.2.1.37)	Den næringslivs-ansatte	Den potensielle studenten	Den ambisiøse studenten	Den BI-ansatte
Førsteinntrykk av piazza- og spiseområdet	Oppfatter piazzaen som et naturlig møtested midt i bygningen – enda et trekk som likner andre næringsbygg.	Spise- og sitteområdet midt i bygningen styrker oppfatningen av BI som kjøpesenter/flyplass-liknende. Oppfatter prisenivået som et tegn på at BI-studenter har mer penger enn studenter flest.	Oppfatter spise-tilbudene og sittearealene på BI som kvalitetsmessig overlegne i forhold til standard skolekantiner.	Piazzaen bygger oppunder forestillingen av BI som en by, og det samme gjør valgmulighetene når det gjelder spisesteder.
«Baker Street»	Oppfatter konkurranse mellom spisesteder som bra; det sikrer et godt og variert tilbud.	Forventer bakevarer.	Assosierer med chiabatta, baguetter og annen ferdigsmurt mat.	
«Home Base»		Forventer hjemmelaget mat. Kjenner til at uttrykket “home base” brukes i Amerikansk Baseball.	Assosierer med ulike middagsretter.	
«Mamma Leone's pizza»		Forventer pizza.	Assosierer med pizza og pasta.	
«CasAmigo»		Forventer mexicansk eller spansk mat. Vet at <i>casa</i> betyr “hus” på spansk.	Assosierer med tex mex.	
«Fresh2Go»		Forventer take-away. 2-tallet er et symbol på dagens sms-språk og det å være på farten.	Assosierer med salat og frukt.	

“Den potensielle studenten” oppfatter prisnivået som et uttrykk for at BI-studenter har bedre økonomi enn studenter flest, noe som ikke er tilfellet. Denne strategien er neppe intendert fra BIs side ettersom den styrker en stereotyp oppfatning hvordan BI-studenter, som mine informanter mente var feilaktig. Like fullt kan vi utlede denne svarende reaksjonen når det først bygges opp en modelleser som vurderer stedet som et lærested, og deretter presenteres et prisnivå som ikke reflekterer det normale ved læresteder. Som vi ser blir “den ambisiøse studenten” og “den BI-ansatte” til én og samme modelleser i de siste elementene av noden, og vi kunne kalle den “den som hører til på BI” eller “den interne”. De assosierer navnene på stedene først og fremst med opplevelser eller vaner.

Fra den runde plassen går flere veier videre. Mange av dem går oppover. Fellesarealet på BI befinner seg på grunnplanet, mellom de fire blokkene, mens vindeltrapper og en lang rulletrapp fører oppover til etasjene over, hvis overbygg stikker ut over fellesarealet som balkonger over en hovedgate. Men hovedgata slutter faktisk her på piazzaen, i alle fall i den formen den har hatt hittil. Det er fortsatt mulig å følge hovedgatas retning opp et par trapper og mot utgangen på baksiden av bygget, men den er ikke lenger en bred og inviterende vei.

4.2.2.6 Utgang: ingen avslutning

Dørene på baksiden av BI er også av glass, og gjennom dem kan man se ut mot en parkeringsplass og noen anonyme bygninger. Kaffebaren L’Espresso ligger på toppen av trappa, og like ved kaffebaren står et skilt der det står «Campus Shopping» og en pil. Det er usikkert om pila peker mot det som en gang var campus shopping, eller mot det som skal bli campus shopping, for området – den potensielt neste tekstnoden – er under ombygning. Utgangsområdet representerer ikke en node i leseveien vår, ettersom den ikke framstår som en naturlig del av området vi har satt oss fore å utforske (vedlegg: [6.2.1.38-6.2.1.40](#))

Selv om det er naturlig for en hypertekst å ha en felles startnode for alle leseveiene, er det liten vits i å ha noen avslutningsnode, nettopp fordi leseveiene styres av mottakerens kommunikative mål. Når dette er oppfylt, eller mottakeren gir opp, forlater den stedet, lukker boka eller fjerner vinduet. En tekststrukturering som ikke er lineær, kan umulig ende med ett naturlig avslutningspunkt. Derfor stilner BI-stemmen i den tekstnoden vi kan kalle utgang. Det er svært lite verbaltekst, langt lavere lydnivå og ikke like mange mennesker i området, og dørene blir ikke en like opplagt utgang som inngangspartiet var en opplagt inngang.

I leseveien vi har sett på er det så langt flere tydelige stemmer. Først og fremst er det BI-stemmen – summen av en næringslivsdeltaker-stemme og en studieadministrasjon-stemme – og i tillegg stemmene til flere ulike bedrifter som samarbeider med BI, kommersielle foretak som holder til her, og studentorganisasjoner. Men det er enkelte stemmer jeg hadde forventet å finne på lærestedet som jeg ikke finner – nemlig studieprogramstemmene. BI tilbyr en hel rekke studieprogrammer, og stemmene til disse hadde jeg forventet som underkategorier av studieadministrasjon-stemmen, som en del av BIs strategi for å tiltrekke seg faglig interesserte studenter, og også som kommunikasjon mellom studenter og fagmiljøer. I den grad man ser BI som næringslivsdeltaker, vil også studieprogrammene være varene som tilbys. Slik jeg ser det er det to viktige årsaker til at studieprogramstemmene mangler i leseveien vi har fulgt. Som jeg allerede har vært inne på, er fellesarealet på BI konsentrert i midten av bygningen, stort sett i under- og første etasje. Områdene som ikke er felles for alle studieprogrammene er lokalisert i de fire blokkene som til sammen utgjør bygningen, og stemmene er derfor ikke så tydelige i fellesarealet. Dessuten er de fire delene av BI ikke delt inn etter studieprogrammer, men etter nivåer, slik at bachelor- og master-studenter fra samme program vil oppholde seg i forskjellige områder. Da blir studieprogramstemmene svakere og mindre samlede. Ett sted i fellesarealet kan vi allikevel finne dem, og vi lar dette bli den siste noden i leseveien.

4.2.2.7 Studiekataloger

BIs studiekataloger finnes mellom resepsjonsskranken og trappa opp til biblioteket. Katalogene står i kasser av kartong, og det er mange nok av dem til at en pyramide av stablede katalogforsider pryder veggen. Hver del av BI har sin egen katalog; det er én for bachelorprogrammer, én for masterprogrammer og én for etter- og videreutdanningsprogrammer. I tillegg er det én for utvekslingsstudier, deltidsstudier og enda andre varianter. Ved nærmere øyesyn vil man se at forsidene har trykk som etterlikner typiske mønstre man finner i dresser – som pin-stripe, tweed og ruter. Bare fargene virker noe uvanlige – lilla, grønt og lyseblått. Når vi åpner katalogene, ser vi at de er som forlengelser av selve BI-bygningen: fargene som går igjen er blåtoner, gråtoner og hvitt – studieprogrammene gis faglig tyngde ved å ha fått BI-fargene, og studentene som er avbildet ser nærmest ut som om de også har sprunget rett ut av veggen på bygningen.

På ett bilde i informasjonsbrosjyren om BIs masterprogram ser vi en gruppe studenter. Overskriften på siden er «For deg som kan og vil lede», og bildet, ettersom det står rett under overskriften, oppleves som en forlengelse av den. I forgrunnen er en kvinnelig student med en bok

i hånden. Studenten har blikket vendt opp og fram. Hun ser ikke rett i kamera; hun ser mot horisonten. Hun er rakrygget og velstelt, og har utelukkende på seg BIs egne farger: blått, grått og hvitt. Som en forlengelse av BI selv har hun nå nesten nådd fram til målstreken. Bildet er tatt litt nedenfra slik at vi tvinges til å se opp til henne. Bak henne følger flere studenter. Jo nærmere kameraet de er, jo nærmere den tenkte målstreken, dess mer “lederaktige” ser de ut. Gutten i hvit skjorte bakerst ser ned – han er ingen ferdig leder ennå. Gutten til venstre ser rett mot linsa; han er ambisiøs, men kanskje ikke helt moden siden han går med ransel. Jenta til venstre er nesten helt oppe på siden av sin medstudine, og også hun har blikket festet mot horisonten, og hun har på seg en blendende BI-hvit trøye.

Katalogene er altså representanter for de ulike delene av BI, og innenfor disse rammene kan vi høre studieprogramstemmene. Dress-temaet på forsidene knytter katalogene sammen som en serie, samtidig som det spiller på imaget BI har, som er knyttet til det dresskledd næringslivet, mens fargene representerer et nytt og uvanlig anstrøk. I tabellen under viser jeg reaksjonene til modelleserne “den potensielle bachelorstudenten”, “den potensielle masterstudenten” og “den potensielle executivestudenten”. Selvsagt kunne vi utledet én modelleser for hver katalog, og også én for hvert studieprogram, men av plasshensyn velger jeg å presentere et utvalg som jeg mener er representativt. De tre “potensielle” modelleserkompetansene har det til felles at de vurderer å studere noe på BI, og de viser at det fremdeles, innenfor studiekatalogene, er vanskelig å gripe fatt i noen reelle stemmer fra fagmiljøene: vi kan for eksempel ikke utlede modellesere som fokuserer på faglig interesse. Resultatet er blant annet at BI som et lite bysamfunn framstilles som et mye viktigere felleskap enn fagmiljøene.

Node 6: Studiekataloger (vedlegg: 6.2.1.41-6.2.1.44)	Den ambisiøse studenten	Den potensielle bachelorstudenten	Den potensielle masterstudenten	Den potensielle executivestudenten	Den BI-ansatte
Katalogforsider	Ser det som humoristisk at forsidene har dresstrykk i alle regnbuens farger. Tolker det som symbol for BI-studenter som et fargerikt og innovativt tilskudd til næringslivet.	Oppfatter at forsidene har trykk som minner om stoffene i dresser eller jakker. Ser forbindelsen mellom BI og et dresskledd næringsliv.			Oppfatter katalogene som “turistbrosjyren” til byen BI. Dressstrykket representerer at det er en businessby, og fargene at det er morsomt å være her.
Navn på og beskrivelser av studieprogrammer	Leser dette som kataloger der man kan velge på øverste hylle mellom karrierer.	Ser etter karrieren den ønsker seg i bachelorkatalogen.	Ser etter karrieren den ønsker seg i masterkatalogen	Ser etter karrieren den ønsker seg i executivekatalogen.	
«For deg som	Svarer: “Det er meg!”		Svarer: “Jeg		

kan og vil lede»			kan nok, men vil jeg?”		
Bildet	Oppfatter målsetning og idealer som noe positivt, også når det gjelder utseende.		Ser bildet som en representasjon av masterstudenter på BI.		Ser på bildet som et uttrykk for idealinnbyggerne i BI-byen.

Vår lesevei gjennom BI ender her; vi har utledet modelleserne i seks noder av hyperteksten. Som jeg nevnte innledningsvis vil en empirisk leser som allerede er student på BI velge en helt annen lesevei enn denne, som antageligvis vil ta ham eller henne utenfor de områdene vi kan kalle felles, og inn i en av de fire blokkene, der det vil kunne identifiseres mange flere nyanser av modellesere. I disse delene er det også sannsynlig at studieprogramstemmene vil komme tydeligere fram. Leseveien vi har fulgt her går utelukkende gjennom fellesarealet¹⁹, og er dermed representativ for hyperteksten BI som helhet, ettersom den er adressert til *alle* BIs mottakere, og fordi empiriske lesere – samme hvordan leseveiene deres ser ut – ikke kan unngå å komme i kontakt med denne delen. Dessuten er fellesdelen BIs fysiske ansikt utad, og en del av det som bygger opp forforståelsene knyttet til lærestedet.

Når vi aksepterer modelleserne jeg har beskrevet over som innbakte tekstkompetanser, hva kan vi da si om hyperteksten BI? Først og fremst er det tydelig at BIs tilknytning til næringslivet er viktig. BI framstår som preget av kommersiell aktivitet og studentaktivitet, men ikke så mye av faglig aktivitet, i de nodene vi har sett på. Lærestedet er konstruert som en by, eller kanskje som kontor- og finansdelen av en storby. Den har en handlegate som inneholder alt brukerne trenger, og består ellers av atskilte arbeidslokaler som ikke har noen direkte kontakt med hverandre. Leseveien vi har fulgt er nok en sannsynlig lesevei for en som vil ta en kikk på stedet, eller for besøkende og eksterne deltakere på for eksempel en konferanse. I tillegg er det et poeng at ingen reelle brukere av BI vil komme utenom noen av de nodene som har blitt beskrevet. Veien ut og inn av bygningen går gjennom fellesarealet, og dette fører til at en del tekster på en måte “påtvinges” alle hypertekstens mottaker – og mange av disse tekstene har kommersiell karakter.

4.2.3 Modellesere på Blindern

4.2.3.1 Blindern t-banestasjon

¹⁹ Noden ”student world” realiserer bare student-modellesere, men disse er en såpass viktig del av BIs mottakere at jeg velger å inkludere noden i leseveien. De fire blokkene derimot, som hver henvender seg til kun en bestemt gruppe av studenter og ansatte, har jeg utelatt.

Det er mange måter å ankomme Blindern på. Området er stort, og utgangspunktet avhenger av hvor på Blindern man har tenkt seg. I motsetning til de fleste hypertekster har Blindern altså ikke noen portal eller forside, som knytter alle leseveiene sammen i den ene enden. Nordre Blindern ligger nærmest trikkestoppet som heter «Universitetet Blindern» og t-banestoppet «Forskningsparken», men studentene på nedre del av Blindern, samt mange besøkende som ikke er kjent på området, ankommer t-banestasjonen «Blindern». Jeg begynner lesningen her, med teksten «Ferien gjorde meg utbrent», som står malt på gangbroa over t-banesporet, med store, hvite bokstaver. Avsenderstemmen tilhører en student, og utsagnet har en humoristisk undertone.

Avsenderne av t-banesstasjonen som node, er først og fremst Oslo Sporveier, hvis logo er å finne flere steder på stasjonen, og Oslo kommune. I tillegg forbinder de fleste navnet «Blindern», som var navnet på dette området lenge før det ble bygget noe universitetscampus her, med Universitetet i Oslo. Slik har universitetet også en avsenderstemme i noden. Denne avsenderstemmen vil være til stede i alle nodene i hyperteksten Blindern, og jeg kommer til å kalle den UiO-stemmen. Grunnen til at jeg ikke kaller den “Blindern-stemmen”, er at jeg mener at denne samme stemmen kan finnes igjen på de delene av universitetet som ikke tilhører Blindern, siden alle disse delene tilhører samme institusjon. Den eneste grunnen til at UiO-stemmen oppleves som en avsender av t-banestasjonen som node – og at stasjonen i det hele tatt kan ses på som en node – er at stasjonen bærer navnet «Blindern». På BI var t-banestasjonen Nydalen en naturlig fysisk overgang til hyperteksten, men på Blindern er det ingen selvfølgelig forbindelse mellom lærestedet og t-banestasjonen. UiO-stemmen har ingen sterk patos i tekstnoden, men uttrykker bare en form for eierstatus over stasjonen gjennom navnet «Blindern», som mange forbinder med universitetet. Et kart over Blindern campus står på perrongen, men den som overhodet ikke kjenner til området, vil ikke nødvendigvis bli klokere av det, ettersom kartet ikke følger vanlige konvensjoner for hvordan utplasserte oversiktskart skal se ut. Kartet er ikke snudd slik at det som er opp på kartet er framover i virkeligheten, tallene som nummererer bygningene står i en tilsynelatende tilfeldig rekkefølge, og ingen av bygningene kan ses fra stedet der kartet er plassert.

Modelleserne vi kan utlede her har det til felles at de vet hvor de skal. Noden bygger ikke opp noen modelleser som faktisk må benytte seg av kartet. Til forskjell fra t-banestasjonen på BI ligger det ingen motivasjon til å bevege seg inn på lærestedsområdet i denne noden, og derfor konstrueres også en modelleser her som ikke gjør det. “Naboen” opplever ikke t-

banestasjonen Blindern som forbundet med universitetsområdet, men som sin lokale t-banestasjon. Til forskjell er modelleseren jeg kaller “forskeren” en tekstkompetanse som har forankring i fag- og forskningskultur på universitetet, og som kjenner svært godt til campus og Blindernområdets historie. “Den samfunnsengasjerte studenten” kan utledes både av navnet på t-banestasjonen, som den vil gjenkjenne som navnet på studiestedet sitt, og av de hvite bokstavene på broa over sporet. Denne teksten leser “den samfunnsengasjerte studenten” som et innlegg i en samfunnsdebatt: Mange har hevdet at det med dagens prisnivå er umulig å overleve som student, uten å ha en deltidsjobb til å supplere studielånet. Samtidig har reformer de siste årene hatt som mål å få flere til å studere på heltid, uten at lånesummen har økt. “Forskeren” og “naboen” ser det derimot som et uttrykk for eller en ironisk kritikk av livsstilen til studenter.

Node 1a: t-banestasjonen (vedlegg: 6.2.2.1-6.2.2.4)	Den samfunnsengasjerte studenten	Forskeren	Naboen
«Blindern»	Leser navnet på stasjonen som navnet på universitetsområdet.	Vet at Blindernområdet har huset deler av universitetet siden 60-tallet. Ser dessuten på “Blindern” som et konsept, en livsstil og en sinnstilstand.	Leser navnet på stasjonen som navnet på dette området.
«Ferien gjorde meg utbrent»	Oppfatter det som et innlegg i den gode gamle debatten om fulltidsstudenter versus studenter med deltidsjobb: en oppfordring til å gi studenter bedre økonomiske betingelser, slik at de slipper å sprengjobbe i ferier	Vet at mange studenter synes det er tungt å sette seg med bøkene etter en sommerferie med hard festing og høyt tempo. Oppfatter ytringen som ironisk.	Oppfatter en selvkritikk av, og ironisering over, studenters utsvevende liv.
Kart over campus		Oppfatter kartet som spennende, ettersom det er nøyaktig, og allikevel ikke øyeblikkelig forståelig. Et uttrykk for Blinderns innadventhet.	

Som vi ser, realiserer kartet kun én modellesning – og den er neppe intendert fra avsenders side. “Forskeren” ser kartet som et uttrykk for Blinderns innadventhet, og det realiseres ikke en modelleser som bruker kartet som kart. “Den samfunnsengasjerte studenten” og “naboen” definerer kartet som irrelevant, og dette vil nok også bli gjort av de fleste empiriske lesere.

For en empirisk leser som ikke vet hvor hun eller han skal, og som ikke forstår kartet, vil det naturlige å gjøre enten være å spørre om veien, eller å følge strømmen av studenter som i alle

fall i rushtiden, går som en omvendt elv oppover bakken. På vei mellom stasjonen og Georg Sverdrups hus, som ligger i enden av bakken, er det ytterlige tre tekster som man kan la være å lese: et “Parkering Forbudt”-symbol, tagging på brohodet, og nok et oversiktskart over området. Selv om man kjenner til norsk trafikklovgiving, og vet hva det blå skiltet med rød strek betyr, bruker man sjelden skiltet som en tekst med mindre man sitter i en bil og leter etter parkeringsplass. Taggingen har en ekstern avsender, og grafitti, eller tagging, tilhører en egen tekstkultur. Uttrykket er derfor ikke umiddelbart leselig eller mulig å tolke for folk som ikke tilhører den, i motsetning til for eksempel «Ferien gjorde meg utbrent», som benytter et tegnsystem som gjør teksten umiddelbart tilgjengelig for alle som kan lese norsk.

Graffiti teksten realiserer en kompetanse som kan forstå uttrykket som kommunikasjon: modelleseren “grafittiartisten”. I tillegg kan vi utlede “den samfunnsengasjerte studenten” som definerer uttrykket som tilgrising av det offentlige rom på grunnlag av kunnskap om forskjellen mellom tagging og grafitti, og også “forskeren” som leser ytringen som uttrykk for en subkultur. “Naboen” er også en relevant modelleser hvis vi forstår graffitien som et ønske om å provosere.

Node 1b: t-banestasjonen – bakken (vedlegg: 6.2.2.5-6.2.2.6)	Den samfunnsengasjerte studenten	Forskeren	Naboen	Graffitiartisten	Bilisten
Tagging på brohode	Vet at det er stor forskjell på en grafittipiece og en tagg. Dette er en tagg – noen som har skrevet “navnet” sitt. Ser på det som tilgrising av det offentlige rom.	Ser taggen som et uttrykk for en subkultur.	Betrakter dette som svineri.	Gjenkjenner bokstaver og en figur; er i stand til å bedømme kvalitet.	
Parkering forbudt-skilt					Oppfatter at her kan den ikke parkere.

Som vi ser realiserer parkering forbudt-skiltet kun modelleseren “bilisten”. På alle tre lærestedene finner vi skilt av denne typen, og også kjente symboler eller språkuttrykk som markerer for eksempel toaletter, røykeforbud, parkeringsplasser, nødutganger og åpningstider. Jeg inkluderer av plasshensyn kun et lite utvalg av disse i analysene, og når jeg gjør det er det fordi jeg synes det er viktig å vise fram de tekstene som ofte forblir uleste, men som realiserer helt konkrete modellesere. “Grafittiartisten” og “bilisten” er eksempler på slike; deres lesninger er deler av uttrykket, og deler av tekstkulturen.

4.2.3.2 Georg Sverdrups hus

Georg Sverdrups hus er den mest iøynefallende bygningen når man når toppen av bakken. Den skiller seg fra de funksjonalistiske 60-tallsblokkene på Blindern både i arkitektur og materiale. Georg Sverdrups hus er bygget i mørkegrå, blank stein, har fasade av vindusglass og tunge søyler i inngangspartiet. Den første skriftlige verbalteksten er «Naturfagkonferansen» på to gigantiske, grønne bannere, som er strukket utenpå bygningen på hver side av inngangspartiet. UiO-stemmen, men også stemmene til det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (ofte omtalt som mat.nat.) og utvalget som arrangerer konferansen er avsendere. Størrelsen på plakatene, og den sentrale plasseringen på et av Blinderns synligste bygg, bygger konferansens etos, og lokker mottakeren til å finne ut hva den er. I Georg Sverdrups hus ligger universitetsbibliotekets avdelinger for humaniora og samfunnsvitenskap, i tillegg til at universitetsbiblioteket fellesadministrasjon befinner seg her. Georg Sverdrups hus kalles ofte bare for UB (universitetsbiblioteket). Man ser rett inn i alle bibliotekets etasjer fra utsiden, gjennom de store vinduene som utgjør fasaden. Svingdørene går automatisk rundt når man nærmer seg inngangen, og liksom skyver folk inn i den opplyste marmorhallen innenfor. Her finnes stativer med avisa «UniForum» – med hovedoverskriften «REFS fra Riksrevisjonen»; saken omhandler rot rundt “POLS-systemet”, et personal- og lønssystem som ikke ble ordentlig testet før det blir iverksatt, og førte til feilutbetalinger av lønn. Ordet «Bibliotek» står med slanke bokstaver med tydelige seriffer, hugget inn i marmorseggen over inngangen til biblioteket. Både UiO og biblioteket er avsendere av denne teksten, og den kan leses den som et logos-utsagn: “dette er biblioteket”, eller som patos: “kom inn i biblioteket”. Det faktum at bokstavene er hugget inn i marmor gir teksten et ærverdig preg, bygger bibibliotek-stemmens etos, og gir den tyngde.

Denne noden bygger opp modellesere som lar seg imponere av byggets arkitektur, som skiller det fra andre bygg på lærestedet. “Den samfunnsengasjerte studenten” leser bygget som et uttrykk for at Blindern er deltaker i en samfunnsmessig endring, fra fortid til framtid, og tolker tekstene som finnes på og inni bygningen som uttrykk for studentsamfunn eller -kultur. “Forskeren” plasserer bygget inn i en universitetshistorisk kontekst, og også denne modelleseren leser tekstene som uttrykk for samfunnet på Blindern. Dette samfunnet framstår for denne kompetansen som en internt demokratisk organisert samfunn, omtrent som en stat i miniatyr – med universitetets ledelse som lovgivende og utøvende makt. Det at biblioteket holder til i nettopp en slik bygning, konstruerer en “ekstern bruker av biblioteket” som kompetanse. Den er kjent med at mange offentlige biblioteker befinner seg i storslåtte bygninger, ikke så ulike

denne. Bannerteksten utenpå bygningen realiserer “mat.nat.-studenten”. I tillegg kan vi utlede “den potensielle studenten” som modelleser av denne noden, som konstrueres når Blindern-stemmen reklamerer for seg selv ved å vise fram viktige deler av studenthverdagen: biblioteket, en konferanse og en studentavis.

Node 2: Georg Sverdrups hus (vedlegg: 6.2.2.7-6.2.2.9)	Den samfunnsengasjerte studenten	Den potensielle studenten	Forskeren	Mat.nat.-studenten	Den eksterne brukeren av biblioteket
Bygningen	Leser bygningens arkitektur som et bevis på at Blindern er i endring. Assosierer stedet med UB.	Legger merke til at den er annerledes enn de andre bygningene her. Lar seg imponere av strukturen.	Kjenner til at bygget har navn etter Georg Sverdrup som stiftet Norges første universitetsbibliotek.		Gjenkjenner en likhet mellom bygget og andre biblioteksbygg.
«Naturfagkonferansen»	Leser dette som et uttrykk for aktivitet i fagmiljøet på mat.nat. Ser på slik aktivitet som viktig for samfunnet og for universitetet.	Kjenner til “Naturfag” som fellesbetegnelse for kjemi, biologi og fysikk fra skolen.	Kjenner til at dette er en årlig konferanse, og et bindeledd mellom forskning og norske skoler.	Kjenner til konferansen, dens historie og opplegg.	
«UniForum»; «REFS fra Riksrevisjonen»	Betrakter UniForum som en seriøs universitetsavis, som gir relevant nyhetsstoff. Har hørt om POLS-saken, og mener det er viktig at avisa dekker slike saker.	Kjenner betydningen av ordet <i>forum</i> og tolker avisa som et internt forum og en representant for lærestedet.	Kjenner til avisas profil og POLS-saken. Betrakter universitetsavisene som en 4. statsmakt i den lille “staten” Blindern.		
«BIBLIOTEK»	Assosierer det med pensumbøker, og det praktiske i å kunne låne dem i stedet for å betale ganske stive priser i bokhandelen.	Forstår at biblioteket er der inne, og at det ikke er et hvilket som helst bibliotek i en nedslitt skolekjeller.	Bokstaver hugget inn i marmor assosieres med ærverdige bygg. Opplever det som et uttrykk for universitetets faglige og kulturelle tyngde.		Ser på storslåthet som et fellestrekk for viktige, offentlige biblioteker.

Her ser vi at modelleserne som kan utledes fokuserer på henholdsvis samfunnstilhørighet, intern “statsstruktur”, historisk fundament og fagintern tilhørighet. Det etableres dermed en lagvis samfunnsstruktur der vi finner faginterne samfunn inkorporert i et Blindern-samfunn, som igjen er en del av det norske samfunnet.

Utenfor Georg Sverdrups hus går en snorrett vei mellom sør og nord; dette er den planlagt aksens som Blindern i sin tid ble konstruert etter. I nord kan man se en trapp opp til en plass, og i sør Fysikkbygningen.

4.2.3.3 Fysikkbygningen

«Trek» står det på døra inn til fysikkbygningen, og «mat.nat.fak.» på en postkasse ved døra. Noen vil vite at det står for matematisk-naturvitenskapelig fakultet. Ved å bruke en intern forkortelse, etablerer UiO-stemmen et tekstkulturelt fellesskap av de som forstår. Dette virker inkluderende på de som tilhører Blinderns tekstkulturelle fellesskap, og ekskluderer de som ikke gjør det. UiO-stemmen og en mat.nat-stemme kan oppfattes som avsendere av all verbaltekst i fysikkbygningen.

Midt i bygningen svinger en gylden pendel fram og tilbake inne i et sirkulært område med glassgjerde rundt. På gjerdet står en messingplakett med informasjon om pendelen: Foucaults pendel er et bevis på at jorda dreier om sin egen akse. Pendelen pendler, men i løpet av et døgn tegner den også en fullstendig sirkel på grunn av jordas dreining. Forsøket ble første gang utført av Jean-Bernard-Leon Foucault i 1851. Pendelen, og plaketten, er i tekstsamspill med en reportasje som sto i studentavisa Universitas i august 2000, og som nå ligger på nettet²⁰. Reportasjen dekket mat.nat.-studentenes årlige pendelvake, der fysikkstudentene samles ved pendelen hele natten for å se den gjøre 180° dreining. I et stativ står kopier av «Husbjørnen», en liten avis i A5 format, som er mat.nat.-studentenes avis. Avisen har et hjemmelaget preg, har to gutter i bjørnekostyme på forsiden, og er kopiert opp i svart-hvitt. «Ursus Domesticus» står det på seglet i hjørnet av forsiden, som forestiller en bjørn med hatt og krage. *Ursus* betyr “bjørn” på latin, og *domesticus*, “det som har med husholdning å gjøre” – som det engelske *domestic*. Realistforeningen har et orkester som heter “Bjørneblås”, og en pc-server som heter “Ursula”. Igjen bruker mat.nat.-stemmen et språk som virker inkluderende eller ekskluderende, nettopp for å definere hva slags type mottaker teksten er rettet mot.

Det samme er tilfelle for teksten på en t-skjorte som henger på veggen i en glassmonter:

²⁰ Reportasjen finnes på: <<http://universitas.uio.no/Arkiv/2000/21/REP2.HTM>> (lesedato: 3. mai 2008).

And God said ...

$$\nabla \cdot \vec{D} = \rho$$

$$\nabla \times \vec{E} = -\frac{\partial \vec{B}}{\partial t}$$

$$\nabla \cdot \vec{B} = 0$$

$$\nabla \times \vec{H} = \vec{J} + \frac{\partial \vec{D}}{\partial t}$$

... and there was Light

Figur 4.
T-skjortetrykk fra fysikkbygningen.

Her er fysikkstudent-stemmen avsender. T-skjorteteksten består av Maxwells ligninger om elektromagnetisme, som er satt sammen av Gauss' lov for magnetisme, Faraday's induksjonslov, og Ampère's lov. Dette er formler som til sammen sier noe om hvordan elektromagnetisme fungerer – og det er ikke mulig å skape lys uten elektromagnetisme. T-skjorta vil skille mellom mottakerne som kjenner til Maxwells ligninger og mottakerne som ikke gjør det. Også mottakerne som ikke kjenner til dem kan forstå at teksten er et eksempel på internhumor, og linjene fra Bibelens genesisberetning kjenner nok de fleste i vår kultur til.

På veggene opp mot taket over pendelen er noen mektige, fargersterke fresker. Kunstneren er Per Krohg. Kunstneren har laget et bilde av "naturvitenskapen" slik han så den: naturen, livet på jorda og et barn som tar sine første skritt alene: vitenskapen vises som roten til alt liv. Freskene stammer fra da bygningen sto ferdig i 1938, og dersom fysikkbygningen hadde vært første bygning man møtte når man ankom Blindern, slik den opprinnelige intensjonen var, så hadde den vært en mektig forside for hyperteksten. Slik området ser ut i dag, er det hovedsakelig mat.nat.-studenter som bruker bygningen, i tillegg til at det er noe gjennomgang av folk som spaserer mellom Blindern og Majorstua – spesielt sommerstid.

Vi kan utlede fem modellesere i denne noden. "Den samfunnsengasjerte studenten" bygges opp når noden relaterer utover til samfunnet, gjennom elementer som pendelen og freskene, som for kompetansen representerer kulturell kapital. Denne kompetansen assosierer dessuten navnet «Foucault» med den franske filosofen Michel Foucault, hvis tanker er knyttet til postmodernistisk samfunnsstruktur – en ikke-intendert lesning. "Den potensielle studenten" realiseres når noden fungerer som UiO-stemmens presentasjon av universitetet, og kompetansen "forskeren" kjenner til byggets historie, og tolker t-skjorteteksten og freskene som uttrykk for

hvordan realister kan dyrke vitenskapen i stedet for en gudstro. Denne kompetansen omfatter dessuten kjennskap til maskotene til de ulike fakultetene på Blindernområdet: ugla på det humanistiske fakultet, strutsen på det samfunnsvitenskapelige fakultet, og bjørnen her på mat.nat. Internspråket som benyttes i noden gjør at vi kan utlede en kompetanse som behersker dette, nemlig “fysikkstudenten”. I tillegg bygger det opp både en modelleser som ønsker å forstå koden, “den potensielle studenten”, og en som ikke ønsker det, men som oppfatter fysikkstudent-stemmen som litt sær og fysikkstudenter som en intern gruppe som distanserer seg fra resten av studentmiljøet, nemlig “den samfunnsengasjerte studenten”. “Gjesten” er den femte kompetansen vi kan lese ut av noden, og den kommer til uttrykk i elementer som ikke hovedsakelig er rettet mot daglige brukere av stedet, men er til også for de som passerer gjennom bygget. Denne kompetansen oppfatter pendelen og freskene utelukkende som estetiske.

Node 3: Fysikkbygningen (vedlegg: 6.2.2.10-6.2.2.16)	Den samfunnsengasjerte studenten	Den potensielle studenten	Forskeren	Fysikkstudenten	Gjesten
«mat.nat.fak»	Kjenner forkortelsen, og assosierer det med en fakultetstilknyttet gruppe studenter.	Oppfatter forkortelsen som ekskluderende internspråk, og ønsker å forstå.	Kjenner til forkortelsen og assosierer det med en administrativ enhet ved Blindern.	Kjenner til forkortelsen, og assosierer det med området og enheten den er tilknyttet.	
Foucaults pendel og plakett	Assosierer til Michel Foucault. Ser på installasjonen som et uttrykk for viktigheten av forskning for samfunnet.	Oppfatter pendelen først som et kunstnerisk innslag, og leser plaketten. Lar seg fascinere av installasjonen.	Ser pendelen som selve blikkfanger i det som en gang var første bygning langs aksene – her kan vi se vitenskapen i aksjon.	Vet hva pendel-eksperimentet viser, og ser det som et eksempel for hva fysikere driver med, og relevansen av det.	Oppfatter pendelen som et vakkert kunstnerisk innslag.
«Husbjørnen – <i>Ursus Domesticus</i> »	Kjenner til bruken av bjørner på mat.nat., men ikke betydningen av det.	Oppfatter avisa som svært intern, både på grunn av det hjemmelagede utseendet og internhumor knyttet til bjørner.	Forstår den latinske oversettelsen av “husbjørnen”. Vet at bjørnen er maskot på mat.nat.	Vet at bjørnen er maskot på fakultetet og brukes i mange sammenhenger. Forbinder bladet med morsomt og internt stoff.	
T-skjortetekst	Oppfatter det som realistenes humoristiske harselering med skapelsesberet-	Identifiserer dette som nok en internvits. Kjenner til skapelsesberet-	Tolker teksten som realistenes ironisering over sin egen	Kjenner til Maxwells ligninger og oppfatter det som både morsomt og relevant	

	ningen. De retter et lite spark mot de som ikke forstår at alt kan forklares vitenskapelig.	ningen og antar at formelen har noe med generering av lys å gjøre. Ønsker å forstå.	“gudsdyrking” av fysiske lover.	å plassere fysiske lover inn i en religiøs kontekst.	
Per Kroghs fresker	Kjenner til at Universitetet stiller ut flere kunstsatter enn mange tror. Blindern er mye mer enn bare innadvendt forskning og lesesaler.	Oppfatter freskene som kunst, og får assosiasjoner til en kirkebygning.	Kjenner til freskenes opphav og betydning. Oppfatter freskene som en tidlig form av t-skjorteteksten – bare blottet for ironi. Fysikkbygningen er en “kirke” der man dyrker naturvitenskapen.	Leser freskene som en kunstnerisk framstilling av vitenskapen.	Oppfatter freskene som et vakkert kunstnerisk innslag, som også gjør bygningen ærverdig og staselig.

Flere av tekstene som utgjør denne noden etablerer fysikkstudenter som en atskilt gruppe: pendelen, t-skjortene, freskene og den interne avisa. Noen av disse tekstene har som innebygd strategi både å etablere en tilhørighet og samtidig ironisere over “særheten” som tillegges gruppa. T-skjortene er det beste eksempelet på en slik tekst. Både denne og avisa Husbjørnen bygger som vi ser opp modellesere som ikke forstår det interne språket, men forstår *at* det er internt.

Fra Fysikkbygningen følger vi veien direkte nordover, vi går over plassen foran Fysikkbygningen og Helga Engs hus, forbi Georg Sverdrups hus igjen, opp trappene, og vi befinner oss på Frederikkeplassen.

4.2.3.4 Frederikkeplassen

Skulpturen *Air* er noe av det første man ser på Frederikkeplassen. Den skiller seg ut med sin skinnende metalloverflate og abstrakte form med en høy spiss, som peker mot himmelen. Kunstverket var en gave til Blindern fra Freia sjokoladefabrikk i 1962. Blindern styrker sin kulturelle etos ved å ha innslag av kunst på lærestedet. UiO-stemmen ønsker å utfordre og utvikle mottakernes forståelseshorisont; ikke bare faglig, men også estetisk. Kunstneren Arnold Haukeland har laget skulpturen, og han har også en avsenderstemme, ettersom navnet hans står på skulpturens sokkel. *Air* er et av de elementene som er med på å trekke oss bort fra den opprinnelige Blindern-aksen (se 4.1.2). Skulpturen står utenfor Frederikkebygningen på

vestsiden av plassen. Hele plassen ligger på denne siden av akse, og to parallelle veier går videre opp mot nordre Blindern. En stor fontene på østsiden av plassen utjevner noe, men den er tørrlagt om vinteren og mister noe av sin effekt.

På Frederikkeplassen kan vi se en rekke skriftlige tekster. I bygningene på fellesområdet holder flere kommersielt drevne foretak til, og disse har navnene sine på lysende skilter, eller på vindusfasader: Akademika, Nordea, Bunnpris, Frida kafé og Parfymelle. Disse bedriftene har hver sine avsenderstemmer, samtidig som UiO snakker på vegne av dem alle, og forsikrer om at på Blindern mangler man ingenting. Det er lagt opp til at man kan gjøre alle sine daglige gjøremål her, og dette etablerer Blindern campus som et mikrosamfunn, og framstiller stedet som trygt, behagelig og praktisk. Bortover på Frederikkebygningens fasade henger en rekke bannere som reklamerer for faste, sosiale arrangementer i studentforeninger, samt religiøse og fagrelaterte foreninger:

Realistforeningen. RF-kjelleren. Vilhelm Bjerknes' hus. Kjellerkro m/quiz fredager kl 18.04.
Kafé 10-16
Rom for livet – Mosalla · Kapell Studentprestene
Café MAN-ONS-FRE KL 11-16. Fredagspub KL 17-02. SVFF U1
FORSKERFORBUNDET *Kunnskap gir vekst Organisering gir styrke*
↓Kjellern Helga Engs hus. Hver fredag 17-02

Disse tekstene har også hver sine avsenderstemmer, og mange av dem er tekstkulturelt tilknyttet enheter på Blindern, og bruker interne referanser, som for eksempel ved å forutsette kjent stedshenvisningen «SVFF U1». For modelleseren av hyperteksten er det likevel UiO-stemmen som framstår som hovedavsender for disse ytringene.

“Den samfunnsengasjerte studenten” tolker tilstedeværelsen av butikker, bank og kafé som et uttrykk for at alt man trenger er på Blindern, slik at det ikke er nødvendig å bruke Oslo by. Også sine sosiale og åndelige behov får man ifølge plakaten på Frederikke dekket, noe som ytterligere styrker dette bildet. “Den potensielle studenten” tolker tekstene som forsikring om at alle behov og ønsker blir ivarettatt og at det er godt å være student. Parfymeri, bokhandel og bank dekker jo behovene for både luksus, penger og hjerneføde. Skulpturen Air representerer dekkingen av estetiske behov. “Den samfunnsengasjerte studenten” kjenner til de to engelske betydningene av *air*, nemlig “luft” og “arie”. Koplingen med arier knytter Blindern til musikk, i tillegg til skulptur. “Forskeren” kjenner til skulpturens historie, og hører også Freia Sjokoladefabriks stemme som avsender av den. Denne kompetansen ser på kommersiell ak-

tivitet på stedet som en praktisk nødvendighet, og er dessuten kjent med Blinderns politiske historie, og forbinder bannerne utenfor Frederikke med de politiske bannerne som hang der på 60- og 70-tallet. Endringen i bannernes karakter ser den på som et uttrykk for en avpolitisering av Blindern-samfunnet.

Node 4: Frederikke-plassen (vedlegg: 6.2.2.12-6.2.2.23)	Den samfunnsengasjerte studenten	Den potensielle studenten	Forskeren
Air	Ser skulpturen som nok et eksempel på kunst på Blindern. Assosierer <i>Air</i> med uttrykkets engelske betydninger: “luft”, eller “arie”.	Ser skulpturen som et bevis på at Universitetet er en institusjon med kulturell kapital. Vet at <i>air</i> betyr “luft”, og luft er det nok av på en stor, tom plass.	Vet at Air var en gave fra Freia sjokolade-fabrikk i 1962, og assosierer skulpturen med en abstrakt Freia-stork, med nebbet i været.
«Akademika»; «Nordea»; «Bunnpris»; «Frida kafé»; «Parfymelle»	Ser kommersiell drift som styrkende for Blindern-samfunnet, men svekken- de for Blinderns tilhørighet i samfunnet utenfor lærestedet.	Lysreklamene får Modelleseren til å assosiere med et handlesen- ter. Blir betrygget av at alle behov tydeligvis blir dekket her.	Kommersiell aktivitet styr- ker Blindern som et lite samfunn. Her er alt man trenger, og vel så det. Ser det som nødvendig og prak- tisk å ha slike tilbud på lærestedet.
Bannere på Frederikkebygningens fasade.	Også sosiale og fagrela- terte studenttilbud, styr- ker Blindern som sam- funn, men svekker tilhørigheten til det øvrige samfunnet.	Får en forsikring om at Blindern også tar seg av studentenes sosiale, sjelelige og juridiske behov, i tillegg til de rent prak- tiske og selvsagt de faglige. Ønsker å være en del av sam- funnet.	Assosierer med 60- og 70- tallets bannere der det sto: “Kampuchea er fritt!”, “Sov- jet ut av Afghanistan”, og “Gratis daghjem til alle barn”. Ser endringen som et bevis på en avpolitisering av Blindernsamfunnet over tid.

I bannerne som henger på Frederikkebygningen bygges det opp en rekke modellesere med fagspesifikk tilhørighet, som forstår stedsreferansene og kjenner til studentmiljøene. Av plas- shensyn har jeg ikke inkludert disse lesningene i tabellen over, men det er verdt å nevne at de er her, i motsetning til på BI der fellesarealet ikke inneholdt fagmiljøorienterte modellesere. Derimot finner vi ingen kompetanser i denne noden som ikke er tilknyttet Blindern eller aktivt søker etter en tilknytning. Det er ingen tydelige skilt eller forklaringer på hvor man befinner seg. Bygningenes innhold er ikke klart fra utsiden, med unntak av de kommersielle foretake- ne. Man inviteres heller ikke inn i bygningene av arkitektur eller andre semiotiske elementer. At Frederikkebygningen inneholder den største kantina på lærestedet, kan man ikke lese seg til fra utsiden.

4.2.3.5 Frederikke

Frederikkebygningen er en av fellesbygningene på Blindern, som brukes av studenter fra alle enhetene. Frederikke inneholder en stor felleskantine, et karriereveiledningssenter, inngang til

treningssenter og diverse butikker og kafeer. I første etasje er en stor oppslagstavle der det henger en blanding av plakater for ulike arrangementer – for eksempel «Oslo Music Week» – og A4-ark med håndskrevne overskrifter som «hybel til leie», «rom i bofellesskap», «vil du lære spansk» og «klatreutstyr til salgs». Oppslagene har forskjellige avsendere med forskjellige kommunikative mål, i tillegg til at UiO-stemmen sier noe om stedets mangfold. Mangfold er også noe som kommer til uttrykk i brosjyrene som står i et stativ på veggen, ved trappene opp til annen etasje. Brosjyrene har som avsender Studentsamskipnaden i Oslo – SiO, og har titler som «Livet rundt studiene», «Barnehagetilbudet 2007-2008», «Babysvømming» og «Making student life easier». SiO er ansvarlig for en rekke elementer i studenttilværelsen, både for studenter på Blindern og på BI: studenthybler, treningstilbud, barnehagedrift, helse-tjeneste, sosionomtjeneste og kantinedrift, er alle eksempler på områder der SiO er administrerende. SiO-stemmen bygger etos med denne brosjyreveggen, samtidig som de enkelte brosjyrene tilbyr logos om tilbudene. SiO-tekstene er i direkte tekstsamspill med førstesideoppslaget i Universitas, som står i et avisstativ rett ved siden av. Hovedoverskriften er: «Mugg-krise i SiO-silo», og avisteksten omhandler funn av mugg i studenthyblene i den tidligere siloen på Grunerløkka. Denne teksten har avisredaksjonen, journalisten og UiO-stemmen som avsenderne, og jobber stikk i strid med den retoriske strategien i SiO-brosjyrene – den river ned SiOs etos.

SiO får sin etos styrket i annen etasje, av den store kantina som er drevet av samskipnaden. Kantina er travel, med få ledige sitteplasser, og det er mange alternative varmretter å velge mellom. Veggene i sitteområdet har en spesiell utsmykning. De er malt som gigantiske bokhyller, der to meter høye bokrygger danner bakteppet for den akademiske middagspausen. På bokryggene står titler og forfatternavn som «Calculus», «Kapitalen» og «Norges Historie», og «Freud», «Marx» og «DH. Lawrence».

I denne noden bygges det opp modellesere som opplever det som positivt når Blindern framstilles som en demokratisk stat. Dette er særlig tydelig i første etasje av bygningen. “Forskeren” oppfatter universitetsavisa som “den fjerde statsmakt” i dette samfunnet som har studentparlamentet som lovgivende makt, SiO som utøvende makt og UiO-administrasjonen som juridisk makt. “Den samfunnsengasjerte studenten” sammenligner fremdeles Blindern med samfunnet lærestedet er en del av, det vil si den norske offentligheten, og eventuelt også Oslo by. Oppe i kantina ser denne kompetansen et stereotypet bilde av Blindernstudenten gjennom utvalget av boktitler og forfattere på veggen, og undrer på om dette bildet stemmer med virke-

ligheten. “Forskeren” opplever bokveggen både som en liste over grunnleggende litteratur, og som et morsomt og dekorativt innslag. “Den potensielle studenten” oppfatter det som titler og forfattere man burde kjenne til, og ser koblingen mellom studenter og bøker som et uttrykk for en viktig verdi på Blindern. Samfunnsstrukturen oppleves fortsatt som betryggende av denne modelleseren, som leter etter tegn på at det er positivt og trygt å studere. Det realiseres også en engelskspråklig modelleser i denne noden, slik vi så på BI. Igjen uttrykkes denne bare der det er gjennomført tospråklighet. I denne noden er det SiO-brosjyrene som uttrykker tospråklighet.

Node 5: Frederikkebygningen (vedlegg: 6.2.2.24-6.2.2.33)	Den samfunnsengasjerte studenten	Den potensielle studenten	Forskeren	Den engelskspråklige studenten
«Oslo music week»; «hybel til leie»; «rom i bofellesskap»; «vil du lære spansk»; «klatreutstyr til salgs»	Leser tavla som et talerør for studentorganisasjoner, eksterne arrangører og enkeltpersoner.	Leser tavla som potensielt nyttig informasjon.	Leser tavla som et uttrykk for Blinderns mangfold.	
«Livet rundt studiene»; «Barnehagetilbudet 2007-2008»; «Baby-svømming»; «Making student life easier»	Opplever SiOs tilbud som styrkende for bildet av Blindern som et by-samfunn.	Opplever SiOs tilbud som betryggende.	Opplever SiOs tilbud som praktiske, og som uttrykk for at Blindern er et samfunn eller en stat i miniformat.	Er i stand til å lese og benytte seg av brosjyrene.
«Universitas. Muggkrisse i SiO-silo»	Leser overskriften som kritikk av SiOs monopol på drift studenttilbud. Ville konkurranse kanskje gitt et bedre tilbud?	Kjenner til siloen som et studenthus på Grünerløkka. Leser overskriften som en opplysning og en viktig nyhetssak.	Ser på avisa som den 4. statsmakt, som holder systemet i ørene og sørger for den demokratiske prosessen.	
Vegg malt som bokhylle: «Calculus», «Kapitalen», «Norges Historie», «Freud», «Marx», «D. H. Lawrence» etc.	Oppfatter at dette spiller på bildet av universitetsstudenten som en skikkelig bokorm. Men hvor mange av dagens studenter har egentlig lest «Das Kapital»?	Oppfatter veggen som et normativt utsagn om noe som burde være kjent, og opplever det som et uttrykk for at det er verdifullt å ha lest disse verkene.	Opplever veggen som et morsomt kunstinnslag – fordi man liksom sitter på en bokhylle og spiser. Ser dessuten på verkene og forfatterne som et deskriptivt utsagn.	

Igjen ser vi at modelleserne som realiseres har tilknytning til eller søker tilknytning til Blindern. Ingen “gjeste-modelleser” kan spores opp her, og det forutsettes en eller annen form for tilhørighet.

4.2.3.6 Nordre Blindern

Frederikkeplassen bryter som sagt den snorrette aksene som Blindern skulle ligge på, og dette påvirker veien videre fra Frederikkebygningen. Det er ikke øyeblikkelig naturlig å søke tilba-

ke til akse når man kommer ut fra bygningen, med mindre man skal sørover, og selv da velger mange den mindre veien som går mellom husene i det sørvestre hjørnet av plassen. Hvis man skal nordover, er det mest naturlig å ta de brede steintrappene som går fra midten av plassens nordside, der trappa utgjør et stort, åpent mellomrom. Fra toppen av trappa går en bred allé, parallelt med akse, nordover mot plassen mellom Det humanistiske fakultet (HF) og Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV).

Fakultetsnavnene står skrevet på husveggene med store metallbokstaver, og navnene på husene står på bygningene: Sophus Bugges hus, Niels Treschows hus og Eilert Sundts hus. UiO-stemmen forteller hvor man befinner seg, og knytter relasjon mellom fakultetene og viktige personer i forskningstradisjonene. To andre tekster er også iøynefallende på plassen. Den første er et flere meter langt, gult banner der det står «Ulandsseminaret». Den andre teksten står skrevet på en knallblå lift; det er navnet på et firma, og telefonnummer dit.

Niels Treschows hus er det høyeste huset på plassen, og dette, kombinert med Kafé Niels, som man kan se gjennom vinduene, og det store, lyse inngangspartiet, gjør at man lett oppfatter bygget som HF's hovedbygning. De automatiske dørene sender signal om at dette er en offentlig bygning som alle har adgang til. Innenfor dørene er de første tekstene man møter Universitas og høstnummeret av bladet Filologen, som står i hver sine stativer. Filologen er et tidsskrift som utgis av Filologisk forening ved HF, og både UiO-stemmen, HF-stemmen og stemmen til Filologisk Forening er avsendere av teksten. *Filologi* er gresk og betyr “kjærlighet til logos” eller til “ord”, og omfatter studier av språk og litteratur. Akkurat dette nummeret av Filologen er i helt nytt design – formatet og kvaliteten på omslaget er endret.

Filologen er et av de tekstelementene som konstruerer en intern lesning for HF, som kjenner til fakultetets fagtilbud og studentmiljø. Vi finner en tilsvarende modelleser med tilknytning til SV. “HF-studenten” og “SV-studenten” har dessuten innbakt i kompetansene visse oppfatninger om hverandre; “HF-studenten” oppfatter Ulandsseminaret som noe som foregår på SV. De går begge også ut fra sin egen del av Blindern, og tolker for eksempel liftene som et svar på tegn til nedslittet de har sett i sine bygninger. “Den samfunnsengasjerte studenten” ser på mye av kommunikasjonen som forbindelser mellom Blindern og samfunnet utenfor. Navnene på husene knytter en forbindelse til kjente personer fra norsk historie, og Ulandsseminarets banner til dagsaktuelle, politiske saker. “Den potensielle studenten” ser mange av elementene i denne noden som uttrykk for Blinderns oppdeling i enheter. Den møter to fakulteter som er

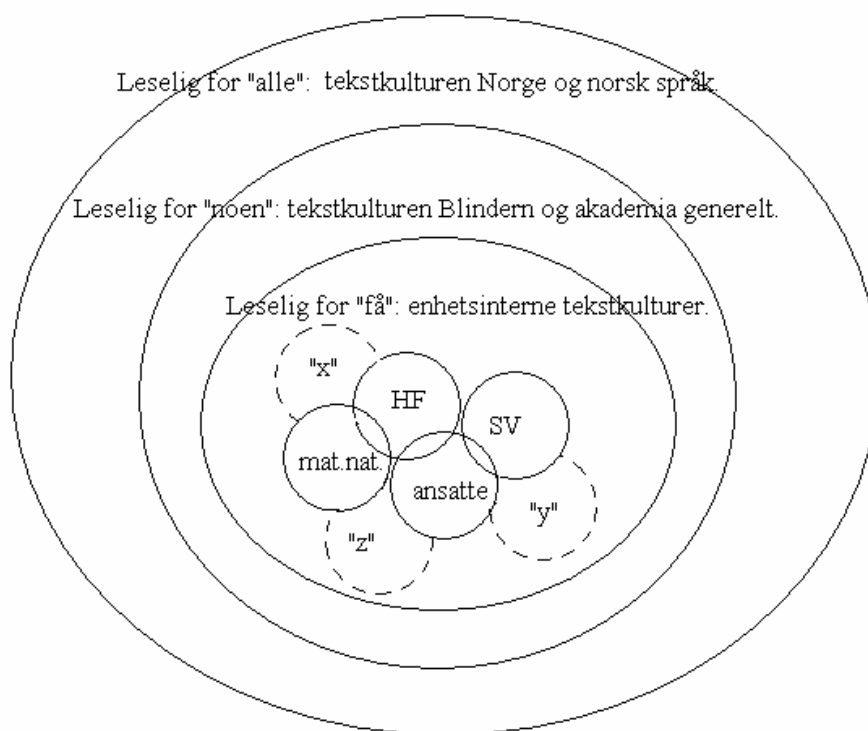
fysisk atskilt av en plass, bygninger knyttet til fagfelter. “Forskeren” kjenner til den historiske bakgrunnen til denne delen av Blindern, og vet at Sophus Bugge var en språkforsker, Niels Treschow en professor i filosofi, og Eilert Sundt en samfunns- og kulturforsker. Denne kompetansen kjenner betydningen av *Filologi* og kjenner også til tidsskriftet. Dessuten vet den at Ulandsseminaret er et seminar som har blitt arrangert siden midt på 70-tallet av Senter for Utvikling og Miljø.

Node 6: Nordre Blindern (vedlegg: 6.2.2.34-6.2.2.42)	Den samfunns-engasjerte studenten	Den potensielle studenten	Forskeren	HF-studenten	SV-studenten
«Det samfunnsvitenskapelige fakultet»; «Det humanistiske fakultet»		Leser teksten som retningsgivende pekere til de to enhetene.		Leser tekstene som navn eller overskrifter på enhetene.	
«Sophus Bugges hus»; «Niels Treschows hus»; «Eilert Sundts hus»	Vet at bygningene på Blindern har navn etter historiske personer, som har vært viktig for utviklingen av universitetet.	Kjenner igjen navn fra norsk historie, og tolker det slik at dette er navn man burde kjenne til.	Kjenner hvem de historiske personene var og deres viktighet for fagmiljøenes utvikling.	Assosierer først og fremst navnene med husene de står på, og aktiviteter de er deltakere i der.	
«Ulandsseminaret»	Oppfatter teksten som et uttrykk for at Blindern som helhet er en viktig deltaker i dagsaktuelle politiske saker.	Oppfatter banneret som annonsering av et seminar, og også som et uttrykk for engasjement på Blindern.	Kjenner historien bak seminaret, og oppfatter at teksten viser til en tradisjon for engasjement i akademia.	Oppfatter dette som noe som hører til på SV. Kjenner til at man på SV kan man studere global politikk og utvikling.	Vet at dette er et seminar som går på tirsdager i auditorium 7 på SV.
Navn og nummer til firma som eier liften.	Assosierer det med materielt forfall på Universitetet.			Assosierer det med materielt forfall på HF.	Assosierer det med materielt forfall på SV.
«Filologen»		Oppfatter dette som nok et internt blad, men litt mer seriøst og offisielt enn Husbjørnen.	Kjenner til betydningen av det greske ordet <i>filologi</i> , og vet at bladet utgis av filologisk forening.	Vet at filologi har med språk og litteratur å gjøre. Legger merke til at Bladet har fått nytt utseende.	

Ulandsseminarets banner bygger opp “HF-studenten” ved at den er vendt mot HF-bygningene. Filologen finnes bare inne på HFs eget område og bygger derfor ikke opp noen SV-forankret modelleser. Kompetansene ligger altså ikke bare i tekstene vi finner, men også i konteksten. Konteksten kan også være avgjørende for om empiriske lesere klassifiserer en

tekst som relevant eller ikke. Det er mer sannsynlig at en empirisk student leser forsiden av Filologen på vei til kaffepausen, enn når han eller hun er seint ute til forelesning.

Selv om både BI og Blindern har fellesområder, som i begge tilfeller er preget av en by- eller samfunnsstruktur, er det en viktig forskjell i mottakernes bruk av området. På BI er all kantinedrift, kommersiell virksomhet og sosiale møtesteder lokalisert i ett fellesområde. På Blindern eksisterer et tilsvarende område, men dette kommer i tillegg til kaffebarene, kantinene og møteplassene som finnes på de enkelte fakultetene. Det er altså lagt opp til at studenter og ansatte *kan* bruke utelukkende sine respektive fakultetsfasiliteter, og aldri bevege seg på fellesområdet i det hele tatt. En effekt av denne strukturen er at Blindern ikke har ett felles utgangspunkt, eller én felles meny av valgmuligheter – slik som for eksempel forsiden til et nettsted, innholdsfortegnelsen i en bok, eller inngangspartiet på BI. Blindern har i stedet mange ulike startpunkter, eller innganger, som er helt avhengig av lesernes kommunikative mål og tekstkulturelle tilhørighet. På Blindern kan vi snakke om flere lag av tekstkompetanser, slik figuren under viser. Empiriske lesere av teksten plasserer seg på ulike nivåer ettersom hva slags tilhørighet de har til lærestedet.

Figur 5.
Nivåer av tekstkompetanse på Blindern.

Modelleserne jeg har funnet i hyperteksten kunne vi også plassere inn i denne modellen: de uten tilhørighet til Blindern i de ytre områdene, og de med intern kompetanse innerst. Lesningene jeg har avdekket spriker ganske mye i fokus, fra Blindern som samfunn og samfunnsdeltaker til fagintern etablering av miljø. Blindern forutsetter høyere grad av kjennskap til stedet enn vi fant på BI, som så ut til å være konstruert med tanke på at også engangsbesøkende skulle kunne finne fram. På HiO skal vi se at vi finner en kombinasjon av BIs enhetlige struktur og Blinderns internkulturer.

4.2.4 Modellesere på HiO

4.2.4.1 Fasade

HiOs hovedfasade er i sør-enden av skoleområdet, og vender mot Pilestredet. To tekster danner bokstavelig talt overskrifter for høyskoleområdet. «Høgskolen i Oslo» står det med metallbokstaver på husveggen av den høyeste bygningen. På toppen av selve fasaden til kvartalet, står den andre overskriften, «FRYDENLUND», med store bokstaver, i større skriftstørrelse enn den første teksten, og på fasadens geometriske midtpunkt. Som på de to andre lærestedene er det en overordnet administrativ stemme – HiO-stemmen – som oppfattes som hoved-avsender av lærestedet som helhet. Denne stemmen er avsender av den øverste overskriften, som oppfattes som den første, nettopp fordi den er øverst og kan ses fra langt unna, selv om den er komparativt mindre enn overskriften på selve fasaden. Frydenlund-stemmen er avsender av den andre overskriften. Bryggeriet er ikke lenger virksomt, men har fremdeles en stemme i kommunikasjonen på stedet. Det er altså en kvalitetsforskjell ved de to overskriftene – den ene er en reell merkelapp, mens den andre er en påminnelse om stedets historie. Høgskolen i Oslo har også en implisitt avsenderstemme som tilhører fylkeskommunen, ettersom alle norske fylker er pålagt å ha en høyskole. Hele hyperteksten HiO inngår slik i fylkeskommunens etosbygging. Selv bygger HiO etos ved å knytte seg til viktig byhistorie gjennom koplingen med Frydenlund. Fasaden, som er i rød teglstein, består av en rekke brede søyler som gir delvis innsyn til høyskoleområdet. Patosvirkningen av dette er både inkludering av de som tilhører høyskolen – de ledes inn på området, og ekskludering av utenforstående – de vil ikke ha noen grunn til å bevege seg forbi de brede søylene som markerer grensen.

Fasaden etablerer modellesere som ledes inn på lærestedet av ulike grunner. Den største og mest synlige teksten er Frydenlundsiltet, og denne bygger opp en kompetanse vi kan kalle “Bryggerihistorikeren” som kjenner til bryggerikvartalets historie. Den leser teksten som et symbol på HiOs historierike grunnvoller, og oppfatter den som satt på hedersplass midt foran

på fasaden. “Den HiO-ansatte” modelleseren kjenner også til kvartalets historie, men fokuserer på aktivitet knyttet til dagens høyskole. Frydenlunds navn oppfatter den som uttalt av HiO-stemmen, som et symbol på HiOs deltakelse i formidlingen av Oslo bys historie. Fasaden oppfattes som et skille mellom byen og skolen, en mur med åpninger som representerer et ansikt utad, heller enn vanntette skott. “HiO-studenten” oppfatter fasaden som en port inn til lærestedet, mens kompetansen jeg kaller “den potensielle studenten” oppfatter den som en avgrensning av skoleområdet, altså mer som en grense enn som en invitasjon inn. Den sistnevnte oppfatter det som morsomt at høyskolens holder til i et gammelt bryggerikvartal, etter som den har hørt rykter om at studenter skal være nokså “tørste”.

Node 1: Fasade (vedlegg: 6.2.3.1-6.2.1.2)	HiO-studenten	Den potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorikeren
Kvartalets fasade, søyler	Oppfatter fasaden som en port inn til HiO.	Oppfatter den som en avgrensning av HiO-området.	Oppfatter den som lærestedets fysiske ansikt, og en gjennomtrengelig mur mellom skolen og den travle byen.	Oppfatter det som inngangen til det gamle bryggerikvartelet, hvor bryggeriets ansatte kom på jobb om morgenen.
«Høgskolen i Oslo»	Ser teksten som hovedoverskrift for hypertexten.	Oppfatter at dette er HiO.	Leser det som at i dag er kvartalet først og fremst HiO.	Tolker plasseringen slik at HiO er øverst – bygget på historiske grunnvoller.
«FRYDENLUND»	Kjenner til at kvartalet var bryggeri før.	Oppfatter koblingen bryggeri/studenter som humoristisk.	Kjenner til at kvartalet var bryggeri før. Leser dette som byhistorieformidling fra HiO.	Ser at bryggeriets navn fortsatt har hedersplass. Hører bryggeridriften i Pilestredets stemme sterkere, enn HiO-stemmen i denne noden.

4.2.4.2 Inngangsparti

Innenfor søylene er en brolagt plass. Her finnes et oversiktskart, med navn på alle bygninger og avdelinger, på den ene vegg til høyre. Til venstre er en vegg med store vinduer dekket på innsiden av hvitt lerret med påtrykket «Studentparlamentet». Flere steder på plassen er store skulpturer i stein; det er halvannen meter høye sylindere og firkantede steinblokker, med en blanding av ru og blanke overflater. Det står ikke noe kunstnernavn noe sted, noe som bidrar til at de framstår som deler av selve plassen, eller som dens møblement. Plassen i inngangspartiet er ryddig og oversiktlig, og det er skarp kontrast mellom den og det travle krysset utenfor søylene. HiO framstår i mindre grad enn BI og Blindern, som en “by i miniformat. Her er

byen på utsiden, og skolen avgrenset. Det eneste eksempelet på kommersiell virksomhet som er synlig for i denne noden, er en frisørsalong i den ene bygningen som vender ut mot plassen. En bokstav har falt av i navnet som står med metallbokstaver på murveggen, slik at det faktisk står «Perry risør».

Å framstå som et organisert samfunn er et retorisk mål for HiO-stemmen, og det oppnås gjennom en kopling av fire topoi: “ryddighet = effektivitet, produktivitet og gjennomsluktighet”. En ryddig og oversiktlig plass, skal altså representere en velfungerende institusjon. HiO er i mindre grad enn på BI lagt til rette for eksterne besøkende; oversiktskartet er ikke sentralt og iøynefallende plassert, men henger bortest til høyre i inngangspartiet.

Modelleserne som bygges opp i denne noden har en eller annen type tilhørighet til stedet. “Den potensielle studenten” ønsker å skape tilhørighet til HiO, og tolker plasseringen av kartet borte i et hjørne, kombinert med det oversiktelige førsteinntrykket, som et signal på at det er mulig å finne fram her uten kart. Det virker for denne modelleseren, som at HiO har blitt designet i sin helhet, ettersom skulpturene ser ut som forlengelser av plassen selv, og alt virker geometrisk og planlagt. Studentparlamentets sentralt plasserte navn oppfattes som et signal om at HiO ønsker å framstå som en demokratisk styrt og velfungerende institusjon. At skiltet utenfor Perry Frisør mangler en f, tolker “den potensielle studenten” som et tegn på at kommersiell aktivitet ikke er viktig og prioritert på HiO. Den manglende bokstaven bygger dessuten opp en kompetanse – “den HiO-ansatte” – som legger merke til at teksten avviker fra det som er normalt. Den ser dette avviket som et mulig tegn på at frisørsalongen ikke er i drift, ettersom feilen ikke har blitt rettet opp. “HiO-studenten” ser plassen som et naturlig sosialt møtested. I den grad oversiktskartet bygger oppunder denne modelleseren er det som en bekreftelse på at skolen er inndelt i yrkesrelaterte områder. “Den HiO-ansatte” ser på inngangspartiets oversiktliggheit som et symbol på hele lærestedets oversiktliggheit, og oppfatter at kvartalet virker samlende på de mange enhetene. I denne noden bygges “bryggerihistorikeren” opp bare av oversiktskartet, som den leser som et diagram over bryggeribygningenes nye funksjoner.

Node 2: Inn- gangsparti (vedlegg: 6.2.3.3-6.2.3.5)	HiO-studenten	Den potensielle stu- dent	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorikeren
Plass	Oppfatter dette som et naturlig, sosialt møtested.	Oppfatter plassen som geometrisk, planlagt og oversik-	Ser på den ryddige plas- sen som en videreføring av ryddighet på HiO	

		telig.		
Oversiktskart	Kjenner til at studenter med ulike yrkesrelaterte mål er organisert i forskjellige deler av lærestedets område.	Oppfatter plasseringen som et signal om at det er mulig å finne fram her uten kart.		Ser kartet som en oversikt over bryggeriets gamle bygninger i sine nye funksjoner.
«Studentparlamentet»	Danner seg et bilde av HiO som et demokratisk styrt samfunn; et samfunn som skal forberede på et yrke ute i det eksterne samfunnet.	Oppfatter det at parlamentet har fått sentral plassering som et tegn på at HiO vil framstå som en demokratisk og velfungerende institusjon.	Kjenner til Studentparlamentet som en demokratisk enhet på HiO.	
«Perry risør»		Leser den manglende f-en som et signal om at kommersiell virksomhet ikke prioriteres på HiO.	Reagerer på at f-en mangler.	

Reaksjonene på den manglende f-en er utilsiktede fra avsenderens side, og dette er et eksempel på hvordan små endringer i tekst kan få konsekvenser for lesningene. Ingen av modellene tror at det faktisk skal stå «Perry risør» på skiltet, men de har ulike tolkninger av det at det mangler en bokstav. Utilsiktet tekst, bygger altså også opp modellesere.

Det er ikke mange valg av videre noder fra inngangspartiet. Foruten Perry frisør og Studentparlamentet, er det kun én vei å velge, nemlig en åpning mellom bygningene der vi finner de to nevnte stedene. Gjennom denne åpningen ser man oppover Bisletbekken. Bisletbekken vi ser i dag er en del av en bekk som rant gjennom området, men ble lagt i rør midt på 1800-tallet. Da høyskolesenteret ble lokalisert her på 1990-tallet, ble altså en del av bekken hentet opp igjen og lagt i et konstruert bekkeleie av betong og brostein som går tvers gjennom HiO, fra nord til sør. Flere steder går bekken under broer og langs leiet vokser plantede trær i nøye planlagte bed. Til slutt dukker bekken ned under den brolagte plassen, og forsvinner. Om vinteren er bekken tørrlagt, og det tomme bekkeleiet ligger som en revne i bakken tvers gjennom høyskoleområdet. Bekkeleiet danner en slags ledetråd gjennom hyperteksten, og ulike tekstnoder befinner seg langs det. Plassen i inngangspartiet fungerer dessuten som en trakt, der man blir ført ut på veien som går langs bekkeleiet.

4.2.4.3 Østsiden av bekkeleiet

Høyskolens bygninger befinner seg først og fremst på vestsiden av bekkeleiet. Hvis man går til høyre og følge bekkens østlige bredde, kommer man først til en lekeplass med høyt gjerde

rundt. På vinduet i den tilhørende bygningen står det malt med bokstaver i alle regnbuens farger: «Bisletbekken Barnehage». Denne teksten står i skarp kontrast til logoen på neste hus oppover, der det står «Riksrevisjonen», og en stor R i metallbokstaver på mosegrønn vegg. Barnehage-stemmen og riksrevisjon-stemmen er eksterne, selv om HiO-stemmen er til stede også her. Barnehagen drives av Oslo- og Akershusstudentenes Samskipnad (heretter OAS), mens Riksrevisjonen ikke har noen øvrig tilhørighet til HiO utenom at den holder til på høyskoleområdet.

I denne noden kommer “den potensielle studenten” til orde fordi bekken fungerer som en god veiviser gjennom HiO. Modelleseren oppfatter at bekkeleiet ikke er naturlig, og dette styrker forståelsen av HiO som et helhetlig designet sted. “HiO-studenten” ser på bekken og den rolige atmosfæren inne i kvartalet som elementer som gir HiO et slags park-preg. Den HiO-ansatte har en lignende lesning, og ser bekken som et estetisk innslag. “Bryggerihistorikeren” kjenner til bekkens historie og vet at den var lagt i rør da kvartalet var et fungerende bryggeri. Den ser bekken som et symbol på overgangen fra industrikvartal, til høyskole. Bisletbekken Barnehage forbindes med bekken gjennom navnet, og til HiO gjennom det at det er en studentbarnehage. “HiO-studenten” ser på barnehagen som et signal om at HiO er et fungerende samfunn der innbyggernes behov blir ivaretatt. Også “den potensielle studenten” ser barnehagen som et uttrykk for mangfold og organisasjon på lærestedet. “Den HiO-ansatte” er en kompetanse som kjenner til problemene studenter som lever av studielån møter når de skal finne barnehageplass. Riksrevisjonen er så anonym og taus at den ikke bygger opp mange reaksjoner, den klassifiseres som utenfor HiO. Bare “den HiO-ansatte” som kjenner til Riksrevisjonens funksjon i det norske samfunnet, har et slags nabo-forhold til enheten.

Node 3: bekken og østsiden av bekkeleiet (vedlegg: 6.2.3.6-6.2.3.9)	HiO-studenten	Den potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorikeren
Bisletbekken/bekkeleiet	Synes bekken og den rolige atmosfæren gir park-følelse inne på HiO-området.	Ser at bekkeleiet er konstruert, noe som forsterker inntrykket av at HiO er en designet helhet som har blitt “plassert” på dette stedet.	Oppfatter bekken som et estetisk innslag, som er penere når det går vann i den.	Ser bekken som et symbol på overgangen fra industriområde til høyskole.
«Bisletbekken Barnehage»	Ser på barnehagen som et signal om at HiO er et fungerende samfunn der innbyggernes behov blir ivaretatt.	Ser barnehagen som et uttrykk for mangfold og organisasjon på lærestedet.	Ser på barnehagen som et eksempel på vellykket drift av HiO.	

«R Riksrevisjonen»			Kjenner til Riksrevisjonens rolle, og opplever den som HiOs nabo.	
--------------------	--	--	---	--

Bisletbekken renner gjennom nesten hele HiOs utendørsareal, og binder delene sammen. Som vi ser ligger det også estetisk og historisk verdi i mulige lesninger av den bekken. Bekken kan sammenlignes med det grafiske uttrykket på et nettstedets hovedside: linja som presenterer for oss de ulike lenkene vi kan velge, samtidig som den fungerer som en grense mellom lærestedet og bygningene som oppfattes som ikke-HiO av modelleserne.

4.2.4.4 Hovedresepsjonen

På vestsiden av Bisletbekken, tvers overfor Bisletbekken Barnehage, finner vi en inngang med ordet «Hovedresepsjon» over. Fasaden er av glass, og to blå bannere med HiOs logo på henger over inngangen. Glassfasaden har samme effekt som på BI: Den visker ut skillet mellom “inne” og “ute”. Midten av inngangspartiet er åpent helt opp til et tak av glass som faktisk bygger to bygninger sammen til én. Til venstre er resepsjonsskranken, og en annen skranke med «Kortsenteret» i svarte bokstaver over. Til høyre er en liten kaffebare med en bukk der det står «Bi så lidt», som er navnet på kaffebaren. Rett til høyre innenfor døra er et rom med glassvegger. Over inngangen sår det «Studentservice». Inne på Studentservice er det et mylder av tekster: søknadsskjemaer for barnehageplass, studentbolig og støtte fra OAS helsefond, brosjyren «Livet etter HiO» med informasjon om karrierevalg, pamfletten «Kvalitetssikring av utdanning – Hvem gjør hva?», HiOs studiekatalog og mange flere. Mange brosjyrer har bilder av mennesker i studentalder på forsiden, og ofte sitter de enten og skriver eller leser, eller de jobber sammen i kollokviegrupper. Noen har på seg sykepleierklær eller står i apotek, sitter og tegner, eller står og underviser en skoleklasse. Utenfor glassveggen til Studentservice står en statue av en kvinneskikkelse, som ifølge plaketten på statuens fot heter «Hedda Gabler», og er laget av Turid Eng, hvis skulpturer er å finne mange steder i Oslo by; blant annet i Oslo konserthus, i Domkirken og i Nasjonalgalleriet. Det er mange stemmer som klinger her. Kortsenteret, studentservice, kaffebaren, Henrik Ibsen og kunstneren som har laget statuen, har alle egne stemmer i denne kommunikasjonen. Dessuten er HiO-stemmen til stede hele tiden, og er medavsender til alle ytringene.

Hovedresepsjonen framstår som et samlingspunkt for studenter fra alle enheter, og “den potensielle studenten” oppfatter denne resepsjonen som den viktigste av flere. “HiO-studenten” assosierer hovedresepsjonen med det den vet den kan få hjelp til her, mens “den HiO-ansatte”

ser på den som HiOs sentraladministrasjon, eller metaforiske hjerne. Glassfasaden slipper til “bryggerihistorikeren”, som ser på sammenbyggingen av to bryggeribygninger som et symbol på overgang fra bryggeri til lærested. “Den potensielle studenten” inviteres inn av det transparente inngangspartiet, som visker ut grensen mellom inne og ute. “HiO-studenten” og “den HiO-ansatte” opplever at glassveggen gjør det eksplisitt at hovedresepsjonen tilhører fellesarealet. Inne i bygningen ser vi at de tekstene som har med studier og yrkesretning bygger opp “HiO-studenten” som ser på HiO som et steg på veien ut i arbeidslivet. “Den potensielle studenten” bygges opp som en kompetanse som er på leting etter et yrke som passer, mens “den HiO-ansatte” ser på disse tekstene som en del av HiOs administrative funksjon. Skulpturen «Hedda Gabler» forsikrer “den potensielle studenten” om at HiO har kulturell tyngde. Skulpturen konstruerer også “den HiO-ansatte” som en kompetanse som er opptatt av HiOs rolle som akademisk institusjon og kulturformidler. Den kjenner til at HiO har søkt om universitetsstatus, og er opptatt av at lærestedet har mye kulturell kapital. Denne modelleseren kjenner også til at navnet på kafeen «Bi så lidt» er opphavet til dagens stedsnavn “Bislet”, som er en sammentrekning. “Bi så lidt” var opprinnelig navnet på en sjenkestue som lå ved den originale Bisletbekken. “HiO-studenten” kjenner til kafeen og assosierer derfor navnet med kaffe.

Node 4: Hovedresepsjonen (vedlegg: 6.2.3.10-6.2.3.23)	HiO-studenten	Den potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorikeren
Glassfasade	Ser glassfasaden som en inkludering av bygningen i ute- og fellesarealet.	Ser fasaden som en invitasjon inn.	Ser glassfasaden som en inkludering av bygningen i ute- og fellesarealet.	Ser fasaden som et symbol på overgangen fra bryggeri til lærested.
«Hovedresepsjon»	Assosierer til ting man kan få hjelp til her.	Tolker “Hoved” som at det finnes flere resepsjoner, men at denne er den viktigste.	Oppfatter stedet som Høyskolens sentraladministrasjon, og metaforiske hjerne.	
HiOs logo	Assosierer til lærestedet.	Forstår at dette er HiOs logo.	Assosierer til institusjonen.	
«Kortsenteret»	Vet at et eksempel på hva man kan få hjelp til i hovedresepsjonen er mistet studentkort.	Ser på det som overskrift for denne skranken.	Vet at kortsenteret drives fra hovedresepsjonen, og hva som er dets funksjon.	
«Studentservice», søknadsskjemaer for barnehaageplass, studentbolig og støtte fra OAS helse-	Oppfatter målet med å studere ved HiO som å utdanne seg til et spesifikt yrke. Studentservice kan være et bindeledd mellom utdanningen og yrket.	Forventer en tjeneste spesielt for studenter. Oppfatter at det er et sterkt fokus på å komme ut i arbeidslivet. Vurderer hvor aktuelle ulike yrker er for seg selv.		

fond, «Livet etter HiO», «Kvalitets-sikring av utdanning – Hvem gjør hva?», HiOs studiekatalog				
«Bi så lidt»	Assosierer med et sosialt møtested og kaffe.	Synes navnet høres dansk ut, men forstår at det betyr “bli her litt og ta en kopp kaffe”.	Kjenner historien bak stedsnavnet “Bislet”, og tolker dette som nok et eksempel på HiO som formidler av byhistorie.	
«Hedda Gabler. Turid Eng»	Kjenner til at Hedda Gabler er et drama av Henrik Ibsen.	Oppfatter dette som kunst som sier noe om at både skulptur og litteratur ses på som viktige verdier på HiO.	Oppfatter dette som et signal om at HiO på tross av at det ikke er et universitet, er en akademisk institusjon som representerer kunnskap, estetikk og kulturell kapital.	.

Det virker som om hovedmålet for HiO-stemmens retoriske strategi i denne tekstnoden er todelt. For det første er noden HiOs ansikt mot studentene og bygger derfor etos. Informasjon – altså logos – er det andre målet. HiO gir studentene informasjon om seg selv i denne tekstnoden. Noden kan sammenlignes med et “Hvordan bruke denne boka”-kapittel i en lærebok, eller med “hjelp”-siden på et nettsted. Vi velger å fortsatt bruke Bisletbekken som veiviser, og fortsetter ut av hovedrepsjonsbygningen og oppover den svake stigningen langs bekeleiet.

4.2.4.5 Læringssenteret/Eva Balkes hus

Neste naturlige stoppested er bygningen som har «Eva Balkes hus» skrevet på veggen med metallbokstaver. Denne teksten er ikke det første man ser, det er nemlig plassert et lilla banner utenfor inngangen, der det står «Læringssenteret» med hvite bokstaver. Også denne fasaden er av glass, og på innsiden av glassveggen er det plassert en flatskjerm som vender ut mot plassen, der et skiftende skjermbilde viser nyheter relatert til Læringssenteret og HiO.

Inne i Eva Balkes hus møtes man av et enormt antall forskjellige tekster. Til venstre og i annen etasje, er selve Læringssenteret, som består av bibliotek, datasaler og arbeidsplasser. Veggene er av glass, og på avsatsen mellom etasjene står det «Læringssenteret» med svarte bokstaver. Dette gjør at det ikke er lett å vite om Læringssenteret er hele bygget eller bare en del av bygget, for ingen iøynefallende tekst forteller at bygningen også huser avdeling for

journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag – denne vil bare få egen avsenderstemme dersom mottakeren er klar over den. Læringssenteret framstår som en autonom enhet under HiO, ettersom den har andre farger og annen logo på plakater, løpesedler og bannere, enn man ellers finner på HiO, og hovedavsender av disse er derfor Læringssenter-stemmen. HiO-stemmen benytter det ryddige og organiserte inntrykket Læringssenteret gir til å styrke sin egen etos,

Bak trappa ser vi et kunstverk laget direkte på veggen – en bred, brutt stripe i marmorert hvitt og svart over en lysegrå bakgrunn. Den enkle strukturen i verket fungerer fint med det åpne og lyse inntrykket Læringssenteret gir. Kafé Eva gjør svært lite av seg innerst i hjørnet til høyre. Noen bord og stoler står utenfor, under noen store oppslagstavler som er fullstendig dekket av plakater for ulike arrangementer og foreninger, og håndskrevne lapper fra studenter som kjøper eller selger ting. Det er i dette området at de fleste tekstene på stedet finnes, og tekstene er i intertekstuell samspill både med hverandre og med mange andre tekster på HiO. Bladstativer inneholder blader og aviser med titlene *OsloStudenten*, *Ikon*, *Campus*, *Kaleidoskopet*, *skum* og *Student i Oslo*. På gulvet står pappesker med reklame fra reiseselskapet Kilroy, løpesedler fra studentgruppa for acem-meditasjon, og en liten bok om kunstutstillingen «Finn Ola Nordmann» som nettopp har åpnet i Læringssenteret. En informasjonsbok om OAS' tilbud ligger ved siden av en bunke servietter med reklame for OAS spisesteder, og en tom, oransje kaffekopp med OAS-logo og punktvis informasjon om OAS trykket på. Forsidesaken i *OsloStudenten* er om en mor som advarer mot studentcruiset til Danmark, der sønnen hennes falt over bord og døde året i forveien. I en boks like ved siden av ligger påmeldingsblanketter til årets studentcruise. Den lille boken om kunstutstillingen er i tekstsamspill med Læringssenterets egne pamfletter, som er lilla og ligger spredt utover alle bordene, henger på oppslagstavlen, og står i et stativ borte ved inngangen.

I denne noden kan vi utlede en enhetstilknyttet modelleser, nemlig “journalist/bibliotekarstudenten”, som oppfatter bygningen som sin egen, og føler tilhørighet til både læringssenteret og kafeen. Den har også faglig kompetanse knyttet til tidsskrifter, magasiner og media, og kan foreta vurderinger på grunnlag av denne. Den vurderer magasinene *skum*, *IKON* og *Campus* som useriøse gratismagasiner med ung profil, *Student i Oslo* og *Kaleidoskopet* som mer seriøse blader med nyttig informasjon, og *Kilroy* og *Symp* som reklamebrosjyrer forkledd som opplysning og underholdning. *OsloStudenten* betrakter den som en standard avis som har rollen som kritisk, vurderende stemme på HiO. ”Den potensielle studenten” deler bladene i kafeen opp i kategoriene “nyttig” og “underholdende”, mens “HiO-studenten” betrakter alle

magasinene som ett uttrykk for mangfold på HiO. Selve læringssenteret bygger også opp ulike lesninger. “Den HiO-ansatte” assosierer læringssenteret med læring, og er stolt over det nye og moderne tilbudet. “HiO-studenten” assosierer «Læringsstedet» med dets funksjon: bibliotek og arbeidsplass. “Den potensielle studenten” tolker ordlyden dit hen at man lærer på et læringssenter slik man kjøper på et kjøpesenter. “Den HiO-ansatte” kjenner til Eva Balke som verdenspresidenten i Verdens-organisasjonen for førskoleundervisning, som har gitt navn til huset.

Node 5: Eva Balkes hus (vedlegg: 6.2.3.24- 6.2.3.41)	HiO-studenten	Det potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Journalist-/bibliotekarstudenten
«Eva Balkes hus»	Assosierer det med denne bygningen.	Antar at det er et navn på en som er faglig eller historisk viktig for HiO.	Kjenner til Eva Balke, og ser en kobling med at det utdannes førskolelærere på HiO.	Vet at byggene har navn etter historiske personer.
«LÆRINGS- SENTERET»	Ser på det som et litt moderne ord for bibliotek og arbeidsplasser.	Tolker det slik at akkurat som man kjøper på et kjøpesenter, så lærer man vel på et lærings-senter.	Ser dette som HiOs senter for læring, og er stolt over tilbudet.	Assosierer det med bibliotek og arbeidsplasser.
«Kafé Eva»	Forbinder det med kaffe og praktiske matbiter når man jobber i biblioteket.	Legger merke til tekstsamspill mellom husets navn og kafeen.	Kjenner til at mange bygninger har sine små kafeer i tillegg til at det finnes en stor kantine på HiO.	Ser på den som sin kantine.
«IKON»	Ser tekstene som uttrykk for HiOs mangfold. Opplever de mange utgivelsene som styrkende for denne kompetansens oppfatning av at HiO er som et lite samfunn. Ser tekstsamspill mellom den OAS-drevne kantina, OAS brosjyren og koppen med OAS-reklame, og mellom nyhetssaken om studentcruise og påmeldingsslippen.	Klassifiserer disse tekstene som underholdning. De er et signal om at HiO tilbyr underholdning i tillegg til faglig vekt.		Kjenner til sjangeren av useriøse ungdomsmagasiner, som ofte har en pen jente på forsiden. Regner ikke med at dette er dyptpløyende lektyre. Ser på det som underholdning til kaffe-pauser, som ikke sier stort på vegne av HiO.
«Campus»				
«skum»				
«Kilroy»				
«Symp acem studentgruppes tanketorg»		Klassifiserer disse tekstene som nyttige. HiO framstår som et harmonisk samfunn der innbyggernes behov blir ivaretatt..		Gjenkjenner to reklameblader forkledd som opplysning og underholdning.
«Kaleidoskopet»				Ser disse som reelle informasjonsblader.
«Student i Oslo»				
«OAS»			Vet at OAS driver både studentbyer og treningssentre, men også	Ser dette som et eksempel på en reell informasjons-

			psykologtjeneste, helsefond og diverse kurs.	brosjyre.
«OsloStudenten»		Ser avisa som HiO-lokalavisa. Styrker bildet av HiO som et samfunn.	Ser avisa som HiO-lokalavisa. Styrker bildet av HiO som et samfunn.	Ser det som denne avisas oppgave å være en kritisk stemme i samfunnet HiO.
«Finn Ola Nordmann»		Assosierer med «Finn Willy»-bøkene, og undrer på hvem Ola Nordmann egentlig er?	Kjenner til at dette er et kunstprosjekt som skal få oss til å tenke over dette med nasjonalitet.	Vet at det er tittelen på utstillingen i annen etasje.
Kaffekopp: «Spisesteder – midt i studentmiljøet»		Ser dette som kaffekrus med informasjon om OAS-kantinene.	Vet at OAS har ansvar for kantinedriften.	
«Student Cruise onsdag 17. oktober 2007 Stena Line»		Kjenner til Danmarks cruise som noe som oppfattes som “harry”.	Ser tekstsamspillet med hovedsaken i <i>OsloStudenten</i> .	

Modelleserne i denne noden deler altså tekstene opp i ulike kategorier som sier ulike ting på vegne av HiO. Det tette intertekstuelle samspillet mellom mange av tekstene i noden, gjør at sitteområde i kafé Eva for flere av modelleserne blir en konkretisering av lærestedets studentmiljø. Miljøet omfatter både fagrelaterte aktiviteter og sosiale fritidsaktiviteter.

4.2.4.6 Fyrhuset og brolagt plass

I en diagonal linje fra Læringssenteret, finner vi restauranten Fyrhuset – akkurat der Bisletbekken først titter opp av jorda. Når man står utenfor inngangen til Fyrhuset, befinner man seg på en stor brolagt plass som ligger øverst på HiO-området. Fyrhuset er et slående og iøynefallende bygg – høyt, med et lite klokketårn øverst. Foran inngangen står en trebukk der eksemplene fra menyen står skrevet med fargekritt. Innvendig ser Fyrhuset ut som en hvilken som helst kafé, og har ordentlige kaffekopper i stedet for OAS’ pappkrus. Fyrhuset-stemmen og HiO-stemmen er relativt enerådende i noden, og målet med Fyrhuset kan være å gi studentene et reelt alternativ til kantinemat – uten at prisene blir like høye som på restauranter utenfor området. Foran inngangen til restauranten er en stor, brolagt plass. På plassen står flere vertikale stenger, med pilformede skilt, som peker i forskjellige retninger. Pilskiltene har påskrifter som: «Anna Sethnes hus. Avd. for lærerutdanning» og «Bioingeniør, Radiograf».

Ute på selve plassen ser vi noen underlige formasjoner. De er omkring to meter lange, én meter brede, laget av grønne fliser, og stikker ca 40 cm opp av bakken. Sidene er buet, som på et øye, og formasjonene har glassruter mellom buene. Gjennom glasset kan man se ned på en

treningshall som befinner seg under plassen. Disse “øynene” i bakken kan betraktes som en form for interaktiv kunst – det vil si kunst som er i samspill med omgivelsene. Formasjonene er alltid de samme, men hva man ser gjennom dem vil variere. Som på plassen i inngangspartiet finnes det ikke spor av noe kunstnernavn, og objektene blir deler av selve terrenget. Med denne gjennomførte “møbleringen” av utendørsområdene framstår HiO-kvartalet med en indre koherens som gir en følelse av enhet og helhet. På Blindern fant vi ikke dette i like stor grad; Blindern oppleves som en oppstykket av enheter, mens HiO oppleves som konstruert i ett. Allikevel er HiO ikke støpt i en form, slik som BI framstår, bare planlagt som en koherent hypertekst. En annen effekt av plassen med “øynene” er et signal om at det finnes mer av HiO enn man først ser – og dette stemmer også i tilfeller som for eksempel Fyrhuset, som framstår som en restaurant, men faktisk også har undervisningslokaler for helsefag oppover i etasjene.

Modelleseren vi kaller “bryggerihistorikeren” kjenner Fyrhusets historie og funksjon i bryggeridriften, ser det for seg fullt av dampende ovner fyrt med kull, men i dag er de erstattet med dampende kaffekopper og varm mat. “HiO-studenten” og “Den HiO-ansatte” assosierer bygningen med sosiale aktiviteter, mens “den potensielle studenten” ser stedet både som et sosialt møtested og som et historisk minne. I tillegg kan vi for Fyrhuset utlede en kompetanse vi kan kalle “helsefagsstudenten”, som er tilknyttet undervisningen i bygget. Pilskiltene bygger hovedsakelig opp to modellesere: “den potensielle studenten” som kjenner til pilskilts funksjon i skiløyper og lignende og overfører funksjonen til HiO, og “den HiO-ansatte” som oppfatter skiltene som pekere mot HiOs enheter.

Node 6: Fyrhuset og brolagt plass (vedlegg: 6.2.3.42- 6.2.3.47)	HiO-studenten	Den potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorike- ren	Helsefags- studenten
«Fyrhuset»	Betrakter stedet som et naturlig sosialt samlingssted for å ta en øl på kvelden, eller en matbit i løpet av dagen.	Oppfatter den spesielle bygningen som relatert til bryggerivirksomhet, og spisestedet som et oppdatert alternativ til kantine.	Assosierer stedet med sosiale lunser og pubkvelder.	Ser bygningen som symbolsk for overgangen fra bryggeri til høyskole.	Assosierer bygningen med undervisning.
Pilskilt: «Anna Sethnes hus. Avd. for lærerutdanning»		Assosierer til pilskiltene på fjellet, som viser skiløypene. Oppfatter det som HiO som peker ut ulike løyper.	Vet at pilskiltene peker mot de ulike enhetene HiO består av.		

Vi ser at i HiOs noder kommer de fagrelaterte modellesererne kun i liten grad til uttrykk selv når vi beveger oss inne i bygningene de holder til i, ettersom samtlige bygninger i hovedsak er preget av fellesareal i første etasje.

4.2.4.7 Anna Sethnes Hus

Fra plassen er de to mest logiske valgene av lesevei, i tillegg til Fyrhuset, enten Katti Anker Møllers hus, eller Anna Sethnes hus. Katti Anker Møllers hus har en høy og ganske naken murfasade, og virker forbehold en gruppe brukere. Anna Sethnes hus ser åpnere og mer of-fentlig ut.

Inne i Anna Sethnes hus er det en resepsjonsskranke, der det står «Resepsjon» skrevet utenfor. En del av de samme plakatene, bladene og løpesedlene som var i Læringssenteret og Hoved-resepsjonen, finnes også her. Noe av det første man ser når man kommer inn glassdørene, er en byste i messing av en kvinne. «Anna Sethne 1872-1971» står det på den, og på veggen bak, henger et bilde i svart-hvitt av en gruppe mennesker – blant annet Anna Sethne – og en plakett med en liten tekst som forteller om Anna Sethne, som var rektor ved Sagene skole, og dess-uten medstifter og formann i Norges Lærerinneforbund, 1919-1938. Hun får sin egen stemme i teksten, og gjøres dermed også til medavsender for noden som helhet. Dette er helt annerledes enn vi så i for eksempel Eva Balkes hus. HiO-stemmen, Læringssenter-stemmen og student-miljø-stemmene overdøvet stemmen til avdelingen for Journalistikk, bibliotek- og infor-masjonsfag, og stemmen til Eva Balke, som gav navn til bygningen, mens her er Anna Sethne framhevet som en historisk avsenderstemme. Hennes navn er knyttet til lærerutdanningens historie, og slik får også denne avdelingen en egen stemme i tekstnoden. Bygningen blir til en ytring i en tekstkultur som går langt tilbake i tid. En annen historisk stemme som kommer til orde i noden, er Frydenlund-stemmen. Anna Sethnes hus er nok et eksempel på flere gamle bryggeribygninger som er bygd sammen til én, med glasstak, og glassvegger. Når man går gjennom gangen fra inngangspartiet og ned mot kantina «Anna», så går man mellom to veg-ger som en gang har vært yttervegger på hvert sitt hus, men som nå har et felles tak over.

Anna er den største kantina på HiO, og har et tradisjonelt studentkantine-preg, med dagens meny skrevet med kritt på en tavle, og selvbetjente kaffetraktere. Serviettene og pappkrusene med OAS-reklame på, er her som i alle de andre kafeene på HiO, og kantina framstår som åpen for alle, ikke bare for lærerstudentene som holder til i bygningen. Dette understrekes av glassveggene som gjør kantina synlig ut i de omkringliggende arealene. Ved at kantina har

navnet Anna, knyttes likevel et intertekstuelte bånd til Anna Sethne og dermed til lærerutdanningen. Anna Sethne-stemmen og lærerutanning-stemmen virker inkluderende for de mottakerne som hører til på avdelingen for lærerutdanning, mens de som ikke er tilknyttet avdelingen likevel føler seg velkomne, på grunn av glassveggen som åpner opp kantina og gir den et fellesareal-preg. Tekstene på stedet er mye de samme som vi finner i andre noder, men i gangen henger også noen håndlagde plakater med bilder fra en studentfest med kommentarer skrevet for hånd mellom bildene – dette er en tekst som virker ekskluderende på de som ikke har tilhørighet til avdelingen.

“HiO-studenten” oppfatter resepsjonen som tilknyttet avdelingen for lærerutdanning, og tolker det også slik at Anna Sethne er knyttet til lærerutdanning, ettersom hun har gitt navn til bygget. Den iøynefallende plasseringen av Anna Sethne-bysten gjør at modelleseren forbinder navnet med en historisk person i tillegg til en bygning. Den oppfatter dessuten tekstsamspillet mellom kafeens navn, bygningens navn og den historiske personen Anna Sethne. Bildene fra studentfesten leser den som et fellesskapsbyggende element fra avdelingen. “Den potensielle studenten” oppfatter disse bildene som et signal fra HiO om at det foregår sosiale aktiviteter i tillegg til skolearbeid på lærestedet. Denne modelleseren gjenkjenner «Anna» som en kantine. Bysten og bildet av Anna Sethne opplever “den potensielle studenten” som en historisk peker, og fra plaketten lærer den hvem Anna Sethne var, og får dermed styrket oppfatningen av at bygningene har navn etter historiske personer tilknyttet enhetene. Resepsjonen bekrefter tolkningen fra node 3, om at HiO har flere resepsjoner i tillegg til hovedresepsjon. “Den HiO-ansatte” kjenner til denne administrasjonsstrukturen fra før, og ser resepsjonen som en bekreftelse av den. Den kjenner også til Anna Sethnes rolle, og opplever bysten og bildet både som en historisk peker og som en stadfesting av et fagmiljø. Gjennom kantinenavnet opplever den en enda sterkere bekreftelse på et fagmiljø – ettersom vi her er på fornavn med Anna Sethne, som blir tydeliggjort igjen gjennom bildene som henger i gangen. Vi kan også utlede “lærerstudenten” som er en del av dette fagmiljøet, fra disse tekstene. For denne danner bildene i gangen, kantina, bysten og resepsjonen rammer rundt det sosiale miljøet.

Node 7: Anna Sethnes hus (vedlegg: <u>6.2.3.48-</u> <u>6.2.3.51</u>)	HiO-studenten	Det potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Lærerstudenten
«Resepsjon»	Oppfatter dette som lærerutdanningens resepsjon.	Får bekreftet at det finnes resepsjoner for hver enhet i tillegg til hovedresepsjonen.	Kjenner til HiOs administrative struktur, og ser dette som en bekreftelse av den.	Assosierer den med administrasjon i sitt fagmiljø.

Byste, «Anna Sethne 1872-1971», bilde og billedtekst.	Oppfatter Anna Sethne både som en bygning og som en historisk person.	Lærer hvem Anna Sethne var, og får styrket teorien om hvordan navngivingen av bygningene foregår.	Kjenner til Anna Sethne. Opplever dette som en historisk peker og en befesting av et fagmiljø.	Assosierer navnet med stedet, studiet og aktiviteter i avdelingen.
Kantina «Anna»	Kjenner til kantina som lærestedets største. Oppfatter tekstsamspill mellom kantine, bygning og bys-te/bilde.	Opplever kantina som et fellesareal på grunn av den åpne arkitekturen.	Opplever disse to elementene som en be-kreftelse på et fagmiljø – ettersom vi her er på fornavn med Anna Sethne, og ser bilder av miljøets medlemmer.	
Bilder fra studentfest	Oppfatter bildene som en representasjon av en faglig gruppe.	Oppfatter det som et uttrykk fra HiO om at lærestedet tilbyr mer enn bare faglige aktiviteter.		

“Den potensielle studenten” tilegner seg kunnskap om Anna Sethne i denne noden, kunnskap som ikke gjenfinnes i “lærerstudentens” lesning. Dette er et eksempel på hvordan tekster man kjenner godt internaliseres og får ny betydning. For “lærerstudenten” er Anna Sethne ikke lenger en historisk person, men et symbol på et sted og et miljø. Jeg vil igjen understreke at dette ikke betyr at ingen empiriske lærerstudenter vet noe om Anna Sethne. “Lærerstudenten” er kun mitt navn på en av lesningene som ligger innbakt i tekstnoden.

4.2.4.8 Utgang – eller alternativ inngang.

To veier går ut fra den brolagte plassen mellom Anna Sethnes hus, Katti Anker Møllers hus og Fyrhuset. Man kan gå ned den veien vi kom opp, langs bekkeleiet, men det finnes også en port i østenden av plassen. Porten står mellom en villvinskledd vegg med beskjeden «Sykkelparkering langs veggen FORBUDT» på et hvitt skilt, og Penelope bokhandel som holder til i et sidebygg til Katti Anker Møllers hus. Bokhandelen har navn etter Penelope fra Homers *Odyseen*; hun var Odyssevs trofaste kone, som ikke gav etter for friere mens mannen var ute på reise. Utgangen består av to halvsirkelformede metallporter, som danner en full sirkel når de lukkes igjen, og over sirkelen troner det som ser ut som en omvendt trakt av metall. Porten er laget av en del av utstyret som ble brukt i bryggerivirksomheten i Frydenlundkvartalet. Den vender ut i Pilestredet, og på utsiden henger et stort oversiktskart, maken til det som finnes ved hovedinngangen, men mye mer iøynefallende plassert, og på veggen står HiOs logo. Denne porten er altså utvilsomt også en inngang til HiO, og startspunkt for hyperteksten, for mange mottakere – særlig studenter og ansatte som er tilknyttet avdelingene i denne enden av området. HiO har altså to alternative startsnoder i kontrast til både BIs ene og Blinderns mange.

HiO-kvartalets murvegger lukker seg om hyperteksten, og gjør den usynlig for alle som ikke aktivt oppsøker den, ved å gå inn gjennom en av de to inngangene. Denne lukketheten er en strategi vi må tilskrive Frydenlund-stemmen, ettersom veggene har stått her siden kvartalet var bryggeri. HiO-stemmen har tatt del i strategien, ved å utforme på nytt den hyperteksten som befinner seg på innsiden. HiO har en avgrenset, ytre ramme i like stor grad som BI, selv om BI faktisk består av kun én bygning, og HiO av et helt kvartal. Blindern er en skarp kontrast i det at det ikke finnes noen nøyaktig grense for hvor stedet egentlig begynner og slutter.

Tilbake i et område uten faglig forankring finner vi bare modellesere med generell tilhørighet til stedet. Skiltet om sykkelparkering har en allmenn kontekst, og er forståelig for alle som forstår norsk. De store bokstavene i «FORBUDT» bygger opp en modelleser som oppfatter forbudet som svært strengt. “Den potensielle studenten” tolker det slik at folk ofte parkerer sykler her, slik at forbudet må uttrykkes med kraft for at det skal bli overholdt. “Den HiO-ansatte” kjenner til problematikken med at sykler hopper seg opp bak porten og blokkerer for vareleveranser til kantiner og bokhandel, og tolker skiltet som HiOs håndheving av orden og ryddighet. Bokhandelens navn assosierer “HiO-studenten” bare med fagbøker, mens “den HiO-ansatte” kjenner litteraturhistoriens Penelope, og tolker det slik at den OAS-drevne bokhandelen ønsker å framstå som kulturelt tungvektig, og like pålitelig som Odyssevs kone. Porten bygger opp modelleseren “bryggerihistorikeren” som oppfatter den som en utstilling av et byhistorisk objekt, og som et symbol på overgangen fra bryggerivirksomhet til lærested for kvartalet.

Node 8: Utgang/alt. Inngang (vedlegg: 6.2.3.52-6.2.3.54)	HiO-studenten	Det potensielle studenten	Den HiO-ansatte	Bryggerihistorikeren
«Sykkel-parkering langs veggen FORBUDT»	Kjenner til forbudet mot sykkelparkering. Lar være å parkere der.	Oppfatter forbudet som strengt.	Kjenner til problemene sykkelparkering forårsaker, og forstår skiltet som tilrettelegging for orden.	
«Penelope bokhandel»	Assosierer med fagbøker.		Kjenner til <i>Odysseen</i> . Tolker det som et signal om at bokhandelen vi framstå som litterært tungvektig og dessuten pålitelig.	
Port	Ser på porten som hovedinngang og –utgang i nordenden av læresenteret.	Legger merke til porten og oppfatter den som et uttrykk for kvartalets historie.	Oppfatter porten som et uttrykk for HiO som historie- og kulturformidler.	Oppfatter det som utstilling, og som et symbol på forandringen fra bryggeri til lærested.

Dette er siste node på vår lesevei gjennom HiO, og vi ser at blant lesningene vi har identifisert er det desidert flest som har generell tilhørighet til lærestedet. Vi har kunnet utlede noen modellesere med sosial tilknytning til enhetene, men majoriteten av kompetansene tilhører HiO som helhet. En tekststrategi i hyperteksten – intendert eller ikke – er altså å skape et helhetlig miljø for hele lærestedet, og ikke bare miljøer med utspring i lærestedets enheter. Yrkesrettingen som mine informanter forventet av HiO ser vi sterke tegn til i Hovedresepsjonen, og også gjennom oppdelingen i enheter med klar yrkesretting, fordelt i hus med navn etter historiske personer innenfor det aktuelle yrket. Dette minner om strukturen vi møtte på Blindern, selv om enhetene der var fundert i forskningshistorie heller enn yrkesretting. På Blindern manglet dessuten den overordnede koherensen mellom bygningene på stedet.

4.2.5 Oppsummering og resultater av modelleseranalysene

De fysiske forskjellene mellom de tre leseveiene vi har fulgt, har å gjøre med fellesarealenes plassering på lærestedene. På BI så vi at fellesarealet var samlet mellom enhetene, midt i bygningen langs en hovedgate. På Blindern fantes det flere bygninger samlet rundt Frederik-keplassen, med fellesarealer for samtlige enheter, selv om enhetene også hadde lokale tilbud. På HiO er fellesarealene av en annen natur. Mens kommersielt drevne butikker preget fellesarealene på BI og Blindern, er disse ikke tilstedeværende på HiO. Fellesområdene her består av administrative enheter, kantiner, bibliotek og arbeidsområder. Årsaken til dette er at HiO ligger i sentrum og derfor er omgitt av alle slags butikker og handlesteder. Det er rett og slett ikke nødvendig å ha disse inne på stedet. HiO framstår likevel som et samfunn som er demokratisk organisert. Dette samfunnet inngår som en deltaker i den norske offentligheten, på lik linje med andre grupper av internt organiserte individer: organisasjoner, foreninger, interessegrupper og så videre. Lærestedets fellesområder er fordelt utover de ulike enhetene: Hovedresepsjonen i samme bygning som avdeling for estetiske fag, Læringssenteret i samme bygning som journalist- og bibliotekarutdanningen, og den store kantina i samme bygning som lærerutdanningen. Dette, kombinert med en helhetlig, fysisk struktur, knytter de internt avgrensede enhetene sammen og skaper koherens.

Ifølge definisjonen jeg har brukt er modellesere *kompetanser*, og tekstkulturer er grupper av mennesker med felles tekstkompetanse. Modelleseranalysene er derfor klargjøringer av tekstkulturene jeg har funnet i leseveiene jeg har fulgt. De to viktigste resultatene av modelleseranalysen gjelder forskjeller mellom lærestedene som er konstituerende for tekstkulturene de realiserer:

1. Relasjon eller bevegelse “innover” og “utover”.

I BIs fellesarealer møter vi få tekster som har med studietilbud og undervisning å gjøre, men mange som har med næringslivet og karrieremuligheter etter studiene. BI har dermed en bevegelse “utover”, fordi det relateres til ting utenfor hyperteksten selv i så sterk grad. Dette innebærer også en følelse av målstyring: både BI og brukerne fokuserer på et mål, nemlig næringslivet. På Blindern har vi motsatt bevegelse; her møter vi få tekster som representerer noe yrkesliv etter, eller utenfor, universitetet, men derimot mange tekster som relaterer til interne grupper, fagmiljøer og samfunn på lærestedet. Det er dermed sterk bevegelse “innover”, inn i mer dyptliggende lag av hyperteksten. På HiO finner vi bevegelse både “innover” og “utover”. Lærestedet er delt inn i enheter og vi finner tekster som relaterer til disse, og til andre grupperinger innenfor hyperteksten. Samtidig har vi bevegelse “utover” rett og slett gjennom det at studieretningene på HiO munner ut i yrker.

2. Multisekvensialitet i ulik grad.

På BI møter vi et i utgangspunktet ganske fast lesemønster. Selv om bygget er delt i fire og brukere som tilhører de ulike delene til slutt vil få differerende leseveier, har de alle samme utgangspunkt. Og det er faktisk ikke mulig å ankomme lærestedet uten å være innom leseveien jeg har beskrevet over. Inngangspartiet har derfor sterk forsidefunksjon. På Blindern fant vi et utall forskjellige startpunkter, og man vil kunne finne leseveier der som aldri krysser hverandre. Blindern er derfor sterkt multisekvensiell, og for å finne noen forside- eller menyfunksjon, må man bruke kartene, noe det ikke er lagt opp til. HiO plasserer seg mellom de to andre lærestedene når det gjelder grad av multisekvensialitet. Lærestedet har i utgangspunktet to hovedinnganger til lærestedet, som begge kan fungere som forsider. På grunn av Bisletbekken som retningsgivende element, bindes også nodene sammen i en naturlig sekvens, enten man følger bekkeløpet oppover eller nedover.

4.3 Analyser av tekster fra lærestedenes studiekataloger

I de tre hypertekstene BI, Blindern og HiO finner vi en rekke tekster av typen *funksjonell sakprosa*, som jeg definerte i kapittel 2.5 Vi har hittil sett på hypertekstene på kontekstuell nivå og på makronivå. Nå skal vi bevege oss helt inn på mikronivå, og se på tre funksjonelle sakprosatexter, nærmere bestemt én tekst fra hvert av de tre lærestedenes studiekatalog. Studiekatalogene finnes på selve lærestedene, og distribueres også til andre læresteder og til videregående skoler i landet. Som jeg så vidt har vært inne på tidligere, har UiO og HiO én tykk

studiekatalog hver, der alle studieprogrammene lærestedet tilbyr blir presentert. BI har flere kataloger, som delvis følger den fysiske oppdelingen av BI-bygningen, gjennom at hvert programnivå (bachelor, master, videreutdanning, deltid) har sin egen katalog; teksten jeg analyserer nedenfor er hentet fra BIs studiekatalog for bachelorprogrammer. Teksten er en presentasjon av et slikt program, og likner slik sett på katalogteksten fra HiO, som også presenterer et studieprogram. Katalogteksten fra BI inneholder i tillegg et intervju med en tidligere student, og intervjuformen finner vi igjen i teksten fra UiOs katalog, som er en presentasjon av Universitetet (i praksis Blindern) som studiested, gjennom et intervju med to studenter.

Jeg skal nærme meg tekstene fra tre innfallsvinkler, nemlig *retoriske topoi*, *språklige meta-funksjoner* og *multimodalitet*. Disse tre utgangspunktene er spesielt egnet, etter min mening, til å analysere hvordan tekstkultur kommer til uttrykk i funksjonelle sakprosatexter, fordi de innebærer å se på både verdiene som ligger til grunn for tekstproduksjonen, struktureringen av informasjon i selve teksten, og samspillet av måter å kommunisere på. En tekstkultur består jo nettopp av medlemmer som forholder seg til de samme normene for tekststrukturering, på grunnlag av de samme verdiene, og som har tilnærmet lik kompetanse til å lese en sammen-setning av kommunikasjonsmåter.

Tekstene jeg analyserer finnes som vedlegg (se 6.3). I vedleggene er linjene nummerert, og jeg refererer til linjenummer mellom parenteser.

4.3.1 Tekst fra BIs studiekatalog: «Bachelor i Økonomi og Administrasjon.» (vedlegg: 6.3.1)

4.3.1.1 Innledning

Hovedredskapet i analysen av katalogteksten fra BI, er det retoriske begrepet *topos*. Jeg skal bruke to forskjellige definisjoner av topos: først Aristoteles' klassiske retorikk og deretter Ole Tøgebys toposteorie innenfor moderne retorikk; jeg har definert og eksemplifisert disse nærmere i kapittel 2.3 og 2.7. Analyseteksten fra BIs studiebrosjyre *Bachelorstudier Heltid 2007/08* står under hovedoverskriften «Bachelor i Økonomi og Administrasjon». Den første delen heter «En sikker vinner» og er en artikkel om studieretningen. Andre del har tittelen «Bred port inn i næringslivet», og er et portrettintervju med en tidligere student på programmet. Det finnes også en faktaboks mellom de to tekstdelene.

4.3.1.2 Topoi i teksten

Katalogtekstens funksjon ligger et sted mellom reklame og informasjonsbrosjyre; på den ene

siden vil BI reklamere for seg selv som studiested, mens de på den andre siden bare ønsker å tiltrekke seg den typen mennesker som passer til å studere de fagene som tilbys. BI er selv avsender for teksten, og hovedintensjonen bak den er rekruttering av flest mulig relevante mottakerne til studieprogrammet for økonomi og administrasjon. Her ligger altså et potensial for overbevisning, slik det gjør i alle retoriske tekster.

1. Aristoteles' generelle og emnespesifikke topoi

For Aristoteles handler retorikk om overtalelse, men ikke i den negative betydningen det så ofte har blitt tolket. Aristoteles er opptatt av at taleren – for det var muntlige taler den klassiske retorikken dreide seg om – skal være et sannferdig og godt menneske, og at resonnementene skal være logisk holdbare. Resonnementene i en retorisk tale kaller Aristoteles for *enthymemer*. Disse er deduktive slutninger fra underliggende premisser – eller topoi – til spesifikke konklusjoner. Dette er eksempler på enthymemer som finnes i teksten «Bachelor i Økonomi og Administrasjon»:

Topos: før var det vanlig med én jobb hele livet, i dag er det vanlig å bytte jobb

Topos: når arbeidslivet endrer seg må studieprogram endre seg deretter

Konklusjon: «BI har tilbudt dette studiet i mer enn tjue år, men innholdet er endret i takt med tiden.» (4-6)

Topos: å tjene mange penger er ønskelig

Topos: ved å jobbe i næringslivet tjener man mange penger

Topos: brede kunnskaper gir muligheter for å jobbe i næringslivet

Topos: Bachelor i Økonomi og Administrasjon gir brede kunnskaper

Konklusjon: «Det tradisjonsrike studiet er rett og slett en sikker vinner for deg som ønsker å ha mange muligheter i næringslivet.» (6-8)

Topos: målet er å starte en egen bedrift/jobbe i næringslivet

Topos: man trenger kunnskaper for å starte en egen bedrift/jobbe i næringslivet

Topos: Bachelor i Økonomi og Administrasjon gir kunnskaper

Konklusjon: «da falt valget lett på økonomi og administrasjon, sier Jon Kåre Stene om hvorfor han begynte på BI.» (45-48)

Topoi er ofte implisitte i teksten. De er underforståtte sannheter man er enige om og bygger argumentet på. Når vi leter etter topoi, leter vi etter knagger teksten henger på, og som gjør den forståelig og kommunikativt verdifull for alle de relevante mottakerne. Vi plasserer altså teksten innenfor en *doxa*: et akseptert sett av tanke- og språkvaner, og måter å agere på. Jens E. Kjeldsen innleder et kapittel om topoi med å stadfeste følgende:

Du kan ikke overbevise noen om noe, hvis dere ikke i forveien er enige om noe annet. Derfor må din argumentasjon alltid ta utgangspunkt i de felles og allmenne synspunktene du deler med dem du henvender deg til (Kjeldsen 2004:149).

Aristoteles skiller, som nevnt i innledningen, mellom to typer topoi: de generelle og de emnespesifikke topoi. Vi finner eksempler på begge disse topostypene i teksten. Generelle topoi er allmenngyldige, og grunnleggende. De er forankret i den menneskelige måten å tenke på.

Aristoteles går gjennom 28 generelle topoi i *Retorikken*, men vi kan i utgangspunktet snakke om 3 hovedtopoi (Kjeldsen 2004:148-150):

1. *mulig/ikke mulig* – to like ting har samme muligheter. For eksempel: «Ingen andre BI-studier har hatt flere studenter» (2-4). Det tas for gitt at framtidige studenter vil lykkes på lik linje med de som har vært før dem, fordi de starter med samme utgangspunkt.
2. *har skjedd/vil skje* – noe som har skjedd eller pleier å skje, vil sannsynligvis skje igjen. For eksempel: ettersom studiet har vært populært i tjue år, går tekstforfatteren ut fra at det sannsynligvis vil fortsette å være populært.
3. *større/mindre* – det store er sterkere enn det lille. For eksempel: avsender inneforstår at dersom man kan få jobb i «internasjonale selskaper i Norge eller i utlandet» (22-25), så kan du også få jobb i nasjonale eller regionale selskaper i Norge.

Men det er flere generelle topoi som er svært viktige i denne teksten:

4. *teori/praksis* – alle ting har en teoridel og en praksisdel, og man behersker først helheten når man behersker begge delene. For eksempel: det oppleves som en selvfølge at økonomi og administrasjon kan studeres både som teori og som praksis.
5. *bredde/sneverhet* – om samme sak kan man ha bred kunnskap, som favner om saken og det omkringliggende, eller snever kunnskap, som går i dybden på selve saken. For eksempel: det fremheves som ekstraordinært at studiet gir *både* bred og snever kunnskap, og tas dermed for gitt at det finnes bred og snever kunnskap å tilegne seg.
6. *helhet/del* – alle ting kan ses som en del av en større helhet, eller som en helhet sammensatt av deler. For eksempel: det er inneforstått at et BI-studieprogram inneholder mange emner, og at studiet også inngår som del i et mangfold av studier på BI.

7. *tid = endring* – ting endrer seg når tiden går. For eksempel: det tas for gitt at ettersom BI har tilbudt studiet i «over tjue år» (5) så har innholdet måttet endre seg for å følge med endringene som tid automatisk innebærer.

Som vi ser er noen av disse generelle topoi uttrykt eksplisitt i teksten, mens noen er implisert og forutsettes kjente. De står uansett for ganske grunnleggende mentale knagger som vi i vår kultur henger resonnementene våre på.

Spesifikke topoi er særegne for saken som talen – eller teksten – handler om. De er forankret i emner. Aristoteles kaller disse for emnespesifikke argumentasjonsskilder. Vi kan tenke på dem som “mentale kart” (Rosengren 2003:87) over steder der vi kan finne stoff til en mest mulig fullstendig argumentasjon. Disse kartene finnes altså ikke eksplisitt i teksten, men vi benytter dem i tekstproduksjonen, og de leder oss til de viktigste hjelpemidlene for å overbevise mot-takerne våre. Tabellen under viser spesifikke topoi brukt i produksjonen av «Bachelor i Øko-nomi og Administrasjon», og tekstlinjene som baserer seg på dem.

Topos	Forklaring	Teksteksempel som bygger på denne topo-sen
Målet med å studere er å jobbe i nærings-livet.	I denne teksten oppleves det å jobbe i næringslivet som et mål i seg selv, og det er mange referanser til økonomisk gunstighet.	«... for deg som ønsker å ha mange muligheter i næringslivet.»(6-8); «Foreleserne du møter er for eksempel bedriftsledere, økonomisjefer, markedsansvarlige og analytikere fra ulike deler av næringslivet.»(32-35); «... denne tette koblingen til næringslivet»(39-42).
Allsidighet gir flest jobbmuligheter.	Det fremstilles som viktige-re å kunne mange ting enn å kunne noe godt, i hvert fall i første omgang. Det å være fleksibel og i stand til å forme seg etter arbeidsmar-kedets behov er positivt.	«... rett og slett en sikker vinner for deg som ønsker å ha mange muligheter i næringsli-vet.»(6-8); «... skaper behov for folk med bred økonomisk og administrativ kompetanse, så-kalte generalister.»(14-17); «Bred port inn i næringslivet.»(43)
Dette studiet er unikt.	Studiet presenteres som unikt i at det kombinerer konseptene teori/praksis, sneverhet/bredde og privat økonomi/næringslivets økonomiske vekst.	«BI har tilbudt dette studiet i mer enn tjue år, men innholdet er endret i takt med tiden»(4-6); «... gode muligheter til en karriere»(22-25); «Etter å ha fått grepet på helheten innen et felt, blir det også veldig spennende å spesialisere seg»(69-72); «Skal du være med på å sette kursen for videre vekst, kommer du ikke i mål uten en bred forståelse for hvordan hele medie-huset kan utnyttes.»(77-80)
Din vellykkethet kan måles i hvor attrak-tiv du er på arbeids-markedet.	Igjen er fokuset på at ar-beidstakere skal forme seg etter arbeidslivet. Målet er å få jobb. For å være sikker på å få jobb må man være den alle vil ansette.	«En sikker vinner.»(1); «... i dag [er det] ingen som hever øyenbrynene om du skifter jobb tre, fire eller opp til ti ganger.»(12-14); «... en solid og praktisk generalistutdan-ning.»(faktaboks).
Markedskreftene råder!	Markedskreftene framstilles som en usynlig makt som	«Arbeidslivet har endret seg kolossalt ...»(9) «Denne situasjonen har skapt behov for folk

	driver samfunnet framover uten at vi har noe vi skulle ha sagt.	med bred økonomisk og administrativ kompetanse ...»(14-16); «Slik vil du hele tiden holdes oppdatert av nye trender, og ikke minst få en økt forståelse av hvordan teorien du lærer på BI virker i praksis.»(36-39); «Ny kunnskap ble raskt jobbrelatert.»(52-53)
Globalisering av næringslivet er positivt.	Økonomisk internasjonalisering, også kalt globalisering, presenteres som en positiv ting som inkluderes i studiet.	«Mange fag i studiet har en internasjonal vinkling og gir deg gode muligheter til en karriere enten i internasjonale selskaper i Norge eller i utlandet.»(22-25)

Slik kan en toposanalyse arte seg når vi bruker Aristoteles' generelle og spesifikke topoi som utgangspunkt. Vi kan selvsagt gå enda dypere inn i de spesifikke topoi, og peke på hvordan resultatene finner støtte i konteksten og intertekstuell i hyperteksten, slik vi analyserte disse elementene i forrige kapittel. Vi så at vi fant karriere- og næringslivsorienterte modellesere i hyperteksten, og at både historisk, arkitektonisk og kulturell kontekst bygget oppunder dette fokuset. Vi ser at det å avdekke topoi på mikronivå, er å finne de grunnleggende verdiene i tekstkulturen hyperteksten tilhører.

Som nevnt innledningsvis har det kommet nyere forskning på området det siste tiåret. Vi skal nå se på teksten med en litt annerledes toposdefinisjon, og bruke Ole Tøgebys topostre som analysemodell.

2. Tøgebys steder i bevissthetens landskap

Hvis vi bruker Ole Tøgebys metode på teksten «Bachelor i Økonomiske og Administrative fag» kan vi avdekke mye av det "landskapet" teksten befinner seg i. Tøgeby opererer med et *topostre* av mulige innfallsvinkler, eller «steder i bevissthetens landskap», hvor vi kan finne stoff om en sak. Det mest grunnleggende spørsmålet man ønsker å besvare er alltid definisjonsspørsmålet: Hva *er* saken? Dette spørsmålet utgjør topostreetes stamme, og forgreiner seg videre i to delspørsmål, om sakens *kvalitet* og om sakens *realitet*. Hver av disse kategoriene har igjen flere forgreininger – flere steder vi kan betrakte saken fra. Som modell for tekstanalyse mener Tøgeby at topostreet fungerer som et kompass, og at hvis vi følger alle de mulige forgreiningene får vi et slags 360° bilde av hvordan avsender av teksten oppfatter saken det skrives om (Tøgeby 1986:11-12). Denne typen analyse leter altså ikke etter beviser bare i selve teksten, men i det bakenforliggende mentale kartet over tekstproduksjonen.

Vi skal begynne med definisjonsspørsmålet: Hva er Bachelor i Økonomi og Administrasjon? Det er et studieprogram som tilbys ved Handelshøyskolen BI i Oslo, og som teksten skal forsøke å rekruttere studenter til. Videre kan vi se på kvalitetsaspektet ved saken. Her er det to relevante steder å finne informasjon. For det første har vi toposen for redegjørelse. Der ser vi saken i et helhet/del-perspektiv. Slik saken blir uttrykket i teksten, ses studieprogrammet som en helhet bestående av mange deler, som *teori og praksis*, og *bred og spesialisert kunnskap*. Disse delene listes blant annet opp i faktaboksen, og er representert ved emnene studieforløpet kan deles inn i. Studieprogrammet kan også sees som del i flere større helheter: Handelshøyskolen BI, norsk næringsliv, og internasjonalt næringsliv. For det andre har vi toposen for karakteristikkk. En sak karakteriseres ved sitt forhold til andre saker og til egenskaper, og også til verdier den tillegges. I denne teksten relateres studieprogrammet for økonomi og administrasjon til økonomisk vekst, utvikling og nyskaping, og globalisering. Egenskaper som presenteres som positive er blant annet konkurransedyktighet, bredde, kompetanse og vekst. Flere begrepspar presenteres som spesielt verdifulle i relasjon til dette studiet: sneverhet/bredde, tradisjon/ny utvikling og nasjonalitet/internasjonalitet. Disse begrepsparene oppleves i utgangspunktet som motsetninger, men studiet i økonomi og administrasjon forener dem, ifølge teksten. Det oppleves altså som karakteristisk for studiet at det gir studentene enestående karrieremuligheter ved å gi dem en kombinasjon av kompetanser som ingen andre har.

Vi beveger oss fra kvalitetsaspektet og over til å se på sakens realitet. Her er det i hovedsak tre *topoi* vi kan hente stoff fra: begrunnelse, *resonnement* og forklaring. Begrunnelsesspørsmålet har med mål, middel og politikk å gjøre. Målet med saken – altså med studieprogrammet for økonomi og administrasjon – kan se ut til å være økonomisk vekst. Det kan da være snakk om økonomisk vekst for den enkelte student som får jobb i næringslivet og tjener penger, eller det kan være snakk om næringslivets økonomiske vekst og videreutvikling. Middelet for studenter som ønsker privat økonomisk vekst er å få en jobb som betaler godt. For å få det trenger man visse nødvendige kvaliteter og egenskaper. Middelet for at næringslivet skal vokse er å få flere velutdannede og dyktige ansatte fra dette studieprogrammet. Politikken – veien til målet – er å studere økonomi og administrasjon på BI.

Dette leder oss over til toposen for *resonnement*. Tesen som fremsettes i denne teksten er at studiet for økonomi og administrasjon er relevant og gunstig. Til en tese finnes det alltid en implisitt antitese, som uttrykker det motsatte, og denne skal falsifiseres ved hjelp av teksten. *Resonnementet* er bygget opp av dels objektive opplysninger om studiets forløp – for eksem-

pel i faktaboksen – og dels impliserte oppfordringer til mottakeren. Teksten bygger sakens *etos* – styrker avsenders stilling og påvirkningskraft – gjennom å vise til studiets viktighet i samfunnet, dets forankring i tradisjonen og også dets del i den globale utviklingen. Den typen resonnement som brukes i retoriske tekster kalles entymemer, og disse forklarte jeg i første del av analysen, med utgangspunkt i Aristoteles.

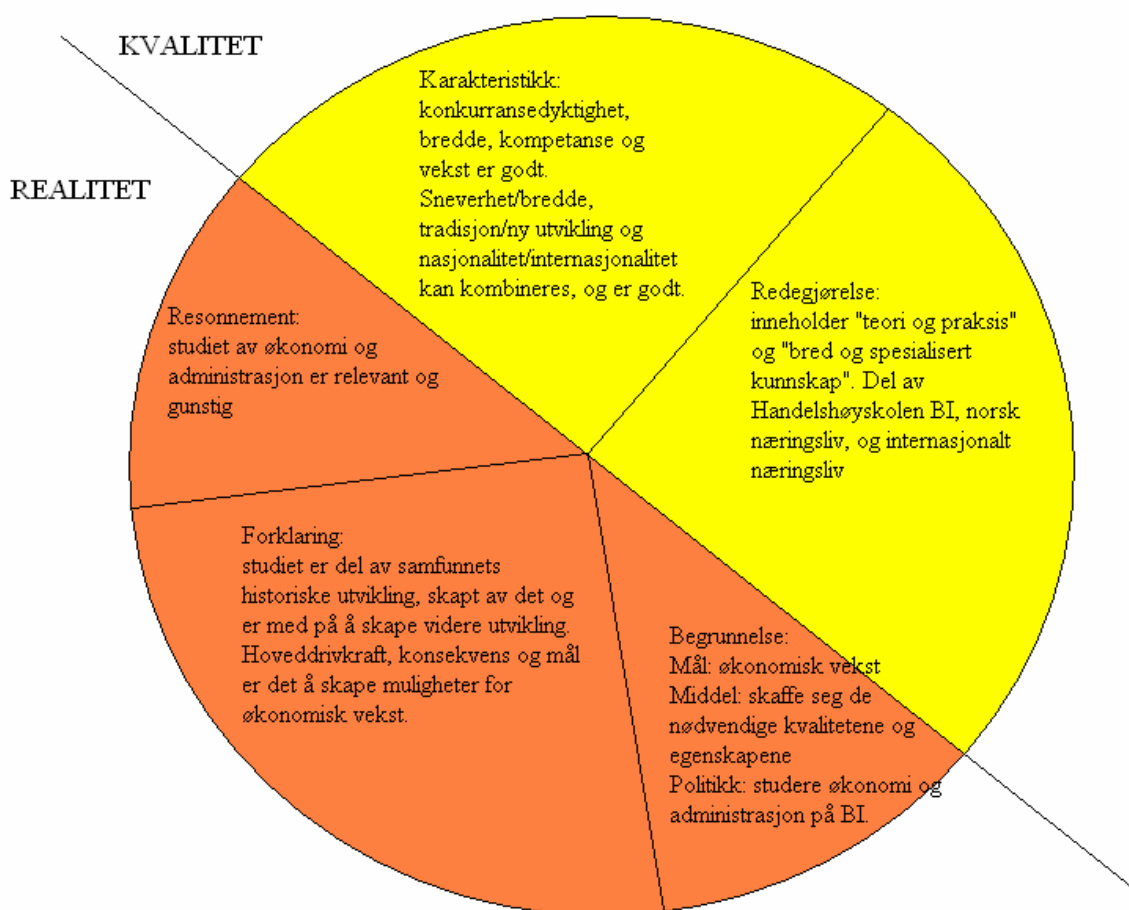
Forklaring er en sammensatt topos; Togeby deler den i fire, nemlig årsak, utvikling, begivenhet og konsekvens, og disse fire går over i hverandre. Teksten om bachelorstudiet i økonomi og administrasjon beskrives som virkning av en årsak, nemlig av samfunnets og næringslivets historiske utvikling. Studiet kan også sees som en utvikling i seg selv, ettersom det altså både har lang tradisjon og er «endret i takt med tiden» (5-6). Samtidig er studiet igjen årsak til videre utvikling og til at studentene får muligheter i arbeidslivet. Som begivenhet er studiet en utvikling av egenskaper over tre år på BI i Oslo med det målet å skape muligheter. Dette begrepet *muligheter*, er svært gjennomgående i teksten. Jeg vil nærmest kalle det en hovedtopos at “*muligheter* er målet for studier”. Men hva legges egentlig i begrepet? Muligheter til hva? Vi kan tolke tekstens definisjon av ordet omtrent slik: *Muligheter* vil si “de tilstrekkelige egenskapene for å kunne oppnå det samme målet gjennom en rekke ulike jobber.” Dette som man vil oppnå kan være én av to ting slik jeg ser det; enten vil man

a) bli glad,
eller så vil man

b) bli rik.

Hvilket av disse alternativene som betraktes som sakens viktigste mål av avsenderen, blir aldri skrevet i klartekst. Vi kan derimot tolke oss fram til at det er alternativ b) som har høyest verdi. Ord som forbindes med økonomisk fremgang og økonomisk vellykkethet florerer i teksten. Eksempler er: *økonomisk, marked, verdi, næringsliv, vekst, jobbrelatert, forretningsutvikling* og enda flere (bl.a. 8, 13, 16, 32-35, 40, 45, 53, 68 osv). Disse ordene brukes som positivt ladede begreper for å gi studiet positiv verdi og tiltrekningskraft. Det gode og positive er i følge denne teksten det å skaffe seg en karriere i næringslivet, en bransje som jo først og fremst assosieres med økonomisk vekst. På den annen side kan vi også finne ord som vi assosierer med lyst og glede: *interesse, spennende, ønsker*. Men disse ordene er langt færre og de dukker ofte opp helt i slutten av et avsnitt eller tekstdel (7, 20, 41, 57, 71), slik at informasjonen virker underordnet. Konsekvensen av å ta studiet kan slik forstås som økonomisk vekst for alle involverte parter.

Etter å ha studert denne sammensetningen av topoi kan vi igjen se på det første spørsmålet som ble stilt, nemlig definisjonsspørsmålet. Vi kan nå svare mer utfyllende på hva saken ifølge teksten egentlig *er*: “Studiet i økonomi og administrasjon er et studieprogram som gir studentene tilstrekkelige egenskaper til å kunne tjene mange penger og til å kunne hjelpe bedrifter i næringslivet til å tjene mange penger. Studiet er positivt fordi det å tjene penger er positivt.” Hvis vi tenker oss saken som et 360° landskap som avsenderen står i sentrum av, viser diagrammet under hva forfatteren av teksten har sett da han eller hun så seg omkring mot de forskjellige stedene eller topoi i synsfeltet:

Figur 6.
Topoi-landskap i tekst fra studiekatalog på BI.

Vi har nå lett oss fram til en struktur – et slags stillas – som teksten er bygget opp rundt, og vi har vist hvilke verdier som framstilles som sentrale i tekstkulturen. Hittil har jeg utelukkende sett på skriftlig verbalspråk på siden, men teksten kommuniserer ikke i virkeligheten så ensi-

dig. Vi skal se på multimodalitet i teksten, og se hvilke ulike kommunikasjonsmåter som inngår i tekstkulturen.

4.3.1.3 Multimodalitet

Jeg definerte multimodalitet grundig i kapittel 2.2, og viste til forskere som Gunther Kress, Theo van Leeuwen, og Anne Løvland, som sier at alle tekster er sammensatte, og kommuniserer på mer en én måte i enhver situasjon. «Bachelor i Økonomi og Administrasjon» er en tekst som går over to sider i studiekatalogen. I tillegg til skriftlig verbaltekst består den av fem bilder, og katalogsidene har flere farger. Skriften på siden kommuniserer også på flere måter, i tillegg til et språklig innhold, har teksten et utseende, og bruker to forskjellige skriftfonter – teksten kommuniserer gjennom en kombinasjon av verbalspråk, typografi og fotografi.

Bilder

Det første bildet i teksten dekker nesten halvparten av den første katalogsiden. Det forestiller seks mennesker som sitter omkring et bord. På bordet er et par aviser – Dagens Næringsliv etter fargen å dømme – noen kaffekopper og en karaffel med vann. Det ser ut til at det er et uformelt møte som foregår: deltakerne er i diskusjon, men antrekkene er uformelle. Vannkaraffelen, en kaffekopp, og to av deltakerne, er det vi ser skarpest, men hele bildet er egentlig ute av fokus, og framstår i en dus tåke som om vi så gjennom et slør eller en et duggete vindu. Overskriften, «Bachelor i Økonomi og Administrasjon», står rett over bildet, og framstår som en slags tittel, eller et tema, for det: mottakeren ser inn i en annen verden, nemlig økonomi- og administrasjonsverden. Eventuelt ser mottakeren kanskje inn i sin egen framtid – en framtid som BI-student.

På andre katalogside finner vi en serie av tre små portrettbilder. Alle forestiller gutten som blir intervjuet i teksten. På det første bildet er han konsentrert om å kneppe skjorta, han knep- per fortsatt på neste bilde, samtidig som han ser opp og oppdager at han blir tatt bilde av, og på siste bilde ler han – fortsatt med hendene på skjorteknappen. I teksten får vi vite at denne gutten er en BI-student, som nå er ute i arbeidslivet. Han står ved enden av veien gjennom BI, med skjorte og dress i motsetning til de avslappet kledde menneskene rundt bordet. Gjennom den tilsynelatende spontane bildeserien tillegges han et “glimt i øyet” – mottakeren får følelsen av å ha tatt ham på fersken i bare å være halvveis påkledd for fotografen – han har fortsatt den siste skjorteknappen igjen før han er en ferdig næringslivsdeltaker.

Nederst i det høyre hjørnet av den første siden, er et lite portrettbilde med billedteksten: «Faglig leder for Bachelor i økonomi og administrasjon er professor John Christian Langli.» På bildet smiler John Christian Langli mot oss – uten hvit skjorte, men med grå dressjakke. Dette bildet er det eneste som er i svart-hvitt. Kanskje er dette et vindu til fortiden, slik det første bilde var et til framtiden? Bildet har nærmest en sepiatone, som gamle gulnede fotografier, og vi kan se for oss at dette er den forrige store mesteren i næringslivet, som står klar til å gi tittelen videre.

Farger

I kapittel 4.2.2.7 så vi på et bilde fra BIs katalog for masterstudier, som hadde en fargebruk som forbandt det med BI. Vi finner det samme i denne teksten. Både på bildene og på resten av katalogsidene er det BIs farger som går igjen: blåtoner, gråtoner og hvitt. På det første bildet har fire av seks personer hvite skjorter eller gensere på seg, og gutten i bildeserien har hvit skjorte og grå dress. Fargebruken plasserer menneskene på bildene inn i en tenkt, homogen gruppe mennesker: de typiske BI-studentene. BI har satt sine farger på dem og er i ferd med å forme dem til å bli en del av næringslivskulturen. Fargene forener studentene, bygget, katalogsidene og alt det skriftlige materialet til BI, som bærer de samme fargekodene.

Skriftfont

De to hoveddelene av tekst – «En sikker vinner» og «Bred port inn i næringslivet» er skrevet med en skriftfont som har seriffer. Seriffer er de små føttene nederst, og tappene øverst, på bokstaver som r, d og k – for eksempel i skriftfonten denne teksten er skrevet i. Seriffer gjør at skriftlig tekst er lettere å lese for øyet – tanken er at seriffene leder øyet langs en linje – og brukes ofte i større tekstdeler (Haanes 2005:24-25). I ingressene til tekstene og i faktaboksen mellom dem, er skriften skrevet i en font uten seriffer. Dette sender et signal til mottakeren om hva som er hovedtekstdelene. Ingressene og faktaboksene som står uten seriffer oppleves som henholdsvis introduserende og oppsummerende. I denne teksten vi det si at hoveddelene er den verbalteksten som tar for seg viktigheten av studiet, og mulighetene det gir. Faktaboksen, som tar for seg det faktiske faglige innholdet i studiet, defineres som oppsummerende og gis mindre tyngde.

4.3.1.4 Metafunksjoner i teksten

Som vi ser kommer tekstens grunnleggende verdier til uttrykk gjennom flere modaliteter på en gang, og vi leser dem som ett helhetlig inntrykk. Foreningen av modaliteter skjer når de til

sammen har en funksjon. Vi skal nå se på hvilke funksjoner teksten har i teksten, og hvor de uttrykkes, med utgangspunkt i språklige metafunksjoner slik de ble definert i kapittel 2.8.

Mellompersonlig funksjon – å etablere relasjon

Som jeg nevnte innledningsvis er det BI-stemmen som er avsender for katalogen som helhet. Denne enkeltteksten har i tillegg studieprogram-stemmen som avsender, og denne stemmen har blitt gitt et ansikt i bildet av faglig leder John Christian Langli, nederst på første side. Relasjonene til mottakeren skapes både gjennom bildene av hvordan det er å være BI-student, og gjennom konsekvent bruk av pronomenet «du» i tekstens første del. Mottakeren tiltales som om det er en selvfølge at han eller hun skal studere på dette programmet. Teksten som helhet oppleves som på samme tid en oppfordring til mottakeren om å velge dette studiet, og som et løfte fra BI, både om hvordan studieforløpet skal være, og hvor gunstig studiet er for yrkeslivet etterpå.

Ideasjonell funksjon – å formidle erfaring

Faktaboksen mellom de to tekstdelene er satt opp som en liste med informasjon. En del informasjon formidles også gjennom tekstens første og andre del, men ofte brukt som bevismiddel for at BI er “den rette vei å gå”.

Tekstuell funksjon – tekstens sammenhengende fortelling

Hvis vi ser på hele katalogtekstens temporale forløp, får vi følgende sekvenser:

1. Motivasjon for å studere økonomi og administrasjon: nytteverdi i næringslivet
↓
2. Studiets oppsett, gjennomføring og innhold
↓
3. Framtidsutsikter: eksempel på vellykket BI-skjebne.

Denne strukturen gjør at teksten som helhet fortoner seg som en gløtt inn i en potensiell framtid. Framtiden vår er bestandig skjult for oss, men mottakeren gjøres i stand til å visualisere den gjennom teksten.

4.3.1.5 Oppsummering av funnene

I modelleseranalysen avdekket vi et bilde av BI som tilknyttet næringsliv og økonomisk

vekst. Toposanalysen bekreftet dette bildet, med mange topoi knyttet til karriere, konkurranse og markedskrefter. Disse verdiene kom ikke bare til uttrykk i verbalteksten, men gjennom bilder, fargebruk og distribusjon av skriftfonter. Til sist så vi at tekstens sterke grad av mellompersonlig funksjon skapte et inntrykk av brosjyreteksten som en reklame som skal selge en vare – nemlig bachelorstudiet i økonomi og administrasjon – til mottakeren.

4.3.2 Tekst fra UiOs studiekatalog: «Framtiden starter her ...» (vedlegg 6.3.2)

4.3.2.1 Innledning

Teksten «Framtiden starter her ...» er en av de første tekstene i UiOs studiekatalog for 2008/2009. Den presenterer ikke ett studieprogram, slik som tekstene vi har sett på fra BI og HiO, men innleder studiekatalogen ved å presentere “det å studere ved UiO”. I praksis blir temaet “det å studere på Blindern”, ettersom begge studentene som intervjues i teksten hører til på Blindernområdet, og bildene av dem er tatt Frederikkeplassen, i hjertet av Blindern. I motsetning til tekster som presenterer et studieprogram, og dermed har en mer spesifisert mottakergruppe, er denne teksten adressert til alle som åpner studiekatalogen. Dens hovedoppgave er å gi et inntrykk av hvem studentene på Blindern er, og hva de gjør. Teksten gir Blindernstudentene et ansikt, og dette ansiktet kommer ikke bare til uttrykk gjennom verbaltekstens mening, men på flere måter. Jeg skal vise hvordan tekstens mening kommer til uttrykk multimodalt, og også vende tilbake til både språklige metafunksjoner og topoi som menings-skapende verktøy.

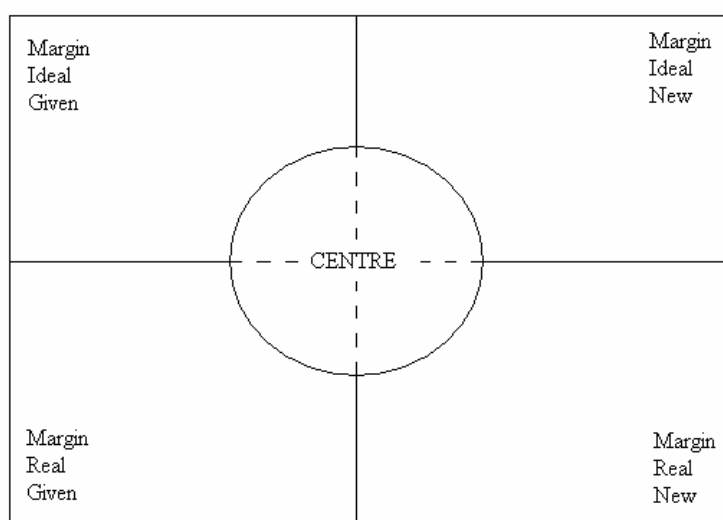
4.3.2.2. Multimodalitet

I denne analysen skal jeg gå litt dypere inn i begrepet *multimodalitet*, og se på hvordan multimodal kommunikasjon kan være bestemmende for hvor hvordan vi leser en tekst. I kapittel 2.2 trakk jeg fram boka *Reading Images – the grammar of visual design* (2007/1996) hvor Gunther Kress og medforfatter Theo van Leeuwen gir en grundig innføring i lesning av visuelle medier. Forfatterne har en deskriptiv innfallsvinkel til “visuell designs grammatikk” og viser hvordan kommunikative deler kombineres til meningsfulle visuelle helheter. Som eksempel nevner de en avisside. Avisredaksjonen kan skrive sin mening om en sak eksplisitt, eller de kan implisere sin posisjon gjennom ordbruk og formuleringer. Men de kan også uttrykke sin mening gjennom visuelle grep. Ulike sakers plassering på siden kan for eksempel være avgjørende for hvor viktige de framstår for leseren (Kress/Leeuwen 2007/1996:1). Det samme er tilfellet for katalogsidene vi ser på her. Multimodalitet i kommunikasjon har med

komposisjon å gjøre, og vi skal derfor både se på det visuelle helhetsinntrykket av katalogsidene, og dele dette opp i kommunikasjonsenheter.

Kress og Leeuwen opererer med tre komposisjonelle funksjoner (2007/1996: 179-186):

1. Informasjonsverdi: plassering på siden gir informasjonen en viss verdi. På norsk leser og skriver vi fra venstre mot høyre, og fra øverst til nederst, og dette er avgjørende for hvordan vi tolker informasjonsverdi. I et visuelt bilde vil vi tolke venstreplassering som “kjent informasjon” og høyreplassering som “ny informasjon”; vi betrakter toppplassering som “ideell informasjon” og bunnplassering som “reell informasjon”, ifølge Kress og Leeuwen. Dessuten vil informasjon betraktes som mer essensiell og i fokus, dess nærmere sentrum av det visuelle bildet den befinner seg. Forfatterne kommer fram til følgende modell (Kress/Leeuwen 2007/1996:197):

Figur 7.
Modell for tolking av visuelle tekster.
(Kress/Leeuwen 2007/1996:197)

I katalogteksten ser vi at den kjente informasjonen – den venstreplasserte – er bildet av de to studentene og ytringen «Framtiden starter her ...». Disse elementene introduseres altså som gitt i forhold til det som følger: informasjon om disse to studentene og om hva denne «framtiden» innebærer. Det er interessant at tekstens overskrift, «Framtiden starter her ...» er plassert nederst på siden – det ligger jo i ordet *overskrift* at den normmessig plasseres øverst. Ifølge Kress og Leeuwens modell uttrykker overskriften reell informasjon gjennom sin plassering, mens studentenes ansikter – øverst på siden

– framstår som ideell informasjon: de er allerede studenter, og representerer målet som mottakeren skal strekke seg mot. På høyre side er studentenes ansikter og data om dem plassert helt nederst, som reell informasjon. Det sentrale punktet i dobbeltsiden er de to skriftavsnittene som følger etter ingressen. Ifølge modellen vil vi automatisk forvente å finne de mest sentrale opplysningene her.

2. Framtredenhet: elementer tiltrekker mottakerens oppmerksomhet i ulik grad, avhengig av relativ størrelse og plassering i forgrunn/bakgrunn i forhold til hverandre, kontraster i tone eller farge, skarphet og lignende. Ingressen i katalogteksten er trykket i en lys gråtone. Dette setter den i kontrast mot resten av skriften, som er svart, og gjør at den framstår mindre som en del av den. Ingressen blir også potensielt mindre framtreddende og mindre viktig. Studentene på bildene er på samme linje i forgrunnen og har på seg identiske farger. Dette likestiller dem i det visuelle bildet.
3. Oppdeling og sammenheng: tilstedeværelsen eller fraværet av rammer og linjer, binder elementer sammen eller skiller dem fra hverandre, og uttrykker relativ tilhørighet. To viktige linjer fanger blikket til mottakeren i denne katalogteksten: i det store bildet står studentene på hver sin side av en loddrett søyle, som deler bildet i to, og i tillegg går en bred, lyserød stripe vannrett gjennom nederste del av bildet, og fortsetter på høyre katalogside, bakenfor de to portrettbildene. Den røde stripa forbinder portrettbildene med det store bildet, og med hverandre, mens søylen skiller de to intervjuobjektene fra hverandre og gjør dem til individer. På samme øvre linje som de to portrettbildene, står nederste avsnitt av brødteksten. Dette gjør at avsnittet kan se ut som billedtekst. Inndeling av skriften i avsnitt er for øvrig et grep som signaliserer informasjonsdelens relative tilhørighet til hverandre.

Informasjonsenhetenes verdi, framtredenhet og forhold til hverandre er ofte ikke ting vi som lesere er bevisste på, allikevel er det elementer som inngår i lesningen av en tekst. Over har vi sett på hvordan helhetsinntrykket formes av disse funksjonene, og nå skal vi se nærmere på modal affordans i tekstens ulike modaliteter. Hvilke av tekstens modaliteter er egnet til å uttrykke hva? Begrepene *modalitet* og *modal affordans* har jeg definert grundig i kapittel 2.2.

For denne teksten er det relevant å se på:

1. Medium: sideformat, papirkvalitet.
2. Grafisk løsning: linjer, balanse, fargevalg, samt font, farge, størrelse, formatering, og plassering av skriftlig verbaltekst.
3. Bilder.

4. Skriftlige verbaltekst.

Rekkefølgen på punktene er vilkårlig – realiseringene av de ulike modalitetene skjer parallelt, og inntrykket vi får av teksten er basert på denne helheten. Men at tolkning av verbalteksten står nederst er nok likevel ganske treffende, ettersom førstevurderingen av teksten nok ofte tas før man har kommet så langt som å lese skriften.

Medium

Analyseteksten består altså av en dobbeltside fra studiekatalogen til UiO. Brosjyren er ikke i et standard A-format, men er 20,5cm×24,5cm. Den er i farger, og trykket på tykt, glanset, sikkert ikke spesielt miljøvennlig papir. Ved å være i et mindre vanlig format stikker katalogen seg ut – bokstavelig talt, ettersom den vil være umulig å for eksempel stable sammen med kataloger i A4-format. At den er i farger, er ikke oppsiktsvekkende – det ville i dag vært mer oppsiktsvekkende om en så stor institusjon som universitetet trykket kataloger i svart-hvitt – og det tykke, glansede papiret er også standard for seriøse trykksaker. Den modale affordansen til denne modaliteten er altså hovedsaklig det å utrykke avsenders status: Signalet som sendes ut, er at universitetet er en seriøs avsender, som er nyskapende og moderne.

Grafisk løsning

Den grafiske løsningen innebærer linjer vi ser på siden og de ulike elementenes plassering i forhold til hverandre. Det grafiske oppsettet leder mottakerens blikk, og påvirker både rekkefølgen vi leser i, og hvilke elementer vi oppfatter at hører sammen. Den modale affordansen til det grafiske oppsettet, innebærer å skape kohesjon mellom tekstens deler, og å lede blikket.

Det første som møter blikket er det store bildet som dekker hele venstre katalogside. Nederst på denne er overskriften til artikkelen, men ettersom den er plassert nederst – i området for reell informasjon – er det like sannsynlig at blikket går til ingressen, øverst på høyre side. Overskriften står dessuten på en rød stripe som binder den sammen med bildene nederst på høyre side, og man oppfatter den derfor som tilhørende bildet, heller enn brødteksten. Ingressen er, i motsetning til all den øvrige teksten, høyrejustert, og dette medfører at linjene ikke starter på samme vertikale linje, noe som kan påvirke leserytmen. Når neste tekstlinje begynner en 1cm lenger inn eller ut enn forrige linje, så er det lett å tenke at det skal være en pause der. Assosiasjonene går lett til lyrikken – dikt trykkes ofte midt- eller høyrejustert, fordi de skal leses på en helt annen måte enn ingressen til en sakprosatekst som denne. Ingressen framstår dessuten som nærmere tekstkolonnen til høyre enn den øvrige teksten i venstre ko-

lonne, ettersom denne er venstrejustert. Ingressen har i stedet en utvidet venstremarg, i tillegg til dobbel avstand fra brødtekstens første avsnitt i forhold til mellom avsnittene for øvrig.

Bildet på venstre side er som sagt delt vertikalt av en søyle, som studentene på bildet lener seg mot. Denne vertikale delingen gjentas på høyre side ved at teksten er delt i to kolonner. Delingen av skriften i kolonner reflekterer avstandsforholdet mellom hver side av søylen i bildet, noe som fører til at høyre tekstkolonne er rundt to cm kortere enn venstre tekstkolonne. Siden får dermed overvekt på den ene siden, og dette kan svekke forventningen om sammenheng i innhold fra venstre til høyre kolonne. I tillegg er tekstens siste avsnitt er plassert på samme øvre, horisontale linje som de to små bildene, noe som potensielt kan framkalle en forventning om at avsnittet henger sammen med bildet, ikke med den øvrige brødteksten. Den virkelige billedteksten er på samme nedre, horisontale linje som bildene.

Det er altså hovedsakelig tre linjer i tekstbildet: én vertikal deling av bildet til venstre, én vertikal deling av teksten til høyre, og en horisontal linje som binder sammen det store bildet, overskriften, de to små bildene, og både billedteksten og siste avsnitt av brødteksten. Effektene av det grafiske oppsettet er neppe intendert av avsender, ettersom det kan bidra til enkelte misoppfatninger når det gjelder hvilke elementer som hører sammen, slik vi også så at ingressens plassering og justering kunne.

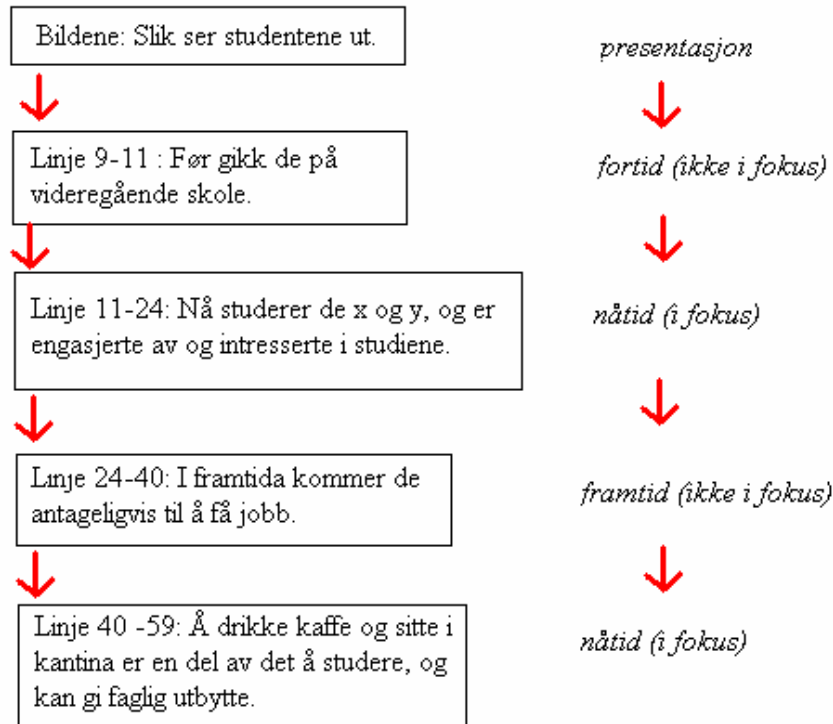
Bilder

Bilder er vanligvis spesielt godt egnet til å skape rom og til å representere virkeligheten; det gjør bildene også her. De som har vært mye på Blindern vil kjenne igjen den røde benken og akademika-banneret i det store bildet, og forstå at de står på hjørnet av Kristian Ottosens hus, ved ytterkanten av Frederikkeplassen. De to på bildet er tekstens intervjuobjekter, og på tekstsiden er det også et portrettbilde av hver av dem. Disse to er UiOs representanter for den totale studentmassen. Bildene vender seg både mot potensielle studenter og de som allerede er tilknyttet universitetet. Mange studenter vil kjenne seg igjen på stedet bildet viser, og slik bli påvirket til å lese videre. Potensielle studenter blir møtt av to smilende ansikter. Teksten forteller dessuten at begge de to på bildene er aktive i programutvalget tilknyttet studiet de går på. De gir fysiske ansikter til et tekstkulturelt fellesskap, og får det til å framstå som åpent, hyggelig og inkluderende.

De to studentene står i sola, og begge har på seg olabukser, brun genser og svart jakke. Det at de er kledd i de samme fargene understreker det at de er representanter for en gruppe – de er UiO-studentenes ambassadører. I analysen av katalogteksten fra BI sammenlignet jeg et av bildene med et vindu inn i framtiden. Det fungerte som et løfte om at “dette kan bli deg”. Dette bildet har ikke det samme løftepreget. “Slik er studentene,” sier bildet. Grunnen til at bildet oppleves slik, og ikke som et vindu inn i framtida, er at bildet nettopp gir ansikter til studentene: i stedet for å vise ansiktsløse figurer mottakeren kan projisere seg selv på, presenterer bildet faktiske studenter man kan forsøke å leve opp til.

Skriftlig verbaltekst

Bildene introduserer oss for tekstens intervjuobjekter; men den informasjonen vi ikke får om dem fra bildene, må hentes ut av den skriftlige verbalteksten. Tekstens funksjonelle tyngde ligger svært ofte på verbaltekst, ettersom denne modaliteten har en ganske avansert modal affordans: skriftspråk kan, som vi har sett i analysen av metafunksjoner på BI, brukes til å både knytte relasjoner, framstille en virkelighet, og gi forbindelser mellom hendelser og faktaopplysninger. Verbalteksten er her delt opp i tre visuelle deler: første del følger etter ingresen, andre del har overskriften «Studer noe du er interessert i», og tredje del har overskriften «Kaffepauser og lesesaler». Denne oppdeling gjør at vi forventer tilsvarende oppdeling også på innholdsplan. Men når vi leser verbalteksten finner vi en informasjonsstruktur, som ikke er identisk med den visuelle inndelingen. Teksten dreier seg om det å være student og tar for seg flere faser av studietiden: overgangen fra elev i videregående skole til fersk student, det sosiale og akademiske studentlivet, og overgangen fra studier til arbeidsliv; teksten legger naturlig nok særlig vekt på selve studietiden. I teksten finnes det en temporal bevegelse, og den kan framstilles som i figuren under, der vi finner parafraserte tekstreferanser i kolonnen til venstre, og delenes temporale referanser i kolonnen til høyre:

Figur 8.
Periodisitet og temporalitet i tekst fra studiekatalog på Blindern.

Her ser vi at teksten er delt opp i fem deler på innholdsplan, og at disse til dels overlapper de fysiske avsnittene noe. Forventningen om en tredelt struktur, på grunnlag av den visuelle tredelingen av skriften, stemmer likevel, i og med at teksten varierer mellom å referere til fortid, nåtid og framtid. De temporale referansene innenfor de visuelle delene av teksten blir derfor:

Del 1 (uten tittel): fortid til nåtid – hva gjorde studentene før, hva gjør de nå

Del 2 («Studer noe du er interessert i»): nåtid til framtid – hva gjør studentene nå, hva kommer de til å gjøre i framtida

Del 3 («Kaffepauser og lesesaler»): nåtid: fordi tekstens hovedfokus er på det å studere – som tilhører studentenes nåtid – returnerer vi til nåtiden til slutt.

Vi er nå over i struktureringen av mening i teksten, og hvordan de språklige metafunksjonene kommer til uttrykk. Som vi nettopp har sett kan visuell oppdeling skape en forventning om meningsstruktur, uten at denne nødvendigvis blir bekreftet, samtidig som ikke-verbalspråklige elementer som grafisk oppsett påvirker hva vi oppfatter som sammenhengende eller oppdelt. De språklige metafunksjonene uttrykkes i alle tekstens modaliteter.

4.3.2.3 Tekstens språklige metafunksjoner

Vi har allerede vært inne på det at bildene gir ansikter til en anonym masse av studenter, og at det grafiske oppsettet på siden, gjør at vi oppfatter bildene som svært relevante. Bildene, bil-
ledteksten og linja som knytter disse sammen inneholder farge, som framhever dem i forhold til brødteksten. De to konkrete studentene som er intervjuet i teksten, studentmassen de representerer, og også de potensielle og framtidige studentene som er tekstens mottakere, er så til de grader sentrale og i fokus, at det tyder på at hovedhensikten med teksten er å danne mellompersonlige forhold. Makrohandlingen blir slik sett et direktiv – eller nærmere bestemt en invitasjon: Bli en av oss! Dette understrekes av tittelen «Framtiden starter her ...», som underforstått sier at “framtiden *din* starter her.”

Metafunksjonene i teksten uttrykkes, som jeg var inne på i kapitel 2.8, i tre kommunikasjonsnivåer. Vi har allerede sett tegn til disse nivåene i analysen av multimodalitet. Når studentene avbildes og plasseres på et sted, både i bildet og i teksten, skaper dette et sosialt nivå: en forestilling om en arena for samhandling. Et semantisk nivå etableres når språk brukes til å handle med, som når det framlegges løfter, oppfordringer, eller etableres tidsreferanser. Vi har foreløpig ikke sett på det leksikogrammatiske nivået, som har å gjøre med meningsskaping tekstens aller minste deler, gjennom ordbruk, grammatikk og de ulike koplingstypene jeg gjennomgikk i kapittel 2.8.

Det sosiale nivået

Denne teksten er preget av at Universitetet opptre både som avsender og kontekst, og dermed blir et slags “moderskip”. Med dette mener jeg at universitetet ikke bare er en omkringliggende faktor for teksten, men er selve tekstens utspring. Teksten dreier seg om det å være student, og for å være student må du være knyttet til universitetet. UiO har et ansvar for studentene sine, for å innfri løfter gitt i studiekatalogen og for å passe på at studentene holder sin del av avtalen – som å levere oppaver og møte til eksamen. I tillegg er UiO en formell avsender av studiekatalogen og vi kan kanskje også si avsender av studentmassen, slik den representeres i teksten, som ferdig produkt. På det sosiale nivået har teksten sterk grad av ideasjonell funksjon, ettersom det gis mange faktaopplysninger som helt klart har UiO-stemmen som avsender. Forfatteren av selve intervjuet er usynlig, og ved at UiO er eneste synlige avsender, plasseres teksten – og hele katalogen – i en akademisk og institusjonell kontekst. Den mellompersonlige funksjonen styrkes i dette nivået gjennom det at to virkelige, fysiske ansikter blir re-

presentanter for studentmassen, som tilhører konteksten. I teksten som helhet kan vi se en tekstuell bevegelse fra “faglig liv” (9-40) til “sosialt liv” (41-59).

Det semantiske nivået

Ettersom teksten er et intervju, finner vi mange ekspressiver – utsagn som er uttrykk for avsenderens egen mening. Det er da snakk om ekspressive språkhandlinger fra intervjuobjektens side, som blir gjengitt i teksten som direkte tale: « – Jeg har lyst til å jobbe med u-hjelp...» (36). Noen av ekspressivene forkledd som konstativer – de er framsatt som sanne beskrivelser av virkeligheten, mens de egentlig er svært subjektive vurderinger: « – Det er lett å bli kjent med folk, det er bare å engasjere seg» (58). I tillegg er mange av ekspressivene ikke gjengitt som direkte tale: «[hun] håper utdannelsen vil føre til et interessant yrke» (29-32). Ekspressivene styrker den mellompersonlige funksjonen, ettersom det minker avstanden mellom intervjuobjektene (studentmassen) og mottakerne (framtidige medlemmer av studentmassen). Teksten inneholder også en del kommisiver. UiO gir forventninger om hvordan livet på Blindern vil bli i framtiden, når mottakeren studerer her: «Studiet gir ham mulighet til å fordype seg i sine største interesseområder...» (12-13), «De mener begge at Universitetet i Oslo skårer høyt både på faglig kvalitet og et bredt studietilbud, i tillegg til det sosiale» (55-57). Disse kommisivene har form av konstativer. Intervjuobjektens stemmer brukes til å si noe om hvordan universitetet “er”, og dette fungerer som et indirekte løfte om hvordan Universitetet “kommer til å være”. Dette er elementer som binder teksten sammen og skaper et koherent virkelighetsbilde – og altså har utpreget tekstuell funksjon.

Det leksikogrammatiske nivået

Den tekstuelle metafunksjonen uttrykkes gjennom implisitte temporalkoplinger, som reflekterer studieforløp: «Bærumsgutten er helt fersk på universitetet, og har akkurat begynt på bachelorprogrammet i utviklingsstudier» (11-12), «Ingrid Lundestad [...] er kommet til tredje semester på masterstudiet i historie og skal snart ut i arbeidslivet» (15-16), «Jeg har lyst til å jobbe innen u-hjelp eller internasjonale organisasjoner, og hvis det slår feil ser jeg for meg journalistikken» (36-38). Disse ytringene plasserer tekstens handling inn i en temporal kontekst, med fortid og framtid. Mange av de eksplisitte koplingene i teksten er kontrastive: «Jeg har ikke fått noe sjokk akkurat, **men** jeg merker jo at ting kal gjøres litt forskjellig her» (9-10) [min utheving], «Bjørn synes det er litt tidlig å tenke på arbeid ennå, **men** har likevel sett seg ut flere mulige karriereveier» (34-35) [min utheving], «Jeg er innom universitetet nesten hver dag, [...], **men** det er hjemme jeg har alle bøkene mine, forklarer han. Lunsj **derimot** spiser

han helst på universitetet» (45-48) [min utheving]. Kontrastive koplinger viser fram flere sider ved en sak. Ofte stilles de opp mot hverandre, men her brukes de også til å vise hvordan man kan få i pose og sekk på Blindern, og hvordan livet her kan tilpasses ulike måter å jobbe på. Disse koplingene realiserer både mellompersonlig funksjon, fordi vurderingene gjøres av intervjuobjektene, og også ideasjonell funksjon ettersom mottakeren får informasjon til å gjøre egne vurderinger. Ideasjonell funksjon har også de additive koplingene fordi de setter sammen informasjon om tilstander, og skaper et fokus på hvem som gjør hva og hvordan: «De mener **begge** at Universitetet i Oslo skårer høyt **både** på faglig kvalitet **og** et bredt studietilbud, **i tillegg til** det sosiale» (55-57) [min utheving]. Kausale koplinger brukes til å vise hvordan framtidige goder kan være et produkt av studiene, og har tekstuell funksjon: «Med masterstipendet har jeg også fått et eksternt forskningsmiljø til faglig og økonomisk støtte, **noe som har åpnet** for et opphold i USA» (22-25) [min utheving].

Metafunksjoner og multimodalitet

Også andre elementer enn de rent verbaltekstlige kan sies å ha språklige metafunksjoner. Bildene i teksten vil for eksempel ha sterk mellompersonlig funksjon, ettersom de, som vi har vært inne på, gir studentmassen et ansikt. Ingressens grafiske løsning kan sies å svekke den tekstuelle funksjonen, ettersom den gjør helheten mindre leselig og sammenhengende. Meningspotensialet til teksten som helhet avhenger av metafunksjonenes realisering, og i denne teksten er det den mellompersonlige funksjonen som realiseres i sterkest grad, ettersom bildene av de to studentene er det første som fanger blikket. Den tekstuelle forvirringen som oppstår når grafiske linjer og skriftjustering ikke er konsekvent, gjør meningspotensialet mindre klart. Grafiske linjer og skriftjustering kan gjøre det lettere for mottakerne å skape mening av teksten, ved å lede blikket mot relevante deler, og i riktig retning. I dette tilfellet kompliseres prosessen med meningsskaping, som jeg var inne på i første del av analysen.

4.3.2.4 Topoi i teksten

Som jeg introduserte i kapittel 2.10, skjer meningsskaping i to omganger – først hos tekstforfatteren og deretter hos mottakeren. De meningsskapende elementene vi har sett på her, kan sammenlignes med verktøy som avsenderen først har brukt til å skape mening mens teksten ble skrevet, og deretter lagt igjen til mottakeren, som kan bruke dem i lesningen. Topoi er de stedene i teksten hvor avsenderen har valgt å legge igjen disse verktøyene.

«Framtiden starter her» har en annen toposstruktur enn teksten fra BIs studiekatalog, og stedene vi kan finne i denne teksten ser litt annerledes ut. Jeg finner tre hovedtopoi i teksten, og, for å belyse dem best mulig plasserer jeg dem inn i tre enthymemer:

Hovedtopos1: Den faglige intensiteten på Blindern er såpass høy at den kan komme som et sjokk på de som kommer rett fra videregående.

Topos: For de studentene som er modne nok, er overgangen merkbar men ikke sjokkerende.

Topos: Bjørn Hallstein Holte er moden nok.

Konklusjon: « – Jeg har ikke fått noe sjokk akkurat, men jeg merker jo at ting skal gjøres litt forskjellig her, sier Bjørn Hallstien Holte (18) om overgangen fra videregående til universitet» (9-10).

Hovedtopos2: Det er to mulige motivasjoner for å studere et fag: interesse og jobbutsikter.

Topos: På Blindern velger man studier ut fra interesse.

Topos: Bjørn og Ingrid representerer Blinderns totale studentmasse.

Konklusjon: «Som Bjørn har også Ingrid valgt studium etter interesse, og det anbefaler hun også andre å gjøre» (28-29).

Hovedtopos3: Livet har to deler: jobb/studier og fritid/sosialt liv.

Topos: Man kan vanligvis ikke både være på jobb/studere og ha fri/være sosial, samtidig.

Topos: Blindern skiller seg ut ved at det sosiale og det faglige overlapper.

Konklusjon: «At kaffepauser og kantinesitting med medstudenter er en viktig del av studietiden, er både masterstudenten og bachelorstudenten enige om. – Iblant får jeg faglig utbytte av det også, sier Bjørn, som i tillegg til studiene sitter i programutvalget for faget sitt» (49-54).

Disse enthymemene viser hvordan Blindern presenterer seg selv som annerledes enn andre læresteder, og implisitt presenterer sitt verdiresonnement. Mens både HiO og BI framhever jobbutsikter som sentralt, basert på toposen om motivasjon for studier, fokuserer denne teksten på interesse og engasjement. Det er stedene i teksten – topoi – som skaper dette fokuset, og vi kan se at tekstforfatterens hensikt sannsynligvis har vært å legge igjen de verktøyene som kan vekke entusiasme hos mottakeren.

4.3.2.5 Oppsummering av funnene

Modelleseeranalysen av nodene på Blindern gav et bilde av et lærestedet som var oppdelt i

eksklusive enheter, med liten kommunikasjon mellom disse, men som også hadde en felleskultur for alle som tilhørte stedet. Det er denne felleskulturen som vises fram i katalogteksten. I verbalteksten ser vi at det blir etablert mellompersonlige forhold i sterk grad, noe som også ble bekreftet av bilder og fargebruk. Studentmassen blir framstilt som en gruppe av mange individer, representert ved de to intervjuobjektene. Verdien uttrykt i toposanalysen er i stor grad knyttet til faglig tyngde og interesse, og gir UiO en implisitt etos. Vi kunne tenke oss at denne etosen svekkes av ubalansen i det multimodale uttrykket til katalogteksten: de visuelle forventningene som skapes besvares ikke i verbaltekstens innhold. Realiteten er nok at UiOs kulturelle etos har såpass kraftige historiske og kulturelle røtter, at den ikke lar seg påvirke.

4.3.3 Tekst fra HiOs studiekatalog: «Bibliotek– og informasjonsvitenskap» (vedlegg: 6.3.3)

4.3.3.1 Innledning

Teksten «Bibliotek– og informasjonsvitenskap» er én av tekstene under kapittelet «Journalistikk-, bibliotek- og informasjonsfag», omtrent halvveis gjennom HiOs studiekatalog for 2007-2008. Teksten presenterer et studieprogram som tilbys ved HiO, og hensikten er, som tilfellet var for katalogteksten fra BI, både å informere om studiet og å rekruttere til det. Felles med BI-teksten er at denne dobbeltsiden inneholder både faktabokser og brødtekst; den har ingen intervjudel, i stedet finnes det en boks med informasjon om sykkelturen i Osloområdet. Teksten skal gi et inntrykk av hvordan det er å studere bibliotek- og informasjonsvitenskap, og dermed tiltrekke seg de som passer til å studere det. Tekstens hovedoppgave er derfor å definere denne gruppa – framtidens bibliotekarere – og gi et bilde av hvordan det er å være bibliotekar, og ikke minst, hvordan det er å være student på programmet. Jeg skal fokusere på hvordan informasjon og mening er strukturert i teksten, først som topoi, deretter periodisk og multimodalt, og til slutt i detalj se på hvordan metafunksjonene realiseres.

4.3.3.2 Topoi i teksten

I de to katalogtekstene vi har sett på fant vi ganske ulike topoi; i BI-katalogen var de knyttet til næringsliv og økonomi, mens de i UiO-katalogen gjaldt faglig tyngde og individuell interesse. Også i teksten fra HiOs studiekatalog finner jeg tre hovedtopoi, som fortøner seg slik, framstilt i enthymemer:

Hovedtopos1: Det er positivt å ha en utfordrende jobb.

Topos: Utfordrende jobber framstår som enkle når de som utfører dem er dyktige.

Topos: Bibliotekarere er dyktige.

Konklusjon: «Bibliotekarere kan mer enn å finne fram kriminalromaner» (5-6); «Det virker så enkelt når bibliotekaren finner akkurat det du trenger. Men det er ingen tilfeldighet når bibliotekaren lykkes i sine søk. Gode kunnskaper om strukturer og systemer ligger bak» (21-26).

Hovedtopos2: Samfunnet er i en teknologisk utvikling

Topos: Biblioteker må følge samfunnets utvikling

Topos: Biblioteker styres av bibliotekarere

Konklusjon: «I kunnskaps- og informasjonssamfunnet er det behov for bibliotekarere som er nytenkende og utadvendte, som kan ta i bruk ny teknologi og tilpasse bibliotekvirksomheten til samfunnsutviklingen» (15-20).

Hovedtopos3: Motivasjonen for å studere et fag er jobbutsikter.

Topos: En god utdanning klargjør studenten for et spesifikt yrke.

Konklusjon: «Studiet skal formidle grunnkunnskaper og holdninger som forbereder deg til å planlegge, administrere og lede et bibliotek» (93-96).

Enthymemene viser verdigrunnlaget for det virkelighetsbildet som kommer til uttrykk gjennom teksten. Hovedtopoi er utgangspunktene for hele tekstens resonnement, som går ut på at de som har gitte egenskaper bør studere bibliotek- og informasjonsvitenskap, **fordi** det er viktig for samfunnet å ha gode bibliotekarere. Som vi ser av uthevingen i forrige setning er tekstens resonnement en kausalrelasjon – den opererer i et årsak-virkningperspektiv, der noe skjer som følge av noe annet. Denne måten å tenke på er sentral for tekstens oppbygning: studiet fører til et yrke, samfunnsutviklingen fører til en utvikling av biblioteker. Teksten framstår også som en temporal fortelling, der vi stadig beveger oss framover i tid. I de neste avsnittene skal vi se nærmere på dette.

4.3.3.3 Periodisitet og multimodalitet: informasjonsstruktur

Periodisitet er betegnelsen på hvordan informasjonen i en tekst er strukturert rent språklig. I kapittel 2.8 definerte jeg periodisitet som et semantisk verktøy, som kan brukes til å studere informasjonsstruktur på både makro- og mikronivå i teksten. Vi skal også se på den visuelle strukturen på siden.

Makrostruktur

Denne teksten har fire visuelle deler som følger hverandre periodisk:

1. Tre av tekstens deler er i firkantede rammer: et bilde og tre tekstbokser. På grunn av deres uthevede, visuelle posisjon, vil de antakeligvis være det første som trekker til seg mottakerøyet oppmerksomhet. Mye av informasjonen i selve brødteksten kan gjenfinnes i kortform i disse elementene.
2. (1-4) Verbaltekstens tittel og ingress står over den øvrige teksten, og vil sannsynligvis være det neste blikket går til. Her presiseres hovedsakelig målgruppen teksten er rettet mot, ved at kvaliteter som er viktig for en som skal ta studiet listes opp.
3. (5-83) Størsteparten av teksten er en skildring av ulike typer arbeidsoppgaver for bibliotekarere.
4. (84-166) Denne delen består av flere korte avsnitt med overskrifter. De tar for seg studieopplegg, krav og tilbud til studentene, og studie- eller karrierevei videre.

Dette er tekstens makrostruktur. Går vi inn i hver enkelt del, kan vi se på hvordan informasjonen struktureres på mikronivå.

Mikrostruktur

Del 1 er først og fremst blikkfang, som i tillegg fungerer som en nyttig oppsummering for de som allerede har lest teksten, og en kortversjon for de som ikke behøver, eller ikke gidder å lese den i sin helhet. Den kommuniserer gjennom ulike modaliteter: bilde, grafisk oppdeling og kjente symboler. Bildet har en hvit stripe helt til høyre, som går i linje med tekstens marg, men ellers ikke ser ut til å ha noen funksjon. Med unntak av dette er alle elementene i del 1 komplette firkanter. Bildet viser tre studenter som sitter og arbeider med bøkene i fanget, på en benk i sommersola. Informasjonen som gis er at bibliotek- og informasjonsvitenskap både er engasjerende og lærerikt – de ser ut til å være oppslukt av bøkene – og behagelig og hyggelig – det ser ganske sosialt og trivelig ut å sitte der i sola. To av tekstboksene bærer det kjente i-symbolet, som betyr “informasjon”. Disse boksene inneholder punktvis fakta i stikkordsform, om studiets varighet og innhold, og detaljer for opptak. Den ene boksen presenterer bachelorstudiet, og den andre årsstudiet. Disse to boksene oppsummerer kort innholdet i tekstens del 4. Den tredje boksen på siden har symbolet som betyr “severdighet” i hjørnet, og tekstboksens tittel er «Flotte sykkelture i Oslo». Denne tekstboksen har ingenting å gjøre med studieprogrammet for bibliotek- og informasjonsvitenskap, men er én i en serie tekstbokser om severdigheter og aktiviteter i Oslo. Disse er spredt tilfeldig omkring i katalogen, og har som mål å lokke potensielle studenter til Oslo. Som del av informasjonsstrukturen i denne teksten, får den noe av den samme posisjonen som bildet – nemlig å gi et eksempel på hvordan livet kommer til å se ut hvis mottakeren velger dette studiet: engasjert studering på solba-

det benk i skoletiden, og flotte sykkelturer i Oslo på fritiden. Det at tekstboksene og bildet er skilt ut fra den øvrige teksten i firkanter gjør at vi opplever dem som mindre direkte sammenhengende med den.

Tekstens del 2 etablerer som sagt en målgruppe gjennom å foreslå egenskaper som gjør at en «bør» satse på å bli bibliotekar. De to første egenskapene som foreslås er «nytenkende» og «utadvendt», karakteristikk som de aller fleste vil forsøke å sette på seg selv – det er mindre sannsynlig at mange vil ønske å definere seg selv som “fantasiløs og innadvendt”. De neste egenskapene, at man liker «å formidle informasjon eller litteratur og utforske ny datateknologi», er mer spesielle, og slik snevres målgruppen inn. Den som fortsatt identifiserer seg med kvalitetene, får beskjeden «Da bør du satse på å bli bibliotekar». Det kan tenkes at mottakeren vil hoppe over overskriften og gå direkte til ingressen. Ingressen er høyrejustert – slik ingressen i UiOs katalogtekst var – men ettersom teksten går over to sider, oppleves den som midtstilt over teksten som helhet. Det er to problemer med overskriften «Bibliotek– og informasjonsvitenskap». Det første er at den inneholder en typografisk feil: bindestrek (-) er erstattet med tankestrek (–). Det andre problemet er at fordi overskriften faktisk er midtstilt over dobbeltsiden som helhet, blir den kuttet i to av katalogens bokrygg. Overskriften blir altså ødelagt av en typografisk feil, og en uheldig grafisk løsning, noe som bare til en viss grad blir rettet opp av ingressen.

De som ble fanget opp av del 2 vil automatisk fortsette til del 3: en beskrivelse av bibliotekars arbeidsoppgaver og muligheter, som dekker mesteparten av den første siden. I første avsnitt nevnes ordet *teknologi* fire ganger på fem setninger, noe som må kunne betegnes som en overleksikalisering – det vil si overflødig bruk av et begrep. Forkortet og parafrasert ser avsnittet slik ut:

Mange bibliotekarer har spesialkompetanse innen ny teknologi. Dette er fordi det er en selvfølge å bruke ny teknologi i biblioteker. Derfor er det behov for bibliotekarer med kompetanse innenfor ny teknologi.
[min parafrasering]

Som vi ser inneholder avsnittet to kausale forbindelser, som virker ganske opplagte og selvforklarende: hvis det er en selvfølge å benytte ny teknologi i biblioteker, gir det seg selv både at det er behov for bibliotekarer som kan dette, og at bibliotekarer som ikke kan det vil prøve å lære seg det. Det er dessuten en liten logisk brist i det at behovet for flere bibliotekarer med

innsikt i teknologisk utvikling, er en følge av et mange bibliotekarer allerede har denne spisskompetansen.

Neste avsnitt tar for seg bibliotekarens innsikt i informasjonssøking. Igjen finner vi kausalkoplinger i en parafrasering:

Det virker enkelt når bibliotekaren finner informasjon, **fordi** hun/han behersker strukturene og systemene, **fordi** hun/han har laget disse
[min parafrasering].

I de fire neste avsnittene går det gjennom ulike typer biblioteker og andre steder der bibliotekarer behøves og kan finne arbeid. Avsnittene er nesten listepreget, med additive koplinger av typen «Bibliotekarer er **også** ledere ved biblioteket **og** i de små bibliotekene utfører bibliotekaren de fleste oppgaver» (47-49) [min utheving], og «Bibliotekarer arbeider **også** i private **og** offentlige arkiv der de har ansvar for å legge opp arkivrutiner, bistå saksbehandlere **og** sørge for et effektivt system for gjenfinning» (76-80) [min utheving]. Det er også en viktig kausal kopling underveis: «**Derfor** må du kunne kommunisere med ulike typer mennesker og ha gode allmennkunnskaper (implisitt: for å jobbe her)» (57-59) [min utheving]. Kontrasten mellom offentlige og private, og spesialiserte og allmenne biblioteker fremheves implisitt. Flere steder innenfor avsnittene i del 3 finner vi eksempler på tegnsetting som ikke følger normene for skriftlig norsk: ett sted mangler punktum (46), et annet sted finner vi dobbelt mellomrom mellom ord (56). I følgende setning skulle kommaet jeg har satt i fet skrift vært et kolon: «Offentlige biblioteker betjener alle slags brukere, småbarnsforeldre på utkikk etter en god barnebok, ungdommer på jakt etter musikk ...» (50-55). Disse elementene, kombinert med overleksamalisering og en logisk brist, representerer en utfordring for leseren, som må arbeide hardere for å fravriste tekstens dens informasjonsstruktur.

Overgangen mellom del 3 og del 4, i avsnittet med undertittelen «Jobbmuligheter», er en oppsummering av det som allerede har blitt sagt i del 3. Del 4 gjennomgår studieforløpet og muligheter for fjernundervisning, utveksling og videre utdanning. De 8 avsnittene som utgjør del 4, er listepregede – to av dem inneholder også visuelle punkter. Hvert avsnitt er strukturert slik at informasjonen speiler temporal rekkefølgen – første studieår beskrives først, deretter andre og tredje. Derfor finner vi temporale koplinger av typen: «Fullført studium **fører fram til** bachelorgrad (...)» (131-134) [min utheving], og «**Etter at** første studieår er gjennomført (...)» (156-157) [min utheving]. Mange temporale koplinger er også implisert.

Delkonklusjon

Periodisiteten i denne teksten kan oppfattes som ubalansert. De utskilte firkantene – tekstbok-sene og bildet – fungerer som blikkfang, men bokryggen skaper et langt mellomrom midt i overskriften og tar fokuset vekk fra temaet for teksten – nemlig studieprogrammet. Del 3 vir-ker som den tyngste og mest omfattende delen ettersom avsnittene ikke har overskrifter, og dermed framstår som svært tett knyttet sammen. Avsnittene i del 4 har overskrifter, et signal om at de tar for seg ulike aspekter på et ryddig og logisk vis. I del 3 finner vi en logisk brist, som jeg så vidt har vært inne på, i tillegg til at gjentakelse, overleksikalisering, og ukorrekt tegnsetting representerer en utfordring for leseren. I enkelte deler er sammenhenger og kau-salkoplinger svært eksplisitt, mens de andre steder kan bli uklare på grunn av repetisjon.

4.3.3.4 Metafunksjoner på 3 nivåer

Språklige metafunksjoner er nært knyttet til periodisitet. Mens periodisitet er en betegnelse for hvordan informasjon er strukturert, sier metafunksjonene noe om hva slags informasjon som er strukturert, og hvordan meningsskappingsprosessen settes i gang.

Sosialt nivå

Fordi språk er grunnleggende kommunikativt, står det alltid i en sosial sammenheng, og på det sosiale nivået må vi ta konteksten med i betraktningen (Dyvik 1992:22-23). I kapittel 2.3 så vi på Wenche Vagles kontekstmodell, som opererer med en kulturkontekst, en situasjons-kontekst og et nivå for intertekstualitet og ko-tekst, og på dette betydningsnivået ser vi etter hvordan metafunksjonene realiseres i et tekstkulturelt fellesskap. Teksten er skrevet på norsk, innenfor en høyskoleinstitusjon, og dette vises ved at tidsenheter som *studieår*, *semester* og *praksisperiode*, og konsepter som *bachelorgrad*, *studiekompetanse* og *høyskolekandidat*, fo-rutsettes kjent. I tillegg nevnes avsenderen av teksten – Høgskolen i Oslo – i siste avsnitt. Det-te plasserer teksten inn i HiOs tekstunivers – bestående av alle tekster som er i omløp på lære-stedet.

Makrofunksjonen til teksten som helhet er tekstuell: tekstens mål er å skape en språklig paral-lell til virkeligheten, slik at mottakeren kan oppleve tekstkulturen “bibliotekar- og informa-sjonsvitenskapsstudiet”. Som nevnt i kapittel 2.8 definerer Michael Halliday den tekstuelle metafunksjonen som en sammensmelting av ideasjonell og mellompersonlig funksjon, til et grammatisk konstituert parallelt univers (Maagerø 2001:25). Opplevelsen av denne parallelle virkeligheten skal gi mottakeren grunnlag til å bedømme hvorvidt han eller hun er interessert i

å ta utdannelsen teksten presenterer. Makrospråkhandlingen for teksten er med andre ord en konstativ; “slik er bibliotek- og informasjonsvitenskapsstudiet,” sier avsenderstemmen. Den kan kanskje også betraktes enten som kvalifiserende, i det at den ved å si hvordan studiet er også gir det visse egenskaper, eller som en kommisiv – et løfte – der avsenderen forplikter seg til å leve opp til beskrivelsen som gis. Jeg velger å betrakte den som en konstativ fordi jeg ser det som tekstens viktigste funksjon å beskrive en virkelighet. Vi kunne tenke oss at denne typen tekster ofte ville opptre som direktiver på makronivå, og forsøke å påvirke mottakeren til å melde seg på. I så tilfelle ville den mellompersonlige funksjonen kanskje vært mer dominerende, ved at studieprogrammet ville prøve å gjøre seg mest mulig tiltrekkende for alle typer mottakere.

Det tekstkulturelle fellesskapet som dannes på sosialt nivå kan vi kalle “framtidens bibliotekar-studenter”. Deltakerne i denne tekstkulturen beskrives som folk som «er nytenkende og utadvendte» (2), «tar informasjonssamfunnet på alvor» (4), kan «kommunisere med ulike typer mennesker» (36-37), og har «gode allmennkunnskaper» (38). I denne teksten kan de nyvervede medlemmene i denne tekstkulturen finne informasjonen de trenger til å kunne forbli medlemmer – altså informasjon om opptak til studiet. Alle lesere av teksten – enten de faller innenfor målgruppen eller ikke – får en liten smakebit av det tekstkulturelle fellesskapet teksten er fundert i.

Situasjonskonteksten for denne teksten vil ofte bestå i at en potensiell student leser katalogen når han eller hun er på utkikk etter et passende studieprogram. Derfor har man valgt å fokusere på en så nøyaktig som mulig presentasjon av studiet, heller enn en reklameliknende tekst – det er jo ikke ønskelig for HiO å tiltrekke seg studenter som ikke egner seg til å bli bibliotekarer. Situasjonen legger til rette for et språk med ideasjonell funksjon, ettersom mottakerne nettopp vil være på leting etter informasjon. Teksten er i implisitt tekstsamspill og normsamspill med de andre tekstene i katalogen. Alle tekstene følger et lignende mønster, har likt design, og referer til noen av de samme eksterne elementene (for eksempel samordna opptak, bibliotek og læringssenter og studier i utlandet). Helt til sist i del 4 refererer denne teksten til en annen tekst, bakerst i samme katalog, som den dermed er i eksplisitt tekstsamspill med. I denne teksten er ko-teksten med på å forsterke den tekstuelle funksjonen, nettopp ved å gjøre katalogen til en koherent, parallell virkelighet til realitetens HiO.

Semantisk nivå

På dette nivået dreier deg seg om meningsskaping inne i teksten, og her skal vi se på hvilke språkhandlinger som dominerer.

Del 1: Informasjonsboksene i denne delen inneholder som nevnt lister, og framstår dermed umiddelbart som samlinger av konstativer. Mottakeren vil likevel oppfatte at tekstboksene inneholder implisitte kvalifiseringer, gjennom at man etter gjennomførte tre års studier blir gitt tittelen “bachelor” og dermed egenskapene som følger med, og at man nettopp «kvalifiserer» for studiet, hvis man har generell studiekompetanse. I tekstboksen om sykkelturner finner vi mange eksplisitte direktiver i form av imperativer: «Skaff deg kart, sykle rundt vannet og følg skiltene til Sognsvann for T-banen hjem.», «Ta deg god tid, Akerselva er vakker!», «Avslutt med kornåkrer og kirkeruin i Maridalen». Imperativer oppfattes som den prototypiske måten å gi direktiver på, selv om de faktisk er relativt sjeldne i bruk. Imperativer etterfulgt av utropstegn gir direktivene kraft: den ikke navngitte, og foreløpig noe vage, avsenderen vender seg til mottakeren og roper kommandoer. Dette gjøres riktignok kombinert med mange nok positivt ladede ord og nok “hurrastemning” til at avsenderen ikke framstår som gal og autoritær, men heller oppfordrende. Den språklige metafunksjonen er utpreget mellompersonlig. Bildet, som står øverst på side to, fungerer først og fremst tekstuelt, som et bilde av studenthverdagen. Vi husker at bildet i UiOs katalogtekst hadde en mellompersonlig funksjon gjennom at relasjon ble knyttet mellom “representantene for studentsamfunnet” og mottakerne. På dette bildet dannes ikke slike relasjoner i samme grad. Jentene på bildet har blikket vendt ned mot bøkene, eller mot hverandre, ikke mot kamera. Bildet viser fram studenthverdagen, og språkhandlingen blir dermed en konstativ som er svært nær en kommisiv: Slik, sier avsenderstemmen, blir det å være student på programmet for bibliotek- og informasjonsvitenskap.

Del 2: Introduksjonen har en så å si rendyrket mellompersonlig funksjon. Dette realiseres her gjennom en ekspressiv språkhandling. Mottakeren blir spurt om han eller hun har visse kvaliteter, og deretter uttrykker avsenderen sin egen mening om hva mottakeren bør bruke disse kvalitetene til: «Da bør du...» (3).

Del 3: Denne delen er skrevet som en skildring eller en beskrivelse av bibliotekarere og deres arbeidsoppgaver. Avsnittene er bygd opp av konstativer, og realiserer den ideasjonelle metafunksjonen i stor grad. Litt over halvveis kommer avsenderstemmen med en ekspressiv igjen: «Derfor må du kunne kommunisere med ulike typer mennesker og ha gode allmennkunnska-

per» (57-59). Ved å komme med en slik meningsytring, introduseres mellompersonlig funksjon i avsnittet, og slik trigges en visualiseringsprosess hos mottakeren, hvor han eller hun ser for seg seg selv som bibliotekaren.

Del 4: Avsnittene i del 4 har antageligvis blitt gitt overskrifter for at mottakere som leser over teksten på nytt, på leting etter enkelte detaljer, skal finne disse uten å måtte lese beskrivelsen av bibliotekaren igjen. Del 4 er nemlig en samling kommisiver, der HiO kommer med sine tilbud og løfter til mottakerne: «Dette lærer du» (92), «Slik er studiet lagt opp» (103), «Studentene får også intern praksisopplæring ...» (124-130), «Høgskolen tilbyr 2-årig masterstudium ...» (163-164). Innimellom stiller HiO også krav til studentene: «Du må kunne dokumentere grunnleggende IKT-kompetanse» (151), «... ønsker du å gå opp til eksamen, kreves generell studiekompetanse» (145-149). Kravene framstilles som implisitte direktiver. Den mellompersonlige funksjonen er sterk i denne delen, samtidig som sammenfallet mellom rekkefølgen på elementene i teksten og rekkefølgen på hendelsene i et reelt studieforløp, gjør at teksten også har tekstuell funksjon.

Leksikogrammatisk nivå

Så er vi nede på mikronivå, og skal se på grammatiske størrelser og relasjoner. På dette nivået kodes semantisk mening i grammatiske kategorier.

Det er interessant å se hvordan den mellompersonlige tonen endrer seg på grunn av pronomenbruk i løpet av del 3. I første avsnitt (5-20) er det mye snakk om kravene som stilles til bibliotekarer, og i andre (21-35) får vi presentert en situasjon der mottakeren “du” får hjelp av en bibliotekar. Men underveis i del 3 endrer forholdet mellom “du” og “bibliotekaren” seg; det starter med ytringen “Bibliotekarens oppgave er å imøtekomme forskjellige behov. Derfor må du kunne kommunisere med ulike typer mennesker og ha gode allmennkunnskaper”. Plutselig har “du” og “bibliotekaren” blitt én og samme person. I slutten av del 3 fjernes “du” fullstendig fra teksten, og “bibliotekarer” blir ensbetydende med “de”. Så i del 4 er “de” plutselig det samme som “studentene”, før “student” i slutten av teksten blir ensbetydende med “du”. Det hersker altså stor grad av mellompersonlig forvirring i denne teksten på leksikogrammatisk nivå. Dette forsterkes av at avsenderen forblir anonym helt til det i aller siste avsnitt antydes at det er HiO som tilbyr denne utdannelsen, noe som impliserer at institusjonen også er avsender av teksten. Selvsagt vil de fleste forstå at HiO er tekstens avsender – teksten står tross alt i HiOs studiekatalog – men å ikke nevne avsenderen fjerner den fra mottakeren.

Også grammatiske konstruksjoner som passivsetninger har innvirkning på den mellompersonlige funksjonen. I del 4 finner vi passivkonstruksjoner som: «Det er lagt inn praksisperioder både i første og andre studieår» (123-125). I en passivkonstruksjon er den aktive, agerende parten utelatt, og i denne teksten bidrar det til å framstille hendelsen – altså innlegging av praksisperioder – som trekk ved virkeligheten som er gitt av avsenderen. HiO blir i denne teksten en omnipotent kraft som bestemmer hvordan verden er. Det konstrueres en parallell-virkelighet som avspeiler den egentlige virkeligheten, som finnes i kongedømmet HiO, og mottakeren inviteres til å bli en undersått.

Ideasjonell metafunksjon kommer på leksikogrammatisk nivå til uttrykk i blant annet ordvalg. Ordforrådet tilhører en midlertidig tekstkultur av folk som vurderer å studere bibliotek- og informasjonsvitenskap ved HiO, og denne midlertidige tekstkulturen skapes gjennom bruk av interne ord, som jeg ga eksempler på over. I tillegg uttrykkes ideasjonell mening gjennom at teksten har høy grad av implisitte additive koplinger. Deskriptiv tekst har ofte høy grad av ideasjonell funksjon, ettersom informasjon blir lagt til informasjon, som i en liste.

Tekstuell metafunksjon på leksikogrammatisk nivå realiseres når grammatiske strukturer muliggjør tekstens virkelighetsbilde (Maagerø/Tønnessen 2001:25). Dette skjer blant annet gjennom pronomenbruk og passivkonstruksjoner i *kombinasjon* med deskriptiv teksttype og kulturelt forankret ordvalg. Elementer tillegges positive egenskaper – for eksempel presenteres bibliotekarer som dyktige og effektive individer, som behersker «søkesystemene som gjør det mulig å orientere seg i informasjonsflommen» (27-29) – mens andre elementer, for eksempel opptakskrav og gjennomføring av praksis, omtales i knappe og formelle ordlag. Slik skapes forskjellig språklig stil i de ulike delene av teksten. I del 3 er stilen energisk, lystig og uformell, mens den i del 4 er roligere, mer organisert og formell.

4.3.3.5 Oppsummering av funnene

Modelleseranalysen av nodene på HiO ga et bilde av et koherent lærested – oppdelt i enheter, men først og fremst en helhet med en helhetlig tekstkultur. Katalogteksten forholder seg ikke til denne helhetskulturen; her har vi tatt steget inn i en av enhetene og befinner oss i studieprogrammet for bibliotek- og informasjonsvitenskap. Verdiene vi fant i toposanalysen er knyttet til målet for studiet, nemlig bibliotekaryrket. Vi fant også en mer generell topoi for HiO som gikk ut på at hovedmotivasjon for valg av studie er yrke. Det multimodale uttrykket og periodisiteten, framhever bibliotekaryrket som mangefasettert og viktig, og studiet som

ryddig og oversiktlig, dessuten tillegges bibliotekarstudenten noe overraskende egenskapen “sykkellentusiast”. Teksten er preget av noe mellompersonlig forvirring; deltakerne er vage og glir over i hverandre, og tekststrukturen kan lett oppleves som lite gjennomført. På grunn av dette minskes fokuset på tekstens ideasjonelle funksjon – særlig i faktaopplysningene i del 3. Den tekstuelle metafunksjonen framstår som makrofunksjon – teksten er en språklig parallell til et studieprogram som finnes i virkeligheten.

4.3.4 Resultater av tekstanalysene

Meningsskaping er en kompleks prosess, og vi tar i bruk flere verktøy enn vi er klar over i denne prosessen. Over har jeg vist hvordan tekstene kommuniserer multimodalt, og hvordan de multimodale delene, men særlig selve verbalteksten, realiserer Hallidays metafunksjoner. Jeg har dessuten knyttet tekstens meningsskaping opp mot topoi, og vist at meningen en mottaker kan skape av en tekst, avhenger topoi vi kan identifisere i teksten. Modelleseranalysene i kapittel 4.2 viste hvordan hypertekstene BI, Blindern og HiO er multisekvensielle i ulik rad, og hvordan de i ulik grad relaterer innover i interne tekstkulturer og utover i eksterne. I dette kapittelet har vi analysert tre tekster som har lærestedene som avsendere, og som inngår i de tre hypertekstene. Hvordan kan vi tolke resultatene slik at vi kan si noe om tekstkulturer på BI, Blindern og HiO?

Som vi har sett er det forskjell i hvordan de tre tekstene presenterer deltakere på bilder. I BI-teksten møter vi en navngitt representant for studentene, én navngitt representant for de som underviser, og en gruppe anonyme deltakere rundt et bord. De sistnevnte ser vi ikke ansiktene på, og de fungerer dermed som former mottakeren kan plassere seg selv inn i, i tanken. Deltakerne framstår som deler av BI selv. I UiO-teksten møter vi to navngitte studenter som representerer en mengde. De framstår likevel som klare individer, ikke som deler av lærestedet. I HiO-teksten møter vi tre svært anonyme studenter; de har ansikter, men vi ser dem bare delvis siden de er vendt mot hverandre og bort fra kamera. De framstår som vage representanter for en gruppe studenter. Språket som brukes i de tre tekstene reflekterer bildenes framstilling av deltakerne. I HiO-teksten glir mottaker, studenter og bibliotekarere over i hverandre, i UiO-teksten framstilles studentene som individuelt motiverte medlemmer av en heterogen gruppe, og i BI-teksten er det et fokus på alles kollektive mål om en karriere i næringslivet.

Det er altså også forskjeller i hvilke verdier og motivasjoner som kommer til uttrykk i tekstene. Karrierefokuset i BI-teksten framstilles som sagt som generelt og allmenngyldig, og delta-

keres individuelle verdier og motivasjoner, er ikke tatt med. I UiO-teksten finner vi et fokus på interesse og variasjon, med individets motivasjon og engasjement som viktig verdi. I HiO-teksten framstilles deltakerne i tekstkulturen som motivert av yrke, og de kan deles inn i yrkesrettede grupper på grunnlag av egenskaper de har.

På grunnlag av deltakernes motivasjon dannes det en form for tekstkulturell tilhørighet, som ligner den vi fant i modelleseeranalysen. I BI-teksten uttrykkes tilhørighet til næringslivet, i UiO-teksten uttrykkes individenes tilhørighet til sine fagmiljøer, og i HiO-teksten uttrykkes gruppenes tilhørighet til yrkene de har egnede egenskaper for. Tekstene følger også ulike tekstnormer knyttet til tekstkulturell tilhørighet. BI-teksten følger normene for markedsførende tekster, og tilbyr varer til en bred mottakergruppe. UiO-teksten har form av et intervju, og har et muntlig uformelt språk. Stilen kan forklares både ved at UiO ikke behøver å styrke sin allerede implisitte etos i samfunnet, og at teksten kun hører til Blinderns generelle studentkultur, ikke til noen av de mange faglig funderte tekstkulturene på lærestedet. HiO-teksten gir ikke like klare uttrykk for hvilke tekstnormer som følges, og det er forskjell i hvilke normer som er fulgt i første og andre halvdel av teksten. Som helhet framstår den som en beskrivelse av en bibliotekars arbeid og utdanning.

5 KONKLUSJON

The world may be divided into people that write, people that read, people that think, and fox-hunters.

(William Shenstone, *On writing and books* (1769)).

Over 200 år etter at William Shenstone delte menneskeheten inn på denne måten, er det fremdeles slik at det å lese og skrive ofte oppfattes som aktiviteter som bare noen mennesker tar del i. De siste tiårenes literacyforskning, altså utforskningen av tekstkulturer, har tegnet et ganske annet bilde. Vår verden består av mennesker som både skriver, leser, og tenker – ofte på én gang og uten å være klar over det selv – samtidig som vi jakter på rever, betjener kassaapparater, dirigerer mannskor, trener opp sirkushester, eller hva enn man måtte ha som daglig virke og fornøyelse.

5.1 Hvordan lese et sted?

I innledningen stilte jeg spørsmålet: Hva innebærer egentlig det å lese? Med utgangspunkt i en sosio-semiotisk språkforståelse, og et autopoietisk syn på kommunikasjon, har jeg i oppga-

ven beskrevet det å lese som en måte å avdekke et virkelighetsbilde i teksten på. Dette virkelighetsbildet danner leseren på grunnlag av strukturer skapt av tekstens avsender, uten at avsenders og vårt virkelighetsbilde dermed nødvendigvis blir identiske. Når vi beveger oss i det offentlige rom, er vi alle lesere av steder, og dette er en prosess som innebærer nøye utvelgelse av tekstene vi ønsker eller trenger å lese, og utsiling av de irrelevante. Å lese et sted kan beskrives som å bekjenne seg til en tekstkultur. Gjennom våre valg bekrefter vi en tilhørighet, eller avkrefter den.

Hvordan uttrykkes tekstkulturell tilhørighet på offentlige steder? Slik lød min hovedproblemstilling til denne oppgaven. Analyseobjektene jeg valgte var BI, Blindern og HiO, som jeg på grunn av offentlige steders multisekvensielle struktur har betraktet som hypertekster. Analysemetoden jeg har brukt til å utforske de tre lærestedenes tekstkulturer er satt sammen av verktøy fra blant annet sakprosaforskning, kritisk diskursanalyse og retorikk – en kombinasjon som har latt oss studere BI, Blindern og HiO både på et kontekstuellt nivå, på makronivå i hypertextstrukturene, og også på mikronivå, i enkeltteksters uttrykk.

I kapittel 2.6 definerte jeg tekstkultur som et fellesskap av mennesker som benytter seg av samme typer tekster i en tilnærmet lik kontekst. De konstituerende elementene for konseptet tekstkultur er ifølge en slik definisjon: deltakere, normer og kulturell kontekst. Nettopp ved å lete etter lesninger og meningsstrukturer i hypertextene har vi kunnet identifisere disse elementene, og dermed også tekstkulturene på lærestedene. Hovedverktøyene jeg har benyttet er: for forståelse og kontekstnivåer som hjelper oss til å avdekke kulturell tilhørighet, modelleserbegrepet og retoriske bevismidler som gjør oss i stand til å identifisere deltakerstemmer i tekstkulturene, samt multimodalitet, retoriske topoi og språklige metafunksjoner, som avdekker tegnsystemer, verdigrunnlag, og informasjonsstrukturer.

5.2 Tekstkulturene på BI, Blindern og HiO

Mine analyser av de tre lærestedenes kontekster, i tillegg til samtaler med informanter, skapte for forståelser av og forventninger til BI, Blindern og HiO som var mange og ulike. Det eksisterer, som vi har sett, en stereotyp oppfatning av BI som ensidig fokusert på penger og status, og BI-studenter som bortskjemte barn av konservative, pengesterke foreldre. Blindern har rykte på seg for å være et sted for politisk radikale folk med litt sære faglige interesseområder, samtidig som stedet i kraft av å være en del av et universitet har en innarbeidet og nedarvet

etos. HiO har et litt vagt image, men betraktes ofte som et sted der man får “lett-versjonen” av utdanning.

Kulturell tilhørighet og normer

Enkelte av forventningene som ble skapt ble også bekreftet av analysene. BI har gjennom reklamekampanjer de siste årene forsøkt å kvitte seg med stempelet som en skole for rike “sosser”, og gi et inntrykk av faglig tyngde. Slagordet «Tyngden du trenger»²¹, som ble lansert i 2008, er et eksempel på dette. Men i selve hyperteksten jeg har sett på, fant jeg ingen slik strategi. Modelleserstemmene jeg identifiserte var ikke faglig motivert, men så BI som et middel mot målsetningen om en karriere i næringslivet..

Blindern har ofte en rolle som kunnskapsarkiv i det norske samfunnet. Men gjennom hypertekstens noder, som ofte inneholdt mye internspråk og bygget opp faginterne modellesere, framstår lærestedet i stor grad som et system av autonome enheter innhyllt i intern, akademisk tåke. Dette virker ekskluderende på utenforstående mottakere. UiO har blitt kritisert for å ha nettsider som framstår som utilgjengelige, og som ikke er samkjørte med for eksempel reklame- og informasjonsmaterie²². Dette styrker bildet av et lærested som er svært innadvendt.

HiO har søkt om universitetsstatus²³, men selve hyperteksten kommuniserer liten faglig tyngde. Lærestedets yrkesmotiverte enheter kommer til uttrykk som sosiale heller enn faglige grupper på selve lærestedet. HiO framstår som koherent, men uten at vi riktig får tak på noen spesifikk kulturell tilhørighet. Tekstene på lærestedet har ofte sosiale funksjoner, men kulturkonteksten er så vidt diffus at det bygges oppunder det nettopp vage og udefinerte imaget HiO har.

Deltakere

Når vi kommer til deltakeret elementet i tekstkulturene, er resultatene mer kontraintuitive og overraskende. Deltakere i tekstkulturene som vi kan lese ut av de tre hypertekstene kategoriseres som henholdsvis én homogen gruppe, en heterogen samling av individer, og et system av på forhånd definerte grupper.

²¹ Slagordet brukes på mye av BIs materiale, og opptrer også i reklamesnutter på tv og kino. Se for eksempel: <http://www.bi.no/Content/Article___67101.aspx> (lesedato: 2. mai 2008).

²² Les mer på: <<http://www.universitas.no/?sak=50445>> (lesedato: 2. mai 2008).

²³ Les mer på: <<http://www.hio.no/content/view/full/57080>> (lesedato: 2. mai 2008).

BIs kulturelle tilknytning til næringslivet, og koplingen til konservative, politiske holdninger, gjorde at jeg forventet et fokus på individet og dets frihet. Lærestedets kulturelle fundament forbinder jeg med økonomisk privatisering og “den amerikanske drømmen” om individets mulighet til å skape sin egen framtid – konsepter som forutsetter innovative og selvstendige individer. Allikevel finner vi i BIs tekstkultur én homogen masse av deltakere, som framstilles som forlengelser av stedet selv. Og alle er de motivert av ett felles, allmenngyldig mål: karrieren.

Blindern har en historisk kopling til venstresiden i norsk politikk, og er statlig finansiert. Dette, kombinert med at lærestedet fysisk og sosialt framstår som oppdelt i faglig funderte enheter, gjorde at jeg forventet et fokus på fellesskap, med kollektive deltakerroller representert ved fagtilknytning. I stedet finner vi at deltakerne framstilles som en heterogen samling av individer, som er motivert av egne interesser og mål, og former sitt eget studieforløp og sin egne kulturelle tilhørighet.

HiO har som sagt en noe vag kulturell tilhørighet, noe som gjorde at jeg forventet vage deltakere. Lærestedet framsto som koherent, gjennom gjennomført møblering av området og fordeling av fellesområdene omkring i de forskjellige bygningene. Men jeg fant faktisk svært klart definerte deltakergrupper representert ved de ulike studieprogrammene. Enhetene på HiO skiller seg fra enhetene på Blindern ved at de er klart yrkesmotiverte. Deltakerne er altså delt inn i kategorier som “framtidens lærere”, “framtidens sykepleiere” og “framtidens bibliotekarer”, med spesifikke egenskaper knyttet til hver gruppe.

Mulige konsekvenser av funnene

Tekstkulturene som bygges opp kan være både til fordel og ulempe for lærestedene. BI etablerer status og posisjon i næringslivet, og sikrer dermed fortsatt tilstrømning av studenter med karriereambisjoner, og også økonomisk drift av lærestedet. Samtidig kan BI tenkes å støte fra seg mottakere som ikke er tekstkompetente i næringslivskulturen og ikke identifiserer seg med verdiene derfra. Frafall av studenter underveis i studieforløpet kan også tenkes å være en negativ effekt, dersom det faglige nivået i undervisningen viser seg å komme som et sjokk. Blindern sikrer forskningsmiljøenes status internt på lærestedet, og tilrettelegger for at også svært spesialiserte tekstkulturer overlever. Samtidig risikerer universitetet å tape studenter på Blindern, fordi stedet ikke inviterer dem inn. Mottakere som ikke identifiserer seg med et fa-

ginternt miljø i utgangspunktet ekskluderes gjennom store deler av hyperteksten. HiO risikerer å framstå som en annenrangs utdanningsinstitusjon ved å framstille en uklart forankret tekstkultur. Samtidig kan denne mangelen på definert profil være en ressurs, ettersom den får lærestedet til å framstå som åpent og tilgjengelig for alle.

5.3 Å være en leser

Resultatene av analysen viser at det å identifisere tekstkulturer på offentlige steder, er å kartlegge valgmulighetene til mottakerne av tekster. Som lesere sorterer vi semiotiske inntrykk ubevisst, og skaper slik vår egen lesevei. Mange av tekstene i hyperteksten som helhet forblir uleste, noe vi har sett eksempler på i analysene.

Sortering av tekster kan likevel ikke betraktes som en utelukkende ubevisst prosess. Som vi har sett i oppgaven gjøres valgene på grunnlag av strukturer som er lagt inn i hyperteksten av avsendere, men vi kan velge mellom å passivt følge vante lese mønstre, og å aktivt utvikle vår egen tekstkompetanse, strekke oss mot ukjente modellesere, og lese tekster vi vanligvis siler ut. At vi alle er både lesere, skrivere og tenkere, innebærer at vi har et ansvar for å forsøke å være *gode* lesere, skrivere og tenkere – kommunikasjon som sosial atferd kan utvide våre forståelseshorisonter, og la oss tilnærme oss hverandres virkelighetsbilder.

Nyere forskning på literacy/tekstkultur har dreid seg mye om å studere individers bruk av tekst både i arbeidslivet og privat. Å studere lesning av offentlige steder representerer en videre utfordring for denne forskningen, ettersom det handler om å kartlegge hvordan svært store, og ofte heterogene, grupper av mennesker velger ulike leseveier gjennom fysiske rom. Dessuten innebærer det fokus på en kommunikasjon mellom borgere og det offentlige som vi ofte ikke legger merke til. Å være kritiske lesere av denne typen kommunikasjon er en viktig evne hvis vil ha mulighet til å påvirke avsender- og mottakerrollene.

6 VEDLEGG

Innhold:

6.1	Kontekst og forforståelse.....	side 147
6.1.1	Samtaler med informanter	
6.1.2	Kart over lærestedene.	
6.1.2.1.	BI	
6.1.2.2.	Blindern	
6.1.2.3.	HiO	
6.2	Tekster på leseveiene gjennom lærestedene.....	side 158
(se egen liste side 158).		
6.2.1	BI	
6.2.2	Blindern	
6.2.3	HiO	
6.3	Tekster fra studiekatalogene til BI, UiO og HiO.....	side 189
6.3.1	BI: "Bachelor i økonomi og administrasjon."	
6.3.2	UiO: "Framtiden starter her ..."	
6.3.3	HiO: "Bibliotek- og informasjonsvitenskap."	

6.1.1 Samtaler med informanter.

Begge samtalene ble gjennomført i januar 2008.

6.1.1.1 Samtale 1

Sted: BI

Deltakere: Student på BI, gutt (BIG), student på BI, jente (BIJ), student på KHIO, Klær og Kostyme (KK), student på KHIO, Visuell Kommunikasjon (VK)

Hvordan opplever man stedet BI? Hva slags bygg minner BI om?

VK: Flyplass

KK: Handlesenter

BIG: Jeg har jo blitt vant til plassen. Nå minner det bare om skole. Men det er bra luft her, det er en stor forskjell fra alle andre skoler jeg har vært på. Lufta får lov til å sirkulere fritt.

VK: Også er det temperert her. Helt sånn...altså på vår skole sitter vi jo med tjukke tøfler og ulltepper eller på sommeren da, med alle vinduer åpne.

Det blir jo alltid sånn på skoler at man åpner vinduene, og da skrur radiatorene seg på, og så blir det helt krise! Her er det skikkelig air-con.

BIG: Ja litt for mye. Man blir lett sjuk.

VK: Blir man?

BIG: Ja for i de store forelesningssalene så klarer ikke air-condition å måle om det er 300 eller 3 mennesker der, så om det er 300 mennesker så blir det passe varmt, og hvis det er 3 så blir det veldig kaldt.

(mer snakk om hvordan air-condition-anlegg fungerer)

Temperaturen er jo en stor forskjell fra Blindern, det er veldig sånn...innetemperatur. Nettopp fordi hele BI er samlet innendørs i en kjempebygning.

Synes dere det er fint her?

VK: kommer an på hva man mener med fint...

Kan jeg få noen ord? Noen adjektiver?

KK: Det er litt sånn sterilt

BIG: upersonlig

Hva med liksom...staselig?

Imponerende?

(pause, latter)

VK: man har jo vært på en flyplass...så man har jo sett...

BIJ: Det er jo litt stort første gangen... Første gangen du kommer så er det kanskje litt stort og imponerende.

BIG: Det er vanskelig å finne fram her da.

Synes du det?

BIG: Nei, ikke nå da, men nå har jeg jo vært her ganske lenge. Men de første månedene så dreiv jeg bare og...

Det er noen sanne plakater...eller ikke plakater, men plantegninger, og de er fargekodet...

BIJ: De var ikke her først da. Altså, det første året var det ingenting, og så andre året var det litt mer. Og så har det blitt enda mer nå.

BIG: Det er ingen skilt da. Altså det er ikke lov med skilt på skolen.

Det står rett på veggen isteden.

BIG: Ja, det er ikke lov å henge opp noen plakater. Det er ikke lov å henge opp noe på noen vegger i det hele tatt. For det er visstnok en kunstner som har...eller som har hatt en finger med i spillet, da.

VK: Det er sånn som irriterer meg utrolig mye. Hvis du skal sammenligne med nettsider og sånn, så kan man kanskje si at BI har et ganske dårlig brukergrensesnitt. (latter) Eller interface da, for å bruke de fancy ordene (latter). Fordi at det aldri står et skilt ut fra veggen, sånn at du kan ikke før du står rett foran en vegg se...hva som er greia. Og det er jo...spesielt når det er så mye sånn inn og ut og bort...sånn som med de doene du fortalte om (til BIJ): de hemmelige doene. (latter) Du ser dem ikke før du liksom står rett foran dem!

Men det at det ikke er skilt her og at man ikke kan henge opp plakater. Hva kommer det av?

BIJ: ...det er kunst

BIG: Nei altså, det er en arkitekt som...alle veggene er på en måte balansert opp mot hverandre, sånn at en plakat vil bryte alt da. Det er såpass gjennomtenkt alt. At det er en...ja det er balanse.

Men hva synes dere om det da?

BIG: Nei, først så syntes jeg det var skikkelig irriterende. Særlig hvis du er med på noe sånn slags linjeforening eller prosjekt og har 2 millioner plakater du gjerne skulle hengt opp, og på Blindern så er det bare å trykke dem der du vil. Så da er det jo irriterende. Men altså...jeg veit ikke...med tanke på at det er så mange elever som går her under samme tak da...og så er det jo mange som har kontor her, og som ikke er noe interessert i det vi skal reklamere for. Og...så jeg vet ikke jeg...det blir jo ganske...ganske reint og fint da. Jeg veit ikke....det blir jo ikke så mye plakatsøppel.

Tror dere det har noe å si for eksempel studentmiljøet? Hos dere på KHIO er det kanskje ikke sånn?

(mye latter)

KK: Nei.

Dere kan henge opp hva dere vil kanskje? Det kan kanskje ha noe å si for studentmiljøet?

VK: Det som primært har noe å si for studentmiljøet er vel antall studenter, for dere er jo...dere er 9000, sant?

BIG: Jeg tror det er 6000

VK: ja, 6000, og vi er liksom...

KK: 400...5000

VK: Ja, til sammen, altså på hele skolen så, men sånn som på vårt institutt er vi jo bare 100 eller noe sånt, nei jeg mener, på vårt fakultet, på designfakultetet. I vårt hus. Så er vi kjempefå. Vi er sånn 8-12.

KK: Ja, det er sant det.

Men det er kanskje grunnen til at det blir sånn? Man er nødt til å regulere mer når man har mange studenter?

BIG: Det er på grunn av at det leies ut til næringslivet. Og da må du følge visse regler. Altså en fjerdedel av bygget er leid ut til næringslivet... Men Ronja sa at de har safet bygget på tre måter ...

VK: Ja, det var det du som fortalte meg, Marthe.

Ja, altså, jeg har vært på arkitekthøyskolen og snakka med Erling Dokk Holm, og han fortalte om det. Og tanken er da visstnok, at da de bygde BI-bygget, så var det tiltenkt BI men man måtte på en måte være sikker på at bygget kunne brukes til noe hvis det en dag ikke skulle være BI her mer. Så da ble det sånn som nå, at bygget kan fungere godt både som kontorkompleks eller som lærested, eller også faktisk da som kjøpesenter... Det kan man jo se. Det er bare å bytte ut noen av de trappene som ser sånn ut, med

rulletrapper, så er det klart. Det er veldig tydelig inne i fellesdelen av bygget. Uansett hvor du står så kan du se inn i de andre delene...sånn at hvis du liksom står i Hennes&Maurits så kan du se to etasjer rett ned i Dressmann, og så tenker du: oooh, dit må jeg gå!

Jeg må stille dere et tekstspørsmål. For dere bruker jo tekster...eller altså det gjør vi jo alle. Vi bruker tekster hele tiden, til mange forskjellige ting. Altså jeg tenker på sånt som hand-outs i forelesninger, og man bruker tekst i en eller annen form når man semesterregistrerer seg, og melder seg opp tileksamen, sjekker resultater og sånn. Det er en del tekster i omløp hele tiden. Hvilke typer tekster treffer man mest av på BI? Altså, hvilke media treffer man tekster gjennom? Da tenker jeg på: Er det mest tekster i papirform? Er det noen tekster i papirform? Jeg ser skjermer over alt, men lite papir...
BIG: Jeg veit ikke...mail og Blackboard, vil jeg si da. Blackboard er intranettet på skolen her; eller det er jo internett også da, men Blackboard er BI sitt system. Og det er litt sånn "Ja, det sto på Blackboard"... "eh, ja okey"... "ja, har dere ikke sjekka Blackboard?"...det er nesten...ja, det overgår jo mail da.

Det er jo ganske interessant...

BIG: Det er jo min mening da. Jeg veit ikke, disse skjermene som er rundt på skolen her, de ser jeg veldig sjeldent på.

VK: Det er bare reklame der.

BIG: Ja, det er det. Det skal bare være reklame.

Også går det sanne tekstbånd nederst med "BI-nytt" og "VG-nytt".

BIG: Ja, og "ikke kast søppel..." og så står det sånn "Har du eksamensnerver...så kom...eller så...kom på eksamenskontoret og...og vi har prest her..."

Det bygger jo opp under den by-følelsen. At her er det...det er jo butikker...G-sport og kiosken...og altså prest og vi kaster ikke ting på gata.

BIG: jeg veit ikke hvor mange herfra skolen som går på den butikken. Jeg har aldri vært der, og jeg kjenner ingen som...

Den forrige butikken som var der gikk vel konkurs?

BIG: Ja, og det sier jo sitt. Butikkene er på en måte egentlig laga for de som bor i nærmiljøet. Vi bruker jo ikke tida på å se rundt på en butikk når vi er på skolen...da sitter du heller og...

Så det er kanskje å dra hele by-metaforen litt langt?

BIG: Jeg synes heller det er et bevis på at folk er mer interessert i å gå på skolen enn å gå rundt på et kjøpesenter, og at...ja, jeg synes egentlig det er helt idiotisk, med den forbindelsen til en butikk...Det kunne kanskje heller vært noe vi kunne bruke..for eksempel en internettkafé eller noe.

Er det for eksempel en bank her?

BIG: Ja, ja.

Postkontor?

BIG: Neeei, men det er jo rett borte på RIMI da. Det kunne kanskje vært et apotek.

Jeg har lagt merke til at BI er veldig glad i å putte logoen sin på ting. I alle sammenhenger der BI samarbeider med næringslivet, så dukker BI-logoen opp. Også har de penner og permer og sånn med BI-logoen på. I tillegg bruker BI fargene sine (hvitt, blått og grått) i for eksempel studiekatalogene sine for å bygge merkevaren BI –

de brander seg selv da... Jeg lurer på om dette er noe som bare gjøres, eller om det gjøres eksplisitt. Bruker BI seg selv og sin egen markedsføring som eksempel i undervisning på studiet for markedsføring tror dere? Er det en offentlig strategi? For eksempel så har alle disse studentene på bildene på seg skjorter og dresser i BI-fargene.

BIG: Jeg har hørt at størsteparten av rekrutteringa til BI er deltidsstudenter, og så er det executivestudentene da, som videreutdanner seg. Og det er ofte voksne folk som er tilknyttet næringslivet som har unger eller som kanskje ikke har tid til å gå fulltid på skole. Så man kjører nok en ganske streit og A4 stil i forhold til dem da. Man er nok ganske gammeldags og utdatert hvis man tror at alle BI-studenter går rundt og ser ut sånn som dette her da. Det er jo 6000 studenter her, og veldig mange går her fordi BI er det eneste stedet som tilbyr den linja de vil gå på...altså, det er ingen andre steder som har markedsføringslinje og...eller du kan gå på MI da..men MI er jo...det er ikke så lurt å gå på en helt ny skole kanskje.

Og hvis man vil tjene penger...?

BIG: Ja, eller du får jobb da! Det er det. Det er ikke nødvendigvis en gøy jobb, men de fleste får seg jobb.

Jeg studerer jo noe som jeg synes er veldig gøy og spennende, men jeg får nok ikke jobb...

BIG: Du kan leie deg kontor her da!

(latter)

Men tenker dere over det? Har dere tenkt over at BI her en fargekode?

(noen rister på hodet)

BIG: Jo. Det er jo blått – konservativt – penger. Høyre, sant. Det er jo en direkte link. Men det er veldig teit også, at de gjør det, for de brukte jo mangfoldige millioner på den reklamekampanjen som vi har prata mye om (til de andre på gruppa), for å fjerne det imaget der!

KK: Så har det bare økt i stedet for...

BIG: De er veldig lite konsekvent i valg av markedsføringsstrategi altså. Og det er litt ironisk.

Når jeg kom inn her første gangen – jeg har jo vært her noen ganger nå – men jeg tror jeg opplevde det som mye mer strømlinjeforma enn Blindern, for eksempel. Blindern er jo en haug med gamle 60-tallsblokker...mens her er alt så veldig støpt i en form. Det ser ut som om hele stedet er laget på én gang!

BIG: Før var jo BI på Schous plass da. Da var det jo bare et vanlig sted.

Gikk dere på BI da?

BIG: Nei

BIJ: Nei, de flytta da vi starta.

BIG: Men den gangen var det jo som en hvilken som helst annen skole. En firkanta bygning med korridorer og sur luft.

Men BI bruker jo seg selv som merkevare mye mer enn noen andre læresteder. Jeg aner for eksempel ikke hvordan logoen til deres skole ser ut (til R og KK).

VK: Har vi log...åja, den ja...

(latter)

KK: Den er litt mer fjollete.

VK: Ja...

Blindern har jo en logo. Men er det noen som kan huske den?

VK: Ja...det er en sånn dame inni en sirkel, og så står det universitas...

Men det er ikke en dame da, det er en mann. Det er den greske guden Apollon – symbol for mannlig ungdom og skjønnhet. Men han er ganske...androgyn... (latter). Den logoen er sikkert på sånne offentlige dokumenter fra Universitetet, men den er liksom litt...altså B+I er jo veldig enkel, og når man kommer opp fra t-banen så står den liksom sånn svært utenfor.

BI har jo, som vi har vært inn på, et rykte. Eller et image. Hvordan er det? Hva tror folk om BI?

VK: Kreti og pleti...nei

BIG: Jeg veit bare hva vi syntes, eller trodde. Hvilke fordommer vi hadde...

VK: Den fordommen er så etablert, når man skal snakke om BI så kommer det fram. Det er jo ikke sånn at man tror...eller altså, som sagt så kjenner jeg flere som går eller har gått på BI, blant annet Johanne, og...jo, som ikke er sånn. Så jeg går jo ikke rundt og tror...

Men hva er "sånn"?

VK: Jo, sånn...BI.

(mye latter)

BIJ: Sånne pappagutter og sånt som det.

VK: Ja, med sånn rosa Lacoste t-skjorte som har oppbrettet krage, også sånn bukse med sånn diamant-belteknapp, som er slitt på de rette stedene, og sånne joggesko med sånne bånd rundt der nede, og sånne bukser som...nei jeg veit ikke (latter)

Akrylnegler...eller sånne falske negler. På jentene.

BIJ: Ja

BIG: På jentene ja.

Og spisse støvler med hel.

VK: Men som sagt så tror jeg jo ikke at folk på BI *er* sånn!

BIG: Det som er den største misoppfatningen er at...det er mange som tror at alle de som går på BI er rike. Men mange av oss på BI er de fattigste av alle; vi har jo de største utleggene hvert halvår og de dyreste bøkene, og flest bøker å kjøpe, det er jeg sikker på. Hvertfall for de som gidder å kjøpe bøker.

VK: Sånn som til det prosjektet vi holder på med nå så har dere fått anbefalt tre bøker...

BIG: Ja, eller. Jeg har kjøpt to, men det er egentlig tre, pluss et par sånne hefter...

BIJ: Så det er egentlig fem.

BIG: Så det er egentlig få som er så fattige som en BI-student. Og jeg tror...eller, det kan jo hende at det er flere sånne pappagutter som får betalt alt da men, det tviler jeg på...eee...det er jo stakkarslige folk egentlig.

(latter)

VK: Ja, stakkars folk...(latter)

Og dere to ser jo ikke akkurat ut som de vi akkurat har beskrevet! (Til BIJ) Du har ikke spisse støvler eller heler, og ikke akrylnegler, (til BIG) du har jo palestinskjerf – det bryter jo helt med både klesimaget og det politiske! Du skal jo være på Blindern!

BIG: Jaa...(latter). Jeg fant ingen linje som jeg hadde lyst til å gå på Blindern.

Kultur og Ledelse. Er det et nytt program?

BIG: Ja. Første kullet gikk ut i fjor.

Dere som er empiriske BI-studenter ligner ikke på det vi tenker på som en prototypisk BI-student. Så hvorfor har BI det ryktet da? Det politiske er selvsagt historisk betinget: Handelshøgskolen – man gikk der for å drive med finans og næringsliv...

VK: For min del er det på grunn av reklamene. Og mye på grunn av det visuelle materialet de putter ut; for alt det visuelle materialet ser sånn ut. Så uansett, den eneste grunnen til at jeg ikke, eller – nå hadde jeg jo på en måte den fordommen, selv om jeg vet bedre – er jo mine venner som har gått her, bare. Det er bare fordi Johanne ikke er sånn at jeg...ja

BIJ: Jeg fikk fordommene da jeg kom inn på skolen første dagen. Jeg hadde aldri hørt noe særlig fordommer mot BI, i og med at jeg ikke kommer fra dette området. Kommer inn, også bare ser jeg den der blåkopigjengen. Og da kom mine fordommer.

Så hvis BI har som mål å bryte ned disse fordommene, så har det kanskje ikke blitt gjort en veldig god jobb?

VK: Det kan de jo ikke ha som mål, da ville de jo kjørt en annen linje.

BIG: Ja, jeg veit det. Det er det som er så teit. For de er liksom ikke konsekvente i markedsmaterialet sitt. Det er mange kule lærere her nå, for eksempel mange av de som underviser på kursene våre. Og de er ofte imot den profilen BI kjører. Men så er det mange konservative, litt gammeldags da, som prøver å...ja, som prøver å kjøre safe, men på feil måte da. Og de tar utgangspunkt i den profilen de har, og så bare krydrer de den litt hvert år, mens det egentlig er samme greia. Også er de veldig inspirert av sånn...businesskoler i Italia, og...og de ser på studiene på sånne businesskoler, og de er jo skikkelig upper-class-skoler, ikke sant også prøver BI på en måte og også være en upper-class-skole...men uten at... BI er en upper-class-skole, men uten upper-class-studenter. Jeg tror ikke det er så mange her som er rike. Eller, det finnes jo selvfølgelig sønner av redere og aksjemeglere her

VK: men det gjør det jo på alle skoler

BIG: ja det gjør det overalt. Det sikkert flere av dem på Jussen, eller på Arkitekthøyskolen
Men med den stilen som BI har valgt så har de også valgt en måte å lage tekster på – en slags signatur. Og hvis man kommer med en tekst som ikke føyer seg inn i rekken, så vil det kanskje ikke oppfattes som "fra BI". Man har laget merkevaren, og nå må man operere innenfor de rammene man har gitt seg selv, på en måte. Og jeg føler jo at næringslivskontakten er en fellesnevner hele veien.

BIG: hvis du går på hjemmesiden til BI, og går inn på det studiet som vi går på da, så ser du at det er en stor krøsj der da. Jeg tror de innleder setningen med ett eller annet sånn Blindern-greier. Så der har de på en måte prøvd å gå ett steg videre, eller, å komme seg ut av det. Det har vært veldig mye diskusjon rundt at denne linja ikke burde være på denne skolen, og sånn om profilen og sånn. De har laget litt problemer for seg sjøl da. Og brukt ganske mye penger på å få det til. Men nå husker jeg ikke hva du spurte om...

Bare om det kanskje er mer inngrodde tekstnormer og strengere regler her enn for eksempel på Høyskolen i Oslo eller på Blindern, der tekstene er mer enhetsstyrte, og mindre sentraliserte.

BIG: Jeg tror at om ti år så er det tegning, form og farge –linje på BI. Noe a la det liksom. For å sette det på spissen. Eller, jeg mener, at man kan studere grafisk design på BI. Du har noe som grenser til juss her nå, og du har journalistlinje, du har pr-linje, markedskommunikasjon – der de har masse sånn sosial- og kommunikasjonsfag – du har...altså det utvider seg

Er det mye kontakt og kommunikasjon mellom de ulike linjene og retningene?

BIG: Nei, så å si ingenting. Vi har hvertfall ingen kommunikasjon med noen andre studeretninger nå.

BIJ: Men vi blir jo sett på litt som raringer også da...

Så det er like mange fordommer internt på BI?

BIG: Ja, det er det

VK: Det er jo ikke så ulikt Blindern da. På HF har de til og med fordommer mot SV! (latter)

BIG: De fleste som går Kultur og Ledelse har gått på Universitetet før da. Og det er den linja med det høyeste alderssnittet også. Så veldig mange har vært ute i arbeidslivet og gått på andre skoler og sånn. Og kommer hit for å...få litt mer tyngde kanskje, eller for å få seg en bedre betalt jobb.

Det er penger det handler om her?

VK: Det er jo ikke bare her.

BIG: Kanskje hvis du er 32, og har to unger, og har jobbet på Nationaltheateret med å løfte stoler i fem-seks år, så er kanskje den andre delen av familien litt lei av å dra lasset. Kanskje man har lyst til å være litt mer selvstendig, kanskje starte noe for seg selv.

I studiekatalogen til Universitetet så står det veldig mye om hvor gøy, spennende og interessant allting er. Men det gjør det ikke her (i BIs studiekataloger). Her står det mest om hvor nyttig ting er, og at du får jobb av det. BI bruker det som catch: kom hit og få jobb etterpå. Universitetet bruker det ikke. Men det er kanskje fordi at hvis de hadde sagt det, da hadde det vært blank løgn...

(latter)

BIG: Det hadde jo det...

BI samarbeider med næringslivet, mye. Vet dere for eksempel hvem samarbeidspartnerne er?

BIG: Det varierer veldig fra linje til linje...vår linje har ingen direkte samarbeidspartnere, mens markedsføring for eksempel, og vare, handel og reise, har mange. Og fra noen linjer er det mye direkte rekruttering, både av ferdige studenter og under studietiden da, direkte til visse selskaper og sånn.

At studenter blir utplassert?

BIG: Nei, det er veldig mange gjesteforelesninger, og det er muligheter for å søke seg jobb, når du går...du kan på en måte bli headhunta.

Ja, nettopp. Networking, liksom.

BIG: Ja, (latter) det er jo et ganske så brukt begrep her. Men å ikke ta høyde for det begrepet er jo å ha på seg skylapper da. Alle vet jo at den eneste måten å få seg jobb nesten, er hvis man kjenner noen da.

6.1.1.2 Samtale 2

Sted: Frederikke, Blindern

Deltakere: student på HF, Blindern (B), og student ved Arkitektthøyskolen (A), som tidligere har studert kunsthistorie på Blindern.

Hva slags signaler sender Blindern, BI og HiO ut om seg selv? Hva skiller målgruppene til stedene?

A: Blindern framsto som ganske anonymt for meg da jeg begynte her. Det var vanskelig å orientere seg og vanskelig å skjønne hva som foregikk. Det var som en lukket verden jeg ikke visste noe om.

B: Jeg synes ikke det. Jeg var med i en faddergruppe og jeg hadde et kart. Jeg synes kartene er ganske forståelige. Men så bruker jeg bare en tre-fire forskjellige hus da...

A: Da jeg gikk her tenkte jeg aldri over at Blindern var et "raddis-sted" eller at folk har en spesiell stil her, men jeg ser jo det nå. Veldig annerledes enn arkitektthøyskolen. Ganske heterogen studentmasse. Jeg tror arkitektstudentene er ganske visuelt bevisste og derfor opptatt av hvordan de ser ut. Ikke at folk ikke er opptatt av det på Blindern. Men stilen her er litt mer retro, gammeldags, uvaska. Gjenbruk av klær og sånn.

B: BI og Blindern er jo det klassiske klisjéparet. De som faktisk *vil* studere går på Blindern, mens de som vil tjene penger går på BI. Og med klær så uttrykker man noe om hvilken av de man er. Man kler seg som en som vil tjene masse penger, eller som en som er interessert i og opptatt av et fag.

Så hva er HiO da?

B: Hm. Jeg vet ikke helt. Det er vel folk som ikke vil studere et fag, men som vil ha en jobb.

A: en jobb som ikke er kassadame liksom.

B: Jeg har egentlig ikke noe bilde av "Høyskolestudenten". De er liksom så mye forskjellig.

A: Folka er jo forskjellige på de forskjellige stedene fordi de tilbyr helt forskjellige typer utdannelser der da. Å studere obskure fag som ikke nødvendigvis gir deg en jobb, tiltrekker seg jo en visst type mennesker. Og sånne fag finner du ikke på BI, men du finner dem på Blindern.

Man snakker ofte om litterært stilnivå. Ville du forventet noen forskjell i stil på tekstene som har avsender BI, UiO og HiO?

B: Jeg ville egentlig ikke forventet noen forskjell i litterært stilnivå, nei.

A: Sånne tekster er jo objektive, eller skal være mest mulig objektive. Universitetet er jo der ekspertisen ligger, så det blir jo en teoretisk vinkling på tekstene. Det er teorifokuset jeg syntes det var vanskelig å forholde meg til. Man blir jo ikke automatisk noe som har med kunst eller litteratur å gjøre av å studere de fagene, man blir bare i stand til å *forske* på dem.

A: Tekstene på BI er mer sånn om hvor bra jobber man skal få. Folk på BI er så jævlig skråsikre på seg selv. Man må vel være det da. Hvis man tar en tre-årig utdanning og regner med at man skal få en fet jobb, så må man være ganske sikker på sitt eget talent.

B: Ja, men de må jo ta det fra et sted! De *får* jo bedre betalte jobber enn folk fra Blindern. Men jeg skjønner ikke helt hva de lærer der. Hva *gjør* de i tre år liksom, når de skal lære å bli eiendomsmeglere?

A: Jeg tror de lærer en del selvfølgeligheter. Sånn som å hilse pent, gå i dress, smile, snakke på en måte som vekker tillit, passe på å ikke lukte svette og sånn.

Tror dere forresten folk leser ulike mengder litteratur på Blindern, BI og HiO?

A: Ja! Mer kvalitetslitteratur på Blindern. På BI leser de sikkert Dan Brown.

B: Ja.

Hvilken grad av etos, logos og patos ville du forvente å finne på de tre lærestedene?

B: Blindern trenger ikke egentlig å bygge noe særlig etos. Ved å være et universitet så er allerede tyngden og integriteten der.

A: BI er mer avhengige av å selge seg selv, siden de ikke er styrt av staten. De må markedsføre seg selv. BI er mer en merkevare.

B: Nei, jeg synes ikke det å ha nære bånd til næringslivet gjør den til mer merkevare enn Blindern. Universitetsseglet har like mye logo-effekt som BI-logoen.

A: BI-logoen er jo så lett å kjenne igjen da. Alle kan jo lese den. Universitetet har jo nettopp et segl. Med "universitas Osloensis" og han der fyren...

B: Er det ikke en dame?

A: Jeg vet ikke jeg.

Det er en mann. Det er den greske guden Apollon.

A: Se der, ikke engang du vet det! Og du har jo gått her i flere år.

B: Ja, hva vet jeg. Jeg er jo inne i denne bobla.

A: Men jeg har lagt merke til at universitetet reklamerer mer for seg selv nå enn de gjorde før. På TV til og med!

B: De må vel det.

A: Ja, det er mer konkurranse nå. Jeg tror de kommer til å måtte gjøre det mer og mer. Vi får jo mer og mer penger, og får råd til å betale for utdanning. Folk begynner ikke på Blindern bare fordi det er gratis lenger. Det har liksom blitt helt vanlig å ha utdannelse fra andre steder nå.

B: Men det er fortsatt mer tyngde i en universitetsutdanning. Det oppfattes som bedre, på en måte.

A: Ja, men det er kanskje mer status å ha en jobb med mye penger. Kanskje mer status å studere på BI?

B: Status = Penger

A: Ja, eller ekspertise, da! Hva er HiO da? Verken status eller tyngde?

B: HiO er...som sagt litt vagt.

A: Alle fylker har jo en høyskole da! De er jo pålagt det. Høyskole er liksom utdanning-light. Du får lightversjonen av ting du kan studere på Blindern, for folk som vil ut i jobb.

B: De ender med å jobbe i det offentlige. I fylkeskommunen eller kommunen. HiO er en invitasjon til å bli utbrent.

6.1.2 Kart over lærestedene

6.1.2.1 BI

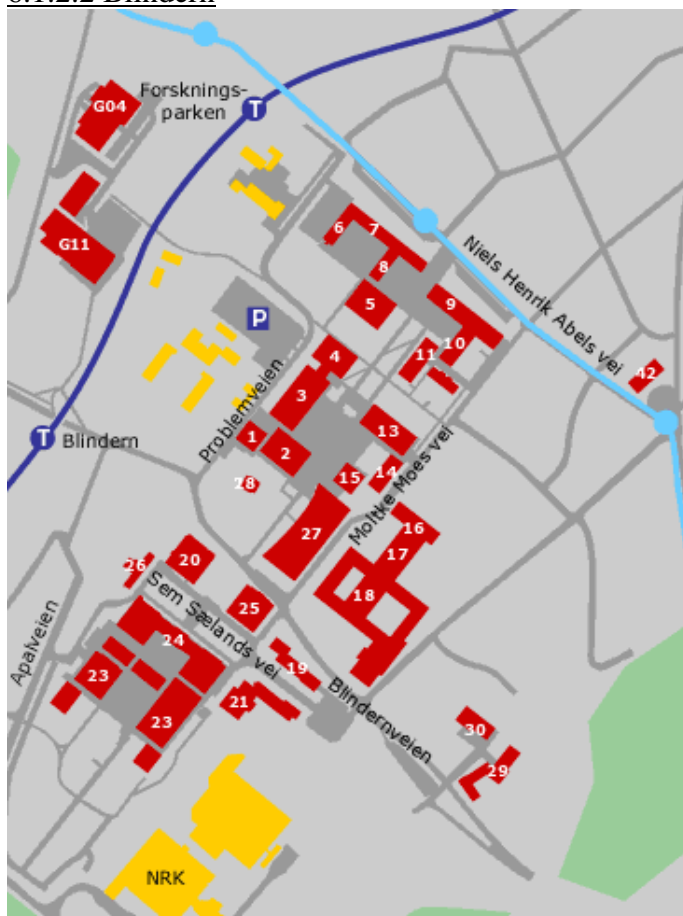
a

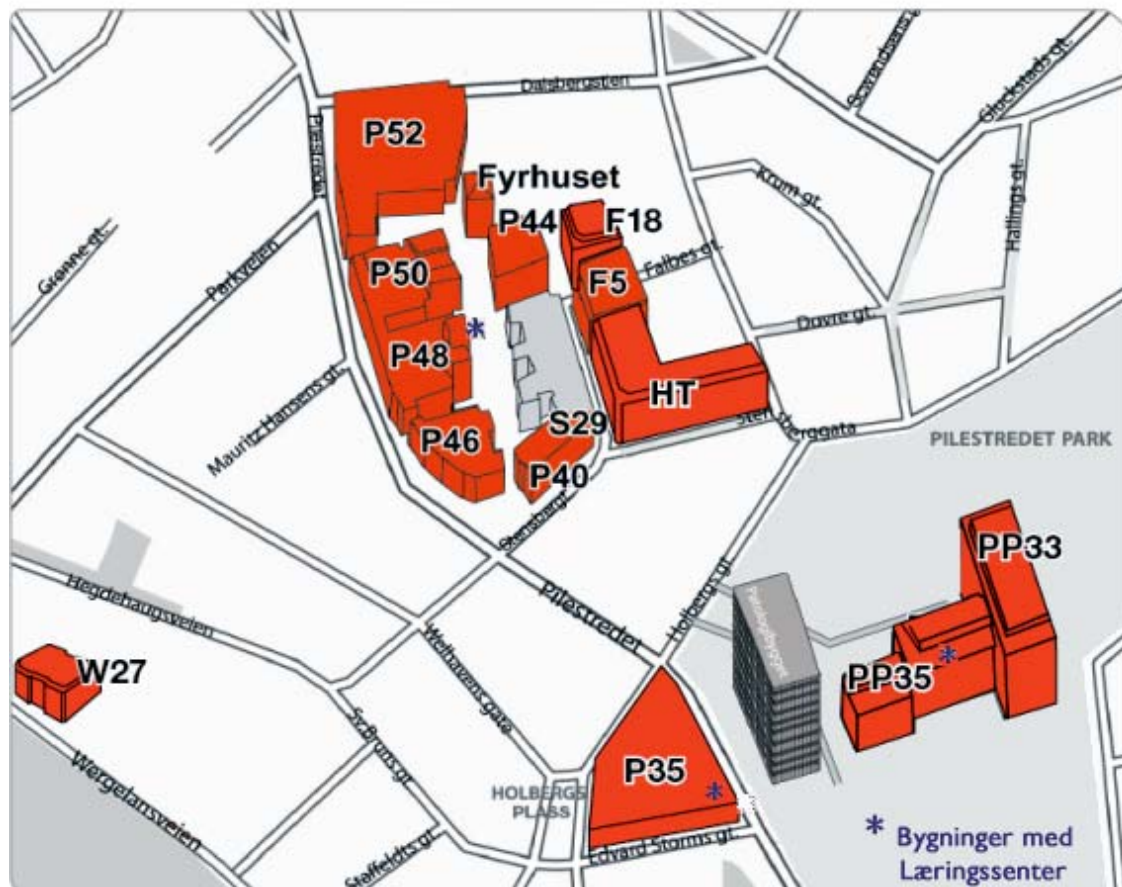
b

6.1.2.2 Blindern

6.1.2.3 HiO

6.2 Tekster på leseveiene gjennom lærestedene.

Innhold:

6.2.1 BI

- 6.2.1.1 BIs fasade sett fra Nydalen t-banestasjon.
- 6.2.1.2 Utenfor inngangen.
- 6.2.1.3 Resepsjon.
- 6.2.1.4 Inngangspartiet.
- 6.2.1.5 Skilt på vegg, som viser vei til Executive-blokka.
- 6.2.1.6 Oversiktskart i inngangspartiet.
- 6.2.1.7 Oversiktskart i inngangspartiet.
- 6.2.1.8 Oversiktskart i inngangspartiet.
- 6.2.1.9 Vindeltrapp midt i bygningen.
- 6.2.1.10 Fasaden til kiosken "Amigo".
- 6.2.1.11 Sitteområde med skjerm.
- 6.2.1.12 Nærbilde av skjermttekst.
- 6.2.1.13 Næringsutvalgets plakat om bedriftspresentasjon.
- 6.2.1.14 Inngang til "Student World".
- 6.2.1.15 Inngang til "Student World".
- 6.2.1.16 Skilt utenfor "Student World".
- 6.2.1.17 Stand fra Næringsutvalget.
- 6.2.1.18 Nærbilde av stand fra Næringsutvalget.
- 6.2.1.19 Skjemaer i kassetter på veggen.
- 6.2.1.20 Eksempel på skjema.
- 6.2.1.21 Eksempel på skjema.
- 6.2.1.22 Eksempel på skjema.
- 6.2.1.23 Magnetisk oppslagstavle.
- 6.2.1.24 BI-plakat.
- 6.2.1.25 Plakat om båttur for masterstudenter.
- 6.2.1.26 BI-løpeseddel.
- 6.2.1.27 Inne i "Student World"-noden.
- 6.2.1.28 Stand fra Studentforeningen.
- 6.2.1.29 Forsiden på Studentforeningens magasin.
- 6.2.1.30 Presentasjon av ledelsen i Studentforeningen.
- 6.2.1.31 Løpeseddel fra Ernst & Young.
- 6.2.1.32 Løpeseddel fra Stud Consult.
- 6.2.1.33 Løpeseddel om Deloitte-cup.
- 6.2.1.34 Løpeseddel fra Næringsutvalget.
- 6.2.1.35 "Oasen."
- 6.2.1.36 "Oasen."
- 6.2.1.37 Restauranter på BI.
- 6.2.1.38 Kaffebaren "L'Espresso".
- 6.2.1.39 Skilt til Campus Shopping.
- 6.2.1.40 Byggeområde.
- 6.2.1.41 Studiekataloger.
- 6.2.1.42 Studiekatalog: utvekslingsstudier.
- 6.2.1.43 Studiekatalog: masterstudier.
- 6.2.1.44 Teksten "For deg som vil og kan lede".

6.2.2 Blindern

6.2.2.1 T-banestasjonens navn.
6.2.2.2 Tekst på broa over t-banesporet.
6.2.2.3 Oversiktskart over Blindernområdet.
6.2.2.4 Nærbilde av oversiktskartet.
6.2.2.5 Tagging på brohodet.
6.2.2.6 Parkering forbudt-skilt.
6.2.2.7 Georg Sverdrups hus.
6.2.2.8 Banner fra Naturfagkonferansen.
6.2.2.9 Forsiden av UniForum.
6.2.2.10 Fysikkbygningen.
6.2.2.11 ”Trek”-skilt på inngangsdøra.
6.2.2.12 Foucaults pendel i inngangspartiet.
6.2.2.13 Forsiden av studentavisa ”Husbjørnen”.
6.2.2.14 Fresker på veggen i fysikkbygningen.
6.2.2.15 Fresker på veggen i fysikkbygningen.
6.2.2.16 Fresker på veggen i fysikkbygningen.
6.2.2.17 Frederikkeplassen og Frederikkebygningen.
6.2.2.18 Skulpturen ”Air”.
6.2.2.19 Banner på Frederikkebygningen.
6.2.2.20 Banner på Frederikkebygningen.
6.2.2.21 Banner på Frederikkebygningen.
6.2.2.22 Banner på Frederikkebygningen.
6.2.2.23 Banner på Frederikkebygningen.
6.2.2.24 Oppslagstavle.
6.2.2.25 Plakat fra oppslagstavla.
6.2.2.26 SiO-brosjyre.
6.2.2.27 SiO-brosjyre.
6.2.2.28 SiO-brosjyre.
6.2.2.29 SiO-brosjyre.
6.2.2.30 Forsiden av Universitas.
6.2.2.31 Vegg malt som bokhylle på Frederikke
6.2.2.32 Vegg malt som bokhylle på Frederikke
6.2.2.33 Vegg malt som bokhylle på Frederikke
6.2.2.34 Allé mellom Frederikkeplassen og HF/SV.
6.2.2.35 Sophus Bugges hus.
6.2.2.36 Fasade på Det samfunnsvitenskapelige fakultet.
6.2.2.37 Plassen mellom Det humanistiske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet.
6.2.2.38 Lift.
6.2.2.39 Lift.
6.2.2.40 Lift.
6.2.2.41 Niels Treschows hus.
6.2.2.42 Forsiden av studentmagasinet ”Filologen”.

6.2.3 HiO

6.2.3.1 Fasaden ut mot Pilestredet i sør.
6.2.3.2 Fasaden ut mot Pilestredet i sør.
6.2.3.3 Oversiktskart over HiO.
6.2.3.4 Plassen i inngangspartiet.
6.2.3.5 Skiltet utenfor frisørsalongen ”Perry Frisør”.

6.2.3.6 Bislettbekkens leie.
6.2.3.7 Bislettbekkens leie.
6.2.3.8 Vinduet i Bislettbekken barnehage.
6.2.3.9 Skiltet utenfor Riksrevisjonen.
6.2.3.10 Hovedresepsjonens fasade.
6.2.3.11 Hovedresepsjonens fasade.
6.2.3.12 Resepsjonsskranke og kortsenterets skranke.
6.2.3.13 Skilt ved døra.
6.2.3.14 Studentservice' skilt.
6.2.3.15 Studentservice' fasade inne i bygningen.
6.2.3.16 Skjema fra Studentservice.
6.2.3.17 Skjema fra Studentservice.
6.2.3.18 Skjema fra Studentservice.
6.2.3.19 Brosjyre fra Studentservice.
6.2.3.20 Brosjyre fra Studentservice.
6.2.3.21 Kafeen "Bi så lidt".
6.2.3.22 Kafeens sitteområde.
6.2.3.23 Skulpturen "Hedda Gabler".
6.2.3.24 Del av skiltet utenfor Eva Balkes hus.
6.2.3.25 Inngangsparti i bygningen.
6.2.3.26 inngangsparti i Læringssenteret.
6.2.3.27 Kafé Eva.
6.2.3.28 Løpeseddel fra Læringssenteret.
6.2.3.29 Sitteområdet i kafé Eva.
6.2.3.30 Forsiden av OsloStudenten
6.2.3.31 Magasinet "IKON".
6.2.3.32 Magasinet "Campus".
6.2.3.33 Magasinet "skum".
6.2.3.34 Bladet "Kilroy".
6.2.3.35 Bladet "symp".
6.2.3.36 Brosjyre fra OAS.
6.2.3.37 Brosjyre fra utstillingen "Finn Ola Nordmann".
6.2.3.38 Magasinet "Student i Oslo".
6.2.3.39 Magasinet "Kaleidoskopet".
6.2.3.40 To kopper fra OAS-kantinene.
6.2.3.41 Påmeldingsblankett til studentcruise.
6.2.3.42 Fyrhuset.
6.2.3.43 Inngang til restauranten.
6.2.3.44 Bukk utenfor restauranten.
6.2.3.45 Plassen i nordenden av høyskoleområdet.
6.2.3.46 "Vinduer" i bakken på plassen.
6.2.3.47 Pilformede skilt på plassen.
6.2.3.48 Fasaden på Katti Anker Møllers hus.
6.2.3.49 Fasaden på Anna Sethnes hus.
6.2.3.50 Byste av Anna Sethne.
6.2.3.51 Innsyn i kantina "Anna".
6.2.3.52 Skilt om sykkelparkering.
6.2.3.53 Penelope bokhandel.
6.2.3.54 Fasade og port i nordenden av kvartalet.

6.2.1 BI

6.2.1.1

6.2.1.2

6.2.1.3

6.2.1.4

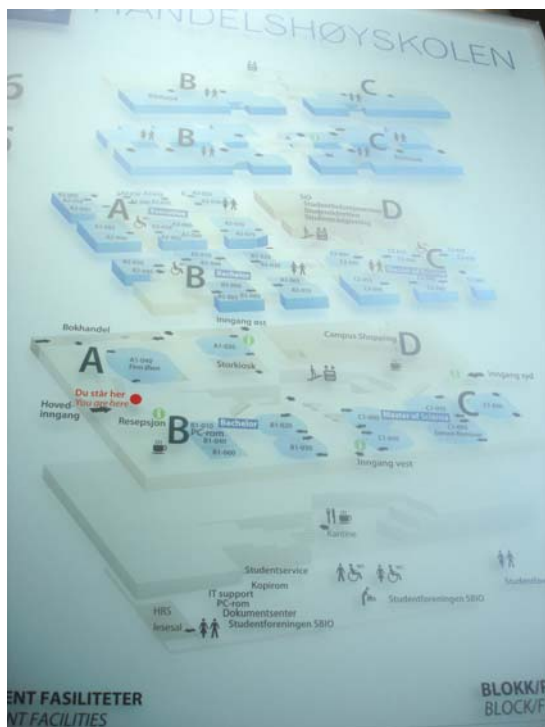
6.2.1.5

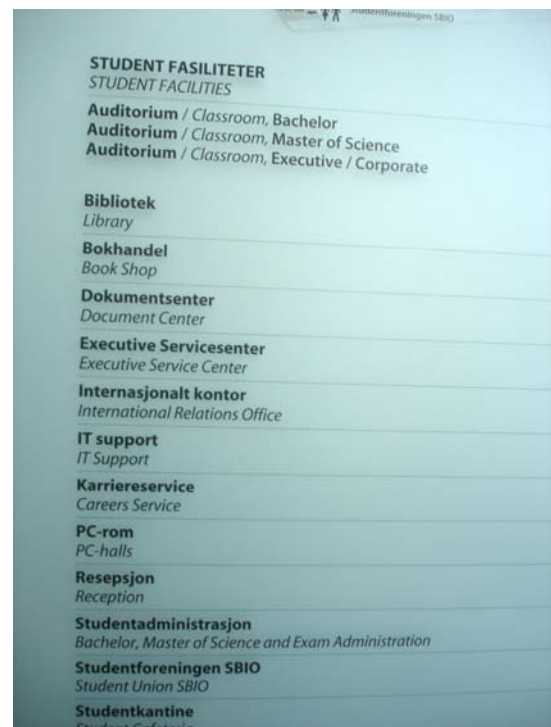
6.2.1.6

6.2.1.7

6.2.1.8

6.2.1.9

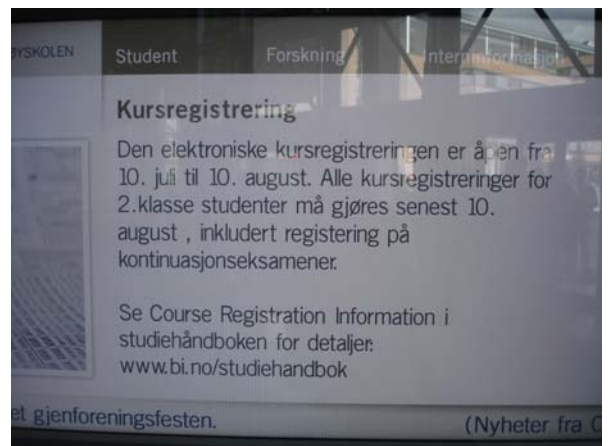
6.2.1.10

6.2.1.11

6.2.1.12

6.2.1.13

6.2.1.14

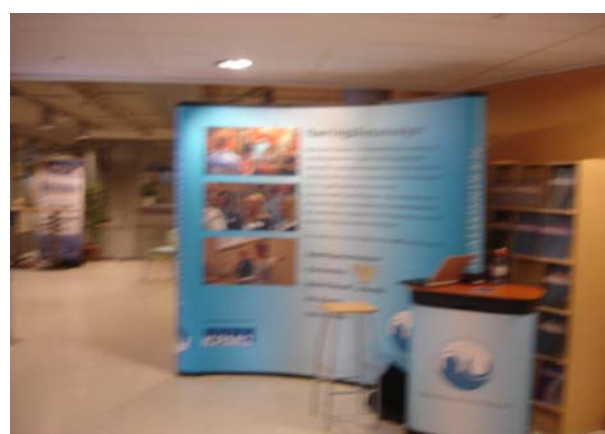
6.2.1.15

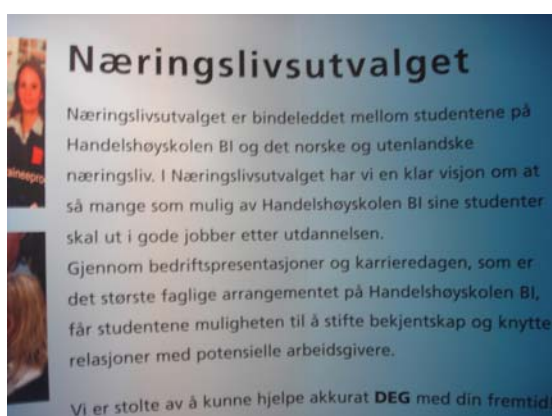
6.2.1.16

6.2.1.17

6.2.1.18

6.2.1.19

6.2.1.27

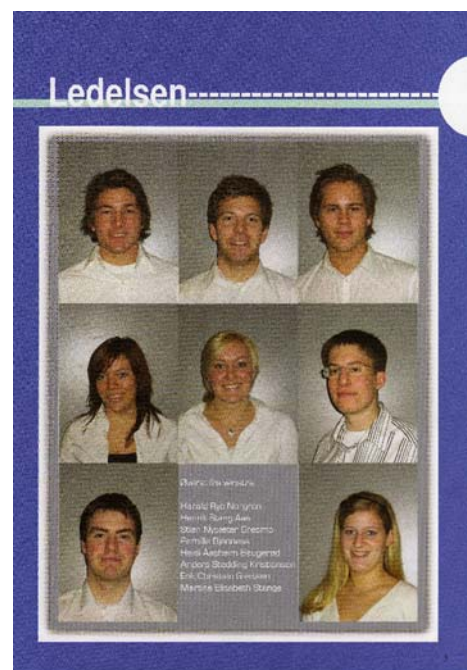
6.2.1.28

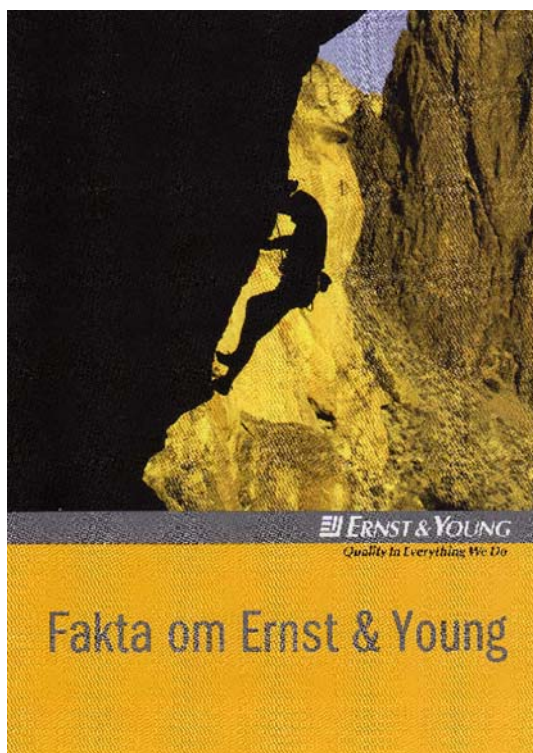
6.2.1.29

6.2.1.30

6.2.1.31

6.2.1.32

6.2.1.33

DeloitteCupen 2007, 7. og 8. september

Deloitte og BI Athletics arrangerer årets fotballcup for BI-studenter i Ekeberghallen 7. og 8. september. Cupen rundes av med en halvtimen på Studentenes Hus Nysdalen (SHNAS) lørdag 8. september med kåringer, flotte premier og stand-up med blant annet Johan Golden.

Meld deg på med eget lag (6 - 10 spillere) eller still opp som supporter: www.deloitte.com/no/deloittecupen

Med oss på stand på BI 30. august og på vår bedriftspresentasjon på Parkteateret kl 18.00.

Deloitte.

Deloitte, better working with business

6.2.1.34

Næringslivsutvalget

Næringslivsutvalget søker nye medlemmer
- Bindeledet mellom BI-studentene og næringslivet -

Skriv en søknad der du beskriver hvem du er, hvorfor du ønsker å bli medlem, motivasjonsfaktorer og hva du kan bidra med i utvalget.

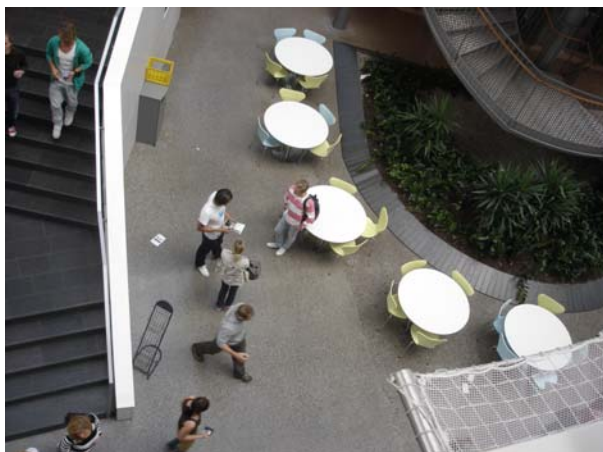
Søknaden sendes til soknas@n-ut.no eller du kan levere den til Wena eller på Muckeløret.

Se www.n-ut.no for mer informasjon!

Søknadsfrist: 31. august kl. 08.30

KPMG

6.2.1.35

6.2.1.36

6.2.1.37

6.2.1.38

6.2.1.39

6.2.1.40

6.2.1.41

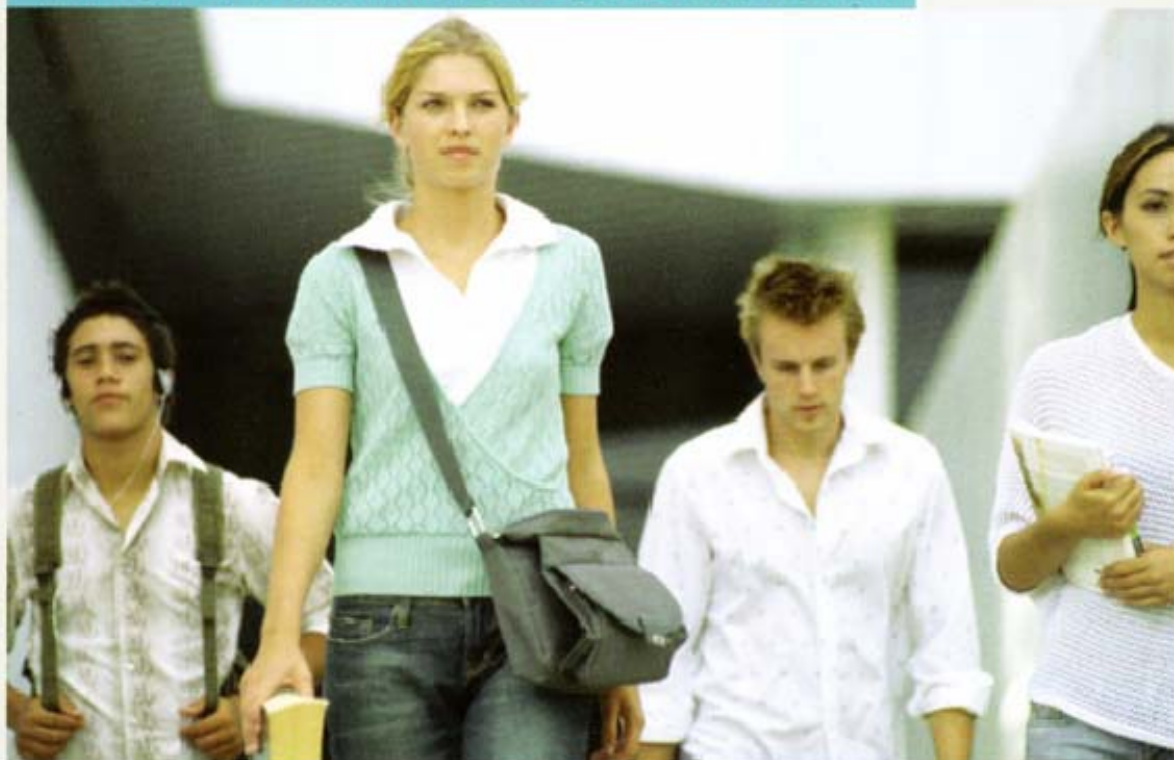
6.2.1.42

6.2.1.43

MASTER I ØKONOMI OG LEDELSE/SIVILØKONOM

Studiet gir deg et klart fortrinn i kampen om de mest ettertraktede næringslivsjobbene.

For deg som kan og vil lede

Kandidater med en Master i økonomi og ledelse (Siviløkonom) er ettertraktet blant en rekke av landets mest anerkjente selskaper innenfor bank og finans, samt konsulentvirksomheter og departementer. Her legger du grunnlaget for å møtre krevende næringslivsoppgaver.

Studiet gir deg et klart fortrinn i kampen om de mest ettertraktede næringslivsjobbene. Du får en solid og allsidig kompetanse innen økonomi, ledelse og markedsføring, i tillegg til den spisskompetansen du velger. Mange toppledere har en sivilutittel.

Høgskolen BI har et sterkt fokus på å være næringslivsrettet slik at du som arbeidssøker skal være den sterkeste kandidaten.

Nærheten til næringslivet gjelder hele veien fra forskning til utvilling av studier. Studerene skal få kunnskap som kan dekke fremtidens behov.

Analytisk og strategisk

Analytiske og strategiske ferdigheter er sammen med evnen til å løse krevende utfordringer, noe av det viktigste en lærer gjennom studier. Disse utvikles gradvis og anvendes på et bredt spekter av økonomi- og ledelsesfag.

Studiet er teoretisk, analytisk og forskningsbasert, og det legges stor vekt på støtte i metodefag som statistikk, matematikk og dataanalyse. Det er dessuten mulig å velge mellom flere spesialiseringsretninger, som strategi, finans, samfunnsøkonomi og

internasjonal ledelse. Du kan lese mer om disse spesialiseringene på side 10 og 11. Arbeidsgiverne krav til kvaliteter og kompetanse blir større, og de etterstår både dybdekompetanse og evnen til operativ ledelse. Dette blir viktige suksessfaktorer i tiden som kommer.

Hardt arbeid og mye more

Studiet krever hardt arbeid, og det stilles høye krav til disiplin og innsats. For å lykkes er det viktig å ha en god forståelse av fag som samfunnsøkonomi, matematikk og statistikk. Mestert studentene krever BI stiller til innsats og faglig fordyplning, gir dette et sterkt signal til potensielle arbeidsgivere.

Prof. Morten Dalen, Professor
Instituttleder - Institutt for samfunnsøkonomi

6.2.2 Blindern

6.2.2.1

6.2.2.2

6.2.2.3

6.2.2.4

6.2.2.5

6.2.2.6

6.2.2.7

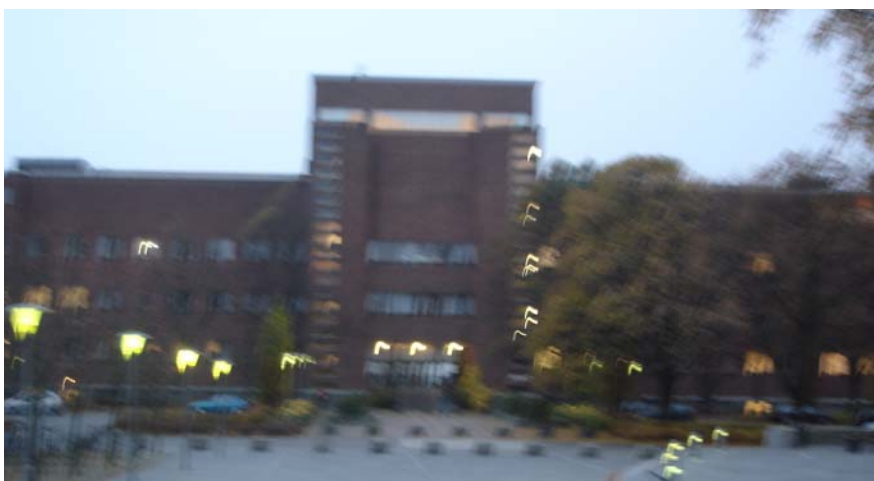
6.2.2.8

6.2.2.9

6.2.2.10

6.2.2.11

6.2.2.12

6.2.2.13

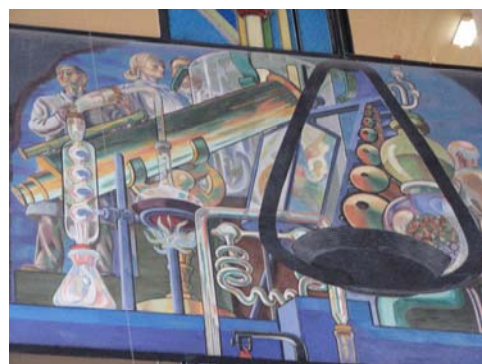
6.2.2.14

6.2.2.15

6.2.2.16

6.2.2.18

6.2.2.17

6.2.2.19

6.2.2.20

6.2.2.21

6.2.2.22

6.2.2.23

6.2.2.24

6.2.2.25

6.2.2.26

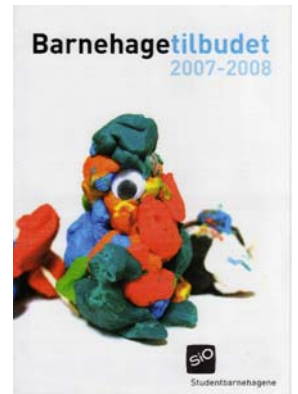
6.2.2.27

6.2.2.28

6.2.2.29

6.2.2.30

6.2.2.31

6.2.2.32

6.2.2.33

6.2.2.34

6.2.2.35

6.2.2.36

6.2.2.37

6.2.2.38

6.2.2.39

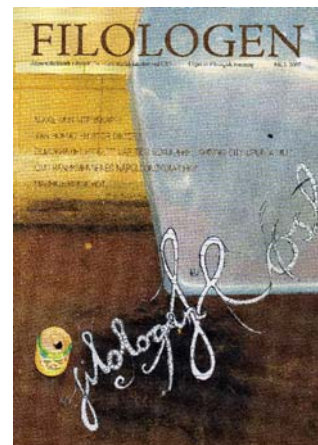
6.2.2.40

6.2.2.41

6.2.2.42

6.2.3 HiO

6.2.3.1

6.2.3.2

6.2.3.3

6.2.3.4

6.2.3.5

6.2.3.6

6.2.3.7

6.2.3.8

6.2.3.9

6.2.3.10

6.2.3.11

6.2.3.12

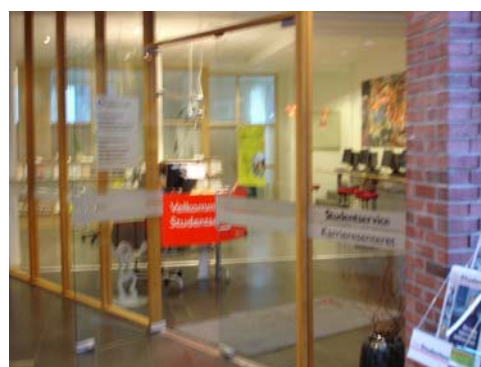
6.2.3.13

6.2.3.14

6.2.3.15

6.2.3.16

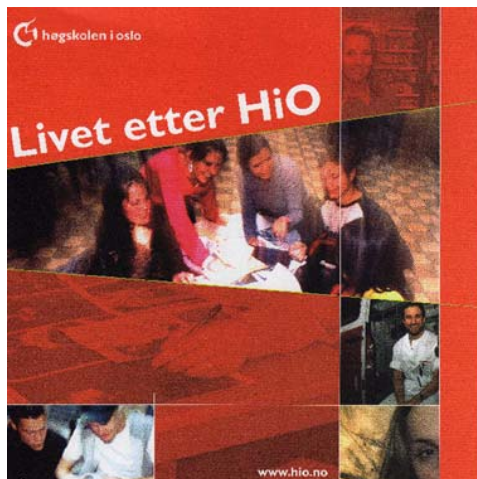
6.2.3.17

6.2.3.18

6.2.3.19

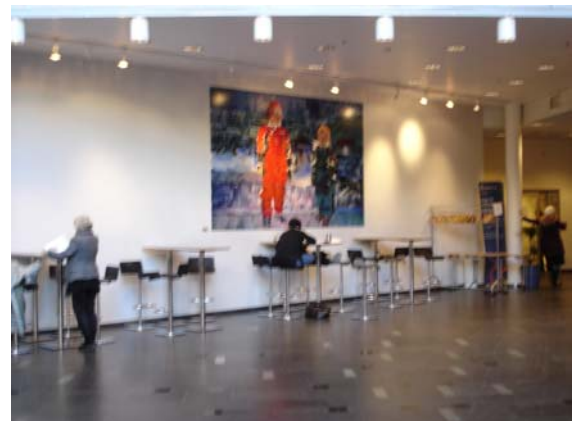
6.2.3.20

6.2.3.21

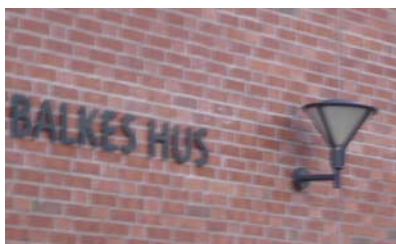
6.2.3.22

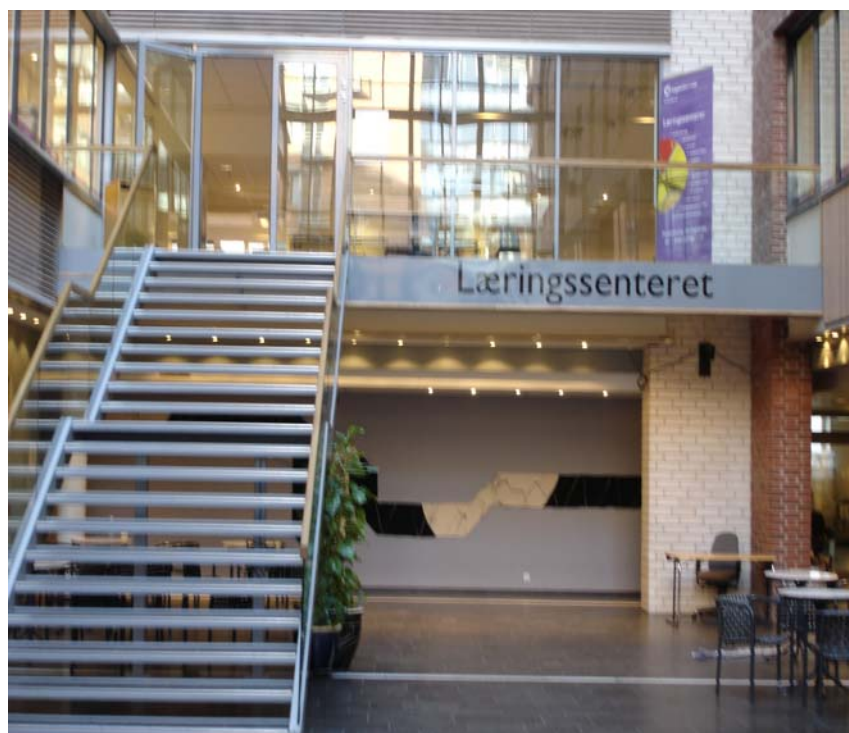
6.2.3.23

6.2.3.24

6.2.3.25

6.2.3.26

6.2.3.27

6.2.3.28

6.2.3.29

6.2.3.30

6.2.3.31

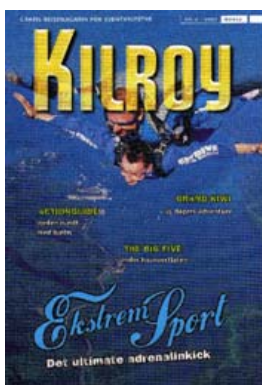
6.2.3.32

6.2.3.33

6.2.3.34

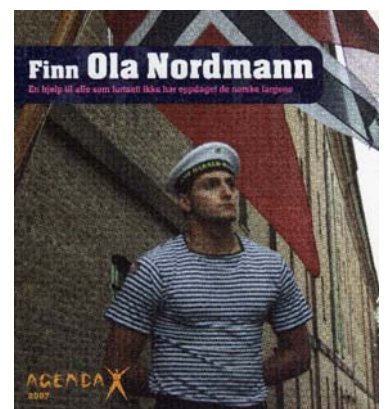
6.2.3.35

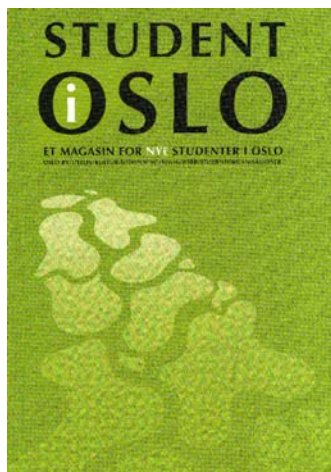
6.2.3.36

6.2.3.37

6.2.3.38

6.2.3.39

6.2.3.40

6.2.3.41

Student Cruise onsdag 17. oktober 2007 Stena Line

Navneliste - Vennligst bruk BLOKKBOKSTAVER
 Fyll ut en reiseleder pr. lugar. Denne personen vil motta reisebeviset per mail, samt stå ansvarlig for betaling. Adresse må derfor fylles ut.
 Påmeldingsfrist: fredag 26. september, men ingen er garantert plass for faktura er betalt, og reisebeviset mottatt per mail.
 Pris: 545,- kroner pr. person for 4-mannslugar, 795,- kroner pr. person for 2-mannslugar.
 NB! Hele lugaren må fylles opp!
 Reisebeviset blir ikke sendt dersom adressefeltet ikke er fylt ut.
 Det er ansett som en avtale med kontaktperson, skrevet / trykt på meldingskortet ut i:
 TDK Norge AS
 Bogstadveien 11, 0355 Oslo

Navn på skole og avd (må fylles ut):

Fax: 22 60 44 66
 E-mail: studentcruise@studenter.no
 NB! Ingen påmelding på 26. les adresser og husk godtgjørelse for reisebeviset

Bestill vår spis-og-drick-så-mye-du-vil-buffet til 250,- (Må bestilles på forhånd)

4-mannslugar: PRIS: 545,- kroner pr. person (hele lugaren må fylles opp)

Navn	Adresse (kun reiseleder)	E-mail	Mobil	Kryss av Buffet 250,-
NB! Alle må fylle ut mobilnr. og mail-adresser.				

2-mannslugar: PRIS: 795,- kroner pr. person. (hele lugaren må fylles opp)

Navn	Adresse (kun reiseleder)	E-mail	Mobil	Kryss av Buffet 250,-
NB! Alle må fylle ut mobilnr. og mail-adresser.				

NB! Ingen er garantert plass før faktura er betalt og reisebevis mottatt per mail. Vær raske med å melde dere på! Studentligatimasjon må fremvises ved innsjekking.

6.2.3.42

6.2.3.43

6.2.3.44

6.2.3.45

6.2.3.46

6.2.3.47

6.2.3.48

6.2.3.49

6.2.3.50

6.2.3.51

6.2.3.52

6.2.3.53

6.2.3.54

6.3 Tekster fra studiekatalogene til BI, UiO og HiO.

6.3.1 BI: "Bachelor i økonomi og administrasjon." (2 sider)

6.3.2 UiO: "Framtiden starter her ... " (2 sider)

6.3.3 HiO: "Bibliotek– og informasjonsvitenskap." (2 sider)

Foto: BIs arkiv

Når du er ferdig med en bachelor, kan du utdanne deg videre med en master fra BI. For mer informasjon se www.bi.no/master

En sikker vinner

Ingen andre BI-studier har hatt flere studenter enn bachelorstudiet i økonomi og administrasjon. BI har tilbudt dette studiet i mer enn **5** tjue år, men innholdet er endret i takt med tiden. Det tradisjonsrike studiet er rett og slett en sikker vinner for deg som ønsker å ha mange muligheter i næringslivet.

Arbeidslivet har endret seg kolossalt de siste **10** tjue årene. Mens man før gjerne ble i samme jobb fra endt utdanning til pensjonsalderen, er det i dag ingen som hever øyenbrynene om du skifter jobb tre, fire eller opp til ti ganger. Denne situasjonen **15** har skapt behov for folk med bred

økonomisk og administrativ kompetanse, såkalte generalister. Studiet gir god innsikt i de fleste aspekter av næringslivet, samtidig som du har mulighet til å fordype deg i **20** fagområder du synes er ekstra interessante.

Internasjonalt

Mange fag i studiet har en internasjonal vinkling og gir deg gode muligheter til en karriere enten i internasjonale selskaper i **25** Norge eller i utlandet. Gjennom BIs utvekslingsavtaler med anerkjente utenlandske universiteter og høyskoler, kan du skaffe deg internasjonal erfaring, ved å ta et semester av studiet i utlandet.

30 Praktisk rettet

Under studietiden legges det stor vekt på å ha tett kontakt med næringslivet. Forelesere du møter er for eksempel bedriftsledere, økonomisjefer, markedsansvarlige og **35** analytikere fra ulike deler av næringslivet. Slik vil du hele tiden holdes oppdatert av nye trender, og ikke minst få en økt forståelse av hvordan teorien du lærer på BI virker i praksis. Ved å ha denne tette **40** koblingen til næringslivet blir studiet svært anvendbart, og ikke minst mer spennende for studentene.

Faglig leder for Bachelor i økonomi og administrasjon er professor John Christian Langli

- Bachelorstudiet i økonomi og administrasjon er det mest allsidige av våre treårige heltidsstudier. Du får en bred innsikt i de aller fleste oppgaver du vil møte i arbeidslivet, samt en solid og praktisk generalistutdanning.
- Kjernen i studiet er økonomi, regnskap og finans, og består av ulike fagområder over tre år.
- I det tredje studieåret kan du, i tillegg til obligatoriske fag, velge mellom ulike spesialiseringer:
 - Bedriftsutvikling,
 - Human Resource Management,
 - International Business,
 - Logistikkledelse,
 - Prosjektledelse,
 - Økonomistyring: Regnskap, skatt og avgift,
 - Økonomistyring og investeringsanalyse,
 - Anvendt makroøkonomi,
 - Forsikring,
 - Entreprenørskap og innovasjon (spesialiseringen tas ved Berkeley, California)
 - Mer om disse valgmulighetene finner du på våre websider www.bi.no/okadm
- Bachelorstudiet i økonomi og administrasjon tilbys ved alle BIs studiesteder.
- Det tilbys utveksling på studiets 2. år.

FAGINNHold

1. STUDIEÅR

- Bedriftsøkonomi I
- Markedsøkonomiens utvikling
- Matematikk for økonomer
- Markedsføring
- Bedriftsøkonomi II
- Juridiske emner
- Statistikk
- Organisasjonspysykologi og ledelse
- Makroøkonomi

2. STUDIEÅR

- Investering og finansiering
- Årsregnskap og skatt
- Organisasjonsteori
- Interkulturell kommunikasjon (velg mellom engelsk, tysk, fransk eller spansk)
- Mikroøkonomi
- Operativ økonomistyring
- Logistikk
- Metode og dataanalyse
- Anvendt mikroøkonomi

3. STUDIEÅR

- Finansiell styring
- Strategisk økonomistyring
- Strategi
- Spesialisering med avsluttende bacheloroppgave
- Internasjonal markedsføring

www.bi.no/okadm

43 BRED PORT INN I NÆRINGS�IVET

– Jeg ville egentlig begynne for meg selv, men manglet kunnskap om næringslivet. Da falt valget lett på økonomi og administrasjon, sier Jon Kåre Stene om hvorfor han begynte på BI.

Det valget har han ikke angret på. Allerede under studietiden fikk han deltidsjobb i VG. Mye av det han jobbet med der, fikk han bedre tak på mens han studerte, og ny kunnskap ble raskt jobbrelatert. Jobb og studier passet som hånd i hanske.

Med verv i studentforeningen ble organisasjonsforståelse raskt en ny interesse, noe som kommer godt med i jobben som management trainee i Schibsted. Trainee-stillingen har ført Jon Kåre tilbake til gamle trakter, for nå er han utplassert i VG.

Nytt perspektiv

Jon Kåre er glad for at fagene han var gjennom på BI, hjelper ham med å se oppgaver i et nytt lys. Samtidig er det blitt mye lettere å tilegne seg ny kunnskap.

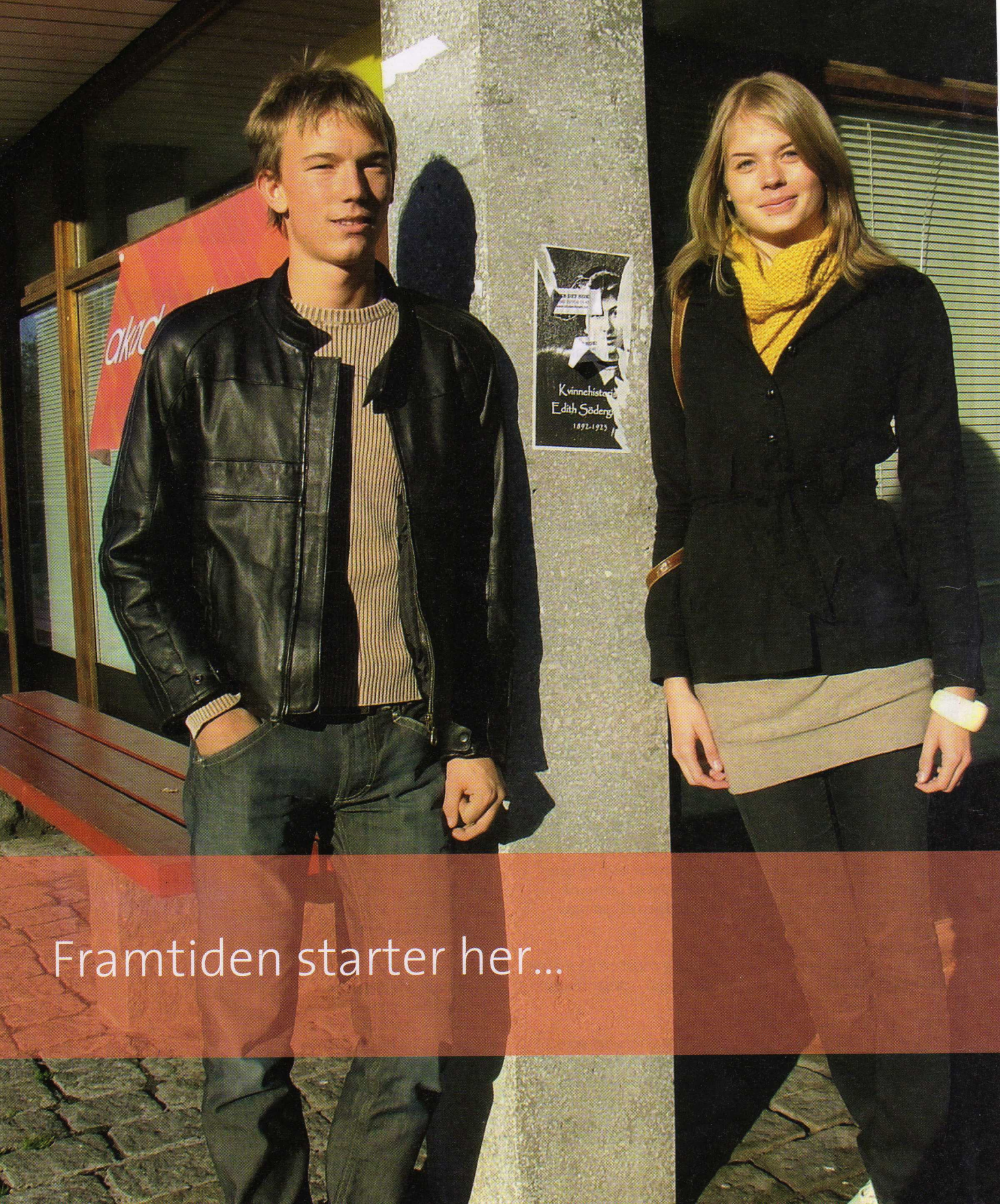
– Nå er jeg klar for å fordype meg i mer spesielle områder, som forretningsutvikling og markedsanalyser, sier han. – Etter å ha fått grepet på helheten innen et felt, blir det også veldig spennende å spesialisere seg, legger han til.

Krever breddeforståelse

I VG er det nok av utfordringer, med både papir- og nettutgave. Sistnevnte var på plass allerede fra midten av 90-tallet og er i rivende utvikling. Skal du være med på å sette kursen for videre vekst, kommer du ikke i mål uten en bred forståelse for hvordan hele mediehuset kan utnyttes.

Foto: Alexander Hægstadhus

Framtiden starter her...

1 *Bjørn og Ingrid er to av*
Universitetet i Oslos 30 000
studenter. Bjørn har akkurat
5 *begynt på studiene, mens Ingrid*
snart er ferdig med master.
Til felles har de at de trives godt
på universitetet, og at de har valgt
å studere fag de er interessert i.

– Jeg har ikke fått noe sjokk akkurat, men jeg merker jo at ting skal gjøres
10 litt forskjellig her, sier Bjørn Hallstein Holte (18) om overgangen fra videre-
gående til universitetet. Bærumsgutten er helt fersk på universitetet og
har akkurat begynt på bachelorprogrammet i utviklingsstudier. Studiet
gir ham mulighet til å fordype seg i sine største interesseområder: Afrika,
utvikling og fattigdomsproblematikk.

15 Ingrid Lundestad (23) fra Bodø er kommet til tredje semester på master-
studiet i historie og skal snart ut i arbeidslivet. Til daglig sitter hun ved
Institutt for forsvarsstudier (IFS), Senter for transatlantiske studier, hvor
hun er blitt tildelt et masterstipend. Hun trives godt med den faglige
fordypningen og selvstendigheten som følger med masterstudiet.

20 – Gjennom arbeidet med masteroppgaven blir vi oppmuntret til å
utarbeide et selvstendig og betydelig forskningsarbeid, under veiledning

av universitetets vitenskapelige ansatte. Med master-
stipendet har jeg også fått et eksternt forskningsmiljø til
faglig og økonomisk støtte, noe som har åpnet for et
opphold i USA, med intervjuer og kildearbeid til oppgaven
jeg skriver, forteller hun. 25

Studer noe du er interessert i!

Som Bjørn har også Ingrid valgt studium etter interesse,
og det anbefaler hun også andre å gjøre. Selv er hun
interessert i internasjonal politikk, og da særlig ameri- 30
kansk sikkerhetspolitikk, og håper utdannelsen vil føre til
et interessant yrke. Aller helst vil hun fortsette innen
forskning og analyse.

Bjørn synes det er litt tidlig å tenke på arbeid ennå, men
har likevel sett seg ut flere mulige karriereveier. 35

– Jeg har lyst til å jobbe innen u-hjelp eller internasjonale
organisasjoner, og hvis det slår feil ser jeg for meg
journalistikken. Men generelt tenker jeg vel at studiene
i seg selv interesserer meg mer enn arbeidsmulighetene
de gir, sier han. 40

Kaffepauser og lesesaler

Etter fire år på lesesalen på Blindern har Ingrid nå fast
arbeidsplass på IFS nede i byen. Bjørn leser best hjemme
i Bærum, der han bor sammen med foreldrene.

– Jeg er innom universitetet nesten hver dag, på foreles- 45
ninger, seminar- og kollokviégrupper, men det er hjemme
jeg har notatene og alle bøkene mine, forklarer han. Lunsj
derimot spiser han helst på universitetet, og på Blindern
finnes det nok av kantinetilbud. At kaffepauser og
kantinesitting med medstudenter er en viktig del av 50
studietiden, er både masterstudenten og bachelor-
studenten enige om.

– Ibland får jeg faglig utbytte av det også, sier Bjørn, som i
tillegg til studiene sitter i programutvalget for faget sitt.
Det samme gjør Ingrid. De mener begge at Universitetet i 55
Oslo skårer høyt både på faglig kvalitet og et bredt studie-
tilbud, i tillegg til det sosiale.

– Det er lett å bli kjent med folk, det er bare å engasjere
seg og være med på det som skjer, sier Bjørn.

Ingrid Lundestad (23)

Tredje semester på masterstudiet i historie.

Bjørn Hallstein Holte (18)

Bachelorprogrammet i utviklingsstudier.

Bibliotek– og informasjons

Er du nytenkende og utadvendt? Liker du å formidle informasjon eller litteratur og utforske ny datateknologi? Da bør du satse på å bli bibliotekar – et yrke som tar informasjonssamfunnet på alvor.

- 5 Bibliotekarere kan mer enn å finne fram kriminalromaner. De har spesialkompetanse i organisering og gjenfinning av informasjon, mange også innen informasjonsteknologi. I moderne bibliotek er bruk av ny teknologi en selvfølge. Mange bibliotekarere velger derfor å bli eksperter på informasjonsteknologi og har kompetanse som er etterspurt på mange områder. I kunnskaps- og informasjonssamfunnet er det behov for bibliotekarere som er nytenkende og utadvendte, som kan ta i bruk ny teknologi og tilpasse bibliotekvirksomheten til samfunnsutviklingen.

- Det virker så enkelt når bibliotekaren finner akkurat det du trenger. Men det er ingen tilfeldighet når bibliotekaren lykkes i sine søk. Gode kunnskaper om strukturer og systemer ligger bak. Som bibliotekar kjenner du søkesystemene som gjør det mulig å orientere seg i informasjonsflommen. Bibliotekarere bygger opp og organiserer samlinger av bøker eller annet materiale slik at det er mulig å finne fram til det brukerne spør etter. Dette kan være

- både konkrete samlinger og samlinger av elektroniske ressurser.

- Alle kommuner har et offentlig bibliotek. Noen er store nok til å ha flere avdelinger og filialer, andre er små med få ansatte. I de store bibliotekene har bibliotekarene spesialiserte arbeidsoppgaver. Enkelte kan ha ansvar for økonomi og budsjett, bokvalg eller andre interne oppgaver, mens andre betjener publikum. Noen spesialiserer seg på barnelitteratur eller musikk. Bibliotekarere er også ledere ved biblioteket og i de små bibliotekene utfører bibliotekaren de fleste oppgaver.

- Offentlige biblioteker betjener alle slags brukere, småbarnsforeldre på utkikk etter en god barnebok, ungdommer på jakt etter musikk eller fagfolk som trenger spesielt materiale. Bibliotekarens oppgave er å imøtekomme forskjellige behov. Derfor må du kunne kommunisere med ulike typer mennesker og ha gode allmennkunnskaper.

- Mange bibliotekarere velger å arbeide i skolebibliotek eller spesialiserte fagbibliotek. Slike bibliotek er bygd opp for å betjene elever og studenter, eller ansatte ved en institusjon eller en bedrift. Fag- og forskningsbibliotekaren må kjenne virksomheten godt og samarbeide nært med fagfolk som arbeider der. Bibliotekaren er ofte alene i biblioteket, men kan ha en assistent som medhjelper. Bibliotekaren skal lede og utvikle biblioteket og ha ansvar for økonomien, i tillegg til å betjene brukerne og markedsføre bibliotekets tjenester.

- Bibliotekarere arbeider også i private og offentlige arkiv der de har ansvar for å legge opp arkivrutiner, bistå saksbehandlere og sørge for et effektivt system for gjenfinning. I større aviser innhenter bibliotekarere bakgrunnsstoff til journalistene. De kan også være viktige medarbeidere i nettaviser.

Jobbmuligheter

- Bibliotekarere arbeider i ulike typer bibliotek i offentlig og privat virksomhet, og innen ulike typer arkiv. Noen bibliotekarere arbeider innen kulturforvaltning, forlag og bokhandel. Andre arbeider med informasjonsformidling, forskning eller undervisning.

Dette lærer du

- Studiet skal formidle grunnkunnskaper og holdninger som forbereder deg til å planlegge, administrere og lede et bibliotek. Undervisningen er organisert i tre emnegrupper som inngår i alle tre studieår:

- Bibliotek og samfunn
- Litteratur og brukere
- Kunnskapsorganisasjon og gjenfinning

Slik er studiet lagt opp

- Første studieår er en selvstendig enhet i bibliotek- og informasjonsvitenskap og kan derfor søkes som selvstendig studium (søknad via Samordna opptak).
- Andre studieår er en utdypning av emnegruppene. Fullført andreår danner grunnlaget for spesialstudiet i bibliotek- og informasjonsvitenskap.
- Tredje studieår er spesialstudiet med stor faglig valgfrihet. Studiet er lagt opp slik at du kan velge fag ut fra dine interesser, yrkesplaner og planer om videre utdanning.

- Arbeidsmåtene varierer: forelesninger, seminarer, gruppearbeid, kollokvier, praktiske øvelser, prosjektarbeid og individuell veiledning.

Praksis

- Det er lagt inn praksisperioder i både første og andre studieår, med fem uker i hvert av studieårene. Studentene får også intern praksisopplæring i avdelingens eget bibliotek og i høgskolens øvrige bibliotekenheter (læringsentre), som obligatorisk del av første studieår.

Bachelorstudium i bibliotek- og informasjonsvitenskap

3 år / 180 studiepoeng

Fører til grad

Bachelor i bibliotek- og informasjonsvitenskap. Høgskolekandidat etter 2 år (120 studiepoeng). Studiet kan avsluttes etter første studieår.

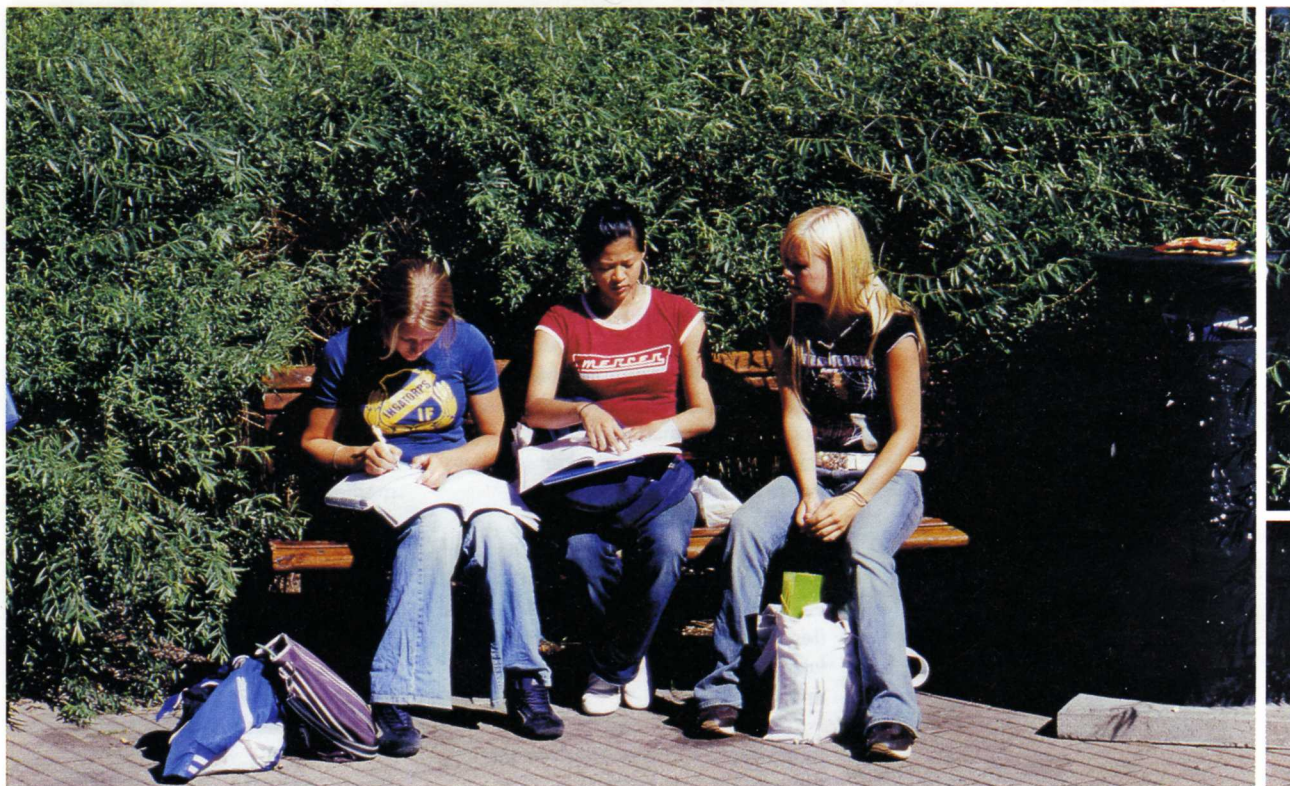
Kvalifikasjonskrav

Generell studiekompetanse

Søknad

Søk på www.samordnaopptak.no
Studiekode 215 336

vitenskap

Kombinasjonsmuligheter

Fullført studium fører fram til bachelorgrad i bibliotek- og informasjonsvitenskap. Bachelorgraden tildeles også kandidater med to års bibliotek- og informasjonsvitenskapelige studier (høyskolekandidat) som er kombinert med ett års studier innen et annet godkjent fagområde.

¹⁴⁵ Fjernundervisningen et tilbud til alle interesserte, men ønsker du å gå opp til eksamen, kreves generell studiekompetanse og minst tre måneders bibliotekpraksis på full tid. Du må kunne dokumentere grunnleggende IKT-kompetanse. Dette tilbudet har lokalt opptak ved høyskolen, og avlagt eksamen kvalifiserer for å søke direkte til andre studieår.

Bibliotekutdanningen har utvekslingsavtaler med læresteder både i Norden og andre land i Europa.

Masterstudier

Høyskolen tilbyr 2-årig masterstudium i bibliotek- og informasjonsvitenskap.

¹⁶⁵ Oversikt over masterstudier – se siste delen av katalogen.

Fjernundervisning

Første studieår er en selvstendig enhet i bibliotek- og informasjonsvitenskap, og kan også tas som brevkursbasert fjernundervisning.

Studier i utlandet

Etter at første studieår er gjennomført, er det muligheter for å ta ett eller to semestre i utlandet.

Flotte sykkelturen i Oslo

- Grünerløkka – opp og ned, fra vannhull til vannhull!
- Maridalen – Dagstur med start fra Kjelsås. Skaff deg kart, sykle rundt vannet og følg skiltene til Sognsvann for T-banen hjem
- Akerselva – Mange fotgjengere, men også ypperlig for syklistene. Ta deg god tid, Akerselva er vakker!
- Start ved Frognerseteren, og opplev svingete grusveier, husdyr

og folk. Servering ved Ullevålseteren, fossebrus ved Skjerselva. Avslutt med kornåkre og kirkeruin i Maridalen. Ta med deg kart!

- Østmarka! Ikke like kjent, men likevel pen! Ta T-banen til Ellingsrudåsen og fortsett turen via Mariholtet og Rustadsaga til Bogerud.

Årsstudium i i bibliotek- og informasjonsvitenskap

1 år / 60 studiepoeng

Kvalifikasjonskrav
Generell studiekompetanse

Opptak

Søk på www.samordnaopptak.no
Studiekode 215 603

7 LITTERATUR

7.1 Kilder i bøker og tidsskrifter

- Andersen, Per Thomas: "Gaten", i *Samtiden*, nr 2, 2005.
- Ajagán-Lester, Luis, Per Ledin og Henrik Rahm: "Intertextualiteter" i Englund, Boel og Per Ledin (red): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. 2003. Lund.
- Aristoteles: *Retorikk*. Oversatt av Tormod Eide. 2006. Vidarforlaget. Oslo.
- Asdal, Kristin, Kjell Lars Berge, Karen Gammelgaard, Trygve Riiser Gundersen, Helge Jordheim, Tore Rem og Johan L. Tønnesson: *Tekst/historie*. Universitetsforlaget (under utgivelse). Oslo.
- Bakhtin, Mikhail M.: "Spørsmålet om talegenrane". Oversatt av Rasmus T. Slaattelid. 1998. Bergen.
- Barton, David og Mary Hamilton: "Ch. 7: Living a Local Life & Ch. 8: Leisure and Pleasure" i *Local Literacies. Reading and Writing in One Community*. 1998. Routledge. U.s.
- Berge, Kjell Lars: "Hvor er makten i teksten". uå. us.
- Berge, Kjell Lars: *Tekstnormers diakroni*. 1990. Stockholm.
- Berge, Kjell Lars: "Communication". i Lamarque, Peter (red): *Concise Encyclopedia of Philosophy of Language*. 1997. Pergamon Press. London.
- Berge, Kjell Lars: "Skriftkultur" i Kjell Lars Berge, Trine Gedde Dahl og Stephen Walton (red): *Sakprosa* nr 10. 2004. Oslo.
- Bourdieu, Pierre: *Om Fjernsynet*. 1998/1996. Oversatt av Annick Prieur. Gyldendal. Oslo.
- Broadbent, Stefana og Francesco Cara: "New Architectures of Information" i Gloria Origgi (red): *text-e – Text in the Age of the Internet*. 2006. Houndmills. New York.
- Carlson, Marvin: *Places of Performance. The semiotics of Theatre Architecture*. 1989. Cornell University Press. New York.
- Chomsky, Noam: "Knowledge of language as a Focus of inquiry", i: *Knowledge of language: its nature, origin and use*. 1986. Praeger Publishers. U.s.
- Coupland, Nikolas og Jaworski, Adam (red): *The Discourse Reader*. 2006. Routledge. New York.
- Dysthe, Olga; Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære – Iskriving i høyere utdanning*. 2003/2000. Abstrakt forlag. Oslo.

- Dyvik, Helge: "Språkvitenskapens objekter: Hvor finner vi dem?", i: *To forelesninger om lingvistikken vitenskapsteori*. 1992. Bergen.
- Eco, Umberto: *The Role of the Reader*. 1985/1981. Hutchinson. London.
- Englund, Boel og Per Ledin (red): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. 2003. Lund.
- Englund, Boel, Per Ledin og Jan Svensson: "Sakprosa – vad är det?" i Englund, Boel og Per Ledin (red): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. 2003. Lund.
- Faarlund, Jan Terje: *Revolusjon i lingvistikken. Noam Chomskys språktori*. 2005. Det Norske Samlaget. Oslo.
- Fairclough, Norman: *Critical discourse analysis: the critical study of language*. 1995. Longman. London.
- Fjelland, Ragnar: *Innføring i vitenskapsteori*. 1999. Universitetsforlaget. Oslo.
- Fries, Peter H.: "What makes a text coherent" i Banks, D. (red): *Text and Texture. Systemic Functional Viewpoints on the Nature and Structure of Text*. 2004. L'Harmattan. U.s.
- Gadamer, Hans-Georg: *Truth and Method*. 2003/1996. Oversatt av Joel Weinsheimer og Donald G. Marshall. Continuum. New York.
- Gammelgaard, Karen: "Pragerskolen og skriftlighedssproget – et tjekkisk perspektiv" i Kjell Lars Berge, Trine Gedde Dahl og Stephen Walton (red): *Sakprosa nr 10*. 2004. Oslo.
- Gottdiener, M.: *Postmodern Semiotics*. 1995. Blackwell. Oxford.
- Grepstad, Ottar: "Sakprosaens linjer" i Johnsen, Egil Børre og Eriksen, Trond Berg (red): *Norsk Litteraturhistorie. Sakprosa fra 1750-1995, Bind II 1920-1995*. 1998. us.
- Haanes, Christopher: *Bokstavelig*. 2005. Aschehoug. Oslo.
- Halliday, M.A.K.: "Some Lexicogrammatical Features of the Zero Population Growth Text" in Thompsom, S.A. and W.C. Mann (red): *Discourse Description. Diverse Linguistic Analyses of a Fund-Raising Text*. 1992. John Benjamins.
- Halliday, M.A.K.: "Kap 2: Språket som kode og språket som adferd: En systemisk-funksjonell forståelse av dialogens egenskaper, vekst og utvikling", i Berge, K. L., P. Coppock og E. Maagerø (red): *Åskape mening med språk. En samling artikler av M.A.K. Halliday, R. Hasan og J.R. Martin*. Landslaget for norskundervisning/Cappelen akademisk forlag. 1998 ss. 225-254.
- Halliday, M.A.K.: *An introduction to functional grammar*. 2004. London.

- Hasan, Ruqaiya: "The texture of a text" i Halliday, M.A.K. and Ruqaiya Hasan (red): *Language, Context and Text. Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*. 1985. Deakin University.
- Hawkes, Terrence: *Structuralism and Semiotics*. 1977. Methuen & Co Ltd. London.
- Hellspong, Lennart: "Teoriens Topik – och kunskapens retorikk" i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 8. Desember 1998.
- Holmgaard, Jørgen: *Teoriens topik.*. 1998. Medusa. Aalborg.
- Haanes, Christopher: *Bokstavelig*. 2005. Oslo.
- Karlsson, Anna-Malin: *En arbetsdag I skriftsamhället*. 2006. Nordsteds Akademiska förlag.
- Kjeldsen, Jens E.: *Retorikk i vår tid*. 2004. Spartacus. Oslo.
- Kress, Gunther: "The futures of Literacy", "Preface", "Going into a different world", "Literacy and multimodality" og "What is literacy", ss1-83 i *Literacy in the New Media Age*. 2003. us.
- Kress, Gunther og Theo van Leeuwen: *Reading Images – the grammar of visual design*. 2007/1996. Routledge: London and New York.
- Landow, George P.: "The Paradigm Is More Important Than the Purchase" i Liestøl, Gunnar; Andrew Morrison og Terje Rasmussen: *Digital Media Revisited*. 2003. The MIT Press. Cambridge.
- Ledin, Per: "Många av sakprosans skatter funna" i Johnsen, E.B. (red): *Tekstens mellommenn*. 1997. us.
- Liestøl, Gunnar og Terje Rasmussen: *Digitale medier. En innføring*. 2007/2003. Universitetsforlaget. Oslo.
- Løvland, Anne: *På mange måtar. Samansette tekstar i skolen*. 2007. Fagbokforlaget. Bergen.
- Maagerø, Eva og Elise Seip Tønnessen: *Samtaler om tekst, språk og kultur*. 2001. LNU Cappelen. Oslo.
- Maagerø, Eva og Elise Seip Tønnessen: "Kapittel 1. Å lese i alle fag." i Maagerø, Eva og Elise Seip Tønnessen (red): *Å lese i alle fag*. 2006. Universitetsforlaget. Oslo.
- Martin, J.R. og David Rose: *Working with discourse. Meaning beyond the clause*. 2003. Continuum. London.
- Matthews, P.H.: *Oxford concise dictionary of linguistics*. 2005/1997. Oxford.

- Melberg, Arne : "Inledning" i Hans-Georg Gadamer: *Sanning och metod i urval* 1990/1960. Oversettelse og utvalg ved Arne Melberg. Daidalos. Gøteborg.
- Melin, Lars: *Människan och skriften*. 2004. Pan. U.s.
- Merleau-Ponty, Maurice: *Phenomenology of Perception*. 2002/1962. Oversatt av Colin Smith. Routledge. London and New York.
- Michelsen, Maja: "Her er det veldig mye informasjon!" Modelleserkonstruksjoner på <www.bokklubbene.no>" 2005. Oslo.
- Nielsen, Niels Møller: "Corporate Branding og den retoriske grunnsituasjon" i *Rethorica Scandinavica*. Nr. 28. Desember 2003.
- Pinker, Steven: *The language instinct*. 1994. Penguin. London.
- Plato (Revised edition): *Gorgias*. Oversatt av Walter Hamilton og Chris Emlyn-Jones; Introduksjon, Kommentar og Noter av Chris Emlyn-Jones. 2004. Penguin Classics. London.
- Ramírez, José Luis: "Retorikk som humanvetenskaplig kunnskapsteori" i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 31. September 2004.
- Rognsaa, Aage: *Kunsten å skrive godt*. 2004/1997. Universitetsforlaget. Oslo.
- Rosengren, Mats: *Doxologi. En essä om kunnskap*. 2002. Rhetor förlag . Åstorp.
- Shenstone, William: *On writing and books*. 1769. Sitert i Julie Rugg og Lynda Murphy (red): *A book addict's treasury*. 2006. London.
- Svennevig, J., Sandvik, M. og Vagle, W.: *Tilnærminger til tekst. Modeller for språklig analyse*. 1995. Oslo.
- Tøgeby, Ole: "*Steder*" i *bevidsthedens landskab – grene på ideernes træ*. 1986. Gyldendal. København.
- Tostrup, Elisabeth: *Architecture and Rhetoric*. 1996. Oslo.
- Thomas, Jenny: *Meaning in interaction – an introduction to pragmatics*. 1995. Longman. Harlow.
- Thyssen, Ole: "Hjørnesteinen i Niklas Luhmanns systemteori" i Niklas Luhmann: *Iagttagelse og paradoks. Essays om autopoietiske systemer*. 1997. Oversatt av Hans Chr. Fink, Jan Katlev og Ole Thyssen. København.
- Tønnesson, Johan L. (red): *Den flerstemmige sakprosaen*. 2005. Bergen.
- Tønnesson, Johan L.: *Tekst som partitur*. 2003. Universitetet i Oslo.
- Tønnesson, Johan L.: *Hva er sakprosa*. 2008. Universitetsforlaget. Oslo.

- Vagle, Wenche: "Kapittel 3: Kritisk tekstanalyse" i Jan Svennevig, Margareth Sandvik og Wenche Vagle: *Tilnærminger til tekst. Modeller for språklig tekstanalyse*. 2002. Cappelen. Oslo.
- Vico, Giambattista: *Den nye vitenskapen. Prinsipper for en ny vitenskap som behandler nasjonenes felles natur – etter utgaven av 1744*. 1996. Oversatt av Tommy Watz; Innledning av Nils Gilje. Oslo: Pax.
- Volosjinov, V.N.: Kapittel 1-4 i *Marxism and the Philosophy of Language*. U.å. (først utgitt på russisk i 1929). U.s.
- Wittgenstein, Ludwig: ss 45-69 i *Filosofisk undersøkelse*. 1997/1953 Oversatt av Mikkel B. Tin. Pax. Oslo.

7.2 Kilder på internettet

- Aamli, Kari: "HiO må sikte på universitet". 2003.
<<http://www.hio.no/content/view/full/57080>> (lesedato: 5. mai 2008)
- Bostad, Finn: "Hypertekst og meningsskapende systemer". Foredrag på LNU's landsmøte i Stavanger 2. februar 1997.
<<http://www.hf.ntnu.no/anv/Finnbo/LNU97.html>> (lesedato: 5. mai 2008)
- Engan, Bengt: "Mening i tid og rom. Tekstlingvistiske og pragmatiske betraktninger omkring fenomenet *hypertekst*." i *Tekst og tone på internett*. 14.-16.12.1998. ss 25-36.
<http://fulltekst.bibsys.no/hihm/rapport/2000/01/rapp01_2000.rtf> (lesedato: 5. mai 2008)
- Eig, Karsten og Åshild Støylen (foto): "Historiens pendelslag" i *Universitas*. 13. September 2000. <<http://universitas.uio.no/Arkiv/2000/21/REP2.HTM>> (lesedato: 3. mai 2008).
- Karlsson, Anna-Malin og Per Ledin: "Cyber hyper och multi – några reflektioner kring IT-ålderns textbegrepp" i *Human IT – Tidsskrift för studier av IT ur ett humanvetenskapligt perspektiv*. 2000. <<http://www.hb.se/bhs/ith/23-00/amk.htm>> (lesedato: 5. mai 2008)
- Roshauw, Filip: "Klikk" i *Universitas* 12. mars 2008.
<<http://www.universitas.no/?sak=50445>> (lesedato: 5. mai 2008)

- Tønnesson, Johan L. og Ståle Skogstad (foto): ”Skjønnhet og udyr” i *UniForum* nr 16 1998. <<http://www.admin.uio.no/ia/uniform/1998/uniform16-98/10.htm>> (lesedato: 5. mai 2008)
- Ukjent forfatter: ”Trist arkitektur på Blindern” i *Universitas* 23. november 2005. <<http://www.universitas.no/?sak=47038>> (lesedato: 5. mai 2008)
- Ukjent forfatter: Eksempel på Bis slagord på hjemmesidene til lærestedet. <http://www.bi.no/Content/Article____67101.aspx> (lesedato: 2. mai 2008).
- Ukjente forfattere: Informasjonen om sakprosaprosjektene på Wikipedia. <http://no.wikipedia.org/wiki/Sakprosa#Norsk_sakprosa_.E2.80.93_prosjekt_2_.282000-2003.2C_2005-.29> (lesedato: 3.mai 2008)
- Ukjent forfatter: Forskningsmiljøet Norsk Sakprosas hjemmeside. <<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/forskergrupper/tekstvitenskap/sakprosa/>> (lesedato: 3. mai 2008).

Lærestedenes hjemmesider

- Handelshøyskolen BI: <www.bi.no>
- Høgskolen i Oslo: <www.hio.no>
- Universitetet i Oslo: <www.uio.no>